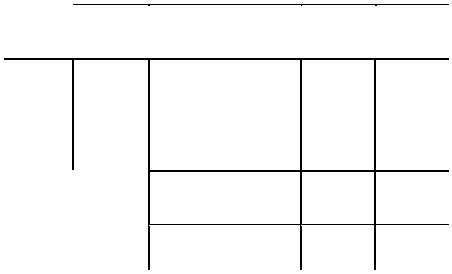

EUGENEIONESCO

Bucureşti, 1996 EDITURA UNIVERS

EUGENEIONESC

Volumul III

Rinocerii

Delir în doi

Pietonul aerului

Regele moare

BIBLIOTECA JI/DFfEA

-CLUJ-

FILIALA MĂNĂSTUii

***727814T**

J 72781

Traducere şi notă asupra ediţiei de DAN C. MIHĂILESCU

Coperta de VASILE SOCOLIUC Redactor: DI AN A ALEXANDRU

Toate drepturile

asupra acestei versiuni sînt rezervate

Editurii UNIVERS

79739. Bucureşti, Piaţa Presei Libere 1

Volum apărut cu sprijinul

Fundaţiei Soros

pentru o Societate Deschisă.

Eugene Ionesco

Theâtre complet

© Editions Gallimard.

1954, 1963, 1966, 1970, 1972, 1974, 1975, 1981,

pour rensemble du theâtre publie.

Editions Gallimard, 1991, pour Ies textes inedits.

ISBN 973-34-0386-5

NOTA

Ca şi în precedentele volume, cîteva detalii privind piesele incluse aici:

Ionesco a redactat *Rinocerii* la cererea secretarului de redacţie de la *Les Lettres nouvelles,* Genevieve Serreau, soţia regizorului Jean-Marie Serreau. Povestirea a apărut în *Les Lettres nouvelles,* nr. 52/1957, a fost reluată în *Les Cahiers Renaud-Barrault* (nr. 20, dedicat operei dramatice ionesciene) şi *L'Avani-Scene* nr. 215, martie 1960), după care avea să fie inclusă în volumul *La Photo du colonel,* 1962. încă un text în proză devenit piesă de teatru (v. şi *Oriflamme, La Photo du colonel, Une victime du devoir).*

La 28 noiembrie, autorul oferea spre lectură teatrului Vieux-Colombier actul al treilea al piesei. La 20 august 1959, BBC a difuzat *Rinocerii* în traducerea lui Derek Prouse. însă premiera mondială a avut loc în limba germană, la SchauspielhaUS din Diisseldorf, la 6 noiembrie în acelaşi an, în regia lui Karl-Heinz Stroux şi cu Karl Măria Schey în rolul principal.

în Franţa, cea dintîi montare i-a aparţinut lui Jean-Louis Barrault, la 22 ianuarie 1960, la Odeon-Theâtre de France. Succes indiscutabil. în luna mai a aceluiaşi an, e montată de Orson Welles la Royal Court Theâtre, cu Laurence Olivier în rolul lui Berenger -strălucită revanşă a spiritului ionescian asupra rezervelor formulate de

Kenneth Tynan la adresa autorului *Scaunelor.* De fapt, cum toată lumea a fost de acord, *Rinocerii* a fost unul dintre marile succese de după război, alături de *En attendant Godot* a lui Beckett şi de *The Mousetrap* a Agathei Christie. Numele lui Ionesco avea, de atunci, să fie absolut firesc inserat în constelaţii de tipul: Brecht, Beckett, Genet, iar textul a „suportat" cele mai variate, stufoase, incitante şi contradictorii interpretări - scenice, dar şi hermeneutice - devenind de mult o adevărată „emblemă" a spiritului european şi a umanităţii din secolul XX.
încheiată în martie 1962, *Delir în doi* a fost montată în aprilio la Studio des Champs-FJysees, fiind unul dintre scheciurile reunite de regizorul Antoine Bourseiller în spectacolul colectiv intitulat *Chemises de nuit.* S-a reluat în februarie şi martie 1966, la Odeon-Theâtre de France, în regia lui Jean-Louis Barrault (care juca şi rolul masculin, făcînd pereche cu Tsilla Chelton), apoi în ianuarie 1979,
la teatrul Aire libre (regia Pierrette David), în 1975. la iniţiativa lui Nicolas Bataille etc, montată în Germania (1963-l964), Olanda, 1905, Anglia ş.a.m.d. (Am renunţat la menţionarea montărilor în afara Franţei, în cazul tuturor pieselor ionesciene, numărul acestora fiind copleşitor de-a dreptul.)
Delir în doi a fost definitivată la patru luni după scheciul *La Colere,* inclus apoi în filmul *Les sept pe'ches capitaux* - 1962 -alături de alte şase texte semnate Felicien Marceau, Claude Mauriac, Roger Peyrefitte, Daniel Boulanger şi regizate de Claude Chabrol, Edouard Molinaro, Jean-Luc Godard, Jacques Demy, Roger Vădim, Philippe de Broca, Sylvain Dhomme (unii dintre ei alcătuindu-şi singuri scenariile). între cele două texte există analogii indiscutabile. De fapt, aşa cum notează Emmanuel Jacquart, editorul teatrului ionescian din colecţia Pleiade, la Ionesco „nimic nu se pierde, totul se transformă. Un scenariu sau o nuvelă slujeşte de schiţă pentru o piesă".
Pietonul aerului (încheiată în vara lui 1962) a fost pusă în scenă mai întîi la Schauspielhaus din Dusseldorf. în regia aceluiaşi Karl-Heinz Stroux care montase ***Rinocerii*** în iarr.a Iui 1959, fiind jucată între 15 decembrie 1962 şi 12 februarie 1963. La 8 februarie 1963, Jean-Louis Barrault îi semnează regia la Odeon-Theâtre de France împreună cu Jacques Noel (costume şi decoruri), Georges Delerue (muzica) şi Guy Bert (efecte speciale). Este o transpunere după o proză publicată mai întîi în *La Nouvelle Revue Frangaise* (februarie 1961), apoi în volumul *La Photo du colonel* (1962). Nu prea a fost înţeleasă, nu prea a fost gustată.
Regele moare: premiera. 15 decembrie 1962 la Theâtre de l'Alliance Francaise din Paris, regia Jacques Mauclair, decoruri şi costume de Jacques Noel, muzica de Georges Delerue. „Am scris această piesă ca să mă-nvăţ să mor", declara autorul, pentru a patra oară prezent „direct" în text (Berenger fusese eroul naiv din *Ucigaş fără simbrie,* micul funcţionar din *Rinocerii,* revoltat împotriva epidemiei ideologice, şi suav-infantil-evazionistul tată de familie din *Pietonul aerului),* de data aceasta la modul cel mai profund subiectiv.
în următorul (penultimul) volum al Teatrului ionescian: *Setea şi foamea, Lacuna, Exerciţii de conversaţie şi pronunţie franceză pentru studenţii americani, Jocul de-a masacrul.*
D. C. M.

RINOCERII

Lui Jean-Louis Barrault, Genevievei Serreau şi doctorului T. Fraenkel

PERSONAJE
Gospodina
Băcăneasa
Jean
Bcrenger
Chelneriţa
Băcanul
Domnul Bătrîn
Logicianul
Patronul cafenelei
Daisy
Domnul Papillon
Dudard
Botard
Doamna Boeuf
Uu pompier
Domnul Jean
Soţia domnului Jean

ACTUL ÎNTÎI Decorul

O piaţă într-un orăşel de provincie. în fundal, o casă cu etaj, la parterul căreia se află o băcănie; se intră printr-o uşă cu geam, după ce se urcă două, trei trepte. Deasupra intrării e scris cu litere foarte vizibile: BĂCĂNIE. La etaj, două ferestre: locuinţa băcanului. Băcănia se află, deci, in fundul scenei, dar spre stînga, nu departe de culise. Deasupra casei cu băcănia se zăreşte clopotniţa unei biserici. între băcănie şi dreapta scenei: o străduţă In perspectivă. Pe dreapta, puţin pieziş, faţada unei cafenele; deasupra cafenelei, un etaj cu o fereastră. în faţa terasei de la cafenea se află mai multe scaune ce avansează chiar către centrul scenei. Lingă scaunele de pe terasă, un copac uscat, prăfuit. Cer albastru, lumină crudă, ziduri foarte

albe. E vară, duminică, aproape de amiază. Jean şi Be'renger se vor aşeza la o masă.
înainte de ridicarea cortinei se aude clopotul de la biserică; sunetul lui nu va înceta decît la cîteva secunde după ridicarea cortinei. La ridicarea cortinei, scena va fi traversată în tăcere de o femeie care ţine sub un braţ un coş de piaţă gol, iar sub celălalt - o pisică. La trecerea ei, băcăneasa deschide uşa prăvăliei şi se uită după femeie.
BĂCĂNEASA: Ia uite-o şi pe-asta! *(Către bărbatu-său, care e în prăvălie:)* Ia uită-te la ea ce face pe grozava. Nu mai vrea să cumpere de la noi. *(Băcăneasa dispare, scena e goală cîteva secunde.)*
Din dreapta apare Jean: în acelaşi timp, din stînga apare Be'renger. Jean e îmbrăcat foarte îngrijit: costum maro, cravată roşie, guler detaşabil scrobit, pălărie maro. Are obrajii cam roşii; poartă pantofi galbeni, bine lustruiţi. Be'renger e neras, cu capul descoperit, părul nepieptănat, hainele şifonate: e însăşi imaginea neglijenţei, are aerul foarte obosit, somnolent; din timp în timp cască de oboseală.
JEAN *{venind din dreapta):* Iată-te. în sfîrşit, Bcrenger.
BERENGER *(venind din stînga):* Bună. Jean.
JEAN: Ca de obicei, în întîrziere! *(Se uită la ceas:)* Trebuia să ne
întîlnim la 11.30. Acum e-aproape douăsprezece. BfiRENGER: Iartă-mă. Mă aştepţi de mult?
JEAN: Nu, abia acum am sosit, după cum vezi. *Se îndreaptă*
amîndoi către o masă de pe terasa cafenelei. BIiRENGER: Păi, dacă-i aşa, nu mă simt chiar vinovat... de vreme ce şi dumneata... JEAN: Nu-i deloc acelaşi lucru: mie nu-mi place să aştept. Eu
n-am timp de pierdut, şi cum ştiu că niciodată nu vii la vreme,
atunci vin înadins mai tîrziu, exact în momentul în care
presupun c-ai să apari. BERENGER: Da, aşa e... aşa e... Totuşi... JEAN: Nu poţi să-mi spui că ai venit chiar la ora stabilită! BERENGER: Bineînţeles... nu.
Se aşaztt amîndoi la masă.
BfsRENGER: Ce vrei să bei? JEAN: Ţi-e deja sete, aşa de dimineaţă? BERENGER: E foarte cald, e un zăduf!... JEAN: Cu cît bei mai mult, cu atîta ţi-e mai sete, zice înţelepciunea populară...
BfiRENGER: N-ar mai fi aşa de cald şi nici nouă nu ne-ar mai fi aşa de sete dacă înţelepciunea populară ar putea să aducă nişte nori de ploaie pe cer. JEAN *(uitîndu-se cu atenţie la Be'renger):* Nu cred că te-ar ajuta
prea mult Nu de apă ţi-e sete dumitale, dragă Berenger... BERENGER: Adică, ce vrei să spui, dragă Jean?
JEAN: Ai înţeles foarte bine. Vorbeam de cît îţi e de uscat gîtle-
jul: e un pămînt care soarbe mult BERENGER: Comparaţia asta mi se pare... JEAN: Arăţi tare jalnic, prietene!
BERENGER: Jalnic'! Ţi se pare? JEAN: Nu-s orb, dragul meu. Cazi din picioare, căşti mereu, eşti
mort de oboseală, iar ai făcut o noapte albă... BERENGER: Am capul cam greu... JEAN: Duhneşti a băutură!
BERENGER: Sînt cam mahmur, ce-i drept! JEAN: Aşa eşti în fiecare duminică dimineaţa, fără să mai punem la socoteală zilele săptămînii.
BIiRENGER: Ah. nu, în zilele de lucru e mai rar, din cauză că-s la birou...
JEAN: Şi unde ţi-e cravata? Ai pierdut-o prin cîrciumi!
10
BERENGER: Cravata? Ce-i cu ea? *(Duce mîna la gît.)* Ca să vezi,
aşa e! Ce chestie! Unde s-o fi rătăcit? JEAN *(scoate o cravată din buzunarul hainei):* Poftim, pune-o
pe-astâ! BERENGER: îţi mulţumesc, eşti foarte amabil. *(îşi înnoadă*
cravata.)
JEAN *(în timp ce Be'renger îşi pune la nimereală cravata):* Şi eşfi absolut nepieptănat! *Be'renger îşi trece degetele prin păr)* Uite un pieptene! Piaptănă-te! *(Scoate un pieptene din celălalt buzunar al hainei.)*
BERENGER *(ia pieptenele şi se piaptănă foarte vag):* Mulţumesc. JEAN: Şi eşti complet neras! Uită-te ce figură poţi să ai! *(Scoate dintr-un buzunar o oglinjoară şi i-o întinde lui Be'renger, care se priveşte şi scoate limba.)* BERENGER: Mi-e limba foarte încărcată. JEAN *(punînd oglinda înapoi în buzunar):* Nu-i deloc de mirare!...
(Pune şi pieptenele în buzunar.) Te paşte ciroza, prietene. BERENGER *(neliniştit):* Chiar crezi?... JEAN *(în timp ce Be'renger îi întinde înapoi şi cravata):* Nu,
pe-asta poţi s-o păstrezi, mai am şi altele. BERENGER *(cu admiraţie):* Tu arăţi, ce-i drept, foarte îngrijit JEAN *(continuînd să-l examineze pe Be'renger):* Iar hainele ţi-s foarte şifonate, cămaşa-i îngrozitor de murdară, totul arată jalnic... Iar pantofii... *(Be'renger încearcă să-şi ascundă pantofii sub masă)...* n-au mai văzut crema de luni de zile... Cîtă dezordine ! ce jale!... Iar pe umeri... BERENGER: Ce e? Ce-i cu umerii?
JEAN: întoarce-te. Haide. întoarce-te. Uite: te-ai sprijinit de-un zid... *(Be'renger întinde obosit o mînă către Jean.)* Nu, n-am peria la mine - prea mi-ar umfla buzunarul. *(Cu un gest moale, Be'renger se scutură pe umeri, de unde se ridică un nor de praf; Jean se fereşte cu groază.)* Uf, zău aşa... Unde te-ai umplut aşa de praf?
BERENGER: Nu-mi aduc aminte.
JEAN: E groaznic, groaznic! Mi-c ruşine că-ţi sînt prieten. BERENGER: Eşti prea sever cu mine... JEAN: Sînt prea îngăduitor!
BERENGER: Ascultă-mă, Jean. N-am nici o distracţie, mă plictisesc de moarte în oraşul ăsta. Nu-s făcut pentru munca pe care-o am... eu ar trebui... adică nu toate zilele la birou, opt ore pe zi şi numai vara, trei săptămîni de concediu pe an! Iar

11
sîmbăta sînt sfîrşit de oboseală, drept care... înţelegi... ca să mă destind şi eu...
JEAN: Dragul meu, toată lumea munceşte. Şi eu stau opt ore pe zi
la birou, nici eu n-am mai mult de douăzeci şi una de zile de
concediu pe an, şi totuşi - uită-te la mine cum arăt... Puţină
voinţă, ce naiba!
BERENGER: Da, da, voinţă. Nu toată lumea are voinţa ta. Eu unul
nu pot, nu mă pot obişnui cu aşa o viaţă. JEAN: Fiecare trebuie să se obişnuiască. Sau - poate - oi fi tu
vreo fiinţă superioară, mai ştii? BERENGER: Nu pretind aşa ceva...
JEAN *(îl întrerupe):* Las' că ştiu eu. Preţuiesc şi eu ceva... Ba, la drept vorbind, şi fără falsă modestie, eu preţuiesc mai mult de-cît dumneata. Omul superior e cel care-şi îndeplineşte datoria. BERENGER: Care datorie?
JEAN: Datoria...Datoria de funcţionar, de exemplu. BERENGER: Oh, da, datoria de funcţionar... JEAN: Şi, mă rog, prin ce cîrciumi ţi-ai efectuat libaţiile
azi-noapte? Asta numai dacă-ţi mai poţi aduce aminte ceva! BERENGER: L-am sărbătorit pe Auguste, prietenul nostru Auguste...
JEAN: Prietenul *nostru?* Pe mine nu m-a invitat... eu n-am fost chemat la aniversarea lui Auguste...
In această clipă se aude - din depărtare, însă apropiindu-se foarte repede - răsuflarea precipitată a unei fiare, i se aude tropotul copitelor, precum şi un muget prelung.
BERENGER: N-am putut să refuz, n-ar fi fost amabil... JEAN: Eu cum nu m-am dus?
BERENGER: Poate tocmai din cauză că n-ai fost invitat !... CHELNERIŢA *(ieşind din cafenea):* Bună ziua, ce doresc să bea domnii ?
Zgomotele se aud tot mai tare.
JEAN *(către Be'renger, aproape sthgînd ca să se facă auzit, pe deasupra zgomotului a cărui natură încă n-o percepe):* Adevărat$_v$ asta aşa e. N-am fost invitat. Nu mi s-a făcut această onoare... în orice caz, pot să te asigur că n-aş fi venit chiar dacă aş fi fost invitat, fiindcă... *(Zgomotele au devenit uriaşe.)*
12
Dar ce naiba se-ntîmplă? *(Zgomotele de animal în galop s-au apropiat - acum se aude clar gîfîitul fiarei.)* Ce naiba-i
asta?!? CHELNERIŢA: Ce-o fi asta?
Nepăsător la tot, Berenger continuă calm să-i răspundă lui Jean în ce priveşte invitaţia la petrecere. (îşi mişcă buzele, dar nu se aude nimic din ce spune.) Deodată, Jean se ridică brusc în picioare şi arată cu degetul către culisele din stînga, în vreme ce, la fel de indiferent, Be'renger rămîne pe scaun.
JEAN: Un rinocer! *(Zgomotele animalului se vor îndepărta la fel de repede, astfel îneît deja cuvintele ce urmează se pot auzi foarte clar. Toată scena trebuie jucată foarte repede, repetîndu-se:)* Un rinocer!
CHELNERIŢA: Aoleu, un rinocer!
BĂCĂNEASA *(scoate capul prin uşa prăvăliei):* Vai de mine, un rinocer! *(Către bărbatu-său, rămas în prăvălie:)* Vino repede să vezi un rinocer!
Toată lumea urmăreşte cursa animalului.
JEAN: Se năpusteşte drept înainte, dărîmă tejghelele! BĂCANUL *(din prăvălie):* Unde asta? Ce tejghele?
CHELNERIŢA *(cu mîinile-n şolduri):* Maamăă! BĂCĂNEASA *(către soţul ei aflat tot în prăvălie):* Vino să vezi!
Apare capul Băcanului
BĂCANUL: Ce chestie! un rinocer!
LOGICIANUL *(vine repede în scenă, dinspre stînga):* Un rinocer!
Pur şi simplu un rinocer în mărime naturală, pe trotuarul din
faţă!
*Replicile acestea, **începînd** cu exclamaţia lui Jean - „Un rinocer!" -trebuie rostite aproape simultan. în acest moment se aude un „vai de mine" spus de o femeie, care în sfîrşit apare: e Gospodina cu coşul de piaţă sub braţ: o dată ajunsă în mijlocul scenei, ea lasă coşul să-i cadă din mînă. Proviziile se răspîndesc pe jos, o sticlă se sparge, dar femeia ţine strîns sub celălalt braţ pisica pe care o avea şi adineauri.*
13
GOSPODINA: Ah! Ohh!
în urma ei se precipită în scenă Domnul Bătrîn şi elegant, venind dinspre stînga, îmbrîncindu-i pe cei doi băcani la intrarea în prăvălie, în timp ce Logicianul se lipeşte de zidul din stînga al băcăniei. Un alt grup este format de Jean şi Chelneriţă - în picioare, alături de Berenger, care continuă să stea aşezat, apatic. Dinspre stînga, în culise, se aud tot felul de „ah"-uri şi „oh"-uri ale unor oameni care fug înspăimîntaţi. Praful iscat pe drum de copitele fiarei se răspîndeşte deasupra scenei.
PATRONUL *(scoate capul pe fereastra de la etajul de deasupra cafenelei):* Ce se-ntîmplă acolo?
DOMNUL BĂTRÎN *(dispărînd îndărătul băcanilor):* Vă rog să mă iertaţi!
Domnul Bătrîn e foarte elegant, poartă ghetre albe, o pălărie moale şi baston cu măciulie de fildeş. Logicianul stă lipit de perete: poartă mustăcioară căruntă, lornion, iar pe cap o canotieră de pai.

BĂCĂNEASA *(împinsă de Domnul Bătrîn):* Fiţi atent, fiţi atent cu bastonul ăla!
BĂCANUL: Da' ce dracu', fiţi puţin atent! *(Capul Domnului Bătrîn se vede acum dindărătul cuplului de băcani.)* CHELNERIŢA *(către Patron):* Un rinocer! PATRONUL *(de la fereastră, Chelneriţei):* Visezi? ce vorbă-i asta? *(Vede şi el rinocerul.)* Tiii, ca să vezi drăcie! GOSPODINA: Ah! *(„Ah"-urile şi „oh"-urile din culise se aud ca un fundal sonor pentru ah-ul ei. Cu cumpărăturile vărsate pe jos şi sticla spartă, Gospodina continuă să-şi fină strîns pisica.)* Biata miţi, ce s-a speriat!
Patronul continuă să urmărească din ochi fuga animalului; sunetele acestuia - răsuflarea, copitele etc. - se aud tot mai slab. Cu un gest lent, Berenger îşi fereşte faţa din norul de praf şi rosteşte moale:
BERENGER: Ca să vezi!
JEAN (îşi fereşte şi el faţa. dar rosteşte puternic): Ca să vezi! *(Strănută.)*
GOSPODINA *(în mijlocul scenei, cu proviziile răspîndite pe jos, priveşte înspre stînga):* Ca să vezi! *(Strănută.)*

14

DOMNUL BĂTRÎN, BĂCĂNEASA, BĂCANUL *(în fundal, redes-chizînd uşa prăvăliei, pe care Domnul Bătrîn o închisese în urma lui):* Ca să vezi!
JEAN: Ca să vezi! *(Lui Berenger:)* Ai văzut?
Zgomotele rinocerului s-au îndepărtat; oamenii încă mai privesc în direcţia lui, toţi în afară de Berenger, care rămîne tot apatic pe scaun.
TOŢI *(în afară de Berenger):* Ca să vezi!
BERENGER *(lui Jean):* Cred că... da. mi se pare că era un rinocer! Dar ştiu c-a făcut la praf!
GOSPODINA: Ca să vezi! Ce frică mi-a fost!
BĂCANUL *(către Gospodină):* Coşul dumneavoastră... cumpărăturile...
Domnul Bătrîn se apropie de femeie şi se apleacă să adune proviziile răsfirate de jur împrejur. O salută galant, scoţîndu-şi pălăria.
PATRONUL: Orișicît... formidabil... CHELNERIŢA: îţi stă mintea-n loc!
DOMNUL BĂTRÎN *(către Gospodină):* Doamnă, vă rog să-mi faceţi onoarea de a-mi permite să vă ajut să adunaţi lucrurile de pe jos! FEMEIA *(către Domnul Bătrîn):* Vă mulţumesc. Puteţi să vă puneţi pălăria, vă rog. Doamne, ce spaimă am tras. LOGICIANUL: Spaima e iraţională. Raţiunea trebuie să-nvingă spaima.
CHELNERIŢA: Nu se mai vede. DOMNUL BĂTRÎN *(către Gospodină, arătînd spre Logician):* Prietenul meu e logician. JEAN *(lui Berenger):* Ce ziceai? CHELNERIŢA: Da' fug repede animalele-astea! GOSPODINA *(către Logician):* îneîntată de cunoştinţă, domnule. BĂCĂNEASA *(Băcanului):* Aşa-i trebuie. N-a cumpărat de la noi! JEAN *(către Patron şi Chelnerilă):* Ce ziceaţi? GOSPODINA: Eu. în orice caz, nu i-am dat drumul pisicii! PATRONUL *(la fereastră, ridicînd din umeri):* Nu vezi în fiece zi chestii de-astea! GOSPODINA *(către Logician, în timp ce Domnul Bătrîn strînge lucrurile de pe jos):* Vreţi să fiţi amabil şi să ţineţi dumneavoastră pisica un pic ?

15

CHELNERIŢA *(lui Jean):* Aşa ceva nu mi-a mai fost dat să văd! LOGICIANUL *(Gospodinei):* Sper că nu zgîrie! PATRONUL *(lui Jean):* E ca o cometă !
GOSPODINA *(Logicianului):* E foarte cuminte. *(Către ceilalţi:)* Vinul meu! La cîţi bani am dat pe el!
BĂCANUL *(Gospodinei):* Avem noi vin destul, nu asta ne lipseşte!
JEAN *(lui Berenger):* Hai spune... ce ziceai?
BĂCANUL *(Gospodinei):* Şi-ncă din cel bun!
PATRONUL *(Chelneriţei):* Gata, nu mai căsca gura, ocupă-tc de domnii! *(Arata înspre Jean şi Berenger, după care dispare în casă.)*
BERENGER *(lui Jean):* Despre ce vorbeai? BĂCĂNEASA *(Băcanului):* Du-te şi adu-i o sticlă de vin! JEAN *(lui Berenger):* Cum despre ce! Despre rinoceri, ce naiba, despre rinoceri!
BĂCANUL *(Gospodinei):* Am eu vin bun, în sticle care nu se sparg! *(Dispare în prăvălie.)* LOGICIANUL (mîngîind pisica): Pisi-pisi-pisi-pisi! CHELNERIŢA *(către Jean şi Berenger):* Ce doriţi de băut? BERENGER: Două *pastis!*
CHELNERIŢA: Prea bine, domnule. *(Se îndreaptă spre intrarea în cafenea.)*
DOMNUL BĂTRÎN *(Gospodinei):* Pentru puţin, stimată doamnă, pentru puţin!
Băcăneasa intră-n băcănie.
LOGICIANUL *(către Domnul Bătrîn şi Gospodină, care tot adună alimentele):* Aşezaţi-le metodic în coş. JEAN *(lui Berenger):* Ei! ce spui? .

BIiRENGER *(neştiind ce să zică):* Păi... da... nimic... Adică, da, face mult praf.
BĂCANUL *(iese din prăvălie cu o sticlă de vin. Către Gospodină):* Avem şi praz.
LOGICIANUL *(mîngîind în continuare pisica):* Pusi-pusi-pusi.
BĂCANUL *(Gospodinei):* O sută de franci litrul.
GOSPODINA *(dîndu-i Băcanului banii, apoi către Domnul Bătrîn, care a terminat de aranjat lucrurile în coş):* Sînteţi foarte amabil, domnule. Ah, politeţea franceză! Tinerii de azi nu mai sînt deloc aşa!
16
BĂCANUL *(luînd banii de la Gospodină):* Trebuia să veniţi să cumpăraţi de la noi. N-ar mai fi trebuit să traversaţi strada. Nu v-aţi fi expus la riscurile unor astfel de întîlniri! *(Se întoarce în prăvălie.)*
JEAN *(care s-a aşezai acum, dar cu gîndul tot la rinocer):* Domnule, ce chestie nemaipomenită!
DOMNUL BĂTRÎN ***(îşi** ridică pălăria, sărută mina doamnei):* Fericit de cunoştinţă, stimată doamnă!
GOSPODINA *(către Logician):* Mulţumesc, domnule, că aţi ţinut pisica!
Logicianul îi înapoiază pisica. Chelneriţa reapare cu paharele.
CHELNERIŢA: Iată *pastis-unle,* domnilor!
JEAN *(lui Berenger):* Eşti incorigibil!
DOMNUL BĂTRÎN *(Gospodinei):* Pot să vă însoţesc cîţiva paşi,
stimată doamnă? BERENGER ***(lui** Jean, arătînd înspre Chelneriţa care intră înapoi în cafenea):* îi cerusem apă minerală. S-a înşelat, ne-a adus
altceva. *(Jean dă din umeri, neîncrezător şi cu dispreţ.)* GOSPODINA *(Domnului Bătrîn):* M-aşteaptă soţul, domnule. Vă
mulţumesc. Poate altă dată! DOMNUL BĂTRÎN *(Gospodinei):* Sper din tot sufletul, stimată
doamnă! GOSPODINA: Şi eu asemenea, domnule. ***(îşi** fac ochi dulci, apoi
ea iese prin stînga.)*
BERENGER: S-a dus prăfăria... *(Jean ridică din nou din umeri.)* DOMNUL BĂTRÎN *{Către Logician, privind în urma femeii): E*
delicioasă !... JEAN *(lui Berenger):* Un rinocer! Nu-mi vine să cred! Nu-mi
revin.
Domnul Bătrîn şi Logicianul se-ndreaptă către dreapta şi ies, încet, încet. Vorbesc în linişte:
DOMNUL BĂTRÎN *(după ce-a mai trimis o ultimă privire în
direcţia Gospodinei):* E îneîntătoare, nu crezi? LOGICIANUL: Tocmai vă explicam ce este silogismul.
DOMNUL BĂTRÎN: Aşa, da, silogismul! JEAN *(Iui Berenger):* Nu-mi revin. E ceva inadmisibil! *(Berenger cască.)*
17
LOGICIANUL: Silogismul cuprinde o propoziţie principală, una
secundară şi concluzia. DOMNUL BĂTRÎN: Ce concluzie?
Logicianul şi Domnul Bătrîn ies din scenă.
JEAN: Nu. hotărît lucru, nu pot să-mi vin în fire.
BERENGER: Se vede foarte bine că nu poţi să-ţi revii. Ei bine, da,
era un rinocer. Un rinocer şi gata. Gata, s-a dus... e departe
de-acuma...
JEAN: Dar spune şi tu, ce dracu"! E nemaipomenit! Un rinocer alergînd liber prin oraş: asta nu te surprinde deloc? Ar trebui interzis! *(Be'renger cască.)* Pune mîna la gură cînd căşti!
BERENGER: Mdeah... mdeah... Ar trebui interzis. E periculos, la asta nu m-am gîndit. Nu-ţi fie teamă, e departe acum, n-are ce să ne mai facă!
JEAN: Ar trebui să protestăm la primărie, la autorităţile municipale ! La ce sînt ele bune? BERENGER *(cască iar, dar duce repede mîna la gură):* Pardon...
Poate că o fi scăpat de la grădina zoologică! JEAN: Visezi de-a-mpicioarelea! BERENGER: Dar stau jos. JEAN: Jos sau în picioare-i tot aia! BERENGER: Eh. nu... totuşi e-o diferenţă! JEAN: Nu-i vorba de asta.
BERENGER: Păi tu ai spus că-i totuna de-i jos sau în picioare... JEAN: Nu m-ai înţeles. Atunci cînd visezi e totuna dacă visezi
aşezat sau în picioare!... BERENGER: Ei bine, da, visez... Viaţa e vis... JEAN *(continuînd):* ...Visezi cînd spui că rinocerul o fi scăpat de
la grădina zoologică... BERENGER: Am zis: „poate că..."
JEAN *(continuînd):* ... fiindcă nu mai avem grădină zoologică în oraş... de foarte mult timp... de cînd toate animalele au murit de ciumă...
BERENGER *(aceeaşi indiferentă):* Atunci poate c-a scăpat de la circ.
JEAN: De la care circ?
BERENGER: Păi, ştiu şi eu... vreun circ ambulant
18
JEAN: Ştii bine că primăria a interzis nomazilor accesul pe teritoriul comunal... Aşa ceva nu s-a mai întîmplat din copilăria noastră.

BERENGER *(încearcă să-şi reţină căscatul, dar nu reuşeşte):* în cazul ăsta, poate c-a stat încă de pe vremea aceea ascuns în mlaştinile din jurul oraşului!
JEAN *(ridică braţele a exasperare):* Mlaştinile dimprejur... mlaştinile dimprejurul oraşului.... Omule, eşti beat de-a binelea!
BERENGER *(naiv):* Da. asta aşa-i, îmi urcă beţia din stomac...
JEAN: Aburii beţiei ţi-au năpădit creierii. Unde-ai văzut dumneata mlaştini împrejurul oraşului?... Oraşul nostru e poreclit Castilia Mică tocmai din pricina deşertului!
3ERENGER *(excedat şi destul de obosit):*^ Atunci, ce să mai zic? Poate c-o fi stat ascuns sub o piatră... Sau şi-o fi făcut cuib pe-o cracă uscată...
JEAN: Te înşeli dacă te crezi spiritual, aşa să ştii! Eşti cum nu se poate mai plictisitor cu... cu toate paradoxurile astea! Mi se pare că eşti incapabil să vorbeşti serios!
BERENGER: Astăzi, numai astăzi... Şi asta fiindcă... adică din cauză de... *(Duce mîna la frunte, cu un gest vag.)*
JEAN: Numai astăzi, aşa ca-n fiecare zi!
BERENGER: Ba nu, nu chiar ca-n fiecare zi.
JEAN: Spiritele tale n-au nici o valoare.
BERENGER: Dar n-am pretins niciodată...
JEAN *(îl întrerupe):* Nu-mi place să se rîdă de mine!
BERENGER *(îşi duce mîna la inimă):* Dar eu... dragă Jcan, eu nu mi-am permis niciodată să...
JEAN *(îl întrerupe):* Dragă Berenger, nu-ţi permit...
BERENGER: Ba nu, aşa ceva nu-mi permit eu.
JEAN: Ba da, tocmai ţi-ai permis !
BERENGER: Dar cum îţi poţi închipui că eu...
JEAN *(îl întrerupe):* îmi închipui exact ce văd şi aud!
BERENGER: Bine. dar te asigur că...
JEAN *(îl întrerupe):* ... Mă asiguri că-ţi baţi joc de mine!
BERENGER: Ei. nu, că eşti încăpăţînat.
JEAN: Mă faci şi catîr pe deasupra. Nu vezi că m-ai insultat?
BERENGER: Dar aşa ceva nici nu mi-a trecut prin minte.
JEAN: Dumneata n-ai minte!
BERENGER: Iată un motiv în plus ca să te conving că nici nu mi-a trecut prin minte.
19
JEAN: Sînt lucruri < are le trec prin minte chiar şi celor lipsiţi de minte.
BERENGER: Aşa ceva nu e cu putinţă. JEAN: De ce, mă rog? BERENGER: Fiindcă-i imposibil.
JEAN: De vreme ce sifsţii că poţi să explici totul, poftim: explică-mi de ce e imposibil...
BERENGER: Dar n-am pretins niciodată c-aş putea să explic totul...
JEAN: Atunci de ce te porţi de parcă aşa ar sta lucrurile? Şi, repet: de ce mă insulţi?
BERENGER: Dar nu te-am insultat. Dimpotrivă. Ştii bine cît de mult te stimez.
JEAN: Dacă mă stimezi, de ce mă contrazici pretinzînd că nu-i primejdios să laşi ziua-n amiaza mare un rinocer să alerge-n plin oraş, mai ales într-o dimineaţă de duminică, atunci cînd străzile sînt pHne de copii... ca şi de adulţi, de altminteri...
BERENGER: Mulţi sînt la slujbă, la biserică, pentru ei nu-i nici un risc...
JEAN *(îl întrerupe):* Dă-mi voie... şi încă la ora cînd lumea face piaţa.
BERENGER: N-am afirmat niciodată că n-ar fi ceva primejdios să laşi un rinocer liber prin oraş ziua-n amiaza mare. Pur şi simplu am spus că nu m-am gîndit niciodată la asta. Nu' mi-am pus întrebarea.
JEAN: Tu nu te gîndeşti niciodată la nimic.
BERENGER: Bine, aşa este. Un rinocer în libertate - aşa ceva nu-i bine deloc.
JEAN: Aşa ceva n-ar trebui să existe.
BERENGER: Bineînţeles: aşa ceva n-ar trebui să existe. Ba chiar e ceva nemaipomenit Bun. Totuşi, fiara asta nu-i nicidecum un motiv pentru care să ne certăm. Ce mare tămbălău pentru un perisodactil oarecare, ce tocmai a trecut prin faţa noastră? Un patruped stupid, de care nici nu merită să mai vorbim! în plus, unul feroce... Şi care a şi dispărut, care nici măcar nu mai există. Doar n-o să ne preocupăm de-un animal care nu mai există. Să vorbim despre altceva, dragă Jcan, nu subiectele de conversaţie ne lipsesc nouă... *(Cască ţi apucă paharul.)* în sănătatea ta!
în acest moment, Logicianul şi Domnul Bătrîn reintră din dreapta; tot vorbind, merge spre una dintre mesele cafenelei, destul de departe de Jean şi Berenger, spre fundal şi în dreapta acestora.
JEAN: Lasă paharul pe masă. Nu bea nimic.
Jean trage un gît zdravăn din pastis-u/ *său şi pune paharul pe jumătate golit pe masă. Berenger rămîne cu paharul în* ***mină:*** *nu îndrăzneşte nici să bea, nici să-l aşeze la loc pe masă.*
BERENGER: Totuşi, n-o să i-l las patronului! *(Dă să bea.)*
JEAN: Lasă-l jos cînd îţi spun.
BERENGER: Bine. *(Vrea să pună paharul pe masă tocmai cînd*

Daisy - o dactilografă blondă şi tînără - traversează scena de la dreapta la stînga. La vederea ei, Berenger se ridică brusc şi, neîndemînatic, varsă paharul pe pantalonii lui Jean.) Oh, Daisy!
JEAN: Fii atent ce faci! Doamne, neîndemînatic mai eşti! BERENGER: E Daisy... iartă-mă... *(Dă să se ascundă ca să nu-l vadă Daisy.)* Nu vreau să mă vadă... în halu-n care sînt... JEAN: Eşti absolut de neiertat, de neiertat! *(Priveşte înspre Daisy.)* Tînăra asta te sperie aşa? BERENGER: Taci din gură, taci, te rog. JEAN: Dar biata fată n-are nicidecum un aer înspăimântător! BERENGER *(revine la Jean o dată ce Daisy a dispărut):*"încă o dată te rog să mă ierţi pentru... JEAN: Ai văzut ce va să zică băutura: nu mai eşti stăpîn pe mişcările tale, nu mai ai forţă-n mîini, eşti ameţit, năuc. Iţi sapi singur groapa, prietene, te pierzi complet. BERENGER: Nu-mi place alcoolul cine ştie ce. Şi totuşi, dacă nu beau, nu merge. E ca şi cînd mi-ar fi frică - aşa că beau ca să-mi dispară frica. JEAN: Frică de ce? BERENGER: Nu prea ştiu bine de ce. Nu mă simt în largul meu în viaţă, printre oameni, şi-atunci trag cîte-un pahar. Asta mă calmează, mă face să uit. JEAN: Uiţi de tine. BERENGER: Sînt foarte obosit. Sînt obosit de ani şi ani de zile. Mi-e greu să-mi trag trupul pe propriile-mi picioare... JEAN: Asta-i neurastenie alcoolică. Melancolia băutorului de vin...

20

21

BERENGER *{continutnd):* îmi simt în fiecare secundă corpul ca şi cînd ar fi de plumb, sau mă simt ca şi cum aş căra mereu pe cineva în spate. Nu mă obişnuiesc cu mine însumi. Nu ştiu dacă eu sînt eu. Dar imediat ce beau ceva, greutatea dispare şi mă recunosc: devin eu însumi.
JEAN: Elucubraţii, Berenger. Uită-te la mine: sînt mai gras ca tine şi cu toate astea mă simt uşor, uşor, uşor! *Dă din mîini ca şi cînd şi-ar lua zborul. întorşi de curînd pe scenă, Logicianul şi Domnul Bătrîn fac cîţiva paşi şi dau cu ochii de. tabloul descris; chiar în acest moment, trecînd pe lîngă cei doi, Domnul Bătrîn e lovit de braţul fluturînd al lui Jean, se dezechilibrează şi cade în braţele Logicianului.* LOGICIANUL *{continuîndu-şi peroraţia):* Iată un exemplu de silogism... *{Este izbit.)* Oh!... DOMNUL BĂTRÎN *{către Jean):* Domnule, fiţi atent... *{Logicianului:)* Iartă-mă, te rog. JEAN: Pardon.
LOGICIANUL *{Domnului Bătrîn):* Nu-i nimic. DOMNUL BĂTRÎN *{lui Jean):* Nu-i nimic.
Domnul Bătrîn şi Logicianul se aşază la o masă din fundal, la dreapta celuilalt cuplu de prieteni.
BERENGER *{lui Jean):* Dar ştiu că ai forţă.
JEAN: Da, aşa e, am forţă pentru mai multe raţiuni. Mai întîi, am forţă fiindcă am forţă, iar apoi am forţă pentru că dispun de forţă morală. Dar am forţă pentru că nu-s alcoolic. Nu vreau să te jignesc, dragul meu, dar trebuie să-ţi spun că greutatea care te apasă nu-i altceva decît alcoolul.
LOGICIANUL *{către Domnul Bătrîn):* Iată, deci, un silogism exemplar. „Pisica are patru labe. Isidore şi Fricot au fiecare cîte patru labe. Deci Isidore şi Fricot sînt pisici."
DOMNUL BĂTRÎN: Dar şi cîinele meu tot patru labe are.
LOGICIANUL: Atunci c pisică.
BERENGER *{lui Jean):* Eu de-abia mai am putere să trăiesc. Cred că nici n-am chef de viaţa.
DOMNUL BĂTRÎN *{către Logician, după ce a reflectat îndelung):* Care va să zică, logic, cîinele meu e o pisică.
LOGICIANUL: Logic, da. însă şi contrariul e la fel de adevărat.
BERENGER *{lui Jean):* Mă apasă singurătatea. Ca şi societatea.
JEAN: Te contrazici. Cine te apasă: solitudinea sau multitudinea?
Zici că eşti un gînditor, dar n-ai nici o logică. DOMNUL BĂTRÎN *{Logicianului):* E foarte frumoasă logica.
LOGICIANUL: Cu condiţia să nu abuzezi de ea. BERENGER *{lui Jean):* E anormal să trăieşti. JEAN: Dimpotrivă. Nimic nu e mai natural. Dovada: toată lumea trăieşte. BERENGER: Dar morţii sînt mai numeroşi decît viii. Iar numărul morţilor creşte. Viii sînt rari. JEAN: Morţii nu există, e cazul s-o spunem!... Ah! ah! *{Rîde-n hohote.)* Şi morţii te îngreunează? Cum poţi să simţi pe umeri greutatea a ceva care nu există?... BERENGER: Mă întreb şi eu dacă exist sau nu! JEAN: Dragul meu. nu exişti fiindcă nu gîndeşti. Ia gîndeşte-te un tpic, să vezi cum exişti. OGICIANUL *{Domnului Bătrîn):* Alt silogism: „Toate pisicile sînt muritoare. Socrate e muritor. Deci Socrate e pisică". DOMNUL BĂTRÎN: Şi are patru labe. Asta aşa-i, pe motanul meu îl cheamă Socrate. LOGICIANUL: Păi vezi... JEAN *{lui Berenger):* în fond, eşti un farsor. Un mincinos. Spui că viaţa nu te interesează, numai că - totuşi- cineva te interesează.

3ERENGER: Cine? JEAN: Coleguţa de birou care a trecut pe-aici adineauri. Eşti
îndrăgostit de ea! DOMNUL BĂTRÎN *{Logicianului):* Care va să zică Socrate a fost
pisică.
LOGICIANUL: Logica tocmai ne-a revelat acest fapt. JEAN *(lui Berenger):* Nu ţi-ar fi făcut plăcere să te vadă în halul
în care-ai ajuns. *(Gest al lui Berenger.)* Asta dovedeşte că nu
ţi-e deloc indiferentă. Dar cum ai vrea să se lase Daisy sedusă
de-un beţiv? LOGICIANUL *(Domnului Bătrîn):* Să-ne-ntoarcem la pisicile
noastre.
DOMNUL BĂTRÎN: Vă ascult. BERENGER *(lui Jean):* Oricum, cred că ea are deja pe cineva în
vedere. JEAN: Pe cine?
22
23
BERENGER: Pe Dudard. Un coleg de birou: licenţă în drept, jurist, mari perspective la firmă, ca şi la afecţiunea lui Daisy. Nu pot să rivalizez cu el.
LOGICIANUL *{Domnului Bâtrîn):* Pisica Isidore are patru lăbuţe.
DOMNUL BĂTRÎN: De unde ştii?
LOGICIANUL: E o ipoteză.
BERENGER *(lui Jean):* E şi bine văzut de şef, pe cînd eu n-am
nici un viitor, n-am studii, n-am nici o şansă. DOMNUL BĂTRÎN: Ah! prin ipoteză! JEAN *(lui Be'renger):* Să te dai bătut chiar aşa... BERENGER: Ce-aş putea să fac? LOGICIANUL *(Domnului Bâtrîn):* Şi pisicul Fricot are patru
lăbuţe. Cîte lăbuţe au Isidore şi Fricot? DOMNUL BĂTRÎN: împreună sau fiecare? JEAN *(lui Be'renger):* Viaţa-i o luptă, e laş cine refuză lupta. LOGICIANUL: împreună sau fiecare - e totuna! BERENGER *(lui Jean):* Ce pot face? sînt dezarmat. JEAN: Dar înarmează-te, dragul meu, înarmează-te! DOMNUL BĂTRÎN *(Logicianului, după ce s-a chinuit reflectînd):* Opt. Opt lăbuţe.
LOGICIANUL: Logica duce la calculul mental.
DOMNUL BĂTRÎN: Are multe faţete!
BERENGER *(lui Jean):* Şi unde să găsesc armele?
LOGICIANUL: Logica nu cunoaşte limite!
JEAN: în tine însuţi. Prin voinţa proprie.
BERENGER: Ce arme?
LOGICIANUL *(Domnului Bâtrîn):* Vei vedea...
JEAN *(lui Be'renger):* Armele răbdării, ale culturii, armele inteligenţei. *(Berenger cască.)* Trebuie să devii un spirit vioi şi strălucitor. Mai întîi, pune-te la punct. BERENGER: Cum să mă pun la punct? LOGICIANUL *(Domnului Bătrîn):* Acum iau două lăbuţe de la
aceste pisici. Cîte lăbuţe au mai rămas? DOMNUL BĂTRÎN: E complicat. BERENGER: E complicat.
LOGICIANUL: Ba nu. din contră, e simplu.
DOMNUL BĂTRÎN: O fi simplu pentru dumneata, dar nu şi pentru mine.
BERENGER *(lui Jean):* O fi uşor pentru tine, dar nu şi pentru mine.
24

LOGICIANUL *(Domnului Bătrîn):* Dar faceţi un efort de gîndire, zău aşa. Haide, concentraţi-vă!
JEAN *(lui Berenger):* Fă un efort de voinţă, zău aşa. Hai, concen-trează-te!
DOMNUL BĂTRÎN *(Logicianului):* Nu văd.
BERENGER *(lui Jean):* Nu văd, chiar nu văd cum.
LOGICIANUL: Trebuie să vi se spună totul.
JEAN: Trebuie să ţi se spună totul.
LOGICIANUL *(Domnului Bătrîn):* Luaţi o foaie de hîrtie şi calculaţi. Dacă scazi şase lăbuţe de la două pisici, cu cîte lăbuţe rămîne fiecare pisică?
DOMNUL BĂTRÎN: Aşteptaţi un moment... *(Scoate o hîrtie din buzunar şi-ncepe să calculeze.)*
JEAN: Iată ce trebuie să faci: te îmbraci cumsecade, te bărbiereşti
zilnic şi-ţi pui cămaşă curată. . BERENGER: Costă scump spălatul cămăşilor...
JEAN: Economiseşti de la băutură. Asta pentru aspectul exterior: pălărie, o cravată ca asta pe care ţi-am dat-o, un costum elegant şi pantofii daţi bine cu cremă. *(Enumerînd elementele vestimentare, Jean arată spre propria-i pălărie, cravată, cămaşă, pantofi.)*
DOMNUL BĂTRÎN *(Logicianului):* Există mai multe soluţii posibile.
LOGICIANUL: Spuneţi!
BERENGER: Şi după aceea? Spune.
LOGICIANUL:Vă ascult.

BERENGER: Te ascult.
JEAN *(lui Be'renger):* Eşti un timid, însă nu lipsit de calităţi.
BERENGER: Eu? Calităţi?
JEAN: Pune-le-n valoare. Trebuie să fii la curent cu totul. Fii la curent cu evenimentele literare şi culturale ale epocii.
DOMNUL BĂTRÎN *(Logicianului):* O primă posibilitate: o pisică poate să aibă patru labe, iar cealaltă - două.
BERENGER *{lui Jean):* Am atît de puţin timp liber.
LOGICIANUL: Ai calităţi, ar fi de-ajuns să ţi le pui în valoare.
JEAN: Profită de atît de puţinul timp liber, nu-l lăsa să se piardă fără folos.
DOMNUL BĂTRÎN: N-am avut vreme să mi le fructific. Toată viaţa mea am fost funcţionar.
LOGICIANUL: întotdeauna se poate găsi timp pentru educaţie.
JEAN *(lui Be'renger):* Timp se găseşte.
25
BERENGER: Acuma-i prea tîrziu.
DOMNUL BĂTRÎN: E şi cam tîrziu pentru mine.
JEAN *(lui Be'renger):* Niciodată nu-i prea tîrziu.
LOGICIANUL *{Domnului Bătrîn):* Niciodată nu-i prea tîrziu.
JEAN *(lui Be'renger):* Ai opt ore de muncă pe zi. aşa cum am şi eu, aşa cum are toată lumea Dar duminicile? Dar serile? Dar cele trei săptămîni de concediu pe an? Dacă ai metodă, timp este. îndeajuns.
LOGICIANUL: Deci, care sînt celelalte soluţii? Cu metodă, cu
metodă... *(Domnul Bătrîn începe să calculeze, din nou.)* JEAN *(lui Be'renger):* Poftim: în loc să fii tot timpul mahmur de la băutură şi bolnav, nu-i mai bine să fii mereu proaspăt şi bine dispus, chiar şi la birou? Iar ceasurile libere ţi le poţi petrece într-o manieră inteligentă. BERENGER: Cum adică?
JEAN: Vizitează muzee, citeşte reviste literare, du-te la conferinţe. Asta te va scoate din angoase şi-ţi va întări spiritul. în patru săptămîni vei fi un om cult. BERENGER: Ai dreptate!
DOMNUL BĂTRÎN *(Logicianului):* S-ar putea ca o pisică să aibă
cinci lăbuţe. JEAN: Vezi că eşti de acord?
DOMNUL BĂTRÎN: Iar cealaltă să aibă doar una Dar, atunci, mai
sînt ele pisici ? LOGICIANUL: De ce nu? JEAN: în loc să-ţi cheltuieşti toţi banii pe spirtoase, nu mai bine cumperi bilete la cîte-un spectacol interesant? Ştii ceva despre
noul teatru de avangardă, cel despre care se vorbeşte atîta? Ai
fost la piesele lui Ionesco?
BERENGER: Ei bine, nu. Doar am auzit vorbindu-se de ele. DOMNUL BĂTRÎN: Dacă iei două lăbuţe din opt, de la două
pisici...
JEAN: Chiar în momentul ăsta se joacă una. Nu lăsa să-ţi scape prilejul.
DOMNUL BĂTRÎN: Am putea avea o pisică cu şase lăbuţe... JEAN: Ar fi o excelentă iniţiere în viaţa artistică a vremii noastre. DOMNUL BĂTRÎN: ...şi o alta fără nici o lăbuţă.
BERENGER: Ai dreptate, ai dreptate. Mă voi pune la punct cum ai spus.
LOGICIANUL: în cazul acesta va fi vorba de-o pisică privilegiată. BERENGER: îţi promit.
26
JEAN: întîi de toate promite-ţi ţie însuţi.
DOMNUL BĂTRÎN: Şi o altă pisică declasată, alienată de toate
lăbuţele. BERENGER: Mi-o promit solemn. Mă voi ţine de cuvîntul dat mie
însumi.
LOGICIANUL: N-ar fi drept, aşa că nu e logic. BERENGER: în loc să beau, m-am deGis să-mi cultiv spiritul. Deja
mă simt mai bine. Deja am capul mai limpede. JEAN: Observi şi tu, deci. DOMNUL BĂTRÎN: Nu-i logic?
BERENGER: Chiar astăzi după-amiză mă duc la muzeul municipal. Iar diseară-mi iau două biletele la teatru. Mergi cu mine?
LOGICIANUL *(Domnului Bălrîn):* Fiindcă justiţia e logica. .
JEAN: Va trebui să perseverezi. Bunele intenţii trebuie să dureze.
DOMNUL BĂTRÎN: Pricep. Justiţia...
BERENGER: îţi promit şi îmi promit. Dar la muzeu, după-amiază,
vii?
JEAN: După-amiază-mi fac siesta, face parte din programul meu. DOMNUL BĂTRÎN: Justiţia nu-i decît altă faţetă a logicii. BERENGER: Dar diseară mergi cu mine la teatru, nu-i aşa? JEAN: Nu, diseară nu.
LOGICIANUL: Spiritul vi se luminează. JEAN *(lui Be'renger):* Aş vrea să perseverezi în bunele intenţii. Dar diseară am întîlnire cu nişte prieteni la braserie. BERENGER: La braserie?
DOMNUL BĂTRÎN: De altminteri, o pisică fără nici o lăbuţă... JEAN: Am promis să mă duc. Iar eu îmi ţin

promisiunile. ' DOMNUL BĂTRÎN: ... n-ar mai fi în stare să alerge destul de
repede după şoareci. BERENGER: Aşa, păi atunci înseamnă că-i rîndul tău să dai un
prost exemplu, prietene. Fiindcă te duci să te-mbeţi! LOGICIANUL : Aţi progresat deja în logică!
Galopul furibund şi mugetul încep să se audă iarăşi, ca şi zgomotul copitelor rinocerului, dar de data asta în sens invers, dinspre fundul scenei către rampă, şi tot din culise, din stînga.
JEAN *(furios, către Be'renger):* Dragul meu, a te duce o dată nu înseamnă a-ţi face un obicei. Asta n-are nici o legătură cu tine... fiindcă tu... nu-i deloc acelaşi lucru...
BERENGER: Şi de ce, mă rog, n-ar fi deloc acelaşi lucru?
27
JEAN *(aproape strigînd ca să acopere zgomotul rinocerului):* Fiindcă eu nu-s beţiv!
LOGICIANUL: Chiar şi fără lăbuţe, o pisică trebuie să prindă
şoareci. Asta face parte din însăşi natura ei. BERENGER *{strigînd foarte tare):* Nu vreau să spun că eşti un beţiv. Dar eu de ce-aş fi, în circumstanţe asemănătoare? DOMNUL BĂTRÎN *(strigînd şi el):* Ce ziceaţi că este-n firea
pisicii ?
JEAN *(acelaşi joc):* Fiindcă totul e-n funcţie de măsură. Spre deosebire de tine, eu sînt un om al măsurii.
LOGICIANUL *(cu palmele făcute căuş la urechea Bătrînului):* Ce ziceţi ?
Zgomotele devin asurzitoare de jur-împrejurul celor patru personaje.
BERENGER *(cu palmele căuş la urechea* lui Jean): Spre deosebire de tine, eu ce? Ce-ai spus? JEAN *(uiiînd):* Ziceam că... DOMNUL BĂTRÎN *(urlînd):* Ziceam că...
JEAN *(îşi dă dintr-o dată seama de zgomote):* Dar ce se-ntîmplă aici ?
LOGICIANUL: Ce-i asta?
JEAN *(se ridică, scaunul i se răstoarnă, şi priveşte înspre culise,*
■ *în direcţia rinocerului care vine):* Oh! un rinocer! LOGICIANUL *(se ridică, dărîînă scaunul):* Oh! un rinocer! DOMNUL BĂTRÎN *(acelaşi joc):* Oh! un rinocer! BERENGER *(stînd pe scaun, dar ceva mai viu de data asta):*
Rinocer! Dar în direcţia inversă!
CHELNERIŢĂ *(apare cu un platou cu pahare):* Ce este? Ce s-a-ntîmplat? Oh! un rinocer! *(Scapă platoul, paharele se sparg.)*
PATRONUL *(ieşind din cafenea):* Ce se-ntîmplă? CHELNERIŢĂ *(Patronului):* Un rinocer!
LOGICIANUL: Un rinocer vine-n goana mare, pe trotuarul din faţă!
BĂCANUL *(ieşind din prăvălie):* Oh ! un rinocer! JEAN: Oh! un rinocer!
BĂCĂNEASA *(scoate capul pe fereastra de la etajul băcăniei):* Oh! un rinocer!
PATRONUL *(Chelneriţei):* Ăsta nu-i un motiv ca să spargi paharele!
28
JEAN: Merge drept înainte, o să fărîme tejghelele. DAISY *(intrînd dinspre stînga):* Vai de mine, un rinocer!
BERENGER *(la vederea ei):* Daisy, vai de mine!
Se aud paşi de oameni fugind, ah-uri şi oh-uri, ca mai devreme.
CHELNERIŢĂ: Ca să vezi!
PATRONUL: O să-ţi reţin din leafă toate paharele sparte!
Be'renger dă să se ascundă ca să nu-l vadă Daisy. Domnul Bătrtn, Logicianul, Bâcăneasa şi Băcanul avansează către mijlocul scenei şi spun:
ÎMPREUNĂ: Casă vezi!
JEAN ŞI BERENGER: Ca să vezi!
Se aude un miorlăit cumplit, apoi strigătul - la fel de cumplit - al unei femei.
TOŢI: Oh!
Aproape simultan, pe măsură ce zgomotele se îndepărtează, apare Gospodina de adineauri, ţinînd sub braţ cadavrul pisicii însingerate.
GOSPODINA *(plîngînd):* Mi-a strivit pisica, mi-a omorît pisica! CHELNERIŢĂ: I-a strivit pisica!
Băcanul, Băcăneasa - la fereastră. Domnul Bătrîn, Daisy şi Logicianul o înconjoară pe Gospodină şi spun cu toţii:
ÎMPREUNĂ: Ce grozăvie, biata pisicuţă!
DOMNUL BĂTRÎN: Biata pisicuţă!
DAISY şi CHELNERIŢĂ: Biata pisicuţă!
BĂCANUL, BĂCĂNEASA, la fereastră, DOMNUL BĂTRÎN şi
LOGICIANUL: Biata de ea! PATRONUL *(către Chelneriţă, arătînd spre cioburile de pahare şi spre scaunele răsturnate):* Ce faci? Adună chestiile-astea
de-atci!
Jean şi Be'renger vin şi ei lîngă Gospodina care plînge cu pisica în braţe.
29
CHELNERIŢA *(se îndreaptă spre terasă ca să strîngă cioburile ţi scaunele, privind îndărăt, către femeia cu pisica):* Vai de ea, sărmana pisicuţă!

PATRONUL *{arată imperativ către cioburi):* Acolo, acolo! DOMNUL BĂTRÎN *(către Băcan):* Ce ziceţi de asta? BERENGER *(către femeie):* Nu plîngeţi, doamnă, ne Mngeţi inima!
DAISY *(lui Be'renger):* Domnul Berenger... Eraţi aici? Aţi văzut şi dumneavoastră?
BERENGER *(lui Daisy):* Bună ziua, domnişoară Daisy, vă rog să mă iertaţi că arăt aşa, n-am avut timp să mă rad...
PATRONUL *(după ce verifică locul curăţat de Chelneriţă, privind la Gospodină):* Biata pisicuţă!
CHELNERIŢA *(cu cioburile pe făraş şi cu spatele la femeie):* Biata pisicuţă!
Fireşte, toate aceste replici trebuie spuse rapid, aproape concomitent.
BĂCĂNEASA *(lafereastră):* Asta-i prea de tot! JEAN: Da, asta-i prea de tot!
GOSPODINA *(plîngînd şi legănînd cadavrul pisicii):* Bietul meu Miţu, sărăcuţul de Miţu!
DOMNUL BĂTRÎN *(către femeie):* Mi-ar fi plăcut să ne revedem în alte circumstanţe.
LOGICIANUL *(către femeie):* Ce să-i faci, doamnă, toate pisicile sînt muritoare! Trebuie să ne resemnăm cu gîndul ăsta.
GOSPODINA *(plîngînd):* Pisicuţul meu, pisicuful meu...
PATRONUL *(către Chelneriţă cu făraşul plin de cioburi):* Haide, du-te şi aruncă-le la gunoi. *(Ridică scaunele răsturnate.)* Mi-eşti datoare o mie de franci!
CHELNERIŢA *(inlrînd în cafenea, către Patron):* Numai la bani vă gîndiţi!
BĂCĂNEASA *(către Gospodină, de la fereastră):* Liniştiţi-vă, doamnă!
DOMNUL BĂTRÎN *(către Gospodină):* Liniştiţi-vă. doamnă!
BĂCĂNEASA: Orişicît, îi pare rău după pisică.
GOSPODINA: Pisicuţă mea, pisicuţa mea!
DAISY: Da, cum să nu-ţi pară rău, orişicît!
DOMNUL BĂTRÎN *(sprijinind femeia şi îndreptîndu-se către una dintre mese, urmat fiind de toţi ceilalţi):* Luaţi loc. doamnă.
staţi aici.
(JEAN *(Domnului Bătrîn):* Ce spuneţi de asta? BĂCANUL *(Logicianului):* Ce spuneţi de asta? BĂCĂNEASA *(lui Daisy, de la fereastră):* Ce spuneţi de asta? PATRONUL *(către Chelneriţă, în vreme ce Gospodina, în lacrimi, se aşază la o masă, legănînd cadavrul pisicii):* Adu un pahar de apă pentru doamna.
DOMNUL BĂTRÎN *(către doamnă):* Luaţi loc, scumpă doamnă! JEAN: Biata femeie!
BĂCĂNEASA *(de la fereastră):* Săraca pisicuţă. BERENGER *(Chelneriţei):* Mai degrabă daţi-i un coniac!
PATRONUL *(Chelneriţei):* Un coniac la doamna. *(Arată spre Be'renger.)* Domnul plăteşte!
Chelneriţă intră-n cafenea spunînd:
CHELNERIŢA: Am înţeles, un coniac.
GOSPODINA *(printre lacrimi):* Nu vreau, n-am nevoie!
BĂCANUL: Şi-a mai trecut o dată, adineauri, prin faţa prăvăliei.
JEAN *(Băcanului):* Nu era acelaşi!
BĂCANUL *(lui Jean):* Ba parcă...
BĂCĂNEASA: Ba da, era acelaşi.
DAISY: E a doua oară că trece pe-aici?
PATRONUL: Eu cred că era tot ăla...
JEAN: Nu, nu era acelaşi rinocer. Cel dintîi avea două cparne pe nas. era un rinocer din Asia. Ăsta din urmă n-avea decît un corn, era un rinocer de Africa!
Chelneriţă vine cu paharul de coniac.
DOMNUL BĂTRÎN: Iată şi coniacul, o să vă întărească.
GOSPODINA *(in lacrimi):* Nuuu, nu vreeeauuu!
BERENGER *(dintr-o dată nervos, către Jean):* Spui prostii! Cum ai fi putut să-i distingi coarnele! Fiara a trecut cu aşa o viteză, încît abia am apucat să-l vedem... DAISY *(femeii):* Ba da. o să vă facă bine! DOMNUL BĂTRÎN *(lui Be'renger):* Asta aşa e, fugea repede. PATRONUL *(către Gospodină):* Gustaţi! E bun! BERENGER *(lui Jean):* Nici măcar n-ai fi avut timp să-i numeri coarnele... BĂCĂNEASA *(Chelneriţei, de la fereastră):* Fă-o să deschidă gura şi dă-i să bea.
30
31
BERENGER *(lui Jean):* Şi-n plus, mai era şi-nvăluit de norul de praf...
DAISY *(către femeie):* Beţi. doamnă.
DOMNUL BĂTRÎN: O mică-nghiţitură, scumpă doamnă... curaj...
Chelneri fa îi duce femeii paharul la buze; aceasta dă să refuze, dar bea pînă la urmă.
CHELNERIŢA: Aaaşa!
BĂCĂNEASA *(de la fereastră, o dată cu Daisy):* Aaaşa!

JEAN *(lui Be'renger):* Eu n-am capul încîlţoşat. Eu calculez iute, am mintea limpede!
DOMNUL BĂTRÎN *(către femeie):* Vă e mai bine?
BERENGER *(lui Jean):* Haida-de, păi mergea cu capul în jos ! PATRONUL *(femeii):* Nu-i aşa că-i bun? JEAN *(lui Be'renger):* Păi chiar de-asta se vedea mai bine. GOSPODINA *(după ce-a băut):* Pisica mea! BfiRENGER *(iritat, lui Jean):* Prostii I Prostii! BĂCĂNEASA *(către femeie, de la fereastră):* Am eu o altă pisică pentru dumneavoastră!
JEAN *(lui Be'renger):* Eu? Prostii? îndrăzneşti să-mi spui mie că spun prostii?
GOSPODINA *(Băcănesei):* N-am nevoie de alta! (Plînge din nou, legănîndu-şi pisica.)
BERENGER *(lui Jean):* Da, chiar aşa: prostii.
PATRONUL *(Gospodinei):* Veniţi-vă în fire. Asta e!
JEAN *(lui Be'renger):* Să ştii că eu nu spun niciodată prostii!
DOMNUL BĂTRÎN *(Gospodinei):* Fiţi un pic filosoafă!
BERENGER *(lui Jean):* Nu eşti decît un ins plin de pretenţii!
(Ridică vocea:) Un pedant...
PATRONUL *(către Jean si Be'renger):* Domnilor, domnilor! BERENGER *(continuînd, către Jean):* Un pedant nesigur pe
cunoştinţele pe care le are. fiindcă, dacă vrei să ştii, rinocerul
de Asia are un corn, iar cel de Africa - două...
Ceilalţi o părăsesc pe Gospodină şi îi înconjoară pe cei doi, a căror discuţie devine foarte dură.
JEAN *(lui Be'renger):* Ba te înşeli, c dimpotrivă. GOSPODINA *(singură):* Era aşa de drăguţă! BERENGER: Facem pariu?

32

CHELNERIŢA: Vor să pună pariu.
DAISY *(lui Be'renger):* Domnule Berenger, nu vă enervaţi!
JEAN *(lui Be'renger):* Nu pariez cu dumneata. Dumneata ai cele
două coarne. Asiaticule! CHELNERIŢA: Oh!
BĂCĂNEASA *(de la fereastră, către Băcan):* Ăştia or să se bată. BĂCANUL *(către Băcăneasă):* S-o crezi tu. E vorba de-un pariu! PATRONUL *(lui Jean şi Be'renger):* Fără scandal aici! DOMNUL BĂTRÎN: Ei, zău, lăsaţi... Care specie de rinocer n-are
decît un corn? *(Către Băcan:)* Dumneata eşti comerciant,
trebuie să ştii!
BĂCĂNEASA *(de la fereastră):* Aşa e, dumneata tre' să ştii. BERENGER *(lui Jean):* Eu n-am nici un corn şi nici n-aş purta
vreodată! BĂCANUL *(către Domnul Bătrîn):* Da' nici comercianţii nu pot
să le ştie pe toate! JEAN *(lui Berenger):* Ba da. BERENGER (lui Jean): Şi nici asiatic nu sînt. Pe de altă parte, asiaticii sînt şi ei oameni ca toţi oamenii... CHELNERIŢA: Da, asiaticii sînt oameni ca mine, ca dumneata...
DOMNUL BĂTRÎN *(Patronului):* Asta aşa e. PATRONUL *(Chelneriţei):* N-are nimeni nevoie de părerea dumitale. DAISY *(către Patron):* Are dreptate fata. Şi ei sînt oameni ca noi.
în tot acest timp Gospodina continuă să plîngă.
GOSPODINA: Era aşa de drăguţ şi bun. Era ca noi toţi. JEAN *(ieşit din fire):* Dar sTnt galbeni!
Situat între Gospodină şi grupul format împrejurul lui Jean şi Berenger, Logicianul ascultă atent ce se spune, fără să rostească nimic.
JEAN: Domnilor, la revedere! *(Lui Be'renger.)* Pe dumneata nu te
salut!
GOSPODINA *(acelaşi joc):* Şi ne iubea aşa de tare! *(Plînge.)* DAISY: Ei, haide, zău aşa. Domnule Berenger, zău, domnule
Jean... DOMNUL BĂTRÎN: Eu am avut prieteni din Asia. Dar poate că nu
erau adevăraţi asiatici. PATRONUL: Eu am cunoscut asiatici adevăraţi.

33

CHELNERIŢĂ *{Băcânesei):* Eu am un prieten asiatic. GOSPODINA *{acelaşi joc):* L-am avut încă de cînd era mic de tot!
JEAN *(la fel de furios):* Sînt galbeni! galbeni! foarte galbeni! BERENGER *(lui Jean):* în orice caz, dumneata eşti roşu de tot. BĂCĂNEASA *(de la fereastră)* şi CHELNERIŢĂ: Oh! PATRONUL: Hai, că se termină cu bătaie!
GOSPODINA *(acelaşi joc):* Şi era aşa de curat Nu făcea decît la lădiţă.
JEAN *(lui Be'renger):* Dacă e aşa, n-ai să mă mai vezi niciodată. La ce-mi pierd eu timpul c-un imbecil?
GOSPODINA *(acelaşi joc):* Şi ştia să se facă înţeles, parcă vorbea cu noi!
Jean iese prin dreapta, foarte furios. Se mai întoarce totuşi o dată, înainte de a ieşi definitiv.
DOMNUL BĂTRÎN *(Băcanului):* Există şi asiatici albi, negri, bleu şi alţii ca noi.
JEAN *(lui Be'renger):* Beţivule! *(Toţi îl privesc consternaţi.)* BERENGER *(către Jean):* Nu-ţi permit! TOŢI

(către Jean): Oh!
GOSPODINA *(acelaşi joc):* Numai că nu putea să vorbească, în rest înţelegea tot.
DAISY *(lui Be'renger):* Nici dumneavoastră n-ar fi trebuit să-l înfuriaţi aşa!
BERENGER *(lui Daisy):* Nu-i aşa din cauza mea
PATRONUL *(Chelnerifei):* Du-te şi caută un coşciugel pentru
animalul ăsta nenorocit! DOMNUL BĂTRÎN *(lui Be'renger):* Cred că aveţi dreptate:
rinocerii din Asia au două coarne, iar cei din Africa doar
unul...
BĂCANUL: Domnul susţinea contrariul. DAISY *(lui Be'renger):* V-aţi înşelat amîndoi! DOMNUL BĂTRÎN *(lui Be'renger):* Amîndoi aveţi dreptate. CHELNERIŢĂ *(către Gospodină):* Doamnă, veniţi, vă rog. o să-l băgăm într-o cutie.
GOSPODINA *(plîngînd în hohote):* Asta niciodată! niciodată! BĂCANUL: îmi pare rău, eu cred că domnul Jean avea dreptate. DAISY *(se întoarce către Gospodină):* Doamnă, zău, fiţi rezonabilă !

34

isy şi Chelneriţă o conduc pe Gospodină către intrarea în cafenea.
DOMNUL BĂTRÎN *(către Daisy şi Chelneriţă):* Doriţi să vă
însoţesc? BĂCANUL: Rinocerii din Asia au un corn, iar cei din Africa,
două. Şi invers. DAISY *(Domnului Bâtrîn):* Nu e nevoie.
Daisy şi Chelneriţă intră în local, conducînd-o pe Gospodina la fel de neconsolată.
BĂCĂNEASA *(de la fereastră, către Băcan):* Uf, şi tu acum! Ţie nu-ţi place niciodată să ai idei ca toată lumea!
BERENGER *(aparte, în vreme ce toţi ceilalţi discută despre numărul coarnelor):* De fapt, Daisy are dreptate: n-ar fi trebuit să-l contrazic.
PATRONUL *(către Băcănească):* Soţul dumneavoastră are dreptate: rinocerul de Asia are două coarne, iar cel african trebuie să aibă două. Şi viceversa.
BERENGER *(aparte):* Nu suportă să fie contrazis. Cea mai mică obiecţie la spusele lui îl scoate din sărite.
DOMNUL BĂTRÎN *(Patronului):* îmi pare rău, dar greşiţi, scumpe domn.
PATRONUL *(Domnului Bătrîn):* Vă rog să mă scuzaţi!
BERENGER *(aparte):* E coleric, ăsta-i defectul lui.
BĂCĂNEASA *(de la fereastră către Domnul Bătrîn, Patron şi Băcan):* Dar poate că-s amîndoi la fel.
BERENGER *(aparte):* La urma urmei, are o inimă de aur şi mi-a făcut nenumărate servicii.
PATRONUL *(către Băcănească):* Dacă unul are două, atunci celălalt nu poate avea decît unul.
DOMNUL BĂTRÎN: Dar poate că unul are doar unul. în vreme ce celălalt are două.
BERENGER *(aparte):* îmi pare rău că n-am fost mai conciliant Dar şi el, de ce s-a încăpăţînat aşa? N-am vrut să se-ntîmple aşa. (*Celorlalţi:*) Totdeauna susţine enormităţi! Vrea mereu să-i epateze pe toţi prin cît de multe ştie. Şi nu admite-n ruptul capului că s-ar putea înşela vreodată.
DOMNUL BĂTRÎN *(lui Be'renger):* Aveţi dovezi?
BERENGER: Ca să dovedesc ce?

35

DOMNUL BĂTRÎN: Afirmaţia făcută adineauri şi care a provocat o atît de supărătoare controversă cu prietenul dumneavoastră.
BĂCANUL *(lui Berenger):* Chiar aşa: aveţi dovezi?
DOMNUL BĂTRÎN *{lui Berenger):* De unde ştiaţi dumneavoastră că un rinocer are două coarne, iar celălalt doar unul? Şi care anume dintre ei e acela?
BĂCĂNEASA: Nici el habar n-are. Aşa cum nu ştim noi, nu ştie nici el.
BERENGER: Mai întîi că nici nu ştim dacă există din cei cu două coarne. Ba, la drept vorbind, eu cred că nu există decît rinoceri cu un corn.
PATRONUL: Dar hai să admitem că ar exista şi cu două: care-i unicorn, asiaticul?
DOMNUL BĂTRÎN: Nu. Africanul e bicorn. Eu aşa cred.
PATRONUL: Cine-i bicorn?
BĂCANUL: Nu cel din Africa.
BĂCĂNEASA: Nu-i deloc uşor să ne punem de acord.
DOMNUL BĂTRÎN: în orice caz, problema se cuvine elucidată.
LOGICIANUL *(iese din expectativă):* Domnilor, iertaţi-mă că
intervin. Problema nu e aceasta Daţi-mi voie să mă prezint. GOSPODINA *(în lacrimi):* E un logician!
PATRONUL: Oh, un logician!
DOMNUL BĂTRÎN *(prezentîndu-l pe Logician lui Berenger):*
Prietenul meu. Logicianul. BERENGER: încîntat.
LOGICIANUL *(continuînd):* ...Logician profesionist: iată
permisul meu. *(îşiprezintă actul.)* BERENGER: Sînt foarte onorat, domnule. BĂCANUL: Sîntem cu toţii foarte onoraţi. PATRONUL: Aşadar, Domnule Logician, sînteţi bun să ne spuneţi

dacă rinocerul african este unicorn ? DOMNUL BĂTRÎN: Sau bicorn... BĂCĂNEASA: Şi dacă rinocerul din Asia e bicorn. BĂCANUL: Sau unicorn.
LOGICIANUL: Problema nu se află aici. Exact asta trebuie să demonstrez.
BĂCANUL: Bine, dar am fi vrut şi noi să ştim...
LOGICIANUL: Domnilor, lăsaţi-mă să vorbesc.
DOMNUL BĂTRÎN: Să-l lăsăm să vorbească.
BĂCĂNEASA *(Băcanului, de la fereastră):* Lasă-l să vorbească.
PATRONUL: Vă ascultăm, domnule.

LOGICIANUL *(lui Berenger):* Dumneavoastră mă adresez în primul rînd. Dar şi tuturor celor prezenţi aici. BĂCANUL: Şi nouă ni se adresează... LOGICIANUL: Vedeţi dumneavoastră, polemica s-a desfăşurat în jurul unei probleme de care, fără voia dumneavoastră, v-aţi îndepărtat. La început, vă întrebaţi dacă a fost sau nu vorba de acelaşi rinocer care a trecut pe-aici. Aceasta a fost întrebarea.
Şi la ea trebuie răspuns. BERENGER: în cel fel? LOGICIANUL: Iată cum: era posibil să fi văzut de două ori acelaşi rinocer cu un singur corn... BĂCANUL *(repetînd, pentru a înţelege mai bine):* De două ori acelaşi rinocer...
PATRONUL *(acelaşi joc):* Cu un singur corn... LOGICIANUL *(continuînd):* ...După cum puteaţi vedea de două ori acelaşi rinocer, dar avînd două coarne. DOMNUL BĂTRÎN *(repetînd):* Unul şi acelaşi rinocer, cu două coarne, de două ori... LOGICIANUL: Asta este. Pe urmă: puteaţi vedea mai întîi un rinocer cu un corn şi apoi un alt rinocer, tot cu un corn. BĂCĂNEASA *(de la fereastră):* Ha, ha...
LOGICIANUL: Şi la fel de bine un prim rinocer cu două coarne şi un al doilea tot cu două coarne. PATRONUL: Exact.
LOGICIANUL: Acuma, dacă aţi fi văzut... BĂCANUL: Dacă am fi văzut... DOMNUL BĂTRÎN: Da, dacă am fi văzut... LOGICIANUL: Dacă aţi fi văzut prima dată un rinocer cu două coarne...
PATRONUL: Cu două coarne...
LOGICIANUL: ...şi a doua oară un rinocer cu un singur corn... BĂCANUL: Cu un singur corn. LOGICIANUL: ...nici asta n-ar fi fost concludent. PATRONUL: De ce?
BĂCĂNEASA: Aoleu, ce chestie... Nu-nţeleg nimic. BĂCANUL: Mdeah, mdeah!
Băcăneasa dă din umeri şi pleacă de la fereastră.

LOGICIANUL: La urma urmei, este posibil ca rinocerul care-a trecut pe-aici prima dată să-şi fi pierdut un corn între timp, iar cel care-a trecut al doilea să fie de fapt acelaşi.
BERENGER: înţeleg, dar...
DOMNUL BĂTRÎN *{întrerupîndu-l pe Be'renger):* Nu-l întrerupeţi.
LOGICIANUL: Este de asemenea posibil ca ambii rinoceri să fi fost din cei cu două coarne şi să şi le fi pierdut pe toate-ntre timp.
DOMNUL BĂTRÎN: E posibil.
PATRONUL: Da, e posibil.
BĂCANUL: Nu văd de ce nu !
BERENGER: Da, numai că...
DOMNUL BĂTRÎN *{întrerupîndu-I):* Nu mai întrerupeţi.
LOGICIANUL: Dacă puteţi dovedi că prima oară aţi văzut un rinocer cu un corn, indiferent dacă e african sau asiatic... DOMNUL BĂTRÎN: African sau asiatic...
LOGICIANUL: ...şi a doua oară un rinocer cu două coarne... DOMNUL BĂTRÎN: ...cu două coarne!
LOGICIANUL: ...indiferent că acesta ar fi fost asiatic sau african...
BĂCANUL: Asiatic sau african...
LOGICIANUL *(continuîndu-şi demonstraţia):* ...abia din acest moment am putea să concluzionăm că avem de-a face cu doi rinoceri diferiţi, fiindcă e prea puţin probabil ca un al doilea corn să-i fi putut crească în cîteva minute, mă rog, unul cît de cît vizibil...
DOMNUL BĂTRÎN: Da, e prea puţin probabil.
LOGICIANUL *(înctntat de propriul raţionament):* ... Aşa ceva ar transforma un rinocer asiatic într-unui african... DOMNUL BĂTRÎN: Asiatic sau african. LOGICIANUL: ...şi unul african într-unui asiatic... PATRONUL: African sau asiatic. BĂCANUL: Mda, mda LOGICIANUL: ...Or, aşa ceva nu e cu putinţă în logica adevărată, adică o făptură nu se poate naşte-n două locuri simultan... DOMNUL BĂTRÎN: Nici măcar succesiv.
LOGICIANUL *(Domnului Bătrîn):* Asta rămîne de demonstrat. BERENGER *{Logicianului):* Asta mi se pare

limpede, numai că nu rezolvă nicidecum problema.

38

LOGICIANUL *(surîzîndu-i lui Berenger cu un aer atoateştiutor):* Dar bineînţeles, dragă domnule, numai că, aşa stînd lucrurile, problema e pusă într-o manieră corectă.

DOMNUL BĂTRÎN: E absolut logic.

LOGICIANUL *(îşi ridică pălăria):* La revedere, domnilor.

Iese prin stînga, urmat de Domnul Bătrîn.

DOMNUL BĂTRÎN *(ridieîndu-şi pălăria):* Am onoarea, domnilor.

Salută cu pălăria şi iese după Logician.

BĂCANUL: O fi logic...

în acest moment iese din cafenea Gospodina, în ţinută de mare doliu, cu o cutie în mînă, urmată fiind de Daisy şi de Chelneriţă, ca la orice înmormîntare. Cortegiul se îndreaptă către ieşirea din dreapta.

BĂCANUL *(continuînd):* ...O fi logic, dar oare putem noi admite ca pisicile noastre să fie strivite sub ochii noştri de nişte rinoceri cu un corn sau cu două, fie ei asiatici sau africani?

Indică, printr-un gest teatral, cortegiul funebru care trece.

PATRONUL: Aşa e, are dreptate! Nu putem îngădui ca' pisicile noastre să fie călcate-n picioare de un rinocer sau de orice altceva!

BĂCANUL: Aşa ceva nu putem îngădui! BĂCĂNEASA *(către soţul ei, scoţînd capul prin uşa prăvăliei):* Hai, vino, or să-înceapă să ne vină clienţii! BĂCANUL *(se îndreaptă către prăvălie):* Nu, nu, aşa ceva nu putem îngădui! BERENGER: N-ar fi trebuit să mă cert cu Jean! *(Patronului:)* Aduceţi-mi, vă rog, un pahar de coniac. Unul mare. PATRONUL: Imediat! *(Intră în cafenea.)* BERENGER *(singur):* N-ar fi trebuit, n-ar fi trebuit să-mi ies din fire! *(Patronul vine cu paharul de coniac.)* Acuma am inima prea grea ca să mă duc la muzeu: îmi voi cultiva spiritul altă dată. *(Ia paharul şi bea.)*

CORTINA

ACTUL II PRIMUL TABLOU Decorul

Un birou din administraţia unei întreprinderi particulare - de exemplu, dintr-o mare editură de publicaţii juridice. în fundal, în centru, o uşă mare cu două canaturi, deasupra căreia atîrnă o tăbliţă cu indicaţia: ŞEF SERVICIU. în fund, pe stînga, lîngă uşa şefului, măsuţa cu maşina de scris a lui Daisy. La peretele din stînga, între o uşă ce dă afară pe scară şi măsuţa lui Daisy se află o altă masă, pe care se găseşte condica de prezenţă, unde funcţionarii semnează la venire. Apoi, la stînga, tot în prim-plan, o uşă dă spre scară; se văd ultimele trepte ale scării, partea de sus a balustradei şi un mic palier. în prim-plan, o masă cu două scaune. Pe masă: şpalturi, o călimară, tocuri; e masa la care lucrează Botard şi Be'renger (cel dintîi se va aşeza pe scaunul din dreapta, cel de-al doilea - pe cel din stînga). Lîngă peretele din dreapta, o altă masă, mai mare, dreptunghiulară, acoperitei şi ea de şpalturi, tot felul de hîrtii etc. Lîngă ea două scaune (mai frumoase, mai „importante") stau faţă în faţă: e masa la care lucrează Dudard şi domnul Boeuf. Dudard se va aşeza pe scaunul lipit de perete, avîndu-i în faţă pe ceilalţi funcţionari (el are gradul de şef-adjunct). între uşa din fundal şi peretele din dreapta, o fereastră. în cazul în care t»ntrul dispune de o fosă de orchestră, ar fi preferabil să nu se pună decît o simplă ramă de fereastră în prim-plan, cu faţa la public. în colţul din dreapta, înfundai, un cuier pe care sînt agăţate halate cenuşii sau vestoane îmbătrînite. Eventual, cuierul poate fi plasat şi el în prim-plan, lîngă peretele din dreapta. Lipite de pereţi, rafturi cu cărţi şi dosare prăfuite. în fund, pe stînga, deasupra rafturilor, nişte tăbliţe cu inscripţii: JUR1SPRUDENŢĂ, CODURI; pe peretele din dreapta (ce poate fi uşor oblic) tăbliţele indică: MONITORUL OFICIAL, LEGI FISCALE. Deasupra uşii de la biroul şefului de serviciu, o pendulă arată ora nouă şi trei minute.

La ridicarea cortinei, Dudard, în picioare, lîngă scaunul său, cu profilul drept înspre sală; de cealaltă parte a biroului, cu profilul stîng înspre sală, este Botard; între ei, tot lîngă birou, dar cu faţa la public, şeful de serviciu; Daisy stă puţin mai departe, la stînga şefului, ***finind*** *în mînă un vraf de hîrtii dactilografiate. înconjurat de cele trei personaje de la birou, aşezat deasupra şpalturilor proaspete, se află un ziar mare, desfăşurat. Cîteva secunde după ridicarea cortinei, personajele rămîn imobile, în poziţia în care va fi rostită prima replică, un moment de genul „tableau vivant" (la fel trebuia să se întîmple la începutul primului act).*

Şeful serviciului are cam cincizeci de ani; e îmbrăcat corect: costum bleumarin, rozeta Legiunii de Onoare, guler detaşabil scrobit, cravată neagră, mustaţă neagră şi stufoasă. Este domnul Papillon. Dudard: treizeci şi cinci de ani; costum gri, cu mînecute de lustrin negru, ca să-i apere mînecile hainei. Poartă ochelari, eventual. E destul de înalt - imaginea elementului (a cadrului) de viitor în administraţie. Dacă şeful va fi avansat director adjunct, atunci Dudard va deveni şef de serviciu, de unde şi antipatia lui Botard.

Botard: tipul învăţătorului la pensie, figură mîndră, mustăcioară albă, şaizeci de ani, dar se ţine foarte bine. Ştie tot, pricepe tot. Poartă un basc pe cap, un halat lung şi pe nasul viguros i se sprijină o pereche de ochelari. După ureche ţine un creion. Are şi el mînecute de lustrin. Daisy: tînără, blondă.

Mai tîrziu apare doamna Boeuf: femeie corpolentă de vreo cincizeci de ani, plînsă şi cu sufletul la gură.

Personajele sînt deci în picioare la ridicarea cortinei, stînd nemişcate împrejurul mesei din dreapta. Şeful ţine mina cu arătătorul aţintit către Botard, cu aerul că-i spune „doar vezi şi dumneata"! Botard, cu mîiniie în buzunarele halatului şi un surîs incredul atîrnat pe buze, are aerul că replică „nu mă duce nimeni pe mine". Cu foile dactilografiate în mînă, Daisy pare că-l sprijină cu privirea pe Dudard. După cîteva secunde, Botard atacă.

BOTARD: Snoave, poveşti de adormit copiii.

DAISY: Dar l-am văzut, am văzut rinocerul.

DUDARD: Scrie la gazetă, e clar, nu poţi nega.
BOTARD *(dispreţ profund):* Pfff!
DUDARD: Dacă scrie, scrie! Poftim, citeşte la fapte diverse. Citiţi ştirea, domnule şef! DOMNUL PAPILLON: „Ieri, duminică, în Piaţa Bisericii din oraşul nostru, la ora aperitivului, un pachiderm a călcat în picioare o pisică." DAISY: Nu chiar în Piaţa Bisericii! DOMNUL PAPILLON: Asta-i tot. Nu se dau alte detalii.
BOTARD: **Pfff!**
DUDARD: Păi ajunge. E limpede. BOTARD: Nu-i cred eu pe ziarişti. Toţi mint, ştiu eu ce zic. Nu cred decît ce văd eu cu ochii mei. Ca fost profesor, mie-mi

place lucrul precis, dovedit ştiinţific. Eu sînt un spirit metodic şi exact
DUDARD: Ce-are-a face aici spiritul metodic? DAISY ***(lui** Bolard):* Mie mi se pare, domnule Botard, că ştirea e foarte precisă.
BOTARD: Asta numeşti dumneata precizie? Ia să vedem. Despre ce fel de pachiderm e vorba? Ce înţelege un redactor de fapt divers printr-un pachiderm? Nu ne zice. Şi nu ne zice nici ce înţelege prin pisică.
DUDARD: Toată lumea ştie ce-i aia o pisică. BOTARD: Dar e o pisică sau un motan? Şi ce culoare avea? De ce rasă era? Nu sînt rasist, ba încă sînt antirasist. DOMNUL PAPILLON: Hai zău, domnule Botard, nu de asta-i vorba, ce-are-a face rasismul aici ? BOTARD: Domnule şef, vă rog să mă iertaţi, dar nu puteţi nega că rasismul este una dintre marile greşeli ale veacului. DUDARD: Bineînţeles, în privinţa asta sîntem cu toţii de acord, numai că nu e vorba de... BOTARD: Domnule Dudard, n-o luaţi aşa de uşor. O serie de evenimente istorice ne-au dovedit din plin că rasismul... DUDRAD: Dar îţi repet că aici nu-i vorba de rasism.
BOTARD: N-aş zice.
DOMNUL PAPILLON: Nu rasismul e-n chestiune acuma BOTARD: Nu trebuie să pierdem nici o ocazie de a denunţa rasismul.
DAISY: Dar v-am spus că aici nu-i nimeni rasist. Aţi deplasat problema, aici e vorba pur şi simplu de-o pisică strivită de-un pachiderm. Mai precis, de un rinocer.
BOTARD: Eu nu sînt din Sud. Meridionalii au prea multă imaginaţie. Poate c-a fost vorba de-un purice strivit de un şoricel. Şi din chestia asta se face un capăt de lume!
DOMNUL PAPILLON *(lui Dudard):* Hai să-ncercăm să punem lucrurile la punct. Zici că ai văzut cu ochii dumitale rinocerul plimbîndu-se pe străzile oraşului? DAISY: Nu se plimba: alerga.
DUDARD: Eu - cu ochii mei - nu l-am văzut. Totuşi, oameni demni de crezare...
BOTARD *(îl întrerupse):* Vezi bine că-i vorba de panglicari, dumneata ai încredere în ziariştii care ar face orice ca să-şi vîndă nenorocitele lor de gazete şi ca să le facă pe plac patronilor, ale căror slugi sînt. Cum poţi să crezi aşa ceva

tocmai dumneata, domnule Dudard, un jurist, un licenţiat în drept! Dă-mi voie să rid, ha, ha, ha!
: Dar eu l-am văzut. Eu am văzut cu ochii mei rinocerul, pun mîna-n foc. BOTARD: Aşa deci. Te credeam fată serioasă! pAISY: Domnule Botard, eu n-am vedenii! Şi nu eram singură, erau mulţi oameni în jurul meu, care au văzut totul. BOTARD: Pfff! Precis că se uitau la cu totul altceva!... Nişte leneşi plimbăreţi, care umblă de colo-colo fiindcă n-au ce face!
DUDARD: Asta s-a întîmplat ieri, iar ieri a fost duminică. BOTARD: Uite că eu muncesc şi duminicile. Eu nu stau să-i ascult pe preoţii care vă cheamă la biserică şi vă împiedică să veniţi la lucru, să vă cîştigaţi în sudoare pîinea zilnică. DOMNUL PAPILLON *(indignat):* Asta-i prea de tot!
BOTARD: Iertaţi-mă, n-am vrut să vă jignesc. N-am spus asta din dispreţ faţă de religie, ci din lipsă de respect faţă de ea. *(Lui Daisy:*) Mai întîi, dumneata ştii ce-i ăla un rinocer? DAISY: Este... este un animal foarte mare şi rău! BOTARD: Şi te mai lauzi că ai o gîndire precisă! Domnişoară, rinocerul... DOMNUL PAPILLON: N-o să ne ţii acuma o lecţie despre rinoceri. Nu sîntem la şcoală. BOTARD: Din păcate.
încă de la ultimele replici, şi-a făcut apariţia Be'renger, ureînd prudent pe ultimele trepte de la intrare şi deschizînd încet uşa dincolo de care se poate citi inscripţia EDITURA JURIDICĂ.
DOMNUL PAPILLON ***(lui** Daisy):* Bun. E trecut de nouă. Domnişoară, adu-mi, te rog, condica de prezenţă. Cu atît mai rău pentru cei care-au întîrziat!
Daisy se îndreaptă spre măsuţa din stînga, cea cu condica de prezenţă, chiar în momentul în care intră

Be'renger.
BERENGER *(intra în timp ce ceilalţi continuă să discute):* Bună dimineaţa, domnişoară Daisy. Sper că n-am întîrziat.
BOTARD (lui Dudard şi Papillon): Eu lupt contra ignoranţei, oriunde dau de ea.
DAISY *(lui Berenger):* Grăbiţi-vă, domnule Berenger.
42
43
j
BOTARD: Fie că-i în palate, fie că-i în colibe! DAISY *(lui Berenger):* Semnaţi repede de prezenţă!
BERENGER: Oh, vă mulţumesc! Şeful *s* venit? DAISY *(ducînd un deget la buze):* Sssst! e aici! BERENGER: Deja? Aşa de devreme?
Se repede să semneze condica de prezenţă.
BOTARD *(continuînd):* Pretutindeni. Chiar şi în edituri. DOMNUL PAPILLON *(lui Botard):* Domnule Botard, eu cred că...
BERENGER *(semnînd în condică):* Totuşi, nu-i decît nouă şi zece...
DOMNUL PAPILLON *(lui Botard):* ...cred că depăşeşti limitele politeţii.
DUDARD *(lui Papillon):* Şi mie mi se pare la fel, domnule. DOMNUL PAPILLON *(lui Botard):* N-o să-mi spui acuma că
domnul Dudard, colegul şi colaboratorul nostru, licenţiat în
drept şi excelent funcţionar, este un ignorant BOTARD: N-am să merg atît de departe, însă, oricum, facultăţile şi universitatea nu fac cît şcoala comunală. . , DOMNUL PAPILLON *{către Daisy):* Haide, unde-i condica de
prezenţă?
DAISY: Iat-o, domnule. *(I-o întinde.)*
DOMNUL PAPILLON: Ei, dar iată-l şi pe domnul Berenger.
BOTARD *(lui Dudard):* Universitarilor le lipsesc ideile clare, spiritul de observaţie, simţul practic.
DUDARD *(lui Botard):* Ei, haide, zău! .
BERENGER *(lui Papillon):* Bună ziua, domnule Papillon. *(Tocmai se îndrepta spre cuier, ocolindu-i pe cei trei bărbaţi; îşi va scoate haina şi-şi va pune halatul ori un veston uzat, se va duce spre masă, va scoate din sertar mînecuţele, va saluta etc.)* Bună ziua şi iertaţi-mă, eram cît pe-aici să-ntîrzii! Bună ziua, domnule Dudard, bună ziua, domnule Botard! DOMNUL PAPILLON: Ia spune, Berenger. ai văzut şi dumneata rinoceri?
BOTARD *(lui Dudard):* Universitarii sînt spirite abstracte, habar
n-au ce-i viaţa! DUDARD: Prostii! BERENGER *(continuînd să-ţi pregătească uneltele de lucru, cu grabă exagerată, ca pentru a-ţi compensa întîrzierea, către*

Papillon, cu tonul cel mai natural din lume): Fireşte, am văzut!
BOTARD *(se întoarce):* Pfff! DAISY: Aşa! Vedeţi bine că nu-s eu nebună! 0OTARD *(ironic):* Vai, dar domnul Berenger spune aşa din eleganţă, cu toate că n-are un aer galant. DUDARD: E, oare, galanterie să spui că ai văzut un rinocer? BOTARD: Absolut, asta cînd e vorba să susţii afirmaţiile fanteziste ale domnişoarei Daisy. Toată lumea e galantă cu domnişoara Daisy, ceea ce-i foarte normal... DOMNUL PAPILLON: Nu fi răutăcios, Botard, domnul Berenger
n-a luat parte la disputa noastră. Dumnealui abia a venit BERENGER *(către Daisy):* Nu-i aşa că l-aţi văzut? Noi am văzuL BOTARD: Pfff! E posibil ca domnul Berenger să fi crezut c-a văzut un rinocer. *(Face, prin spatele lui Berenger, semnul că: „dacă bea atâta...")* Dumnealui e plin de imaginaţie! Pentru dumnealui totul e posibil.
BERENGER: Dar nu eram singur cînd am văzut rinocerul. Sau,
poate, rinocerii.
BOTARD: Nici măcar nu ştie cîţi a văzut. BERENGER: Eram lîngă prietenul meu Jean!... Mai erau şi alţi oameni acolo.
BOTARD: Dumneata delirezi, pe onoarea mea! DAISY: Era un rinocer unicorn. BOTARD: Pfff! Se pare că s-au vorbit amîndoi ca să-şi bată joc
de noi. DUDARD *(către Daisy):* Cred mai degrabă că aveau două coarne,
dacă e să mă iau după ce-am auzit! BOTARD: Atunci ar cam fi timpul să vă puneţi de acord. DOMNUL PAPILLON *(se uită la ceas):* Gata, să punem punct,
domnilor, timpul trece. BOTARD: Cîţi aţi văzut, domnule Berenger, unul sau doi
rinoceri?
BERENGER: Păi... BOTARD: Nu ştiţi. Domnişoara Daisy a văzut un rinocer unicorn.
Rinocerul dumneavoastră tot un corn avea, sau două? BERENGER: Păi aici e toată problema. BOTARD: E cam ciudată chestia, nu vi se pare? DAISY: Of!
44

45

BOT ARD: N-aş vrea să vă jignesc, însă nu cred deloc în povestea asta a dumneavoastră. Rinoceri în ţara noastră... aşa ceva nu s-a pomenit niciodată. DUDARD' E de-ajuns o singură dată! BOTARD: Aşa ceva nu s-a mai pomenit! Numai în pozele din manualele de şcoală. Rinocerii dumneavoastră n-au putut înflori decît în creierele gospodinelor.

BERENGER: Cuvîntul „a înflori" mi se pare cam deplasat, în cazul rinocerilor. DUDARD: Aşa e.

BOTARD *(continuînd):* Rinocerul dumitale e un mit. DAISY: Un mit?

DOMNUL PAPILLON: Domnilor, cred că-i timpul să ne-apucăm de lucru!

BOTARD *(lui Daisy):* Un mit, aşa ca farfuriile zburătoare! DUDARD: Dar e vorba totuşi de-o pisică omorîtă, asta nu se poate nega!

BERENGER: Sînt martor.

DUDARD *(arată spre Berenger):* Există şi martori!

BOTARD: Ce să zic!!! Aşa un martor! , <

DOMNUL PAPILLON: Domnilor, vă rog, domnilor!

BOTARD *(lui Dudard):* Psihoză colectivă, domnule Dudard, psihoză colectivă! Ca şi religia, care-i opiumul popoarelor! DAISY: Ei bine, eu cred,în existenţa farfuriilor zburătoare! BOTARD: Poftim!!!

DOMNUL PAPILLON *(ferm):* Cred c-am depăşit măsura Gata cu vorbăria! Cu sau fără rinoceri, cu sau fără farfurii zburătoare, avem de lucru! Editura nu ne plăteşte ca să spunem poveşti cu animale reale sau fabuloase!

BOTARD: Fabuloase! DUDARD: Reale! DAISY: Foarte reale!

DOMNUL PAPILLON: Domnilor, vă mai atrag atenţia o singură dată: sînteţi în orele de program. Daţi-mi voie să întrerup această polemică sterilă...

BOTARD *(rănit şi ironic):* Prea bine, domnule Papillon. doar dumneavoastră sînteţi şeful. De vreme ce ne ordonaţi, noi ne vom supune.

DOMNUL PAPILLON: Domnilor, haideţi, mai repede. N-aş vrea să-mi intru-n trista obligaţie de a vă reţine din leafă! Domnule Dudard, unde-i comentariul dumneavoastră despre legea represiunii antialcoolice?

DUDARD: Tocmai îl pun la punct, domnule şef.

DOMNUL PAPILLON: încearcă să-l termini, e urgent. Dumneavoastră. Berenger şi Botard, aţi terminat de corectat reglementarea vinurilor zise „cu denumire controlată"?

BERENGER: Nu încă, domnule Papillon. dar e-aproape gata.

DOMNUL PAPILLON: Terminaţi atunci de corectat împreună. Tipografia aşteaptă. Dumneata, domnişoară, adu-mi corespondenţa la semnat la mine-n birou. Grăbeşte-te cu bătutul.

DAISY: Am înţeles, domnule Papillon.

Daisy se aşază la măsuţă şi începe să bată la maşină. Dudard se aşază şi el şi începe să lucreze. Berenger şi Botard stau la măsuţele lor, cu profilul spre sală - Botard, cu spatele la uşa dinspre scară. Botard e prost dispus, Berenger e moale şi visător. Berenger desface şpalturile pe masă şi-i dă manuscrisul lui Botard. Botard începe să bombăne textul, în vreme ce domnul Papillon iese trîntind uşa.

DOMNUL PAPILLON: Pe curînd, domnilor! *(Iese.)*

BERENGER *(citeşte şi corectează, în timp de Botard urmăreşte pe manuscris cu creionul):* Reglementarea vinurilor zise cu denumire... *(Corectează)* Denumire cu *n* şi *r (corectează)...* controlată... Vinurile din regiunea bordeleză$_y$ regiune inferioară a colinelor superioare...

BOTARD *(lui Dudard):* Asta nu e! E un rînd sărit.

BERENGER: înc-o dată: „Vinurile zise cu denumire controlată..."

DUDARD *(lui Berenger şi Botard):* Nu mai striga aşa, te rog. Nu se-aude decît vocea dumitale şi mă-mpiedici să.fiu atent la ce fac.

BOTARD *(lui Dudard, peste capul lui Berenger, reluînd discuţia de adineauri. Cîteva momente, Berenger corectează singur, mişcînd buzele fără nici un sunet.*) E' o mistificare!

DUDARD: Ce-i o mistificare?

BOTARD: Cum ce? Povestea cu rinocerul! Numai propaganda dumneavoastră răspîndeşte asemenea zvonuri!

DUDARD *(întrerupe lucrul):* Care propagandă?

BERENGER (intervine): Aici nu-i vorba de nici o propagandă.

DAISY *(se întrerupe din dactilografiat):* Dacă-ţi spun că am văzut... am văzut... şi eu, şi alţii am văzut...

46

47

DUD ARD *{lui Botard):* Mă faci să rîd! Auzi dumneata: propagandă! Propagandă pentru ce?

BOTARD: Haida-de... în ce scop...? Ştii mai bine ca mine, nu mai face pe nevinovatul!

DUDARD *(supărîndu-se):* în orice caz, eu. domnule Botard, nu sînt plătit de pontenegrini!

BOTARD *(roşu de furie, trînteşte un pumn în masă):* Asta-i o insultă. N-o să permit... *(Se ridică.)*
BfiRENGER: Haide, zău, domnule Botard...
DAISY : Zău, vă rog, domnule Dudard... BOTARD: A fost o insultă...
Brusc, se deschide uşa de la biroul şefului. Botard şi Dudard se aşază rapid la loc. Şeful ţine în mină condica de prezenţă. La apariţia lui se face dintr-o dată linişte.
DOMNUL PAPILLON: Domnul Boeuf n-a venit astăzi?
BERENGER *(se uită împrejur):* Chiar! Nu-i aici!
DOMNUL PAPILLON: Fireşte. Şi-aveam nevoie de el! *(Lui Daisy:)* A anunţat că-i bolnav, sau că s-a întîmplat ceva? DAISY: Nu mi-a spus nimic. DOMNUL PAPILLON *(deschide larg uşa şi intră):* Dacă lucrurile continuă aşa, o să-l dau afară Nu-i prima dată cînd face aşa.
Am închis ochii pînă-acuma, dar nu mai merge... Are careva dintre voi cheia de la biroul lui?
Exact acum îşi face apariţia doamna Boeuf. Pe ultima replică a şefului, deja am putut-o vedea urcînd scara - foarte repede - şi deschizînd brusc uşa. E speriată şi răsuflă precipitat.
BERENGER: Iat-o pe doamna Boeuf! DAISY: Bună ziua, doamnă Boeuf!
DOAMNA BOEUF: Bună ziua, domnule Papillon! Bună ziua la toată lumea!
DOMNUL PAPILLON: Unde-i soţul dumneavoastră, doamnă? Ce i s-a întîmplat de nu s-a putut deranja personal? DOAMNA BOEUF *(cu sufletul la gură):* Vă rog să-l scuzaţi... să-l scuzaţi pe soţul meu... A plecat la ai lui, la sfîrşit de săptămînă. E un pic gripat. DOMNUL PAPILLON: E un pic gripat!

pOAMNA BOEUF *(îi întinde şefului o hîrtie):* Iată, aici e telegrama de la el. Zice că speră să se întoarcă miercuri... *(Aproape leşinînd:)* Daţi-mi, vă rog, un pahar cu apă... şi un scaun...
Be'renger îi aduce, în centrul scenei, scaunul lui, pe care doamna Boeuf aproape că se prăbuşeşte.
DOMNUL PAPILLON *(către Daisy):* Aduceţi-i un pahar cu apă! DAISY: Imediat.
// *aduce paharul şi-o ajută să bea în timpul următoarelor replici.*
DUDARD *(şefului):* Trebuie că-i cardiacă.
DOMNUL PAPILLON: E foarte neplăcută absenţa domnului Boeuf, dar asta nu-i un motiv să se agite-n halul ăsta! DOAMNA BOEUF (ca *greutate):* Nu-i asta... Nu-i asta... Am fost... M-a urmărit tot drumul un... un rinocer... de-acasă şi pînă-aici...
BERENGER: Unul cu un corn sau cu două coarne? BOTARD *(pufneşte-n rîs):* Mă faci să rîd! DUDARD *(indignat):* Las-o să vorbească! DOAMNA BOEUF *(făcînd un mare efort ca să precizeze şi arătînd cu degetul în direcţia scării):* E-acolo, acolo, jos, la intrare. Are aerul că vrea să urce încoace.
în acest moment se aude un zgomot. Treptele scării se văd prăbuşindu-se sub o greutate formidabilă. De jos, se aud răgete furioase. Palierul scării e înecat într-o mare de praf; cînd praful se va risipi, în locul scării se va vedea o gaură neagră.
DAISY: Doamne? Dumnezeule!
DOAMNA BOEUF *(pe scaun şi cu mîna la inimă):* Oh! Ah!
Berenger se-ndreaptă iute spre ea, îi pălmuieşte uşor obrajii şi-i dă apă. BERENGER: Staţi liniştită, doamnă.
în acest timp, Papillon, Dudard şi Botard fug spre stînga, deschid uşa şi se-ngrămădesc pe palier, înconjuraţi de-un nor de praf. Răgetele se aud din nou.
48
49
DAISY *(Doamnei Boeuf):* Vă e mai bine, doamnă Boeuf? DOMNUL PAPILLON *(de pe palier):* Uite-l. E-acolo! Da' ştiu că-i uriaş!
BOTARD: Eu nu văd nimic. E o iluzie.
DUDARD: Ba da, ba da, acolo jos, uite-l cum se-nvîrte-n cerc.
DOMNUL PAPILLON: Domnilor, nu mai e nici o îndoială. Se-nvîrte în cerc.
DUDARD: Nu va putea urca. Nu mai are scară. BOTARD: E ciudat Ce să fie toată chestia asta? DUDARD *(se întoarce la Be'renger):* Vino să vezi. Hai, vino să-ţi vezi rinocerul.
BERENGER: Vin acuma. *(Se precipită în direcţia palierului, împreună cu Daisy care o părăseşte pe Doamna Boeuf.)*
DOMNUL PAPILLON *(lui Be'renger):* Hai, priveşte, dumneata care eşti specialist în rinoceri, uită-te.

BERENGER: Nu sînt deloc specialist în rinoceri...
DAISY: Oh, uitaţi-vă... cum se învîrteşte. Ai zice că-l doare ceva... oare ce-o vrea?
DUDARD: Ai zice că e-n căutarea cuiva *(Lui Botard:)* Ei, acuma îl vezi?
BOTARD *(ursuz):* Ei da, îl văd acuma.
DAISY *(domnului Papillon):* Poate că toţi avem vedenii, chiar şi dumneavoastră...
BOTARD: Eu n-am niciodată vedenii. Acolo jos e într-adevăr ceva
DUDARD *(lui Botard):* Ceva ?!? Ce?
DOMNUL PAPILLON *(lui Be'renger):* E un rinocer, nu-i aşa? E
cel pe care l-aţi văzut, nu? *(Către Daisy:)* Şi dumneata, nu? DAISY: Absolut
BERENGER: Are două coarne. E un rinocer african sau mai degrabă asiatic. Of! nu mai ştiu dacă rinocerul african are unul sau două coarne.
DOMNUL PAPILLON: Ne-a sfărîmat scara: foarte bine, că tot trebuia să se întîmple asta într-o zi! Ehe! de cîtă vreme am cerut eu la Direcţia Generală să se facă trepte din ciment în locul scării ăsteia putrede...
DUDARD: Şi eu, domnule şef. am trimis un raport în acest sens, chiar săptămîna trecută.
DOMNUL PAPILLON: Trebuia să se întîmple o dată şi-o dată. Era
previzibil. Am avut dreptate. DAISY *(ironică, lui Papillon):* Ca de obicei!

50

BERENGER *(lui Dudard şi Papillon):* Ei, haide, zău, bicornismul
îl caracterizează pe rinocerul din Asia ori pe cel african? Iar
unicomismul e specific celui african ori celui din Asia? DAISY: Biata fiară, tot mugeşte şi se-nvîrte de colo-colo. Ce-o
vrea. oare? Oh, uite-l că se uită la noi! *(în direcţia animalului:)* Pisu, pisu, pisu... DUDARD: N-o să-l mai şi alinţi acuma! Fără-ndoială că nu-i
domesticit... DOMNUL PAPILLON: în orice caz, n-ai cum să-l mîngîi: nu se
poate ajunge la el. *(Rinocerul rage cumplit.)* DAISY: Bietul animal. BERENGER *(continuă, către Botard):* Dumneata, care ştii atîtea,
ce crezi? E cumva invers? bicornismul ar fi specific... DOMNUL PAPILLON: Dumneata aiurezi, dragă Berenger, eşti
încă ameţit, are dreptate Botard.
BOTARD: Cum este cu putinţă ca într-o ţară civilizată... DAISY *(lui Botard):* De acord. Numai că vorba e: există sau nu? BOTARD: Este o maşinaţiune infamă! (*Gest de orator de tribună,*
cu degetul îndreptat către Dudard, fulgerîndu-l cu privirea.) E
numai vina dumitale! DUDARD: De ce a mea şi nu a dumitale? BOTARD *(furios):* Vina mea? Numai pe cei necăjiţi cade vina
întotdeauna Dacă n-ar depinde decît de mine... DOMNUL PAPILLON: Hai că, fără scară, sîntem în pom.
DAISY *(lui Botard şi Dudard):* Liniştiţi-vă. Nu-i momentul,
domnilor!
DOMNUL PAPILLON: Asta-i numai din cauza Direcţiei Generale. DAISY: O fi. Dar vorba e cum coborîm de-aicea? DOMNUL PAPILLON *(glumeşte amuzat, mîngîind-o pe obraz pe*
juna dactilografă): Te voi lua în braţe şi vom sări împreună! DAISY *(înlătură mîna şefului):* Nu pune mîna dumitale zgrun-
ţuroasă pe faţa mea, elefantule! DOMNUL PAPILLON: Glumeam şi eu!
între timp, doamna Boeuf s-a ridicat şi s-a alăturat grupului de pe palier. Cîteva clipe priveşte foarte încordată mersul rinocerului, după care scoate un strigăt teribil.
DOAMNA BOEUF: Doamne! Să fie oare cu putinţă? BERENGER: Ce este. doamnă?
DOAMNA BOEUF: E soţul meu! E Boeuf, sărmanul meu Boeuf. ce ţi s-a-ntîmplat?

51

DAISY: Sînteţi siguri?
DOAMNA BOEUF: *dl* e, îl recunosc. *(Rinocerul îi răspunde*
printr-un muget violent, dar tandru.) DOMNUL PAPILLON: Ca să vezi! De data asta-l dau definitiv
afară din serviciu. DUD ARD: Are asigurare? BOTARD *(aparte):* Acuma am înţeles... DAISY: Cum să mai plătească Asigurările într-un caz ca ăsta? DOAMNA BOEUF *(leşină în braţele lui Berenger):* Alj! Doamne!
BERENGER: Oh! DAISY: S-o ducem de-aici!
Ajutat de Dudard şi Daisy, Berenger o trage pe doamna Boeuf înspre scaunul ei de adineauri.
DUDARD *(în timpul „transportului"):* Nu vă mai necăjiţi, doamnă Boeuf!
DOAMNA BOEUF: Ah! Oh ! DAISY: O să se-aranjeze, cine ştie...
DOMNUL PAPILLON *(lui Dudard):* Juridic, ce se poate face? DUDARD: Trebuie întrebat la contencios.
BOTARD *(privind cortegiul şi ridicînd braţele):* Asta-i nebunie pură! Ce societate! *(Fuge către doamna Boeuf, o bate uşor peste obraji, aceasta scoate un „ah", închide ochii, e din nou lovită peste obraji, în vreme ce Botard vorbeşte.)* în tot cazul, doamnă, să fiţi sigură că voi spune totul comitetului de acţiune. Nu-mi voi abandona niciodată un coleg la nevoie. Toate astea se vor afla.

DOAMNA BOEUF *(îşi revine în simţiri):* Bietul meu puişor, nu pot să-l las aşa, sărmanul de el. *(Răgetele se aud iarăşi de jos.)* Auzi-l cum mă cheamă. *(Cu tandreţe:)* Mă cheamă. DAISY: Vă e mai bine, doamnă Boeuf?
DUDARD: Şi-a revenit.
BOTARD *(Doamnei Boeuf):* Aveţi toată încrederea în sprijinul delegaţiei noastre. Vreţi să deveniţi membră a comitetului nostru ?
DOMNUL PAPILLON: Iar o să întîrziem cu lucrările. Domnişoară
Daisy, te rog, corespondenţa!...
DAISY: Mai întîi trebuie să aflăm cum vom ieşi de aici. DOMNUL PAPILLON: Asta-i o problemă. Pe fereastră.
Se îndreaptă cu toţii către fereastră, în afară de doimna Boeuf, prăbuşită pe scaun, şi Botard, care rămîn în mijlocul scenei.
BOTARD: Ştiu de unde vin toate astea.
DAISY *(de la fereastră):* E prea sus.
BERENGER: Poate că ar trebui să chemăm pompierii, să-vină ei
cu scările! DOMNUL PAPILLON: Domnişoară Daisy, mergeţi în biroul meu
şi chemaţi pompierii.
PapUlon dă să se ia după ea. Daisy iese prin spate, ridică telefonul şi o auzi cum spune: „Alo, alo! pompierii?" - după care urmează un zgomot vag de conversaţie telefonică.
DOAMNA BOEUF *(se ridică brusc):* Nu-l pot lăsa aşa, nu-l pot
lăsa aşa. DOMNUL PAPILLON: Dacă doriţi să divorţaţi... aveţi acum un
motiv întemeiat.
DUDARD: Va fi, fără îndoială, în defavoarea lui. DOAMNA BOEUF: Nicidecum! Sărăcuţul! nu-i momentul să-mi
părăsesc soţul într-o stare ca aceasta BOTARD: Sînteţi o femeie dintr-o bucată. DUDARD *(doamnei Boeuf):* Dar ce-o să faceţi?
Doamna Boeuf merge repede spre palier.
BERENGER: Atenţie!
DOAMNA BOEUF: Nu pot să-l las aşa, nu pot să-l abandonez.
DUDARD: Opriţi-o *{*
DOAMNA BOEUF: îl iau cu mine acasă.
DOMNUL PAPILLON: Ce vrea să facă?!?
DOAMNA BOEUF *(e gata să sară-n golul scării):* Gata, puiule,
vin acuma, vin. BERENGER: O să sară! BOTARD: E datoria ei. DUDARD: N-o să poată.
Toţi - cu excepţia lui Daisy, care-i la telefon - se află în preajma doamnei Boeuf - care sare. Berenger întinde mîna ca s-o oprească, dar rămîne cu rochia ei în mîini.
BERENGER: N-am reuşit
52
53
De jos, se aude mugetul tandru al rinocerului.
DOAMNA BOEUF: Am venit, puiule, am venit. DUDARD: A aterizat călare pe spinarea lui. BOTARD: Ca o amazoană!
VOCEA DOAMNEI BOEUF: Haide acasă, dragule, să ne-ntoarcem la noi acasă.
DUDARD: Au plecat în galop.
Dudard, Be'renger, Botard şi Papillon revin în scenă şi se aşază la fereastră.
BERENGER: Merg repede.
DUDARD *(către Papillon):* Aţi călărit cîndva, nu-i aşa?
DOMNUL PAPILLON: Mai demult... puţin... *(întorcîndu-se către
uşa din fund.)* N-a terminat de telefonat nici acuma!... BERENGER *{privind în urma rinocerului):* Sînt departe de-acuma.
Nu se mai văd.
DAISY *{ieşind):* Tare greu i-am prins pe pompieri!...
BOTARD *{în chip de concluzie a unui monolog interior):* Deci aşa!
DAISY : ...Greu i-am mai prins pe pompieri!...
DOMNUL PAPILLON: Arde peste tot?
BERENGER: Sînt de aceeaşi părere cu domnul Botard: atitudinea
doamnei Boeuf a fost într-adevăr emoţionantă. E o femeie cu
suflet
DOMNUL PAPILLON: Vorba e că acum am lipsă un funcţionar,
pe care va trebui să-l înlocuiesc. BERENGER: Chiar credeţi că nu ne va mai fi util? DAISY: Nu, nu-i vorba de alte incendii, dar pompierii au fost
chemaţi la alţi rinoceri. BERENGER: La alţi rinoceri? DUDARD: Cum adică, la alţi rinoceri? DAISY: Păi da, la

alţi rinoceri. Au fost semnalaţi cam peste tot în
oraş. Azi-dimineaţă erau şapte, iar acum şaptesprezece. BOTARD: Ce vă ziceam eu!
DAISY *(continuînd):* Ba chiar treizeci şi doi - nu e o cifră oficială, dar va fi cu siguranţă confirmată. BOTARD *(ceva mai puţin convins):* Pfff! Se exagerează. DOMNUL PAPILLON: Dar or să vină să ne scoată de-aici? BERENGER: Mie mi-e cam foame!...

54

DA: Da, or să vină. Pompierii sînt pe drum! DOMNUL PAPILLON: Ca şi lucrul nostru. DUDARD: Eu zic că-i un caz de forţă majoră. DOMNUL PAPILLON: Va trebui să recuperăm orele-astea pierdute. DUDARD: Care va să zică, domnule Botard, mai ai de gînd să
f Tţ BOTARD: Delegaţia noastră se opune la desfacerea contractului
lui Boeuf fără preaviz. DOMNUL PAPILLON: Nu eu decid. Să vedem concluziile
anchetei. BOTARD *(lui Dudard):* Nu, domnule Dudard, nu neg evidenţa
rinocerică. N-am negat-o niciodată. DUDARD: Eşti un om de rea-credinţă. DAISY: Ah, da. Sînteţi un om de rea-credinţă. BOTARD: Vă repet: n-am negat-o niciodată. Am vrut pur şi
simplu să ştiu cît de departe se poate merge. Dar eu, unul,
ştiam prea bine ce se întîmplă. Eu nu constat pur şi simplu
fenomenul. Eu îl înţeleg şi-l explic. Cel puţin, l-aş putea
explica dacă...
DUDARD: Păi atunci explică-ni-l! DAISY: Explicaţi-ni-l, domnule Botard. DOMNUL PAPILLON: Hai, explică-ni-l, de vreme ce ţi-o cer
colegii.
BOTARD: Am să vă explic... DUDARD: Te ascultăm. DAISY: Sînt foarte curioasă. BOTARD: Am să vi-l explic... într-o zi... DUDARD: De ce nu acum, imediat? BOTARD *(către Papillon, amenînţător):* Noi doi o să ne explicăm
numaidecît. *(Către ceilalţi:)* Eu cunosc prea bine cauza
lucrurilor, dedesubturile istoriei. DAISY: Care dedesubturi? BERENGER: Ce dedesubturi?
DUDARD: Aş vrea să ştiu şi eu care sînt dedesubturile astea... BOTARD *(continuînd, amenînţător):* Ştiu şi numele tuturor celor
răspunzători. Numele trădătorilor. Nimeni nu mă poate înşela
pe mine. Am să vă dezvălui scopul şi semnificaţia acestei
provocări! îi voi demasca pe instigatori. BERENGER: Păi cine să fi avut vreun interes ca să... DUDARD *(lui Botard):* Divaghezi, dragă Botard.

55

DOMNUL PAPILLON: Gata cu divagaţiile. BOTARD: Divaghez? Eu divaghez?!? DAISY: Adineauri ziceai de noi c-am avut halucinaţii. BOTARD: Adineauri, da. Dar acum halucinaţia a devenit provocare.
DUDARD: Şi, mă rog, cum s-a petrecut evoluţia aceasta, după
părerea dumitale? BOTARD: Ăsta-i secretul lui Polichinelle. domnilor! Copil să fii
şi tot îl înţelegi. Numai ipocriţii se prefac că nu-l înţeleg.
Se aude zgomtul maşinii de pompieri. Se aud semnalul, apoi scrişnetul frinelor, iar maşina opreşte brusc sub fereastră.
DAISY: Au venit pompierii!
BOTARD: Asta nu poate să rămînă aşa. Vor trebui făcute schimbări.
DUDARD: Domnule Botard, aici nu-i vorba de nici o semnificaţie
ascunsă. Rinocerii există - asta-i totul şi nimic altceva. DAISY *{la fereastră, privind în jos):* Pe aici, domnilor pompieri.
De jos, se aud un scnşnit de fierărie, apoi zgomotele maşinii.
O VOCE DE POMPIER: Ridicaţi scara.
BOTARD *(lui Dudard):* Eu sînt cel care deţine cheia evenimentelor. Am un sistem de interpretare infailibil.
DOMNUL PAPILLON: Chiar de azi după-amiază va trebui să-nce-pem să recuperăm orele pierdute.
Apare capătul scării de pompieri care se agaţă de fereastră.
BOTARD: Cu atît mai rău pentru afacerile de birou, domnule Papillon.
DOMNUL PAPILLON: Ce-o să zică Direcţia Generală?
DUDARD: E un caz excepţional.
BOTARD *(arată spre fereastră):* Nu putem fi obligaţi să mergem
cu toţii pe acelaşi drum. Trebuie să aşteptăm să se repare
scara.
DUDARD: Dacă-şi rupe careva yreun picior, asta va cauza
necazuri Direcţiei Generale. DOMNUL PAPILLON: Aşa e.

56

Apare casca unui pompier, apoi purtătorul ei.
BERENGER *(către Daisy, arătînd spre fereastră):* După dumneata, domnişoară Daisy. POMPIERUL: Haideţi,

domnişoară.
Pompierul o ia în braţe pe Daisy şi dispare cu ea.
DUDARD: La revedere, domnişoară Daisy. Şi pe curînd!
DAISY *(dispărînd):* Pe curînd. domnilor!
DOMNUL PAPILLON *(la fereastră):* Să-mi daţi un telefon mîine dimineaţă. O să veniţi să bateţi corespondenţa la mine acasă. *(Lui Be'renger.)* Domnule Berenger. vă atrag atenţia că nu sîntem în vacanţă şi că ne vom relua lucrul imediat ce aceasta va fi posibil. *(Către ceilalţi doi:)* M-aţi înţeles, domnilor?
I DUDARD: înţeles, domnule Papillon. BOTARD: Bineînţeles: vom fi exploataţi pînă la ultima picătură de sînge!
POMPIERUL *(reapare la fereastră):* Cine-i la rînd?
DOMNUL PAPILLON *(către ceilalţi trei):* Haideţi.
DUDARD: După dumneavoastră, domnule Papillon.
BERENGER: După dumneavoastră, domnule şef.
BOTARD: După dumneavoastră, fireşte.
DOMNUL PAPILLON *(lui Berenger):* Adu-mi mapa de corespondenţă; e acolo.'pe masa domnişoarei Daisy.
Be'renger se duce după corespondenţă şi-i aduce mapa lui Papillon.
POMPIERUL: Gata, grăbiţi-vă. Nu-i vreme de pierdut, mai avem
şi alte apeluri. BOTARD: Ce v-am zis eu!
CM *mapa sub braţ, Papillon escaladează fereastra.*
DOMNUL PAPILLON *(către pompieri):* Fiţi atenţi la dosare. *(Se întoarce cu capul spre Dudard, Botard şi Berenger:)* Domnilor, la revedere.
DUDARD: La revedere, domnule Papillon.
BERENGER: La revedere, domnule Papillon.
DOMNUL PAPILLON *(a dispărut; i se aude doar vocea):* Fiţi atenţi la hîrtii!
57
VOCEA DOMNULUI PAPILLON: Dudard ! Nu uita să-nchi?i biroul cu cheia!
DUDARD *(strigînd):* N-aveţi nici o grijă, domnule Papillon! *(Lui Botard:)* După dumneata, domnule Botard. BOTARD: Domnilor, cobor. Şi din acest moment voi lua contact cu autorităţile competente. Am să fac eu lumină în acest fals
mister. *(Se îndreaptă către fereastră.)* DUDARD ***(lui** Botard):* Păi eu ziceam că, pentru dumneata, totul e deja clar!
BOTARD *{escaladînd fereastra):* Mă lasă rece ironia dumitale. Ceea ce vreau eu e dovada, să am dovezi, documente ca să pot
proba trădarea voastră. DUDARD: Bine, dar e absurd... BOTARD: Insulta dumitale... DUDARD *(îl întrerupe):* Dumneata m-ai insultat... BOTARD *(dispărînd):* Eu nu insult. Eu dovedesc. VOCEA POMPIERULUI: Ei, haide, gata... DUDARD *(lui Berenger):* Ce faci în după-amiaza asta? Am putea
să mergem la un pahar. BIiRENGER: Te rog să mă ierţi. Am să profit de ziua asta liberă
ca să-i fac o vizită prietenului meu Jean. Totuşi, trebuie să mă
împac cu el. Ne-am despărţit supăraţi şi vina a fost a mea
Capul pompierului reapare la fereastră.
POMPIERUL: Haideţi.
BERENGER *(arată spre fereastră):* După dumneata.
DUDARD: După dumneata.
BERENGER: Ah, nu, asta nu - după dumneata
DUDARD: Nici nu mă gîndesc. După dumneata.
BERENGER: Te rog foarte mult, după dumneata!
POMPIERUL: Haide, grăbiţi-vă odată!
DUDARD: După dumneata, după dumneata.
BERENGER: După dumneata, după dumneata.
Escaladează amîndoi simultan fereastra. Pompierul îi ajută să coboare, în timp ce se lasă cortina.
SFÎRŞITULTABLOULUI
TABLOUL AL DOILEA Decorul
Acasă la Jean. Structura dispozitivului scenic este aproximativ aceeaşi ca în primul tablou al acestui act. Adică scena e împărţită în două. La dreapta, ocupînd trei sferturi sau patru cincimi din scenă (depinde de lărgimea acesteia) se vede camera lui Jean. înfund, lîngă perete, patul lui Jean, în care acesta doarme. în centrul scenei, un scaun şi un fotoliu, cel în care se va aşeza Berenger. în dreapta, la mijloc, o uşă duce către baie. Cînd Jean se va duce în baie, se va auzi zgomotul robinetului, apoi al duşului. în stînga camerei, un perete desparte scena în două. în nijloc, uşa ce dă spre scară. Dacă se doreşte un decor mai puţin realist, idică mai stilizat, se poate pur şi simplu monta uşa, fără zidul 'sparţilor. în stînga scenei se vede scara, cu ultimele trepte ce ajung la $a lui Jean, apoi balustrada palierului. Mai jos, în fundal, se zăreşte irtea de sus a unei uşi cu geam deasupra căreia stă scris: PORTAR.
uu ridicarea cortinei, Jean e în pat, sub cuvertură, cu spatele la public. Tuşeşte. După cîteva momente apare Berenger, urcînd pe ultimele trepte ie la scară. Bate la uşă. Jean nu răspunde. Berenger bate din nou.

BERENGER: **Jean** *(Bate iarăşi.)* **Jean!**
Uşa din fundul palierului se întredeschide şi apare chipul unui'bătrînel cu bărbuţă albă.
BĂTRÎNELUL: Ce se-ntîmplă?
BERENGER: Am venit să-l văd pe Jean, domnul Jean, prietenul
meu. BĂTRÎNELUL: Credeam că mă caută pe mine. Şi pe mine mă
cheamă tot Jean. Deci e vorba de celălalt VOCEA SOŢIEI BĂTRÎNELULUI *(din fundul camerei):* E pentru noi? BĂTRÎNELUL *(se întoarce către femeia al cărei chip nu-l*
vedem): E pentru celălalt. BERENGER *(bate):* Jean! BĂTRÎNELUL: Nu l-am văzut ieşind. Aseară l-am văzut. Şi
n-arăta prea bine. BERENGER: Ştiu eu ce are. E din cauza mea. BĂTRÎNELUL: Poate că nu vrea să deschidă. Mai încercaţi.

VOCEA SOŢIEI BĂTRÎNELULUI: Jean, nu mai pierde timpul cu
flecăreala! Jean! BERENGER *(bate):* Jean!
BĂTRÎNELUL *(către femeie):* Un moment... Of, of... *(închide uşa si dispare.)*
JEAN *(culcat în pat, cu spatele la public şi cu o voce răguşită):* Cine e?
BERENGER: Am trecut să te văd, dragă Jean.
JEAN: Cine-i acolo?
BERENGER: Eu, Berenger, te deranjez?
JEAN: Ah, tu erai! Intră.
BERENGER *(dă să deschidă):* Uşa e închisă.
JEAN: Of... imediat... *(Se ridică destul de greu şi, într-adevăr,*
cam mahmur. Are o pijama verde, iar părul îi e în dezordine.)
Imediat. *(întoarce cheia în broască.)* Imediat. *(Se bagă la loc*
sub pătură.) Intră. BERENGER (intrînd): Bună, Jean. JEAN *(din pat):* Cît e ceasul? Nu trebuia să fii la birou?
BERENGER: Eşti încă-n pat? Nu eşti la birou? Scuză-mă, poate te
deranjez.
JEAN *(tot cu spatele):* Ciudat. Nu-ţi recunosc vocea.
BERENGER: Nici eu nu-ţi recunosc vocea.
JEAN *(tot cu spatele):* Ia loc.
BERENGER: Eşti bolnav? *(Jean răspunde printr-un mormăit.)*
Am venit să-ţi spun c-am fost un stupid să mă supăr pe tine
dintr-o chestie ca aia. JEAN: Ce chestie? BERENGER: Păi... ieri... JEAN: Ce ieri? Ieri, unde?
BERENGER: Ai uitat? Apropo de rinocer, de nenorocitul ăla de rinocer.
JEAN: Ce rinocer?
BERENGER: Rinocerul... sau, mă rog, nenorociţii ăia de rinoceri de i-am văzut...
JEAN: Ah, da. mi-aduc aminte... dar cine ţi-a spus că rinocerii
sînt nenorociţi? BERENGER: Eh, vorba vine... JEAN: Bine. Atunci să nu mai vorbim despre asta. BERENGER: Eşti foarte drăguţ. JEAN: Şi?
BERENGER: în orice caz, vreau să-ţi spun că-mi pare rău că am susţinut... cu atîta... încrîncenare, cu atîta încăpăţînare... şi cu furie... ei da, ce să mai zic... Am fost un prost, ce mai!-jEAN: NU mă miră deloc din partea ta. BERENGER: Te rog să mă ierţi. jEAN: NU mă simt prea bine. *(Tuşeşte.)* BERENGER: Asta se vede, altfel n-ai sta în pat *(Schimbă tonul.)*
Ştii. Jean, am avut amîndoi dreptate. JEAN: Referitor la ce? BERENGER: Referitor la... chestia aia. Te rog încă o dată să mă
ierţi că revin la lucrul acesta, dar o s-o fac pe scurt Dragă
Jean, ţin să-ţi spun că amîndoi, fiecare-n felul lui, am avut
dreptate. Lucrul e dovedit acuma. Există-n oraş rinoceri cu
două coarne şi rinoceri cu un corn. JEAN: Exact ce-ţi ziceam eu! Ei bine. cu atît mai rău. BERENGER: Da, cu atît mai rău. JEAN: Sau cu atît mai bine - tot aia e! BERENGER *(conţinuînd):* De unde vin unii şi de unde ceilalţi,
sau: de unde vin ceilalţi şi de unde unii - asta contează prea
puţin. Unicul lucru care contează în ochii mei este existenţa ca
atare a rinocerilor, fiindcă... JEAN *(se întoarce şi se aşază pe marginea patului, cu faţa la*
Berenger): Nu prea mă simt bine, nu mă simt bine deloc... BERENGER: Vai, îmi pare tare rău! Dar ce ai?
JEAN: Nu prea ştiu ce, am aşa, un rău, o stare proastă... -BERENGER: Te simţi slăbit?
JEAN: Nicidecum. Ba dimpotrivă, fierb pe dinăuntru. BERENGER: Vreau să spun... adică trebuie că ai o stare de
slăbiciune trecătoare. Asta i se poate întîmpla oricui. JEAN: Mie nu mi s-a mai întîmplat niciodată.
BERENGER: Atunci poate că-i un exces de sănătate. Nici prea

multă energie nu-i bună întotdeauna. Asta dezechilibrează
sistemul nervos. JEAN: Am un echilibru perfect (*Vocea i se face din ce în ce mai groasă.)* Sînt foarte sănătos la trup şi la cap. Ereditatea mea... BERENGER: Dar fireşte, sigur că da... dar poate c-ai răcit. Ai
cumva febră? JEAN: Habar n-am. Ba da, cred că am puţină febră. Mă doare
capul.
BERENGER: O mică migrenă. Păi atunci, te las, dacă vrei... JEAN: Ba nu. rămîi, nu mă deranjează.
BERENGER: Eşti şi răguşit.
60
61
JEAN: Răguşit?
BERENGER: Da, un pic răguşit, d-aia nu-ţi recunoşteam vocea.
JEAN: Dar de ce să fiu răguşit? Nu mi s-a schimbat vocea. Mai
degrabă ţie ţi s-a schimbat. BERENGER: Vocea mea? JEAN: Păi, de ce nu?
BERENGER: E posibil. Nu mi-am dat seama pînă acuma JEAN: Dar ce, eşti tu capabil să-ţi dai vreodată seama de ceva? *(îşi pune palma pe frunte.)* Cred că mă doare capul, uite-aici, în frunte, aici mă doare, cred că m-am lovit! (*Vocea i se face şi mai groasă.)* BERENGER: Cînd te-ai lovit? JEAN: Habar n-am. Nu-mi aduc aminte.
BERENGER: Dar te-ar fi durut atunci. JEAN: Cred că m-am lovit în somn.
BERENGER: Dar te-ar fi trezit şocul. Precis că ai visat că te loveşti.
JEAN: Eu nu visez niciodată.
BERENGER *(continuînd):* Trebuie că durerea de cap te-a luat în
somn şi ai uitat c-ai visat, sau, mai degrabă, îţi aduci aminte.
dar inconştient! JEAN: Eu, inconştient? Sînt foarte stăpîn pe gîndurile mele şi nu
mă las niciodată-n derivă. Merg drept. Eu întotdeauna am
mers drept de tot
BERENGER: Ştiu asta. Cred că n-am ştiut eu să mă fac înţeles. JEAN: Fii mai clar. N-are nici un rost să-mi spui chestii
neplăcute.
BERENGER: Deseori, atunci cînd ne doare capul, avem impresia că ne-am lovit la cap. *(Se apropie de Jean:)* Dacă te-ai lovit, trebuie să ai vreun cucui la frunte. *(Se uită la fruntea lui Jean:)* Da, exact, uite: ai un cucui.
JEAN: Un cucui?
BERENGER: Da. Unul mic.
JEAN: Unde?
BERENGER *(arată spre fruntea lui Jean):* Uite, chiar aici, deasupra nasului.
JEAN: N-am nici un cucui. Nimeni în familia mea n-a avut vreo-dată.
BERENGER: Ai o oglindă?
JEAN: Ei, pe dracu! *(se pipăie:)* S-ar zice că totuşi am ceva. Mă duc în baie, să mă uit în oglindă. *(Se ridică brusc şi se duce la baie. Be'renger se uită-n urma lui. Din baie:)* Ai dreptate, am
62
o umflătură. *(Se întoarce-n cameră, ceva mai verde la faţă:)*
Ai dreptate, trebuie că m-oi fi lovit pe undeva. BERENGER: Arăţi şi foarte rău. Eşti verde la faţă. jEAN: Văd că-ţi place la nebunie să-mi spui chestii urîte.' Dar tu
te-ai uitat cum arăţi?
BERENGER: Te rog să mă ierţi, n-am vrut nicidecum să te supăr. JEAN *(tare amărît):* Nu s-ar zice.
BERENGER: Respiri foarte greu. Te doare-n gît? *(Jean se aşază din nou pe paf.)* Dacă te doare-n gît, înseamnă că-i o
anghina...
JEAN: De ce-aş avea o anghina? BERENGER: Asta nu-i ceva ruşinos, şi eu am anghine. Lasă^mă să-ţi iau pulsul. *(Se ridică şi-i ia pulsul.)* JEAN (ca *glasul şi mai răguşit):* O să-mi treacă! BERENGER: Ai pulsul normal, nu te speria. JEAN: Da'nu-s deloc speriat De ce aş fi? BERENGER: Ai dreptate. Cîteva zile de odihnă şi gata, îţi trece. JEAN: N-am vreme de odihnă, trebuie să-mi fac rost de mîncare. BERENGER: Dacă ţi-e foame, atunci n-ai mare lucru. Totuşi, ţi-ar
prinde bine cîteva zile de repaus. Ar fi mai prudent Ai chemat
un doctor?
JEAN: N-am eu nevoie de doctori. BERENGER: Ba da, trebuie să chemi un doctor. JEAN: N-ai să-mi aduci tu un doctor dacă eu n-am chef de-aşa
ceva Mă-ngrijesc eu şi singur. BERENGER: Rău faci că n-ai încredere-n medicină. ■ JEAN: Doctorii inventează boli care nu există. BERENGER: Asta nu pleacă dintr-un sentiment negativ: le inventează tocmai din plăcerea de a-şi îngriji pacienţii. JEAN: Inventează boli, inventează boli! BERENGER: Poate că le inventează. Dar tot ei le vindecă. JEAN: Eu n-am încredere decît în veterinari. BERENGER *(care îi ia din nou încheietura*

mîinii): Parcă ţi se
umflă venele, pulsează foarte puternic. JEAN: Asta-i un semn de forţă.
BERENGER: Bineînţeles, un semn de sănătate, de forţă... Numai I că, totuşi...
Se uită şi mai atent la antebaţul lui Jean, cu toate că acesta şi-l retrage violent.
JEAN: Ce tot mă studiezi ca pe-o dihanie nemaivăzută?
63
BERENGER: Pielea...
JEAN: Ce-i cu pielea mea? Am eu ceva cu pielea ta?
BERENGER:Mi se pare că... s-ar zice că-şi schimbă culoarea. Că
se înverzeşte. *(Dă să apuce mîna lui Jean))* Şi se înăspreşte. JEAN *(retrăgîndu-şi mîna):* Nu mă mai pipăi afîta Ce dracu' te-a
apucat? Mă enervezi. BERENGER *(aparte):* Poate că e mai grav decît credeam. *(Lui Jean:)* Trebuie să chemăm un doctor. (Se duce spre telefon.) JEAN: Lasă telefonu-n pace! *(Se repede la Be'renger şi-l bruschează. Be'renger se clatină pe picioare.)* Ce te bagi unde nu-ti fierbe oala?
BERENGER: Bine, bine. Era spre binele tău. JEAN *(tuşeşte şi respiră foarte greu):* Ştiu eu mai bine ce-i bine pentru mine şi ce nu. BERENGER: Văd că respiri foarte greu.
JEAN: Respiră fiecare cum poate! Ţie nu-ţi place respiraţia mea -mie nu-mi place respiraţia ta. Respiri foarte slab, aşa de slab. înelt ai zice c-ai să dai ortu' popii-n cîteva minate. BERENGER: N-am puterea ta. JEAN: Şi ce? Eu te trimit la doctor ca să-ţi redea puterea? Nu.
Aşa că face fiecare ce vrea. BERENGER: Nu mai tuna şi fulgera aşa împotriva mea Ştii bine
că-ţi sînt prieten.
JEAN: Nu există prietenie. Nu cred în prietenia dumitale. BERENGER: Acuma mă superi. JEAN: N-ai decît să te superi. BERENGER: Dragul meu Jean... JEAN: Eu nu sînt dragul tău Jean! BERENGER: Văd eu că eşti tare mizantrop astăzi. JEAN: Ei, asta-i bună! Acuma sînt mizantrop. Mizantrop!
Uite-aşa-mi place mie: să fiu mizantrop!
BERENGER: Ştiu eu că încă-mi porţi pică pentru disputa de ieri. Recunosc încă o dată: a fost numai din vina mea. Şi tocmai de-asta am venit: ca să mă scuz. JEAN: Despre ce dispută tot vorbeşti? BERENGER: Păi ţi-am mai spus... chestia cu rinocerul! JEAN *(nu-l aude):* De fapt, eu nu-i dp.tp.stpj^onmeni. Mă lasă.
Y&cţSmnmd^vabăjţ^d^ig^\&$_u$^o^e să nu-mi stea-n
ă^ fac praf.
âle»_că^ fac praf. __^ ~—,__^_____
BERENGER: Ştii bine că eu nu-ţi voi fi niciodată un obstacol. JEAN: Eu am mereu un scop. Şi mă reped spre el.
BERENGER: Ai perfectă dreptate. Cred, totuşi, că treci printr-o criză morală. *(De cîteva momente Jean traversează camera de la un capăt la altul ca o fiară în cuşcă. Be'renger îl observă şi, din timp în timp, se trage uşor din calea lui. Vocea lui Jean se face din ce în ce mai răguşită).* Nu te enerva, nu te enerva.
JEAN: Adineauri mă simţeam prost în haine, acum mă deranjează şi pijamaua! *(Se închide şi se deschide la bluză.)*
BERENGER: Vai. dar ce-are pielea ta?
JEAN: Iar te iei de pielea mea? E pielea mea şi n-am de gînd s-o schimb cu a ta.
BERENGER: Parcă-i de toval.
JEAN: E mai dură. Rezistă la intemperii.
BERENGER: Şi eşti din ce în ce mai verde.
JEAN: Văd că azi ai mania culorilor. Iar ai viziuni: iar ai băut!
BERENGER: Ieri am băut, nu astăzi.
JEAN: E rezultatul unui întreg trecut de desfrînare.
BERENGER: Ţi-am promis că mă las, ştii bine: eu ascult de sfaturile prietenilor. Nu mă simt umilit de asta. ba dimpotrivă.
JEAN: Mă do'are-n cot. Brrr...
BERENGER: Ce-i? Ai zis ceva?
JEAN: N-am zis nimic. Am făcut brrr... asta mă amuză.
BERENGER *(îl priveşte în ochi):* Ai auzit ce i s-a întîmplat lui Boeuf? S-a transformat într-un rinocer.
JEAN: Ce zici că i s-a întîmplat?
BERENGER: S-a transformat într-un rinocer!
JEAN *(îşi face vînt cu poalele bluzei):* Brrr...
BERENGER: Ei haide, zău. nu mai glumi.
JEAN: Dar lasă-mă să răsuflu, e dreptul meu. Sînt la mine acasă.
BERENGER: Dar ce? Am zis eu altceva?
JEAN: Te rog să nu mă mai contrazici. Mi-e cald. mi-e cald. Brrr... Aşteaptă-mă o clipă. Mă duc să mă răcoresc.
BERENGER *(în vreme ce Jean se repede înspre baie):* Asta-i de la febră.
Din baie se aude curgînd apa de la robinet, o dată cu pufiiiturile lui Jean.

JEAN *(de alături):* Brrr...
BERENGER: Are frisoane. E de rău, dau telefon la doctor.
Se îndreaptă din nou către telefon, după care se retrage brusc, auiindu-l pe Jean.
64
65
JEAN: Zi așa, bietul Boeuf a devenit rinocer. Ah, ah, ah... Cred
că s-a deghizat și și-a bătut joc de tine. *(Scoate capul prin ușa*
de la baie. E foarte verde. Deasupra nasului, umflătura i-a
mai crescut.) S-a deghizat. BERENGER *(plimbîndu-se prin cameră, fără să se uite la Jean):*
Să fii sigur că toată povestea avea un aer foarte serios. JEAN: Ei, asta e: e treaba lui. BERENGER *(se întoarce în direcţia lui Jean, care reintră în*
baie): E sigur că n-a făcut-o înadins. Schimbarea s-a făcui
împotriva voinţei lui. JEAN *(de alături):* Ce ştii tu ! BERENGER: Cel puţin așa e de presupus. JEAN: Dar dacă a făcut-o înadins? Ai? ia spune: dac-a făcut-o
anume?
BERENGER: M-ar mira. Cel puţin doamna Boeuf n-avea cîtuşi de
puţin aerul c-ar ști ceva în sensul ăsta... JEAN *(cu vocea foarte groasă):* Ah, ah, ah! Grăsana de madam
Boeuf! Vai de capul ei. O idioată! BERENGER: Idioată sau nu... JEAN *(intră rapid şi îşi aruncă bluza pe pat, în timp ce Berenger*
se întoarce cu discreţie. Jean - care e verde pe piept şi pe
spate - reintră în baie): Boeuf nu i-ar fi spus niciodată
nevesti-sii ce-are de gînd... BERENGER: Te-nșeli. Sînt un cuplu foarte unit. JEAN: Eşti tu sigur de asta? Hum, hum, brrr... BERENGER *(se îndreaptă spre baie, dar Jean îi închide uşa-n*
nas): Foarte unit Dovada e că... JEAN *(de alături):* Boeuf avea viaţa lui personală, avea rezervat
un colţ numai al lui în străfundul sufletului... BERENGER: Cred că n-ar fi trebuit să-ţi vorbesc de asta. Mi se pare că-ţi face rău. JEAN: Ba dimpotrivă, mă uşurează. BERENGER: Hai, zău, te rog, lasă-mă să chem un doctor. JEAN: îţi interzic absolut. Şi să ştii că mie nu-mi plac încăpăţînaţii. *(Revine în cameră. Berenger se trage un pas înapoi, speriat: Jean este acum şi mai verde şi vorbeşte cu greutate.*
Vocea i-a devenit de nerecunoscut.) De fapt, dacă s-a preschimbat în rinocer cu sau fără voia lui. poate că asta i-a făcut bine.
BERENGER: Ce tot spui?!? Cum poţi să crezi că... JEAN: Tu vezi peste tot numai rău. Poate că așa i-a plăcut lui! Uite-așa a avut el chef! Nu văd ce chestie formidabilă ar fi.
BERENGER: Bineînţeles, n-ar fi nimic formidabil în asta. Numai
că mă îndoiesc că i-a făcut într-adevăr plăcere. JEAN: Şi de ce nu, mă rog! BERENGER: Mi-e greu să spun de ce. Asta trebuie s-o înţelegi şi
singur. JEAN: Iţi spun eu că nu-i nimic rău în asta! La urma urmei,
rinocerii sînt nişţe_ fiinţe CcLşLnoi- Au şret dreptul la" viaţă,
p_oatc chiar mai mult ca noi. BERENGER: Cu condiţia să nu ne distrugă dreptul nostru la viaţă.
îţi dai seama de diferenţa de mentalitate?
JEAN *(într-un du-te-vino permanent la baie):* Ţi se pare preferabilă condiţia noastră? BERENGER: Orișicît, avem şi noi morala noastră, care mi se pare
incompatibilă cu a lor. JEAN: Morală! Mai slăbeşte-mă cu morala, ce-i aia morală?
Morala trebuie depăşită! BERENGER: Şi ce pui în locul ei? JEAN *(aceeaşi mişcare):* Natura. BERENGER: Natura?!?
JEAN *(acelaşi joc):* Natura are legilejeLMorala e antinaturaljL___
[1] BERENGER: Dacă înţeleg eu bine, tu vrei să-nlocuieşti legea
morală prin legea junglei. JEAN: Acolo-i de mine, acolo-i viaţa! BERENGER: Așa vine vorba. Dar, în fond, nimeni n-ar... JEAN *(îl întrerupe, în acelaşi du-te-vino):* Trebuie să ne reconstituim viaţa din temelii. Trebuie să ne întoarcem la integritatea
primordială.
BERENGER: Nu sînt deloc de acord cu ce spui. JEAN *(răsuflînd cu zgomot):* Eu vreau să respir. BERENGER: Bine, dar gîndeşte-te: nu-ţi dai seama că noi avem o
filosofie de viaţă pe care animalele astea n-o au, un sistem cu
totul aparte de valori? Un sistem construit de omenire de-a
lungul unor veacuri întregi!...
JEAN *(din baie):* Trebuie dărîmat, așa va fi mult mai bine. BIIRENGER: NU, zău, eu cred că glumeşti. Nu te pot lua în serios,
tu faci poezie...
JEAN: Brrr... *(Aproape că mugeşte.)* BERENGER: Nu te ştiam poet JEAN *(iese din baie):* Brrr... *(Mugeşte din nou.)* BERENGER: Prea te cunosc bine ca să cred că într-adevăr crezi

aşa. Ştii la fel de bine ca mine că eu, adică omul... JEAN *(îl întrerupe):* Omul... Să nu mai pronunţi cuvîntul ăsta!
66
67
BERENGER: Adică vreau să spun fiinţa umană... umanismul...
JEAN: Gata cu umanisjmmJL_S-a perimat Eşti un sentimental ridicol. *(Reintră în baie.)*
BERENGER: Mă rog... totuşi... spiritul...
JEAN *(din baie):* Lozinci! Vorbeşti ntimai-pfostii,^spuiclişee...
BERENGER: Prostii?!?
JEAN *(din baie, cu o voce foarte groasă, foarte greu de înţeles).* Absolut
BERENGER: Dragă Jean, mă mir să te-aud vorbind astfel. Ce naiba, ţi-ai pierdut minţile? De fapt, ce vrei? Chiar ţi-ar plăcea să devii rinocer?
JEAN: De ce nu? Eu n-am prejudecăţile tale.-----,
BERENGER: Vorbeşte mai clar, nu înţeleg ce spui. Vorbeşti foarte greu.
JEAN *(tot din baie):* Cască-ţi urechile!
BERENGER: Ce-ai spus?
JEAN: Cască-ţi urechile. Am zis: de ce să nu fii rinocer? Mie-mi plac schimbările.
BERENGER: Tocmai tu să vorbeşti aşa... *(Tace brusc, fiindcă apariţia lui Jean e de-a dreptul înspăimîntătoare: e verde complet, iar în frunte i-a crescut cornul de rinocer.)* Doamne, chiar că ţi-ai pierdu! capul! *(Jean se repede la pat, aruncă pătura pe jos, bolboroseşte fără sens, scoate tot felul de zgomote.)* Nu mai fi aşa de furios, hai, calmează-te. Nu te mai recunosc!
JEAN *(abia se mai distinge ce spune):* E cald... foarte cald... Totul trebuie dat jos, hainele mă zgîrie. totul zgîrie. ***(îţi** dă jos pantalonul de la pijama.)*
BERENGER: Ce faci? Nu te mai recunosc. Tu, care erai atît de pudic!
JEAN: Mlaştina! Mlaştina!
BEJAENGER: Uită-te la mine! Parcă nici nu mă vezi! Nici nu mă auzi!
JEAN: Ba te aud foarte bine! Te văd foarte bine! *Dă sâ-l împungă pe Berenger, care se trage înapoi.*
BERENGER: Fii atent!
JEAN *(răsufiînd zgomotos):* Pardon. *(După care se avîntă cu toată viteza în baie.)* BERENGER *(dă să iasă prin uşa din stînga, după care se întoarce şi merge spre baie.)* Nu. nu pot să-l las în halul ăsta. mi-e prieten. *(De-acuma i se aude vocea din baie:)* Am să chem doctorul! Zău, Jean, e absolut necesar să chemăm doctorul! JEAN *(din baie):* Nu. BERENGER *(în baie):* Ba da. Linişteşte-te, Jean, eşti ridicol. Doamne, cornul ţi se lungeşte văzînd cu ochii!... Eşti un rinocer! JEAN *(din baie):* Am să te calc în picioare, am să te tăvălesc sub copite!
Zgomot teribil în baie, răgete, obiecte care cad, o oglindă se sparge; Berenger iese îngrozit, abia reuşeşte să-nchidă uşa, îndărătul căreia se simt greutatea şi furia cu care împinge Jean.
BERENGER *(împinge de uşă):* E rinocer! E rinocer! *(Reuşeşte să închidă uşa. Haina îi e găurită de cornul rinocerului, corn care străpunge uşa de la baie. în timp ce din baie continuă să se audă zgomote furioase, mugete şi glasul lui Jean abia articulînd „simt că turbez", „nenorocitule" etc, iar uşa stă să se prăbuşească, Berenger fuge către ieşire.)* în viaţa mea n-aş fi crezut aşa ceva, tocmai din partea lui! *(Deschide uşa de la palier şi bate la uşa vecinului:)* Hei, aveţi un rinocer în clădire! Chemaţi poliţia! Chemaţi poliţia! *(Uşa se deschide.)*
BĂTRÎNUL *(scoate capul)...* Ce vi s-a-ntîmplat?
BERENGER: Chemaţi poliţia! Aveţi un rinocer în clădire!
VOCEA SOŢIEI BĂTRÎNULUI: Jean, ce zice? Ce-are"de face tărăboiul ăsta?
BĂTRÎNUL *(către femeia dinăuntru):* Habar n-am ce zice. Cică a văzut UH rinocer.
BERENGER: Da, un rinocer în casă. Chemaţi poliţia.
BĂTRÎNUL: Ce manieră! Să dai buzna şi să deranjezi oamenii aşa!
fi *închide uşa în nas.*
BERENGER *(da buzna pe scară):* Hei, portar, madam portăreasă, e un rinocer aici! Chemaţi poliţia! *(Se deschide uşa de la portăreasă şi apare un cap de rinocer.)* Altul! *(Urcă înapoi scările, cu toată viteza. Dă să intre la Jean, ezită, apoi se îndreaptă iarăşi spre uşa Bătrînelului, moment în care aceasta se deschide şi apar două capete de rinocer.)* Doamne Dumnezeule! Cerule mare! *(Berenger reintră în camera lui, Jean, unde Jean continuă să se lupte cu uşa de la baie.*
68
69
Be'renger se repede" la fereastră - aceasta este figurată pur şi simplu printr-o ramă, cu faţa la sală. E la capătul puterilor, gata să se prăbuşească şi abia reuşeşte să-ngaime:) Doamne Dumnezeule, Doamne Dumnezeule! *(Cu un mare efort încalecă fereastra, apoi trece şi celălalt picior, e gata să sară, cînd se retrage înfricoşat: în*

aceeaşi clipă, prin fosa de orchestră defilează în mare viteză o mulţime de coarne de rinocer. Be'renger se retrage iute şi priveşte pe fereastră:) Alţii! O turmă întreagă de rinoceri traversează strada! O armată de rinoceri coboară bulevardul! *(Priveşte în toate părţile)* Pe unde să ies? Pe unde să ies? Măcar dacă s-ar mulţumi să mărşăluiască doar prin mijlocul drumului! Dar văd că invadează şi trotuarele! Pe unde să ies de-aici! *(înnebunit, fuge rînd pe rînd la toate uşile şi iarăşi la fereastră, în timp ce uşa de la baie se clatină, iar dinăuntru se aud mugetele lui Jean. Jocul continuă aşa cîteva secunde. De fiecare dată cînd Be'renger trece prin faţa uşii Bătrînului sau dă să treacă pe scară, apar capete de rinocer, care intră şi ies din camere. In fine, revine şi se uită pe fereastră):* Turme de rinoceri! Şi să mai zici că-i un animal solitar! Fals. Trebuie să revizuim complet teoria jn privinţa lor! Au dărîmat toate băncile de pe bulevard! *(îşi frînge mîinile.)* Ce să fac, ce să fac? *(Se plimbă iarăşi disperat de la o uşă la alta, dar peste tot se împiedică de alte şi alte capete de rinocer. Cînd trece din nou prin faţa băii, uşa e la un pas să cadă. Be'renger. se lipeşte îngrozit de perete, strigînd:)* Rinocerii! Rinocerii! *(Alte zgomote din baie: uşa acesteia stă să se prăbuşească.)*

CORTINA

ACTUL AL TREILEA Decorul

Aproape totul e la fel ca în tabloul precedent. Camera lui Be'renger, care seamănă izbitor cu camera lui Jean; numai cîteva detalii - una sau două mobile în plus - indică faptul că e vorba de altă locuinţă. în stînga, scara de la palier. O uşă în fundal. Nu există loja portăresei. în fund, un pat pe care e lungit Be'renger, cu spatele la public. Un fotoliu, o măsuţă

de telefon. Eventual, încă o măsufă şi un scaun. în fund, o fereastră deschisă. în avanscenă, rama unei ferestre. Berenger zace îmbrăcat pe nat, cu capul bandajat. Probabil că visează urît, întrucît tresare în somn.

BERENGER: Nu! *(Pauză.)* Coarnele, fiţi atenţi la coarne! *(Pauză. Dincolo de fereastră, din stradă, se aud zgomotele rinocerilor.)* Nu! *(Se zbate în somn şi cade din pat. Se trezeşte în sfîrşit, îşi duce mîna la frunte cu un aer îngrozit, apoi se duce spre oglindă şi îşi scoate bandajul, în vreme ce afară Zgomotele se îndepărtează. Suspină uşurat cînd îşi dă seama că nu i-a crescut nici un corn. Se clatină puţin, se îndreaptă spre pat, după care se ridică iute, se duce la masă, ia o sticlă de coniac şi dă să-şi toarne; după o luptă surdă cu sine, pune sticla şi paharul la loc.)* Voinţă, să am voinţă! *(Dă să se-n-tindă pe pat, dar se aud iarăşi zgomotele rinocerilor. îşi duce mîna la inimă.)* Oh! *(Se duce spre fereastră şi priveşte afară. Zgomotele încetează. Se îndreaptă spre măsuţa cu sticla, ezită încă o dată, după care - cu un gest ce va să zică: „Acum, ce mai contează!" - îşi umple paharul şi-l dă peste cap. Pune sticla şi paharul la loc şi tuşeşte. Pînă şi propria-i tuse pare că-l sperie. Tuşeşte din nou şi ascultă cu atenţie zgomotul pe care-l face. încă o dată se priveşte-n oglindă, după care deschide fereastra: afară zgomotele se înteţesc. Tuşeşte din nou.)* Nu. Nu-i la fel!

Berenger se linişteşte, închide fereastra, îşi pipăie creştetul pe deasupra bandajului, se-ndreaptă spre pat şi pare că va adormi. Apare Dudard urând ultimele trepte ale scării; ajunge pe palier şi bate la uşa lui Berenger.

BERENGER *(tresare speriat):* Ce? Ce este!?

DUDARD: Berenger, eu sînt. am venit să văd ce faci!

BERENGER: Cine e acolo?

DUDARD: Eu sînt! Eu.

BERENGER: Care eu?

DUDARD: Eu, Dudard.

BERENGER: Ah, tu erai. Intră.

DUDARD: Nu te deranjez? *(Dă să intre.)* Uşa e-ncuiată.

BERENGER: Stai să deschid. Of! *(Deschide. Intră Dudard.)*

DUDARD: Bună, Berenger.

BERENGER: Bună, Dudard, cît e ceasul?

DUDARD: Şi deci tot aici, baricadat în casă. Ţi-e mai bine acum?

BERENGER: Iartă-mă, nu-ţi recunoşteam vocea. *(Deschide fereastra.)* Ah, da, da, mă simt mai bine, cred.

DUDARD: Vocea mea nu s-a schimbat. Eu am recunoscut-o pe-a dumitale.

BERENGER: Iartă-mă, mi s-a părut că... în sfîrşit, e la fel. Nici
vocea mea nu s-a schimbat, aşa-i? DUDARD: Păi de ce să se fi schimbat? BERENGER: Nu ţi se pare că sînt... că aş fi... puţin răguşit? DUDARD: Nu mi se pare deloc. BERENGER: Ce bine. Acuma m-am liniştit.
DUDARD: Dar ce ai? BERENGER: Nimic, nu ştiu. Nu se ştie niciodată. Orice voce se
poate schimba, nu? DUDARD: Crezi că ai răcit? BERENGER: Sper că nu... sper că nu. Dar ia loc, stai. Stai în fotoliu.

DUDARD *(se aşază în fotoliu):* Nici acum nu te simţi mai bine? Tot te mai doare capul? *(Arată spre bandajul de pe fruntea lui Be'renger)*

BfiRENGER: Ah, da, tot timpul mă doare capul. Dar n-am nici un cucui, nu-i aşa? Nu m-am lovit de nimic, n-am nici o umflătură, vezi? *(îşi scoate bandajul şi-i arată lui Dudard fruntea.)*

DUDARD: Nu. n-ai nici o umflătură. Nu văd nimic.

BERENGER: Şi sper nici să n-am vreod<.;î* Niciodată.

DUDARD: Păi dacă nu te loveşti deloc, de unde să faci cucuie?

BERENGER: Dacă într-adevăr nu vrei să te loveşti, atunci nu te vei lovi!
DUDARD: Păi bineînţeles. Nu-i vorba decît să fii atent Dar de fapt ce se întîmplă cu dumneata? Eşti nervos, agitat. Precis că-i din cauza migrenei. Dar nu te mai agita atîta, mişcarea îţi face mai rău.
BERENGER: Migrenă? Să nu vorbim de migrenă. Nu mai vorbi
de migrenă. DUDARD: E şi foarte normal să ai dureri de cap, după toate
emoţiile prin care ai trecut BERENGER: îmi revin foarte greu. DUDARD: Atunci nu-i nici o mirare că te doare capul. BERENGER *(fuge la oglindă şi îşi scoate iarăşi bandajul):*
Nimic... Ştii, uite-aşa începe. DUDARD: Ce să-nceapă? BERENGER: ...Mi-e teamă să nu devin altcineva.
nUDARD: Ei haide, haide, linişteşte-te şi stai jos. Dacă tot forfoteşti de colo-colo, te vei enerva şi mai rău.
BERENGER: Aşa e, ai dreptate. Să mă calmez. *(Se aşază.)* Nu mă mai întorc, ştii?
DUDARD: Da, ştiu. Din cauza lui Jean.
BERENGER: Da. Din cauza lui Jean. fireşte, dar şi din cauza
altora.
DUDARD: îmi dau seama că ai fost şocat serios. BERENGER: Oricine-n locul meu... chiar şi pentru mai puţin şi ar
fi fost şocat, nu crezi? DUDARD: Ah, desigur, dar oricum, nu trebuie să exagerezi. Ăsta
nu-i un motiv pentru ca un om ca dumneata... BERENGER: Mi-ar fi plăcut să te văd în locul meu. Jean mi-era cel mai bun prieten. Iar schimbarea asta care s-a produs sub
ochii mei... toată furia aia a lui! DUDARD: Da, înţeleg. E şi normal, ai fost decepţionat, nu te mai
gîndi la asta acum. BERENGER: Dar cum să nu mă gîndesc? Băiatul ăsta aşa de
blînd,'jin raa.re apărător al umanismului! Cine-ar fi crezut?
Tocmai el, tocmai el! Ne cunoaştem din... dintotdeauna.
Niciodată n-aş fi bănuit, în ruptul capului, că ar fi putut
evolua astfel. Eram mai sigur de el decît de mine însumi...
Să-mi facă el mie una ca asta! DUDARD: Dar n-a fost nicidecum ceva îndreptat special
împotriva dumitale. BERENGER: Totuşi, cam aşa părea. Dacă l-ai fi văzut atunci...
dacă i-ai fi văzut faţa... DUDARD: Asta fiindcă întîmplător erai atunci la el acasă. Totul
s-ar fi petrecut la fel, indiferent cine ar fi fost în locul dumitale. BERENGER: Dat fiind întregul nostru trecut în comun, ar fi
trebuit să se reţină să fie aşa tocmai în faţa mea DUDARD: Prea te crezi şi dumneata buricul pămîntului, prea crezi că tot ce se întîmplă ţi-e destinat anume! Nu eşti
dumneata ţinta universului. BERENGER: Poate că ai dreptate. Trebuie să-ncerc să-mi vin în
fire. Totuşi, fenomenul e neliniştitor. De fapt, ce mai, eu, unul, sînt răvăşit de tot. Cum se poate explica toată chestia asta? DUDARD: Pentru moment eu nu găsesc nici o explicaţie satisfăcătoare. Constat faptele, pur şi simplu. Le înregistrez. Ce există trebuie să poată fi explicat O curiozitate a naturii, o bizarerie, o extravaganţă, un joc - cine ştie?

72

73

BERENGER: Jean era un ins foarte orgolios. în ce mă priveşte, eu n-am ambiţii. Mă mulţumesc să fiu aşa cum sînt.
DUDARD: Poate că-i plăcea aerul curat, aerul de ţară... spaţiul larg... Poate că simţea nevoia să se destindă. Nu zic asta ca să-l scuz...
BERENGER: Te înţeleg, sau, mă rog, încerc. Şi totuşi, chiar dacă voi fi acuzat că n-am spirit sportiv, sau că sînt un mic-burghe/ fixat în lumea lui cea strîmtă, tot voi rămîne la credinţa mea.
DUDARD: Dar bineînţeles că fiecare rămînem cu credinţa noastră. Dar, dacă e aşa, de ce te mai nelinişteşti atîta pentru cîteva cazuri de rinocerită? Poate că-i vorba pur şi simplu de-o boală.
BERENGER: Păi tocmai asta e: mi-e frică să nu fie contagioasă.
DUDARD: Ah, nici să nu te gîndeşti la asta. Chiar că dai lucrurilor o importanţă exagerată. Cazul lui Jean nu este simptomatic. Nu este reprezentativ. Chiar dumneata ai spus adineauri că Jean era foarte orgolios. Eu cred că (iartă-mă că-ţi bîrfesc prietenul) eu cred că era un surescitat, era cam sălbatic, un excentric. Şi nu inşii originali sînt cei care~conleaza7 ci omul de mijloc?
BERENGER: Atunci totul e limpede. Vezi! Şi mai spuneai că nu poţi explica fenomenul. Păi chiar acum ai dat o explicaţie plauzibilă. Da, ca să ajungi în halul ăsta trebuie să treci printr-o criză, să ai un acces de nebunie... Totuşi, el părea a avea argumente, părea că a reflectat asupra chestiunii, că şi-a clădit temeinic hotărîrea... Dar Boeuf? Şi cu Boeuf s-a întîmplat la fel? şi ceilalţi? Cum a fost cu toţi ceilalţi?
DUDARD: Mai rămîne ipoteza epidemiei. E ca gripa. Ştim cum e cu epidemiile.
BERENGER: Nici o epidemie n-a fost ca asta. Dar dacă boala vine din colonii?
DUDARD: în tot cazul, nu poţi pretinde că Boeuf şi toţi ceilalţi au făcut ce-au făcut numai ca să-ţi facă rău dumitale. Nu s-ar fi ostenit atîta numai pentru asta.
BERENGER: Asta aşa e. Asta mă linişteşte... deşi poate că. dimpotrivă, asta tocmai că agravează lucrurile! *(De*

afară se aude zgomotul copitelor de rinoceri.) Poftim: auzi? *(Se repede la fereastră.)*
DUDARD: Ei, lasă-i în pace! *(Berenger închide geamul.)* Ce rău îţi fac? Zău, eşti obsedat - şi asta nu-i bine. Te epuizezi nervos. Ai suferit un şoc, de acord. Dar nu mai căuta cu lumînarea altele. Tot ce-ţi trebuie acum e să-ncerci să-ţi revii.
74

BERENGER: Mă întreb dacă sînt într-adevăr imun. nUDARD: Oricum, boala nu e mortală. Există şi boli sănătoase. Sînt convins că cine doreşte se însănătoşeşte. O să treacă, n-ai
grijă. BERENGER: Dar nu se poate să nu lase urme! Un astfel de
dezechilibru organic nu poate să treacă aşa, cît ai bate din
palme...
DUDARD: E trecător, nu-ţi mai face griji. BERENGER: Chiar crezi? DUDARD: Cred, da. Presupun.
BERENGER: Dar dacă persoana nu doreşte... dacă nu vrea. ca
într-adevăr să ia boala asta, atunci n-o ia, nu-i aşa?... Bei un
coniac?
Se îndreaptă către masă, unde se găseşte sticla de coniac.
DUDARD: Nu, nu te deranja, nu vreau, mulţumesc. Dacă simţi
nevoia, serveşte-te, nu te jena de mine. Dar fii atent: o să te
doară capul după aceea. BERENGER: Alcoolul e bun contra epidemiilor. Imunizează. De
exemplu, omoară microbii gripei. DUDARD: Dar poate că nu toţi microbii, de la toate bolile.
Despre rinocerită - nu se ştie încă... BERENGER: Jean nu bea niciodată alcool. Aşa spunea el. Şi poate
că tocmai din cauza asta... poate că de aici şi atitudinea lui.
(îi întinde paharul plin lui Dudard:) Chiar nu vrei? DUDARD: Nu, nu. Niciodată înainte de prînz. Mulţumesc.
Berenger îşi goleşte paharul, pe care continuă să-l ţină în mînă, ca şi sticla. Tuşeşte.
DUDARD: Vezi? Vezi? Nici dumneata nu suporţi. Te face să
tuşeşti.
BERENGER *(neliniştit)'.* Da, m-a apucat tuşea. Cum am tuşit? DUDARD: Ca toată lumea cînd bea ceva tare.
BERENGER *(pune pe masă sticla şi paharul):* Dar nu era o tuse
ciudată? Era chiar o tuse omenească? DUDARD: Ce tot scorneşti? Era o tuse de om. Ce fel de altă tuse
ar fi putut să fie? BERENGER: Nu ştiu... O tuse de animal, de pildă... Nu cumva
aşa tuşeşte rinocerul?
75
DUDARD: Zău, Berenger, eşti ridicol. îţi faci probleme singur şi-ţi pui tot felul de întrebări ţăcănite... Adu-ţi aminte că singur ai spus ca cea mai sigură metodă de a te apăra de ceva este efortul de voinţă.
BERENGER: Da, bineînţeles.
DUDARD: Ei bine, atunci fă un efort de voinţă.
BERENGER: Te asigur că am voinţă.
DUDARD: ...Dovedeşte-ţi singur că ai voinţă. Uite, de exemplu, nu mai bea coniac... Asta o să te facă mai sigur pe gesturile d urni tale.
BERENGER: Nu vrei să mă-nţelegi. îţi repet: asta mă scapă, mă fereşte de un rău şi mai mare. Este un risc calculat. Cînd nu vor mai exista epidemii, n-o să mai beau. Deja luasem această hotărîre înaintea evenimentelor de acum. Aşa că o amîn. Provizoriu.
DUDARD: îţi găseşti singur scuze.
BERENGER: Zău? aşa crezi?... în orice caz, asta n-are-a face cu tot ce se întîmplă.
DUDARD: Nu se ştie niciodată.
BERENGER *(speriat):* Deci chiar crezi? Crezi că asta tocmai pregăteşte terenul? Dar eu nu sînt alcoolic! *(Se priveşte în oglindă.)* Nu cumva, din întîmplare... *(îşi trece mîna pe faţă, îşi pipăie capul pe deasupra bandajului.)* Nu-i nimic schimbat. Nu mi-a făcut rău. Şi asta dovedeşte că băutura e bună... sau, mă rog, că-i inofensivă.
DUDARD: Zău, Berenger, glumeam şi eu. Te tachinam. Vezi totul în negru, o să te neurastenizezi, fii atent. O să vezi, cînd îţi vei reveni din şoc, cînd vei depăşi depresiunea de acum şi ai să ieşi la aer, totul are să fie bine. Or să-ţi dispară toate ideile astea negre.
BERENGER: Să ies la aer? Da, ar trebui. Mi-e teamă de momentul ăla. o să-i reîntîlnesc, fără nici o îndoială...
DUDARD: Ei, şi! N-ai decît să eviţi să stai în calea lor. Şi de altfel nici nu sînt aşa de mulţi.
BERENGER: Eu, unul, nu-i văd decît pe ei. O să spui că-i ceva morbid...
DUDARD: Să ştii că. dacă-i laşi în pace, nu te atacă. în fond, nu sînt răi. ba chiar aş zice că au un soi de inocenţă naturală. Da. da, un fel de candoare. De altminteri, eu am mers singur pe jos pe tot bulevardul, venind aici - şi, mă vezi, sînt viu şi nevătămat.
RENGER: Dar pe mine mă scoate din minţi fie şi numai vederea lor. E ceva nervos. Nu-i vorba de furie, nu. nicidecum, nu-i bună furia, că te poate duce la acte necugetate. Nu, nu-i vorba de furie, însă vederea lor îmi

creează aşa, o stare... *(Duce mîna la inimă.)* îmi dă o strîngere de inimă.
DUDARDr Pînă la un punct, îţi dau dreptate să fii impresionat. Dar dumneata eşti, totuşi, prea impresionat! N-ai umor, ăsta-i defectul dumitale. îţi lipseşte umorul. Trebuie să iei lucrurile mai cu detaşare, mai uşor, aşa.
BERENGER: Eu mă simt solidar cu tot ce se întîmplă. Iau parte la tot, nimic nu mă lasă indiferent
DUDARD: Nu-i judeca pe ceilalţi dacă nu vrei să fii judecat tu însuţi. Şi apoi, dacă-ar fi să ne facem griji pentru tot ce se-ntîmplă, viaţa ar deveni insuportabilă.
BERENGER: Dacă toate astea s-ar fi întîmplat într-o altă ţară, undeva aiurea, şi dacă am fi aflat despre ele doar din ziare, am fi putut discuta liniştit despre ele. Am fi studiat calm chestiunea pe toate feţele şi am fi tras în chip obiectiv concluziile. S-ar fi organizat dezbateri academice, ar fi fost chemaţi savanţi, artişti, ca şi oameni de pe stradă, de altfel. Chiar: asta ar fi fost interesant, pasionant, instructiv. Dar cînd eşti prins tu însuţi într-un astfel de eveniment, cînd eşti pus aşa de brusc în faţa realităţii brutale a faptelor, nu poţi să nu te simţi direct vizat şi prea violent surprins ca să mai poţi privi totul cu sînge rece. Iar eu sînt surprins, sînt surprins, sînt surprins! Nu pot să-mi revin.
DUDARD: Şi eu am fost surprins, aşa, ca dumneata Dar mi-a trecut. Am început deja să mă obişnuiesc.
BERENGER: Dumneata ai un sistem nervos mai echilibrat ca mine. Te felicit Dar nu găseşti că-i o nenorocire să...
DUDARD *(îl întrerupe):* Nu zic deloc că-i ceva bun. Şi nu care cumva să crezi că, în sinea mea, sînt de partea rinocerilor...
Se *aud de afară alte zgomote de la trecerea rinocerilor, de astă dată chiar sub fereastră, în avanscenă.*
BERENGER *(sare speriat):* Poftim, iarăşi! Uite-i iarăşi. Ah, nu, nu, eu nu pot să mă obişnuiesc. Poate că mă-nşel, dar mă preocupă în ciuda voinţei mele. Şi mă-mpiedică să dorm. Sufăr de insomnie. Toată ziua sînt la capătul puterilor şi somnolez.
DUDARD: Ia nişte somnifere.

BERENGER: Nu asta-i soluţia. Dacă dorm e mai rău, îi visez noaptea — am coşmaruri.
DUDARD: Uite ce înseamnă să iei lucrurile prea în serios şi să pui totul la inimă. Mărturiseşte că-ţi place să te torturezi singur!
BERENGER: îţi jur că nu sînt masochist.
DUDARD: Atunci depăşeşte chestiunea şi mergi mai departe. Asta e! Trebuie să te obişnuieşti şi gata.
BERENGER: Ăsta-i fatalism.
DUDARD: E înţelepciune. Atunci cînd se produce un eveniment, înseamnă că a avut un motiv pentru asta. Tocmai această cauză, acest motiv trebuie să-l cauţi.
BERENGER *(se ridică):* Ei bine, eu, unul, nu vreau să accept situaţia asta.
DUDARD: Şi ce poţi face? Ce ai de gînd să faci?
BERENGER: Pentru moment, nu ştiu. O să mă gîndesc. Voi trimite scrisori la gazete, am să redactez manifeste, am să cer audienţă la primar, sau la adjunctul primarului dacă primarul e prea ocupat.
DUDARD: Lasă autorităţile să acţioneze cum ştiu ele! La urma urmei, mă întreb dacă - moralmente - ai dreptul într-adevăr să te amesteci în toată treaba asta! în plus, cred că nici nu-i aşa de gravă chestiunea. Din punctul meu de vedere, e absurd_să-ţi faci atîta sînge rău penţnij^îţ'Vf '"?' .care.-şLau. schimbat pîeJeâ^PjJTŢrjiiniplu nu~sesimţeau bine în pielea lor. Acum sînt liberi - asta-i treaba lor.
^j^JăiaidinjBdMBăr
DUDARD: Răul, răul! Vorbe! Cine poate să ştie unde-i răul şi unde-i binele? Avem preferinţe, fireşte. Ţi-e teamă pentru propria fiinţă, ăsta-i adevărul. Şi n-ai să devii niciodată rinocer... într-adevârjji.ai_XP'^ţip de rinocer!^
BERENGER: Păi vezi, păi vezi? Dacă liderii şi concetăţenii noştri vor fi toţi ca dumneata, atunci nu se vor decide să acţioneze.
DUDARD: Dar cred că n-o să ceri, în aceste condiţii, ajutor extern. Aici e vorba de o afacere a noastră, şi nu ne priveşte decît pe noi, ţara noastră.
BERENGER: Eu cred în solidaritatea internaţională...
DUDARD: Eşti un Don Quijote! Ah, să ştii, n-am zis-o din răutate. Nu vreau să te jignesc nicidecum. O spun pentru binele dumitale, ştii asta. Pentru că-i timpul să te linişteşti.
BERENGER: Sînt convins de asta. Iartă-mă, sînt prea neliniştit. Mă voi corecta. Şi te rog să mă ierţi că te-am bătut atîta la cap
cu divagaţiile mele. Precis că ai mult de lucru. Aţi primit cererea mea de concediu medical? DUDARD: Stai liniştit, totu-i în ordine. De altfel la birou nici n-a
reînceput lucrul.
BERENGER: Nu s-a reparat încă scara? Cîta neglijenţă. Uite, din cauza asta merge totul prost.
DUDARD: E-aproape gata scara, nu se poate face bătînd din palme. Nu-i uşor să găseşti muncitori. Vin buluc să se angajeze, lucrează o zi sau două, după care pleacă. Nu-i mai vezi deloc. Şi trebuie să cauţi alţii.

BERENGER: Şi se mai plînge lumea de şomaj! Spune-mi: măcar acuma or să ne facă o scară de ciment, nu?
DUDARD: Nu, tot din lemn, dar nouă.
BERENGER: Of! vechea rutină a administraţiilor. Toţi aruncă banii pe toate prostiile, iar cînd e vorba de-o cheltuială într-adevăr utilă, fiecare administraţie se plînge de lipsa de fonduri. Cred că domnul Papillon e nemulţumit. Ţinea tare mult la ideea unei scări de ciment. Ce zice?
DUDARD: Nu mai avem şef. Domnul Papillon şi-a dat demisia.
BERENGER: Nu se poate!
DUDARD: Dacă-ţi spun.
BERENGER: Asta mă miră foarte mult... Din cauza chestiei cu scara? DUDARD: Nu cred. în orice caz, nu ăsta e motivul pe care l-a invocat.
BERENGER: Dar care? Ce l-a apucat? DUDARD: Vrea să se retragă la ţară. BERENGER: Se pensionează? Dar n-are vîrsta. Avea timp să devină director.
DUDARD: A renunţat. Zice că are nevoie de odihnă. BERENGER: Cred că Direcţia Generală e supărată că-l pierde. Va trebui să-l înlocuiască. Cu atît mai bine pentru durrineata: cu diplomele dumitale, ai toate şansele. DUDARD: N-are rost să-ţi ascund... e destul de caraghios... Papillon a devenit rinocer. *(Zgomote de rinoceri în depărtare.)* BERENGER: Rinocer? Domnul Papillon a devenit rinocer! Ca să vezi! Vai, ce chestie!... mie nu mi se pare deloc caraghios!
De ce nu mi-ai spus mai devreme? DUDARD: Ştii că nu-ţi pică bine deloc. N-am vrut să-ţi spun... N-am vrut să-ţi spun fiindcă, aşa cum te cunosc, ştiam că nu ţi se va părea ceva caraghios şi că te va impresiona foarte puternic. Cum eşti dumneata de impresionabil...!

BERENGER *(ridică ochii la cer):* Ah... Ca să vezi! Domnul Papillon!... Şi ce situaţie bună avea! DUDARD: Cel puţin asta dovedeşte sinceritatea metamorfozei sale. BERENGER: Dar n-a făcut-o anume! Sînt convins că-i vorba de-o schimbare cu totul involuntară. DUDARD: Ce putem să ştim noi?
ş ^^LJ
secrete care-i fac pe oameni să acţioneze. BERENGER: Cred c-a fost un *acte' manquei* Avea cornpjexe ascunse. Ar fi trebuit să se ducă la psihanalist DUDARD: Chiar dacă-i un transfer, oricum e revelator. Fiecare-şi găseşte sublimarea cum poate. BERENGER: Sînt sigur că s-a lăsat antrenat DUDARD: Asta i se poate întîmpla oricui. BERENGER *(speriat):* Oricui? Ah, nu asta nu. Nu şi dumitalc.
nu-i aşa că nu şi dumitale? Şi nici mie! DUDARD: Sper. BERENGER: Pentru că nu vreau... nu-i aşa că dacă nu vreau...
Nu-i aşa? Hai, spune! DUDARD: Da, da, sigur că da... BERENGER *(se mai calmează puţin):* Credeam că, totuşi, Papillon va avea putere să reziste. Credeam că are ceva mai_mujt_carac-
ter!... Mai ales că nu văd cafe~i»a-fest"înf5resul, interesul material, interesul moral!...
DUDARD: E limpede că -gesjtuJ^luj_a_Ja£Lunul dezinteresat^ BERENGER: Bineînţeles. Ăsta-i o circumsîaTrta~atenuantă.T7'Sau agravantă? Cred, mai degrabă, că agravantă, dacă a făcut-o cu bună-ştiinţă... Sînt convins că Botard l-a judecat cu severitate.
nu? Spune: ce zice Botard, ce crede despre şeful lui? DUDARD: Bietul Botard, ce indignat era! Era negru de furie.
rareori am văzut un om mai disperat ca el. BERENGER: Ei bine, de data asta-i dau dreptate. Ei, orice s-ar zice, Botard e cineva! E un om cu bun-simţ. Şi eu, care gîndeam destul de rău despre el! DUDARD: Şi el gîndea rău despre dumneata. BERENGER: Asta dovedeşte obiectivitatea mea în problema de faţă. De altminteri, şi dumneata aveai o părere proastă despre el. DUDARD: Părere proastă... nu ăsta-i cuvîntul. Sigur, adesea nu eram de acord cu el. Nu-mi plăceau scepticismul lui, incredulitatea, neîncrederea lui veşnică. Nici de data asta nu l-am aprobat întru totul.
BERENGER: Dar din motive inverse, acum.
DUDARD: Nu. Nu-i chiar aşa. Raţionamentul meu, părerea mea e mult mai nuanţată decît eşti dispus dumneata să crezi. Asta fiindcă Botard nu avea deloc argumente precise şi obiective, îţi repet: nu-i aprob pe rinoceri,

departe de mine aşa ceva. Numai că atitudinea lui Botard a fost ca întotdeauna: pătimaşă şi simplistă. Poziţia lui mi-a apărut ca fiind dictată exclusiv de ura lui faţă de superiori. Complex de inferioritate, aşadar. Resentiment. în plus, vorbeşte în clişee, iar eu sînt imun la locurile comune.
BERENGER: Să ştii că de data asta eu sînt total de acord cu Botard, chiar dacă asta nu-ţi place. E un tip curajos. Poftim, ca să ştii!
DUDARD: Nu neg, dar asta nu-nseamnă nimic.
BERENGER: Ba da, un tip curajos. Nu găseşti aşa oameni pe toate drumurile, şi nici măcar în cer. Un tip curajos, cu toate cele patru picioare bine-nfipte în pămînt... iartă-mă, cu ambele picioare, vreau să zic! Mă bucur să mă simt total de acord cu părerea lui. Cînd am să-l văd, am să-l felicit Şi îl condamn pe domnul Papillon: avea datoria să nu cedeze aşa!
DUDARD: Cît de intolerant eşti! Poate că Papillon o fi simţit nevoia unei destinderi după atîţia ani de viaţă sedentară.
BERENGER *(ironic):* Ba mi se pare că dumneata eşti prea tolerant, ai prea mare lărgime de spirit!
DUDARD: Dragul meu Berenger, întotdeauna trebuie să cauţi să înţelegi. Iar cînd vrei să înţelegi un fenomen, trebuie "să mergi pînă la cauzele lui. şi asta printr-un efort intelectual cinstit Pe care trebuie să-ncerci să-l faci. Fiindcă noi sîntem nişte fiinţe cugetătoare. N-am reuşit, ţi-o spun încă o dată. şi nici nu ştiu dacă voi reuşi. în tot cazul, e nevoie, la început, de o prejudecată favorabilă, sau, dacă nu, măcar de o neutralitate, de o deschidere binevoitoare a spiritului, cea care e proprie mentalităţii ştiinţifice. Totul se petrece logic. Iar a înţelege înseamnă a justifica.
BERENGER: în curînd vei deveni un simpatizant al rinocerilor.
DUDARD: Nu. nu, nu. N-am să merg pînă acolo. Pur şi simplu sînt un om care vrea să privească lucrurile-n faţă, cu sînge rece. Vreau să fiu realist. Şi-mi mai spun că, în tot ce este natural, nu există vicii veritabile. Vai de cel care vede peste tot numai vicii - asta-i specific inchizitorilor. BERENGER: Dumneata crezi că-i o chestiune naturală? DUDARD: Ce este mai natural decît un rinocer?

BERENGER: Asta da, dar un om care devine rinocer - asta-i fiară îndoială ceva absolut anormal.
DUDARD: Ei, absolut!... Absolutul, ştii cum e cu el...
BERENGER: Da. da. absolut anormal. Indiscutabil anormal.
DUDARD: îmi pari prea sigur de dumneata. Cine poate să ştie unde se termină normalul şi unde-ncepe anormalul? Dumneata poţi să defineşti noţiunile acestea: normalitate. anormalitate? Din punct de vedere filosofic şi medical, nimeni n-a putut să rezolve problema asta, cred că eşti la curent cu ea, nu?
BERENGER: Dar poate că nu filosofic trebuie tratată. Practic, însă, e uşor. Ţi se demonstrează că mişcarea nu există... iar tu mergi, mergi, mergi... *(începe să meargă de la un capăt hi altul al camerei.)...* Şi tot mergînd îţi spui ca Galilei: *Eppur, si muove...*
DUDARD: Amesteci totul în capul dumitale! Zău, nu mai confunda lucrurile. în cazul lui Galilei, dimpotrivă, gîndirea teoretică şi ştiinţifică avea dreptate împotriva simţului comun şi a dogmatismului.
BERENGER *(pierdut):* Ce mai e şi cu istoriile astea! Simţul comun... dogmatismul... Vorbe, vorbe! Poate că amestec eu lucrurile-n cap. dar dumneata le piezi complet sensul. Dumneata nu mai ştii ce-i normal şi ce nu! Mă-nnebuneşti pe mine cu Galilei... Mult îmi pasă mie de Galilei!...
DUDARD: Dar dumneata l-ai pomenit în privinţa ideii că practica are întotdeauna dreptate. Poate că practica are dreptate, dar cu condiţia de a fi luminată de teorie. Toată istoria ştiinţei şi- a gîndirii o demonstrează.
BERENGER *(din ce în ce mai furios):* Asta nu dovedeşte nimic! E o-ncurcătură de maţe, e o nebunie!
DUDARD: Trebuie să ne întrebăm ce e nebunia...
BERENGER: Nebunia-i nebunie, na! Nebunia înseamnă nebunie şi gata! Toată lumea ştie ce-i nebunia, ce dracu'! Iar rinocerii ce sînt: practică sau teorie?
DUDARD: Şi una, şi alta
BERENGER: Cum, adică, şi una, şi alta?
DUDARD: Una şi alta, sau una, sau alta Aici e de discutat.
BERENGER: Păi atunci, eu... eu refuz să gîndesc!
DUDARD: Prea te-ai înfierbîntat. Nu avem aceleaşi păreri, desigur, dar să vorbim liniştit Să discutăm.
BERENGER *(înnebunit):* Crezi că m-am înfierbîntat? Ai să spui că sînt ca Jean. Ah, nu. nu, nu, nu vreau să devin ca Jean. Asta nu. Nu vreau să-i semăn. *(Se calmează.)* Nu prea sînt eu tare
la filosofie. N-am făcut studii. Dumneata... dumneata ai diplome, de-aia eşti în largul dumitale în astfel de discuţii, în vreme ce eu n-am ce să-ţi răspund, fiindcă nu ştiu cum. *(Brusc, se aud zgomotele rinocerilor trecînd pe sub fereastra din fundal, apoi pe sub cea din avanscenă.)* Dar simt eu, simt eu, aşa. că te înşeli... Instinctiv simt... Adică, nu, nu, instinctiv - rinocerii au instinct... Eu simt intuitiv, da, ăsta-i cuvîntul: intuiesc... DUDARD: Ce înţelegi prin „intuitiv"?
BERENGER: Intuitiv, adică... „uite-aşa", na, şi gata! Simt eu aşa că... de fapt, că în realitate toleranţa dumitale excesivă, toată generozitatea asta indulgentă nu-i decît un semn de slăbiciune... Şi de orbire, zău aşa. DUDARD:

Asta spui dumneata, cu naivitate. BERENGER: Ştiu eu că-ţi sînt un partener comod, pe mine mă învingi uşor. Mi-ar fi plăcut să te lupţi cu Logicianul... DUDARD: Care logician?
BERENGER: Logicianul, filosoful, logicianul, ce naiba... Ştii mai bine ca mine ce e un logician. Am cunoscut eu unul, care mi-a explicat...
DUDARD: Ce ţi-a explicat? BERENGER: Ne-a explicat că rinocerii asiatici sînt africani, iar rinocerii africani sînt asiatici. DUDARD: Iartă-mă, dar nu prea înţeleg.
BERENGER: Adică nu... Nu... Ne-a demonstrat contrariul: că rinocerii africani sînt asiatici, iar asiaticii... mă-nţelegi acuma? Mă rog, nu asta voiam să spun. în sfîrşit, cu el ar trebui să te baţi, e un ins de genul dumitale, un tip bine, un intelectual subţire şi erudit. *(Zgomote şi mai puternice ale rinocerilor. Replicile celor doi sînt acoperite de zgomotele fiarelor ce trec pe sub cele două ferestre. Cîteva clipe se văd numai buzele celor doi mişeîndu-se, fără să se audă ce vorbesc.)* Poftim: iarăşi! Nu se va sfîrşi niciodată! *(Se duce la geam şi strigă.)* Gata, ajunge! Gata! Bestiilor! *(Rinocerii se îndepărtează, iar Be'renger ameninţă cu pumnul după ei.)* DUDARD *(şezînd):* Tare aş vrea să-l întîlnesc pe logicianul dumitale. Poate mă luminează în privinţa acestor puncte delicate. Delicate şi obscure. Zău dacă aş mai vrea ceva! BERENGERffl/ergmrf *către cealaltă fereastră, din faţa scenei):* Aaa, ţi-l aduc eu. o să-ţi placă, ai să vezi, e o-persoană foarte distinsă. O să-ţi explice el! *(Către rinoceri, de la fereastră):* Bestiilor! *(Acelaşi joc de adineauri.)*

82

83

DUDARD: Lasă-i să alerge. Şi fii mai politicos. Nu se vorbeşte aşa cu nişte creaturi ale..-.
BERENGER *(la fereastră):* Uite-i că vin din nou! *(Din fosa orchestrei, de sub fereastră, aşadar, apare un corn de rinocer înfipt într-o pălărie de paie, după care cornul dispare):* Doamne! Era pălăria Logicianului! La dracu' cu toţi şi toate! Logicianul s-a făcut rinocer!
DUDARD: Ăsta nu-i un motiv să vorbeşti aşa urît!
BERENGER: Doamne, în cine să mai ai încredere, în cine? Logicianul, rinocer!
DUDARD *(ducîndu-se la fereastră):* Care-i Logicianul?
BERENGER *(arată cu degetul):* Uite-l acolo, uite-l!
DUDARD: E singurul rinocer cu pălărie de pai. Ce chestie... E chiar Logicianul dumitale!...
BERENGER: Logicianul... rinocer!
DUDARD: Oricum, şi-a păstrat cel puţin o urmă a fostei sale individualităţi...
BERENGER *(face din nou cu pumnul în direcţia rinocerului logician):* Eu n-am să fac ca tine, să ştii! Nu, n-am să fac!
DUDARD: Dacă ar fi fost, cum spui. un gînditor autentic, nu s-ar fi lăsat luat de curent Cred că a cîntărit îndelung pro şi contra înainte de a alege!
BERENGER *(strigînd în continuare la fereastră):* Nu, nu, eu n-am să fac ca tine!
DUDARD *(se aşază la loc în fotoliu):* Da, da, chestia asta te pune pe gînduri!
Berenger închide fereastra din faţă şi se îndreaptă către cealaltă, pe unde trec rinocerii, care, după cîte se pare, fac înconjurul casei. Deschide geamul şi strigă:
BERENGER: N-am să vin cu voi, nu, nu!
DUDARD *(apare):* Aleargă şi ei în jurul casei! Ce să le faci: nişte copii mari. *(De cîteva clipe poate fi văzută Daisy, urcînd ultimele trepte ale scării din stînga. Bate la uşa lui Berenger. Are un coş sub braţ.)* Berenger, bate cineva la uşă! *(îl trage de mînecă pe Berenger, care-i tot la fereastră.)*
BERENGER *(strigînd în direcţia rinocerilor):* Ruşine să vă fie! E o ruşine toată mascarada voastră.
DUDARD: Berenger, e cineva la uşă, n-auzi că bate?
BERENGER: Deschide dumneata dacă vrei! *(Continuă să privească în direcţia rinocerilor.)*

.1

DAISY *(intrînd):* Bună ziua. domnule Dudard. DUDARD: Eiii, ca să vezi, domnişoara Daisy! DAISY: Berenger e acasă? Se simte mai bine? DUDARD: Bună ziua, scumpă domnişoară. Care va să zică vii des să-l vezi pe Berenger! DAISY: Unde este?
DUDARD *(îl arată cu degetul):* Uite-l! DAISY: Săracul de el, n-are pe nimeni. Şi mai e şi bolnav acum, ar trebui ajutat
DUDARD: Eşti o bună colegă, domnişoară Daisy. DAISY: Da, aşa e, sînt o bună colegă. DUDARD: Ai inimă bună. DAISY: Sînt o bună colegă, atîta tot BERENGER *(se întoarce şi lasă fereastra deschisă):* Oh, dragă domnişoară Daisy! Vai, ce drăguţ din partea dumitale c-ai venit! Eşti foarte amabilă! DUDARD: Asta cam aşa e. BERENGER: Ştii, domnişoară Daisy, că Logicianul s-a făcut rinocer'? DAISY: Ştiu, l-am văzut acum pe stradă, cînd veneam. Alerga destul de repede pentru cineva la vîrsta lui! Te simţi mai bine, domnule Berenger? BERENGER: Capul. încă mă mai doare capul! Să te doară capul!

E ceva groaznic! Ce zici de asta? DAISY: Cred că ar trebui să te odihneşti... să mai stai cîteva zile acasă, în linişte.
DUDARD *(către Berenger şi Daisy):* Sper că eu nu vă deranjez! BERENGER: Nu, eu vorbeam despre Logician... DAISY *(lui Dudard):* De ce să ne deranjezi? *(Lui Berenger:)* Ah, despre asta? Păi, ce să zic — nu zic nimic. DUDARD *(lui Daisy):* Poate că eu sînt în plus. DAISY *(lui Berenger):* Ce-aţi vrea să cred? *(Către amîndoi bărbaţii:)* Am o veste să vă dau: Botard s-a făcut rinocer. DUDARD: I-auzi! BERENGER: Aşa ceva nu-i cu putinţă! Era contra. Probabil că dumneata confunzi. Botard protestase, tocmai mi-a spus Dudard adineauri. Nu-i aşa, Dudard? DUDARD: Aşa e. DAISY: Ştiu şi eu că era contra. Totuşi, a devenit şi el rinocer, la douăzeci şi patru de ore după domnul Papillon. DUDARD: Deci şi-a schimbat părerea! Oricine are dreptul să evolueze.

84

85

BERENGER: Bine, dar, atunci înseamnă că ne putem aştepta la orice! DUDARD *(lui Berenger):* Vorba dumitale: e un om curajos, nu? Parcă aşa spuneai.
BERENGER *(iui Daisy):* Mi-e greu să cred. Te-a minţit cineva. DAISY: Dar l-am văzut cu ochii mei.
BERENGER: Atunci, el e cel care-a minţit. S-a prefăcut. DAISY: Ba avea un aer sincer. Cel mai sincer aer din lume. BERENGER: A dat vreun motiv? DAISY: A spus textual: „Trebuie şg fii fn fws <*-» ţip»![1111]"- Astea au fost ultimele lui cuvinte de om. DUDARD *(lui Daisy):* Eram aproape sigur că te voi întîlni aici, domnişoară Daisy. BERENGER: ...Să fii în pas cu timpul! Ce mentalitate! *(Face un gest de exasperare.)* DUDARD *(lui Daisy):* Era cu neputinţă să te fi întîlnit în altă parte, acum, după închiderea biroului.
BERENGER *(continuînd aparte):* Cîtă naivitate! *(Acelaşi gest.)* DAISY *(lui Dudard):* Dacă voiai să mă vezi, n-aveai decît să-mi telefonezi! DUDARD *(lui Daisy):* Vai, dar eu sînt discret, domnişoară, discret. BERENGER: Ei bine, dacă stau şi mă gîndesc mai bine, lovitura lui Botârd nu mă prea miră. Fermitatea lui nu era decît una aparentă. Ceea ce nu-l împiedica, desigur, să fie, ori să fi fost. un ins curajos. Numai din oameni de ispravă se fac rinocerii de ispravă. Ei da, asta e. Tocmai fiindcă sînt de bună-credinţă pot fi mai uşor înşelaţi.
DAISY: Daţi-mi şi mie voie să pun coşul ăsta pe masă. *(îl pune.)* BERENGER: Dar era un om de ispravă plin de resentimente... DUDARD *(către Daisy, grăbindu-se s-o ajute să pună coşul pe masă):* Iartă-mă, iartă-mă, ar fi trebuit mult mai devreme... BERENGER *(continuînd):* ...Şi a fost deformat de ura faţă de şefi.
Un complex de inferioritate... DUDARD *(lui Berenger):* Raţionament fals, fiindcă n-a făcut altceva decît să-şi urmeze şeful, adică însuşi instrumentul exploatării, al exploatatorilor săi, cum singur spunea.
Dimpotrivă, la el cred că spiritul comunitar a învins impulsurile anarhice.
BERENGER: Rinocerii sînt anarhici, fiindcă sînt în minoritate. DUDARD: Sînt în minoritate numai deocamdată.
ISY: O minoritate deja numeroasă, iar numărul lor continuă să crească. Şi vărul meu s-a făcut rinocer, şi soţia lui. Asta ca să nu mai punem la socoteală marile personalităţi: cardinalul de Retz...
DUDARD: Un prelat! DAISY: Mazarin. DUDARD: Şi-o să vezi ce-o să mai fie cînd vestea s-o răspîndi şi-n alte ţări...
BERENGER: Ai zice că tot răul vine de la noi! DAISY: ...Şi aristocraţi: ducele de Saint-Simon. BERENGER *(ridică braţele la cer):* Clasicii noştri! DAISY: Şi cîţi alţii. Mulţi alţii. Poate că un sfert dintre locuiforii oraşului. BERENGER: Totuşi, noi sîntem încă cei numeroşi. Trebuie să profităm de situaţia asta. Va trebui să facem ceva înainte de a fi copleşiţi de duşman.
DUDARD: Sînt foarte eficienţi, foarte eficienţi. DAISY: Cel mai bun lucru pentru moment ar fi să mîncăm. Am adus ceva de mîncare.
BERENGER: Eşti foarte drăguţă, domnişoară Daisy! DUDARD *(aparte):* Da, foarte drăguţi BERENGER *(lui Daisy):* Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc. DAISY *(lui Dudard):* Rămîi cu noi la masă? DUDARD: N-aş vrea să vă deranjez. DAISY *(lui Dudard):* Vai, dar de ce vorbeşti aşa, domnule Dudard? Ştii prea bine că ne faci o plăcere. DUDARD: Ştiţi că mie nu-mi place să deranjez lumea...
BERENGER *(lui Dudard):* Dar bineînţeles, Dudard, desigur,

prezenţa dumitale ne face întotdeauna plăcere. DUDARD: Vorba e că sînt un pic grăbit Am o întîlnire.
BERENGER: Păi adineauri ziceai că ai tot timpul... DAISY *(scoţînd proviziile din coş):* Ştiţi, mi-a fost destul de greu
să găsesc ceva de mîncare. Magazinele sînt devastate: au ras
tot. Multe prăvălii sînt închise. „Din motive de transformare",
după cum scrie pe uşi. BERENGER: Ar trebui închişi în nişte ţarcuri speciale imense. Şi
să li se impună domiciliu forţat. DUDARD: Proiectul mi se pare imposibil. Cea dintîi care s-ar
opune ar fi Societatea pentru Protecţia Animalelor. DAISY: Pe de altă parte, cu toţii avem cîte un cunoscut printre
rinoceri, cîte-o rudă, un prieten, iar asta complică mult
lucrurile.
86
87
BERENGER: Care va să zică sîntem cu toţii în găleată!
DUDARD: Toată lumea e solidară.
BERENGER: Dar cum poate cineva să se facă rinocer? E ceva de
negîndit! *(Către Daisy:)* Să te ajut să pui masa? DAISY *(lui Be'renger):* Nu te deranja. Ştiu unde sînt farfuriile.
Caută într-un dulap şi vine cu tacîmuhle.
DUDARD *(aparte):* Aha! cunoaşte bine casa...
DAISY *(lui Dudard):* Deci pun trei tacîmuri, da? Rămîi cu noi.
BERENGER *(lui Dudard):* Ei, hai, rămîi, rămîi!
DAISY *(lui Be'renger):* Nu vedeţi că ne-am obişnuit? Nimeni nu se mai miră de turmele de rinoceri care cutrcieră-n voie oraşul. Oamenii se feresc din calea lor, apoi îşi reiau plimbarea, fiecare-şi vede de treburile lui ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.
DUDARD: E cea mai cuminte atitudine. '.
BERENGER: Ah, nu, asta nu, eu nu mă pot obişnui nicidecum.
DUDARD *(meditativ):* Mă întreb chiar dacă n-o fi o experienţă tentantă...
DAISY: Deocamdată să mîncăm.
BERENGER: Cum, adică, dumneata, un jurist, poţi pretinde că... *(De afară se aude un zgomot infernal, o turmă de rinoceri mergînd într-o cadenţă rapidă. Se aud chiar sunete de trompete şi tobe.)* Asta ce mai e? *(Toţi trei se-mbulzesc la fereastra din faţă.)* Ce-o mai fi şi asta?
Se aude zgomotul unui zid ce se dărîmă. O parte a scenei este învăluită în praf, iar personajele (dacă e posibil) dispar în norul de praf; li se aud doar vocile.
BERENGER: Nu se mai vede nimic, ce se întîmplă?
DUDARD: Nu se mai vede nimic, dar se aude.
BERENGER: Asta nu-i de ajuns.
DAISY: Praful va murdări farfuriile.
BERENGER: Ce lipsă de igienă!
DAISY: Să ne grăbim să mîncăm. Să nu ne mai gîndim la toate
cele. *(Praful se risipeşte.)* BERENGER *(arată cu degetul spre sală):* Au dărîmat zidurile de
la cazarma pompierilor. DUDARD: Aşa e. I-a dărîmat
n/jSY *(care se depărtase de fereastră şi era Ungă masă, cu o farfurie în mînă şi pregătindu-se să şteargă praful, vine repede la geam.)* Acum ies de acolo.
gjiRENGER: Toţi pompierii - un regiment de rinoceri cu'toboşarul în frunte.
DAISY: Invadează bulevardul!
BERENGER: Nu mai e de suportat, totul e insuportabil!
DAISY: Ies şi alţi rinoceri de prin curţi!
BERENGER: Ies şi din case...
DUDARD: Ies şi pe ferestre!
DAISY: Se vor reuni cu ceilalţi.
Se vede cum de pe etaj, din stînga, iese un om care coboară în fugă scările; apoi un altul, avînd un corn mare în loc de nas: apoi o femeie al cărei cap este în întregime un cap de rinocer.
DUDARD: Deja nu mai deţinem majoritatea.
BERENGER: Cîţi sînt unicorni şi cîţi sînt bicorni dintre ei?
DUDARD: Cred că-n momentul ăsta deja statisticienii statis-tichează situaţia Ce ocazie grasă de polemici savante!
BERENGER: Procentajul unora şi al altora nu poate fi calculat decît cu aproximaţie. Totul evoluează prea repede. Nu e timp. N-au timpul necesar să calculeze.
DAISY: Cel mai bine ar fi să-i lase pe statisticieni să lucreze-n ritmul lor. Hai, dragă Berenger, să mîncăm. Asta o să .te calmeze. O să te remonteze. *(Lui Dudard:)* Haide şi dumneata
Se îndepărtează toţi trei de fereastră. Be'renger e tras de braţ de Daisy, şi se lasă luat foarte uşor. Dudard se opreşte la

jumătatea drumului.
DUDARD: Mie nu prea mi-e foame, sau, ca să fiu mai precis, nu prea-mi plac conservele. Mi-e dor să mănînc pe iarbă.
BERENGER: Nu face chestia asta Ştii ce rişti?
DUDARD: Dar zău că nu vreau să vă deranjez!
BERENGER: Păi nu te-am invitat? Nu ţi-am spus că,..
DUDARD *(îl întrerupe):* Ar fi o indelicateţe din partea mea.
DAISY *(lui Dudard):* Acum, desigur, dacă vrei neapărat să pleci, nimeni nu te poate obliga să...
DUDARD: Dar nu vreau deloc să vă supăr.
BERENGER *(lui Daisy):* Nu-l lăsa să plece, nu-l lăsa să plece!
DAISY: Mie mi-ar face plăcere să rămînă. Totuşi... fiecare-i liber.
BERENGER *(lui Dudard):* Omul e superior rinocerului!
88
89
DUDARD: Nu susţin contrariul. Dar nici nu te aprob. Nu ştiu, asta
numai experienţa o poate dovedi. BERENGER *(lui Dudard):* Şi dumneata eşti slab, Dudard. Dar e o slăbiciune trecătoare, ai să vezi, vei regreta. DUDARD: Eu am scrupule! Datoria îmi impune să-mi urmez şei ii şi colegii la bine sau la rău! BERENGER: Dar nu eşti legat de ei prin căsătorie. DUDARD: Eu am renunţat la căsătorie. Eu prefer în locul micii
familii marea familie universală. DAISY *(şoptind):* Ne pare foarte rău pentru tine, Dudard, dar noi nu putem să te-ajutăm cu nimic. DUDARD: Datoria mea e să nu-i abandonez niciodată, aşa că-mi voi face datoria. BERENGER: Ba din contră, datoria ta e de a... Nu ştii care ţie adevărata datorie... E de a te opune lor, cu luciditate, cu
fermitate. DUDARD: îmi voi păstra luciditatea. *(începe să se-nvîrtească în cerc pe scenă.)* Toată luciditatea. Dacă e de criticat, atunci să
criticăm dinăuntru, nu din afară. Nu-i voi abandona, nu-i voi
abandona.
DAISY: Are suflet bun. BERENGER: Are sufletul prea bun! *(Lui Dudard, după care se repede la uşă:)* Ai o inimă prea bună, se vede că eşti uman.
(Lui Daisy:) Opreşte-l. Se înşală. E uman. DAISY: Ce pot să-i fac?
Dudard deschide uşa şi fuge; îl vedem coborînd scările cu toată viteza, urmărit de Berenger care strigă după el, din capul scărilor.
BERENGER: Dudard, întoarce-te. Te iubim, nu pleca! Gata, c
prea tîrziu! *(Revine în cameră.)* Prea tîrziu! DAISY: Nu puteam face nimic. *(închide uşa în spatele lui Berenger, care se repede la fereastra din faţă.)* BERENGER: Unde-o fi ajuns? I-o fi găsit? DAISY *(vine lîngă el):* Da E cu ei. BERENGER: Care ei?
DAISY: De unde să ştiu eu? Deja nu-l mai poţi recunoaşte. BERENGER: Toţi sînt la fel, la fel! *(Lui Daisy.)* A capitulat Ar ii
trebuit să-l ţii cu forţa. DAISY: N-am îndrăznit. BERENGER: Ar fi trebuit să fii mai fermă, să fi insistat. Te iubea.
nu-i aşa?
90
pAlSY: Niciodată nu mi-a făcut vreo declaraţie oficială.
BlsRENGER: Dar toată lumea ştia Numai din decepţie sentimentală a ajuns să facă asta. Era un timid! A vrut să facă ceva teribil ca să te impresioneze. Nu-ţi vine să te duci după 61?
pAlSY: Nicidecum, de vreme ce mă aflu aici.
BERENGER *(se uită pe fereastră):* Nu mai sînt decît ei pe străzi. *(Fuge la fereastra din spate.)* Numai ei! Ai greşit, Daisy. *(Se , uită iarăşi pe fereastra din faţă.)* Cît vezi cu ochii - nici o fiinţă omenească. Au devenit stăpînii străzii. Unicorni şi bicorni, jumate-jumate, fără nici un alt semn distinctiv! *(Se aud zgomotele puternice ale cursei rinocerilor, nişte zgomote muzicalizate, totuşi. Pe peretele din fundal apar şi dispar consecutiv capete de rinoceri stilizate, care vor fi tot mai numeroase pînă la sfirşitul actului. Către final, ele vor rămîne tot mai mult prezente, pînă se vor fixa definitiv pe perete. Ele vor trebui să fie din ce în ce mai frumoase, în ciuda monstruozităţii lor.)* Sper că nu eşti decepţionată, Daisy? Vei regreta vreodată?
DAISY: A, nu, nu.
BERENGER: Atît de mult aş vrea să te consolez. Daisy, te iubesc.
Nu mă părăsi.
DAISY: Iubitule, închide fereastra. Prea fac zgomot mult, iar praful urcă pînă aici. O să se murdărească totul.
BERENGER: Da, da. Ai dreptate. *(El închide geamul din faţă, Daisy pe cel din spate. Se întîlnesc în mijlocul scenei.)* Cîtă vreme sîntem împreună, nu mi-e frică de nimic. Totul mi-e egal. Ah! Daisy, credeam că niciodată nu voi mai putea iubi o femeie. *(îi strînge mîinile, braţele.)*
DAISY: Vezi? Totul e posibil.

BERENGER: Ce mult mi-aş dori să te fac fericită! Poţi să fii fericită cu mine?
DAISY: De ce nu? Dacă tu eşti fericit, şi eu voi fi fericită. Spui că nu ţi-e frică de nimic, dar eşti speriat de tot! Ce ni se poate întîmpla?
BERENGER *(se bîlbîie):* Iubirea mea! Bucuria mea, iubita mea... Dă-mi buzele tale. Credeam că nu mai sînt capabil de-atîta
patimă! DAISY: Ei, gata, de-acum fii mai calm, fii mai sigur pe forţele
tale. BERENGER: Sînt calm. Lasă-mă să te sărut!
91
DAISY: Dragul meu, sînt foarte obosită. Calmează-te, linişteşte-te.
Stai în fotoliu. *(Condus de Daisy, Be'renger se aşază în fotoliu.)* BERENGER: Aşa cum stau lucrurile, nu merita ca Dudard să se
certe cu Botard. DAISY: Nu te mai gîridi la Dudard. Eu sînt aici. N-avem dreptul
să ne amestecăm în vieţile oamenilor. BERENGER: Tu te amesteci în viaţa mea. Ştii să fii hotărîtă cu
mine.
DAISY: Nu-i acelaşi lucru, eu nu l-am iubit niciodată pe Dudard. BERENGER: Te înţeleg. Dacă ar fi rămas, ar fi fost tot timpul un
obstacol între noi. Ei da, fericirea e egoistă. DAISY: Fiecare trebuie să-şi apere fericirea. N-am dreptate?
BERENGER: Te ador, Daisy. Te ador şi te admir. DAISY: Poate că n-ai să mi-o mai spui cînd mă vei cunoaşte mai
bine. BERENGER: Ba tu cîştigi pe măsură ce te cunoaşte cineva mai
bine. Şi eşti aşa de frumoasă, atîta de frumoasă. *(Se aude o*
altă trecere a rinocerilor.)... Mai ales în comparaţie cu
ăştia... *(Arată în direcţia ferestrei.)* O să-mi spui că ăsta nu-i
un compliment, însă prezenţa lor face să iasă în evidenţă
frumuseţea ta cu atît mai mult. DAISY: Ai fost cuminte astăzi? Ai mai băut coniac? BE'RENGER: Nu, nu am fost cuminte.
DAISY: Adevărat? BERENGER: Absolut. DAISY: Sate cred?!?
BERENGER *(puţin încurcat):* Păi, da, crede-mă că da. DAISY: Atunci poţi să iei un pahar, o să-ţi facă bine. *(Be'renger*
dă să se repeadă la sticlă.) Stai jos, dragule. Unde-i sticla? BERENGER *(arată spre sticlă):* Acolo, pe măsuţă.
DAISY *(se duce spre masă şi ia sticla şi paharul):* Ai ascuns-o
bine.
BERENGER: Tocmai ca să nu mă ispitească. DAISY *(după ce-i toarnă un pahar, i-l întinde):* într-adevăr, ai fost cuminte. Faci progrese. BERENGER: Cu tine aici voi progresa şi mai mult. DAISY:(T/ *întinde paharul):*
Uite, poftim premiul. BERENGER *(bea coniacul dintr-o suflare.)* Mulţumesc. *(întinde*
iarăşi paharul.)
92
ISY: Ah, nu, asta nu, dragule. Pentru azi ajunge. *(Ia paharul şi sticla şi le pune pe masă.)* Nu vreau să-ţi facă rău.
(Revine Ungă Be'renger.) Şi cu capul cum stai, te mai doare? BERENGER: Mult mai puţin, iubirea mea.
DAISY: Atunci, hai să scoatem pansamentul. Arată urît. BERENGER: Ah, nu, nu-l atinge. DAISY: Ba da, o să-l dăm jos. BERENGER: Mi-e teamă să nu fie ceva înăuntru. DAISY *(îi scoate bandajul, în ciuda opoziţiei sale):*
Totdeauna cu
ideile tale negre. Vezi? Nu e nimic. Ai fruntea ca-n palmă. BERENGER *(se pipăie pe frunte):* Aşa-i. Tu mă eliberezi de toate complexele. *(Daisy îl sărută pe frunte:)* Ce m-aş face fără tine?
DAISY: N-am să te părăsesc niciodată. BERENGER: Cu tine aici, n-am să mai am niciodată angoase. DAISY: Voi şti să te apăr de ele.
BERENGER: Vom citi împreună, iar eu voi ajunge erudit. DAISY: Dar mai ales, cînd străzile vor fi mai goale, ne vom
plimba mult, mult
BERENGER: Da. pe cheiurile Senei, în grădina Luxembourg... DAISY: La Grădina Zoologici BERENGER: Iar eu voi fi puternic şi curajos. Şi o să te apăr -
cum faci tu acuma - împotriva tuturor răutăţilor. DAISY: Ei, haide, că n-o să fie cazul să mă aperi, fiindcă noi nu dorim răul nimănui şi nimeni n-are de ce să ne dorească răul, dragule.
BERENGER: Uneori faci rău fără să vrei. Sau .îl laşi să se răspîndească. Vezi! Nici tu nu-l iubeai pe bietul domnul Papillon. dar poate că n-ar fi trebuit să-i spui cu atîta cruzime, în ziua cînd a venit Boeuf schimbat în rinocer, că are mîinile zgrunţuroase.
DAISY: Păi era adevărat, aşa erau.
BERENGER: Ei, sigur, dar ai fi putut să-i spui asta cu mai puţină brutalitate, mai cu menajamente. Aşa, a fost foarte afectat.
DAISY: Crezi?

BERENGER: N-a arătat-o, fiindcă era prea mîndru, dar fără
îndoială că l-ai atins adînc. Asta l-a împins către decizia pe
care a luat-o. Poate că, altfel, ai fi putut salva un suflet. DAISY: Dar nu puteam să prevăd ce-are să se-ntîmple... S-a
purtat ca un bădăran. BERENGER: Iar eu îmi voi reproşa întotdeauna că n-am fost mai
blînd cu Jean, că nu i-am dovedit niciodată în mod clar cît de
93
multă prietenie-i purtam. Şi n-am fost destul de înţelegător
cu el. DAISY: Nu te mai hărţui singur. Ai făcut ce-a fost mai bine.
Nimeni nu poate face imposibilul. La ce bun să ai remuşcări?
Nu te mai gîndi la toţi oamenii ăştia. Uită-i. Alungă amintirile
negre.
BERENGER: Dar amintirile astea se văd. Se aud. Sînt foarte reale. DAISY: Nu mi te închipuiam atît de realist. Te credeam mai poet.
Tu chiar nu ai imaginaţie? Există mai multe realităţi. Alege-o
pe cea care-ţi convine. Evadează în imaginar. BERENGER: Uşor de zis! DAISY: Eu nu-ţi sînt de ajuns?
BERENGER: Ah, ba da, ba da, foarte mult! DAISY: Ai să strici totul cu dezbaterile tale de conştiinţă! Poate
că toţi avem greşelile noastre. Totuşi, noi, tu şi cu mine, am
greşit mai puţin decît ceilalţi. BERENGER: Chiar crezi tu asta? DAISY: Noi sîntem relativ superiori majorităţii oamenilor. Sîntem
buni.
BERENGER: Adevărat, tu eşti bună, eu sînt bun. Adevărat. DAISY: Aşa că avem dreptul să trăim şi noi. Ba avem chiar datoria faţă de noi înşine să fim fericiţi. Orice s-ar întîmpla.
Culpabilitatea e un simptom primejdios: este semnul unei
lipse de puritate.
BERENGER: Da, poate duce la aşa ceva... *(Arată înspre fereastră, de unde se aud iar zgomotele rinocerilor; pe peretele din
fundal apare un cap de rinocer...)* Mulţi dintre ei au început
aşa!
DAISY: Hai să-ncercăm să nu ne mai simţim vinovaţi! BERENGER: Cîtă dreptate ai tu, iubirea mea, zeiţa mea, soarele
meu... Sînt aici, cu tine, nu-i aşa? Numai dragostea noastră-i
adevărată. Nimeni nu are dreptul - şi nimeni nu poate! - să ne
împiedice să fim fericiţi. Nu-i aşa? *(Sună telefonul.)* Cine-o
fi?
DAISY *(temătoare):* Nu răspunde. BERENGER: De ce?
DAISY: Nu ştiu, dar poate că-i mai bine să nu... BERENGER: O fi domnul Papillon. Sau poate Botard. Sau Jean.
sau Dudard - să ne anunţe că au revenit asupra deciziei lor.
Nu ziceai tu că, în ce-i priveşte, e vorba de-o rătăcire
trecătoare?
94
AlSY: Nu cred. N-aveau cînd să-şi schimbe părerea aşa de repede. N-au avut vremea necesară să reflecteze. Vor merge cu experienţa pînă la capăt. BERENGER: Poate că sînt autorităţile care reacţionează şi ne cheamă-n ajutor pentru măsurile pe care înţeleg să le ia : M-ar mira.
Telefonul sună din nou.
BERENGER: Ba da, uite, e soneria autorităţilor, o recunosc. Un sunet lung! Trebuie să răspund, nu poate fi altcineva. *(Ridică receptorul.)* Alo! *(Din receptor se aud nişte mugete de rinocer.)* Auzi? Răgete! Ascultă!
Dciisy duce telefonul la ureche, tresare îngrozită şi închide repede aparatul.
DAISY *(înspăimîntată):* Ce s-o fi întîmplat?
BERENGER: Acuma ne mai fac şi farse!
DAISY: Glume proaste.
BERENGER: Vezi, ţi-am spus eu!
DAISY: Nu mi-ai spus nimic.
BERENGER: Mă aşteptam la asta, era-n firea lucrurilor.
DAISY: N-ai prevăzut şi nu aşteptai nimic. Tu nu prevezi niciodată nimic. Prevezi numai evenimentele care s-au întîmplat deja.
BERENGER: Ba da, prevăd, prevăd.
DAISY: Nu-i deloc amuzant E o răutate. Nu-mi place să-şi bată cineva joc de mine.
BERENGER: N-ar îndrăzni ei să-şi bată joc de tine. De mine-şi

bat joc. DAISY: Şi cum eu îţi sînt alături, bineînţeles că-mi încasez şi eu
partea de batjocură. Dar ce le-am făcut? *(Telefonul sună din
nou.)* Scoate-l din priză. BERENGER: Nu ne dau voie Telecomunicaţiile. DAISY: N-ai curajul să faci nimic. N-ai curajul să-mi iei apărarea.
Scoate telefonul din priză. Sunetul se opreşte.
BERENGER *(repezindu-se la aparatul de radio):* Să dăm drumul la radio, să auzim ştirile.
95
DAISY: Da, trebuie să ştim pe ce lume sîntem! *(Din difuzor se aud mugete. Be'renger închide brusc aparatul. De afară se aud ecourile mugetelor.)* Chestiunea devine serioasă! Nu-mi place deloc. Şi nu admit! *(Tremură.)*
BERENGER *(foarte agitat):* Fii calmă! calmă!
DAISY: Au ocupat radioul!
BERENGER *(tremurînd foarte agitat):* Calm! Să fim calmi! calmi!
Daisy fuge la fereastra din fundal şi priveşte, apoi la fel la cea din faţă. Be'renger face aceeaşi mişcare, dar în sens invers, după care se reîntîlnesc în mijlocul scenei, unul în faţa celuilalt.
DAISY: Nu mai e de glumă. S-au luat într-adevăr în serios. BERENGER: Nu mai există decît ei. Nu mai există decît ei. Autorităţile au trecut de partea lor.
Cei doi refac exact jocul de adineauri, după care se reîntîlnesc în mijlocul scenei.
DAISY: Nu mai există nimeni în afara lor.
BERENGER: Numai noi mai sîntem. Am rămas singuri de tot.
DAISY: întocmai cum doreai tu.
BERENGER: Ba tu doreai asta!
DAISY: Ba tu!
BERENGER: Ba tu!
Zgomotele rinocerilor vin de pretutindeni; capetele animalelor s-au fixat pe peretele din fund, umplîndu-l. Din toată casa, din dreapta şi din stînga, se aud răsuflările fiarelor. Totul este, însă, ritmat, muzical într-un fel. La fel se întîmplă cu zgomotele care vin de sus, nişte tropăituri sacadate de copite. Cade var din tavan. Casa se zguduie din temelii.
DAISY: E cutremur! *(Nu mai ştie unde să fugă.)*
BERENGER: Nu. Sînt vecinii, perisodactilii! *(Face cu pumnul la
dreapta, la stînga, în toate direcţiile):* Nu ne lăsaţi să lucrăm!
E interzis să tulburaţi liniştea locatarilor! Nu e voie să faci
zgomot! DAISY: Nu te-ascultă nimeni! *(Totuşi, zgomotele îşi pierd oarecum
din intensitate, rămînînd un fel de fundal sonor muzical.)* BERENGER *(înspăimîntat şi el acuma):* Nu-ţi fie frică, dragostea
mea! Sîntem împreună. Ţi-e bine cu mine? Nu-ţi ajunge
96
prezenţa mea? Voi şti să înlătur din preajma ta toate neliniştile.
DAISY: Poate că totul e din vina noastră.
BERENGER: Nu te mai gîndi la asta. Trebuie să ne ferim de remuşcări. Sentimentul culpabilităţii e primejdios. Hai să ne trăim viaţa, să fim fericiţi. Avem chiar datoria să fim fericiţi. Dacă nu le faci nici un rău, nici ei nu sînt răi. Or să ne lase în pace. Linişteşte-te. Linişteşte-te. Calmează-te. Aşază-te în fotoliu. *(O conduce la fotoliu.)* Hai, gata, linişteşte-te! *(Daisy se aşază în fotoliu.)* Vrei un pahar de coniac? O să-ţi facă bine!
DAISY: Mă doare capul.
BERENGER *(ia bandajul lui de adineauri şi-l înfăşoară pe fruntea ei):* Te iubesc, dragostea mea. Nu te necăji, totul o să treacă. E-o rătăcire trecătoare.
DAISY: N-o să le treacă. Totul e definitiv.
BERENGER: Te iubesc. Te iubesc la nebunie.
DAISY *(aruncă bandajul):* Fie ce-o fi! Ce-ai vrea să facem?
BERENGER: Au înnebunit cu toţii. Lumea e bolnavă. Toţi oamenii sînt bolnavi.
DAISY: Dar n-o să-i vindecăm noi!
BERENGER: Cum oare vom trăi cu ei în aceeaşi clădire?
DAISY *(calmîndu-se):* Să fim rezonabili. Trebuie să găsim un *modus vivendi,* trebuie să încercăm să ne înţelegem cu ei.
BERENGER: Dar ei nu ne pot înţelege.
DAISY: Trebuie, totuşi, să-i facem să înţeleagă. Nu există o altă soluţie.
BERENGER: Dar tu îi înţelegi pe ei?
DAISY: Nu încă. Dar trebuie să-ncercăm să le pătrundem psihologia, să le învăţăm limbajul.
BERENGER: Bine, dar ei n-au limbaj! Poftim, ascultă... tu numeşti asta limbaj?
DAISY: Ce ştii tu! Că doar nu eşti poliglot!
BERENGER: O să vorbim mai tîrziu despre asta. Hai să mîncăm acuma.

DAISY: Nu mai mi-e foame. Mi-ajunge. Eu nu mai rezist.
BERENGER: Dar tu eşti mai puternică decît mine. N-o să te laşi tu impresionată dintr-atît. Eu te admir tocmai pentru neclintirea cu care suporţi totul.
DAISY: Mi-ai mai zis-o.
BERENGER: Eşti sigură de iubirea mea?
DAISY: Da.
97
BERENGER: Te iubesc.
DAISY: Te cam repeţi, iepuraşule.
BERENGER: Ascultă, Daisy, putem face ceva. Vom avea copij$_v$ copiii noştri vor avea la rîndul lor copii. Sigur, va trece ceva timp, dar noi doi putem regenera omenirea.
DAISY: Să regenerăm omenirea?
BERENGER: Da, vom fi Adam şi Eva.
DAISY: în timp... Adam şi Eva... Ei aveau mult curaj.
BERENGER: Ca şi noi. Şi noi putem fi curajoşi. De altfel, ca să faci copii nici nu-ţi trebuie cine ştie ce curaj. Totul se va face de la sine, în timp, cu răbdare.
DAISY: Şi la ce bun?
BERENGER: Ei, haide, ba da, puţin curaj, puţin curaj.
DAISY: Nu vreau să am copii. Ideea asta mă enervează.
BERENGER: Dar altfel cum vrei să salvăm lumea?
DAISY: Da' de ce s-o salvăm?
BERENGER: Ce întrebare!... Fă-o pentru mine, Daisy. Hai să salvăm omenirea!
DAISY: La urma urmei, poate că noi avem nevoie să fim salvaţi. Poate că noi sîntem cei anormali..
BEKENGER: Daisy, baţi cîmpii, cred că ai febră.
DAISY: Mai vezi tu alţii din specia noastră?
BERENGER: Daisy, nu vreau să te aud vorbind aşa!
Daisy priveşte de jur-împrejur, spre rinocerii ale căror capete se pot zări pe toţi pereţii, la uşă, ca şi la marginea rampei.
DAISY: Uite, ăştia sînt oamenii. Au un aer vesel. Se simt bine în
pielea lor. N-au deloc aerul c-ar fi nebuni. Sînt foarte naturali
şi au şi de ce să fie aşa. BERENGER *(îşi împreunează palmele şi priveşte disperat la
Daisy):* Noi avem dreptate, Daisy, te asigur! DAISY: Ce mai pretenţie!... BERENGER: Ştii bine că am dreptate.
DAISY: JjiLiaiştă. dreptate absolută. Lujnpi arf dreptăţi?. NILJJI şi
nici eU;__ •BERENGER:"^? da, Daisy, am dreptate. Dovadă: faptul că mă
înţelegi cînd îţi vorbesc. DAISY: Asta nu dovedeşte nimic. BERENGER: Dovada e că te iubesc atît de mult cît poate un
bărbat să iubească o femeie. DAISY: Argument caraghios!
98
BERENGER: Eu nu te mai înţeleg, Daisy. Scumpa mea, tu nu ştii ce vorbeşti. Bine, dar iubirea... iubirea...
nAlSY: Mi-e un pic ruşine de ce numeşti tu iubire. Un sentiment morbid, această mare slăbiciune a bărbatului. Şi a femeii'. Asta nu se poate compara cu ardoarea, cu extraordinara energie pe care o degajă toate aceste fiinţe care ne înconjoară.
BERENGER: Energie? Vrei energie? Poftim, să-ţi dau eu energie!
// *trage o palmă.*
DAISY: Oh! n-aş fi crezut niciodată..! *(Se prăbuşeşte în fotoliu.)* BERENGER: Vai, iartă-mă, iubirea mea, iartă-mă! *(Dă să o
îmbrăţişeze; ea se retrage.)* Iartă-mă, comoara mea. N-am
vrut Nu ştiu ce m-a apucat, nu ştiu cum a fost în stare să mă
las cuprins de furie!
DAISY: Asta fiindcă nu mai ai argumente - e foarte simplu. BERENGER: Poftim: în cîteva minute am traversat douăzeci şi
cinci de ani de căsătorie. DAISY: Te înţeleg şi mi-e milă de tine. BERENGER *(în timp ce Daisy plînge):* Ei bine, fără îndoială, nu
mai am argumente. Tu îi crezi mai puternici ca mine, mai
puternici ca noi, poate. DAISY: Absolut BERENGER: Ei bine, orice ar fi. îţi jur că eu nu voi abdica Nu
voi abdica DAISY *(se ridică, vine Ungă el şi-i cuprinde gîtul cu braţele):*
Sărăcuţul de tine, voi rezista alături de tine, pînă la capăt BERENGER: Oare vei putea? DAISY: Mă voi ţine de cuvînt Ai încredere. *(Se aud zgomotele -
melodioase, acum - ale rinocerilor.)* Auzi? Cîntă. BERENGER: Nu cîntă, rag. DAISY: Ba cîntă.
BERENGER: E cum îţi spun eu: rag. DAISY: Eşti nebun. Cîntă.
BERENGER: Atunci înseamnă că n-ai ureche muzicală. DAISY: Tu nu ştii ce-i muzica, dragul meu. în plus,

priveşte: se
joacă, dansează.
BERENGER: Asta numeşti tu dans? DAISY: Dansează în felul lor. Sînt frumoşi. BERENGER: Sînt ţopîrlani. DAISY: Nu vreau să-i vorbeşti de rău. Asta-mi face rău. BERENGER: Scuză-mă. N-o să ne certăm acum din cauza lor.
99
DAISY: Sînt nişte zei.
BERENGER: Ei, exagerezi, uită-te bine la ei.
DAISY: Nu fi gelos, dragul meu - iartă-mă şi tu!
Vine din nou lîngă Berenger şi dă să-l cuprindă în braţe. E rîndul lui Be'renger să evite îmbrăţişarea.
BERENGER: îmi dau seama că opiniile noastre sînt totalmente opuse. Ar fi mai bine să nu mai vorbim despre asta.
DAISY: Ei, haide, nu fi meschin, zău.
BERENGER: Nu fi tîmpită.
DAISY *(lui Be'renger, care-i întoarce spatele şi se priveşte-n oglindă):* Traiul în doi nu mai e posibil.
în timp ce Berenger continuă să se privească în oglindă, ea iese încetişor pe uşă spunînd: „Nu e frumos din partea ta, zău, nu e frumos ce faci", lese şi o zărim coborînd încet pe scară.
BERENGER *(privindu-se în oglindă):* Un om nu poate fi chiar atît de urît. Şi încă eu nu fac parte dintre bărbaţii cei mai frumoşi! Crede-mă, Daisy! *(Se întoarce.)* Daisy! Daisy! Unde eşti? Nu poţi face aşa ceva! *(Aleargă la uşă.)* Daisy! *(Iese pe palier şi se apleacă peste balustradă.)* Daisy, vino înapoi! întoarce-te la mine, scumpa mea! Nici măcar n-ai mîncat! Daisy, nu mă lăsa singur! Ce mi-ai promis?!? Daisy, Daisy! *(Renunţă s-o mai cheme, face un gest de neputinţă şi se întoarce în cameră.)* Evident Nu ne mai înţelegem. O căsătorie ratată. Nu ar mai fi mers. Numai că n-ar fi trebuit să mă părăsească aşa, fără nici o explicaţie. *(Priveşte înjur.)* Şi nu mi-a lăsat nici o scrisoare. Asta nu se face. Acuma sînt absolut singur.
Se duce să închidă uşa cu cheia; o încuie atent, dar cu furie.
Dar nu mă las eu bătut cu una, cu două. *(închide cu grijă şi ferestrele.)* Nu mă înfrîngeţi voi pe mine. *(Se adresează tuturor capetelor de rinoceri:)* N-am să vin după voi, nu vă înţeleg. j:u_rămîn ce-am fost. Sînt o fiinţă umană. O fiinţă omeneas"ca. *(Se dşăza'tiffdTotixr.)* Situaţia e absolut de nesuportat. Dacă a plecat, a fost numai din cauza mea. Eu eram totul pentru ea. Ce-o să se-aleagă de ea acuma? încă o victimă am pe conştiinţă. Mă gîndesc la ce c mai rău, la tot ce e mai rău cu putinţă. Un biet copilaş abandonat în tot acest univers
100
de monştri! Nimeni nu mă poate ajuta _____
Fiindcă nu mai există nimeni, *(m Ulid' ahe mugete, alte fugăreli de copite, se ridică alt nor de praf.)* Nu mai vreau să-i aud. O să-mi pun vată-n urechi. *(îşi pune vată în urechi şi îşi vorbeşte sieşi în oglindă.)* Nu există altă soluţie decît să-i conving. Să-i conving de ce? Şi sînt oare reversibile mutaţiile? Ai? Or fi ele reversibile? Asta ar fi o muncă de Hercule. E mai presus de forţele mele. Mai întîi că, pentru a-i convinge, ar trebui să le vorbesc. Iar ca să le pot vorbi, ar trebui să învăţ limba lor. Sau ei s-o înveţe pe-a mea? Dar eu ce limbă vorbesc? Care-i limba mea? Franceza? Vorbesc eu franceza? Dar ce e franceza? Se poate numi şi franceză, dacă vrem, nimeni nu poate să conteste, de vreme ce sînt singurul care-o vorbeşte. Ce spun eu? Dar eu mă înţeleg? Eu mă înţeleg? *(Avansează spre mijlocul scenei.)* Dar dacă, aşa cum spunea Daisy, ei, rinocerii, au dreptate? *(Se reîntoarce spre oglindă.)* Omul nu e urît, nu e urît! *(Se priveşte şi îşi trece palma peste faţă.)* Ce caraghioslîc! Cu ce semăn eu, atunci? Cu ce? *(Se duce la dulap, scoate un teanc de fotografii şi le priveşte.)* Fotografii! Cine-s toţi oamenii ăştia? Papillon? Sau mai degrabă Daisy? Iar ăsta e Botard sau Dudard? Sau poate Jean? Ori poate eu! *(Caută iar febril prin dulap şi scoate cîteva tablouri.)* Da, mă recunosc: ăsta sînt eu, sînt eu! *(Agaţă tablourile pe peretele din fund, alături de capetele rinocerilor.)* Eu sînt, eu sînt. *(Cînd sînt atîrnate tablourile, vedem că ele reprezintă unul un bătrîn, celălalt o femeie grasă, iar ultimul un alt bărbat decît Be'renger. Urîţenia chipurilor din portrete contrastează cu capetele de rinoceri, care au devenit foarte frumoase. Berenger se trage cîţiva paşi înapoi şi contemplă tablourile.)* Nu sînt frumos, nu sînt frumos. *(Smulge tablourile de pe perete, le calcă-n picioare şi se duce la oglindă.)* Ei sînt frumoşi. M-am înşelat. Oh, cît de mult aş vrea să fiu ca ei. Poftim: eu n-am corn! Ce urîtă e o frunte plată! Mi-ar trebui un corn sau două, ca să-mi mai rafinez chipul şi să-mi dispară ridurile. Dar uite că nu-mi creşte nici unul. Iar mîinile-mi sînt fine. Oare mi se vor face vreodată zgrunţuroase? *(îşi scoate haina, se descheie la cămaşă şi î?i contemplă pieptul în oglindă:)* Am pielea flască. Ah! Acest trup lucios şi păros! Ce mult aş vrea să am şi eu aşa o piele groasă şi o culoare atît de magnifică precum acest verde întunecat. Să am şi eu această nuditate decentă, cum e goliciunea lor! *(Ascultă mugetele.)* Cîntările lor te farmecă, sînt
101
727814
puţin aspre, dar au un anume farmec! Dacă şi eu aş putea face ca ei! *(încearcă să-i imite.)* Ahhh! Ahhh! BIT! NU, nu e aşa! Să mai încerc o dată, mai tare! Ahh! Ahh! Brr! Nu, nu, nu, nu-i aşa, e prea slab, prea lipsit de vigoare! Nu pot să mugesc. Pot doar să urlu. Ahh! Ahh! Brr! Numai că urletele nu se compară cu mugetul! Ah, ce răuvoitor am fost, şi cîrcotaş: ar fi trebuit să mă fac mai devreme ca ei şi să-i urmez! Acuma-i prea tîrziu! Ei da,

sînt un monstru. Un monstru! Doamne, niciodată nu voi fi jciBocer^jiiciodată, niciodată! Nu mă mai pot schimBă. "Ăş vrea, atît de mult aş vreaTrrdar nu pot Nu mai pot să mă privesc în oglindă. Mi-e ruşine de mine. *(Se întoarce cu spatele la oglindă.)* Ce urît sînt! Nefericite cel ce vrea să-şi păstreze originalitatea] Ei bine, asta eT~Sm"sa"""mâ^{v} "apârTmpotriva tuturor, am să mă apăr! Puşca, unde mi-e puşca? *(Se întoarce cu faţa către capetele de rinoceri din fundal şi strigă:)* Am să mă apăr împotriva lumii întregi, mă voi apăra, mă voi apăra! Sînt ultimul om şi voi rămîne aşa pînă la cea din urmă suflare! Nu mă dau bătut!

DELIR ÎN DOI . ŞI-N CÎŢI VREI

Pentru Tsilla Chelîon, Yves Penaud, Antoine Bourseiller.

CORTINA

PERSONAJE

Ea El

Soldatul Vecinii

0 cameră oarecare: scaune, un pat, toaletă cu oglindă, o fereastră în fund, o uşă la stînga, alta la dreapta. EA stă la oglindă (măsuţa de cosmetică se află aproape de uşa din stînga, pe partea din faţă a scenei. f?L se plimbă prin cameră, nu prea nervos, totuşi puţin enervat, cu Dtîinile încrucişate la spate şi privind spre tavan, ca şi cînd ar privi zborul unor muşte. De afară se aud zgomote, voci, împuşcături. Joc fără cuvinte - bărbatul se plimbă în jurul camerei, femeia se priveşte-n oglindă - vreo şaizeci de secunde. Ambii sînt îmbrăcaţi în halate de casă şi papuci. Halatul bărbatului e destul de murdar; al femeii dovedeşte unele veleităţi de cochetărie. El nu e bărbierit; ei nu mai sînt tineri.

EA: Ce viaţă-mi promiteai şi ce viaţă-mi oferi! Am părăsit Un soţ
ca să urmez un amant. Romantism! Soţul valora de zece ori
mai mult, seducătorule! El ţiu se contrazicea aşa, prostește. EL: Dar nu te contrazic dinadins. Atunci cînd spui lucruri
neadevărate, nu pot fi de acord. Eu am mania adevărului. EA: Care adevăr? Dacă eu îţi spun că nu e nici o deosebire!
Ăsta-i adevărul. Nici o deosebire. Melc sau broască-ţestoasă e
acelaşi lucru.
EL: Nicidecum. Nu e nicidecum acelaşi animal. EA: Animal eşti tu, idiotule! EL: Idioată eşti tu.
EA: Mă insulţi tu pe mine, imbecilule, scîrbosule şi seducătorule. EL: Dar cel puţin ascultă-mă puţin, ascultă ce-ţi spun. EA: Ce vrei să ascult? De şaptesprezece ani te tot ascult. De
şaptesprezece ani, de cînd m-ai smuls de lîngă soţul meu, din
căminul meu.
EL: Dar asta n-are nimic de-a face cu problema-n discuţie. EA: Ce problemă? EL: Cea de care discutam. EA: Gata, s-a terminat. Nu mai există nici o problemă. Melcul e
una şi aceeaşi fiară cu ţestoasa. EL: Nu. Nu, nu-i aceeaşi fiară. EA: Ba da, e aceeaşi.
EL: Toată lumea o să-ţi spună cum spun eu. EA: Care lume? Ce, ţestoasa n-are carapace? Hai, răspunde. EL: Şi ce dacă are? EA: Păi n-are şi melcul? EL: Are. Şi ce?
EA: Nu se-nchid şi melcul şi ţestoasa în carapace? EL: Ba da. Şi ce?

EA: Ţestoasa - ori melcul - nu e un animal lent, bălos şi cu
corpul scurt? Nu e un soi de reptiluţă? EL: Ba da. Şi ce? EA: Păi vezi, asta e, ţi-am dovedit Nu se zice: lent ca o broas-
că-ţestoasă şi încet ca melcul? Iar melcul, adică ţestoasa, nu
se tîrăşte? EL: Nu e chiar aşa.
EA: Cum nu e chiar aşa? Vrei să spui că melcul nu se tîrăşte? EL: Ba da.
EA: Deci vezi bine că melcul e una cu broasca. EL: Ba nu e.
EA: încăpăţînatule, melcosule! Spune-mi şi mie de ce. EL: D-aia. EA: Ţestoasa, adică melcul, umblă cu casa-n spinare. Casa pe
care şi-a construit-o singură, de unde şi expresia „a-ţi căra
casa ca melcul". EL: Limaxul e rudă cu melcul. Limaxul e un melc fără casă. Iar
ţestoasa n-are nimic de-a face cu limaxul. EA: Ei, explică-mi tu, zoologule, de ce n-am eu dreptate. EL: Păi fiindcă... EA: Hai, spune-mi tu ce diferenţe sînt, dacă zici că vezi tu vreo
deosebire. EL: Păi fiindcă... Deosebirile... Sigur, există şi apropieri, nu se
poate nega.
EA: Păi atunci de ce le negi? EL: Deosebirea e că... e că... Adică degeaba-ţi spun eu, fiindcă tot
nu eşti de acord, iar eu sînt prea obosit Ţi-am explicat deja,
n-are rost s-o iau de la capăt. M-am săturat EA: Nu vrei să-mi explici fiindcă ştii că n-ai dreptate. Nu-mi poţi oferi nici un motiv, pur şi simplu pentru că n-ai nici unul.
Dacă ai fi un om de bună-credinţă, ai accepta că ai greşit Dar
tu eşti, de cînd te ştiu, un om răuvoitor. EL: Vorbeşti prostii, numai prostii. Poftim: limaxul face parte
din... Sau, mai degrabă, melcul.... Iar broasca-ţestoasă, ea... EA: Of, gata, ajunge, taci din gură! Bine-ai face dacă

ai tăcea. Nu
mai pot să te ascult cum baţi cîmpii. EL: Nici eu nu mai pot să te ascult Nu mai vreau să aud nimic.
Se aude o explozie puternică.
106
EA: Nu ne vom înţelege niciodată.
EL: Păi cum să ne înţelegem? Nu ne vom înţelege niciodată.
(Pauză.) Poftim: ţestoasa are coarne? EA: Nu m-am uitat niciodată să văd dacă are. EL: Melcul are. EA: Nu întotdeauna. Are numai cînd le arată. Iar ţestoasa este un
melc care nu-şi scoate coarnele. Cu ce se hrăneşte ţestoasa?
Cu salată. Ca şi melcul. Deci e unul şi acelaşi animal. Spune-mi
ce mănînci, ca să-ţi spun cine eşti. Pe de altă parte, şi ţestoasa,
şi melcul sînt comestibile. EL: Dar nu se prepară-n acelaşi fel. EA: Iar pe de altă parte, nu se mănîncă între ele. Asta fiindcă fac
parte din aceeaşi specie. Asta înseamnă cel mult că unul este o
varietate a celeilalte. Dar în cadrul aceleiaşi specii. Sînt
aceeaşi specie. EL: Specia căpoasă. EA: Cum ai zis?
EL: Ziceam că nu sînt din aceeaşi specie cu tine. EA: Ar fi trebuit să-ţi dai seama de asta mult mai devreme. EL: Mi-am dat seama încă din prima zi. Dar era deja prea tîrziu.
Trebuia să-mi fi dat seama de asta înainte de a te fi cunoscut.
Cu o zi înainte. Chiar din prima zi am înţeles că nu ne vom
înţelege niciodată. EA: Trebuia să mă laşi lîngă bărbatul meu, să fiu iubită de "ai mei.
Ar fi trebuit să mi-o spui şi să mă laşi să-mi împlinesc datoria.
O datorie care era o plăcere de fiecare clipă, de fiecare zi şi
de fiecare noapte.
EL: Şi ce te-a apucat de-ai venit după mine? EA: Tu m-ai luat cu tine. Seducătorule! Şaptesprezece ani! Habar n-ai ce-i viaţa la şaptesprezece ani. Mi-am părăsit copiii. N-aveam nici un copil. Dar aş fi putut avea. Oricît de mulţi mi-aş
fi dorit Aş fi putut să am copii împrejurul meu, care m-ar fi
apărat acuma. Şaptesprezece ani! EL: Şi o să mai treacă şaptesprezece. încă şaptesprezece ani o să
se macine grîul la moară. EA: Asta fiindcă nu vrei să admiţi evidenţele. Mai întîi că limaxul
are şi el căsuţa lui ascunsă. E deci un melc. Adică o ţestoasă. EL: Aha, poftim: melcul e o moluscă, o moluscă gasteropodă. EA: Moluscă eşti tu. Moluscă e un animal moale. Ca şi ţestoasa.
Ca şi melcul. Nu e nici o deosebire. Pe melc dacă-l sperii, se
107
ascunde în cochilie, ca şi ţestoasa încă o dovadă că-i vorba de
unul şi acelaşi animal. EL: La urma urmei, mie mi-e egal. Sînt şaptesprezece ani de cînd
ne certăm din cauza ţestoasei şi a melcului... EA: A melcului sau a ţestoasei. EL: Fie cum vrei tu, eu nu mai vreau să aud nimic de asta.
(Pauză.) Şi eu mi-am părăsit nevasta. De altfel, e-adevărat.
eram deja divorţaL Mă mîngîi cu gîndul că mii de bărbaţi au
trecut prin asta. Nu-i bine să divorţezi. Dacă nu m-aş fi
însurat, n-aş fi divorţaL Nu se ştie niciodată. EA: Păi, sigur, cu tine nu se ştie niciodată. Eşti în stare de orice. Nu eşti în stare de nimic. EL: O viaţă fără viitor nu-i altceva decît o viaţă lipsită de viitor.
Nici măcar viaţă. EA: Există oameni cu noroc. Norocoşii. Cei fără noroc sînt lipsiţi
de noroc.
Ea: Mi-e foarte cald.
EL: Mie mi-e frig. Nu e o oră la care să-ţi fie cald. EL: Vezi că nu ne înţelegem? Nu ne înţelegem niciodată. Am să
deschid geamul.
EA: Vrei să-ngheţ? Dacă-ar fi după tine, m-ai omorî! EL: Nu vreau să te omor. Vreau aer. EA: Ziceai c-ar trebui să ne resemnăm cu asfixierea EL: Cînd am spus eu să ne asfixiem? Niciodată n-am spus asta. EA: Ba da, ai spus. Anul trecut. Nici nu mai ştii ce spui. Te
contrazici.
EL: Eu nu mă contrazic. Depinde de anotimp. EA: Cînd ţi-e frig, nu mă laşi să deschid geamul. EL: Păi asta-ţi şi reproşez: ţi-e cald cînd mie mi-e frig şi ţi-e cald
cînd mi-e frig mie. Niciodată nu ne este cald sau frig în
acelaşi timp.
EA: Niciodată nu ne este frig sau cald în acelaşi timp. EL: Nu. Niciodată nu ne este cald sau frig în acelaşi timp. EA: Asta fiindcă tu nu eşti un bărbat ca toţi bărbaţii. EL: Eu? Eu nu sînt un bărbat ca toţi bărbaţii? EA: Nu. Din nefericire, nu eşti ca toţi oamenii. EL: Nu, nu sînt un om ca toţi oamenii, din fericire.
Explozie.

108
EA: Din nefericire. *Explozie.*
EL: Din fericire. *(Explozie.)* O explozie. Nu sînt un ins banal, nu sînt un idiot. Nu sînt ca toţi idioţii pe care i-ai cunoscuL
Explozie.
EA: I-auzi. O explozie.
EL: Eu nu sînt ca fitecine! Eram invitat acasă la prinţese care
aveau decolteul pînă la buric şi nişte corsaje pe deasupra,
altfel ar fi fost goale. Aveam idei geniale. Aş fi putut să le
scriu dacă mi s-ar fi ceruL Aş fi fost un poeL EA: Te crezi tu mai deştept decît alţii. Aşa am crezut şi eu într-o zi. într-o zi cînd am fost nebună. Dar nu-i adevărat. M-am
prefăcut că te cred. Asta fiindcă m-ai sedus. Dar nu eşti decît
un cretin. EL: Cretino!
EA: Cretinule! Seducătorule!
EL: Nu mă insulta Nu mă mai face seducător. Nu ţi-ar fi ruşine! EA: Nu te insulL Te demasc. EL: Şi eu te demasc. Na, te fac să-ţi sară fardurile. *(îi dă o palmă*
puternică.)
EA: Nenorocitule. Seducătorule! Seducătorule! EL: Vezi ce zici, că... ai grijă ce zici, că nu ştiu ce-ţi fac... EA: Don Juanule! *(îi dă o palmă.)* Aşa-ţi trebuie! EL: Taci. Ia ascultă!
Zgomotele de adineauri se intensifică, vocile şi împuşcăturile care se auzeau vag de departe răsună acum sub fereastră. El, care se pregătea să reacţioneze violent la insultele ei, se opreşte brusc; ea la fel.
EA: Ce-or mai face acum? Dar deschide geamul şi uită-te. EL: Adineauri ziceai să-l las închis. EA: Am lăsat de la mine; vezi: am sufletul bun. EL: Asta aşa-i. Ai spus şi tu o dată un adevăr, mincinoaso. De altfel, nici nu-ţi va fi frig. Mi se pare că s-a-ncălzit afară.
Deschide fereastra şi priveşte afară.
109

EA: Ei! ce e?
EL: Nu-i mare lucru. Trei morţi.
EA: Cine e?
EL: Cîte unul de fiecare parte, plus un neutru, un trecător.
EA: Nu mai sta-n geam, o să tragă şi-n tine.
EL: închid. *(închide fereastra.)* De altminteri, s-au dus.
EA: Atunci înseamnă c-au plecat.
EL: Lasă-mă să mă uit.
EA: Nu mai deschide. *(El deschide fereastra.)* De ce au plecat, ai? Ia răspunde-mi. Şi închide geamul, mi-e frig. *(El închide geamul.)* O să ne sufocăm aici.
EL: îi văd, totuşi. Se pîndesc, li se văd capetele la colţ, de ambele părţi. Nu ieşim încă la plimbare. Nu se poate ieşi acuma. O să ne decidem mai tîrziu. Mîine.
EA: Şi uite cum se duce încă o ocazie de a ne hotărî.
EL: Asta e.
EA: Şi-o să continue. O să fie tot aşa. Cînd nu plouă cu găleata, c grevă la căile ferate. Cînd nu e gripă, e război. Iar cînd nu-i război - tot război e! Ce simplu e! Şi ce e la capătul timpului? Ştim prea bine ce-i la capătul timpului.
EL: Tot n-ai terminat să te fardezi şi să te-aranjezi în oglindă? Eşti destul de frumoasă, nu eşti mai frumoasă decît eşti.
EA: Cînd sînt necoafată, nu-ţi place.
EL: Nu-i momentul de cochetărie acum. Toate lucrurile le faci în contratimp.
EA: Eu sînt înaintea timpului. Mă aranjez azi pentru poimîine.
Un glonţ tras din stradă sparge un geam.
EA şi EL: Ah! Ai văzut?
EA: Eşti rănit?
EL: Eşti rănită?
EA: Ţi-am spus să tragi şi obloanele.
EL: O să mă plîng proprietarului. Cum e cu putinţă aşa ceva?
Unde-i proprietarul? Fireşte că-i în stradă, se distrează. Ah.
oamenii ăştia! EA: Trage obloanele. *(El trage obloanele. în cameră e întuneric*
acum.) Ei, ce stai. aprinde lumina, nu putem sta pe întuneric.
110
EL: Păi dacă m-ai pus să închid obloanele! *(în beznă, dueîndu-se spre comutator, se loveşte de o mobilă.)* Au! m-am lovit al dracului.

EA: împiedicatule.
EL: Ei, bravo, dă-te la mine acuma! Unde-o fi chestia de aprins lumina? Greu te mai descurci în casa asta. E vina proprietarului. Niciodată nu ştii unde sînt comutatoarele. Nu se mişcă nimic, şi totuşi îşi schimbă locul tot timpul.
Ea se ridică şi merge prin întuneric să caute comutatorul; se loveşte de El.
EA: Puteai să fii mai atent. EL: Puteai să fii mai atentă.
Ea reuşeşte să aprindă lumina.
EA: M-ai lovit la frunte.
EL: M-ai călcat pe picior.
EA: Anume ai făcut-o.
EL: Ai făcut-o înadins. *(Se aşază fiecare pe cîte un scaun. Pauză.)* Dacă nu te-aş fi văzut, nu ne cunoşteam şi poate aşa
aş fi putut deveni pictor. Sau poate altceva, cine ştie ce-ar mai
fi fost? Poate că aş fi călătorit, sau aş fi fost mai tînăr acuma. EA: Poate-ai fi murit într-un azil. Poate că tot ne-am fi întîlnit,
dar în altă zi. Poate că altfel şi altcumva nu există. Cine poate
şti? EL: Nu m-aş mai fi întrebat acuma ce motive de a mai trăi am.
Sau. mai bine zis, aş fi avut alte motive să fiu nemulţumit EA: Mi-aş fi văzut copiii creseînd. Sau mai bine m-aş fi apucat de
cinema. Aş fi locuit într-un castel plin de flori, cu ghirlande.
Aş fi avut, aş fi avut - ce? Şi cine aş fi fost? EL: Eu mă duc. *(îşi ia pălăria şi se duce spre uşă, cînd se aude un zgomot puternic. Se opreşte în fa fa uşii.)* Ai auzit? EA: Că n-oi fi surdă. Ce e? EL: E o grenadă. Acuma atacă cu grenade. EA: Chiar dacă te-ai fi decis, tot n-am fi putut niciodată să
trecem. Sîntem prinşi între două focuri. Ce idee şi pe tine să
alegi casa asta de la întretăierea a două cartiere! EL: Tu ai vrut casa asta. EA: Mincinosule!

EL: Ori n-ai ţinere de minte, ori o faci înadins. Tu ai vrut apartamentul ăsta, din cauza perspectivei frumoase. Ziceai că peisajul o să-mi mai schimbe mie ideile.
EA: Inventezi. Niciodată n-ai avut idei.
EL: Nu se poate şti dinainte... Nimic nu poate fi prevăzut.
EA: Vezi? Recunoşti că tu ai ales casa.
EL: Cum s-o fi ales cînd eu n-aveam nici cea mai mică idee? E „ori aşa", „ori aşa".
EA: E şi-aşa, şi-aşa. *(Zgomote puternice afară. Se strigă, se buşeşte pe scări.)* Vezi că urci închide bine uşa
EL: E-nchisă. Se-nchide prost.
EA: Oricum, închide-o bine.
EL: Sînt pe palier.
EA: Pe-al nostru? *(Bate cineva la uşă.)*
EL: Stai liniştită, nu la noi bate. Se bate la uşa din faţă. *(Ascultă amîndoi. Bătăile continuă.)*
EA: îi duce.
EL: Urcă un etaj mai sus.
EA: Coboară.
EL: Nu, urcă.
EA: Coboară.
EL: Nu, urcă.
EA: Dacă-ţi spun eu că se coboară!
EL: întotdeauna vrei să ai dreptate. Eu îţi spun că se urcă!
EA: Coboară. Nici măcar nu ştii să interpretezi zgomotele. Asta-i din cauză că ţi-e frică.
EL: De fapt, că urcă sau coboară e-acelaşi lucru aproape. Data viitoare or să bată la noi.
EA: Să ne baricadăm. Dulapul. Pune dulapul la uşă. Nu ţi-a trecut prin cap - şi mai spui că ai idei.
EL: Nu eu am zis că am idei. Totuşi, din două una...
EA: Haide odată cu dulapul. împinge dulapul. *(Apucă amîndoi dulapul care se află în dreapta şi-l împing în dreptul uşii care se află la stînga.)* Aşa, cel puţin, o să fim mai liniştiţi. Măcar atîta.
EL: Liniştiţi! Tu numeşti asta liniște? Habar n-ai ce vorbeşti.
EA: Bineînţeles! Fiindcă, cu tine, nu poate omul niciodată să fie liniştit.
EL: Dar ce-ţi fac eu de te-mpiedic să fii liniştită?
EA: Mă agasezi. Nu mă mai agasa. însă oricum ai să mă agasezi.
EL: N-am să mai zic nimic, n-am să mai fac nimic. Nici măcar
n-o să mă mai mişc. Şi-atunci ai să spui că te agasez. Ştiu eu
foarte bine ce-i în capul tău. EA: Ce-i în capul meu? EL: îţi trece prin minte tot ce-ţi trece prin cap. EA: Insinuări. Aluzii perfide. EL: Şi, mă rog, de ce sînt perfide insinuările astea? EA: Toate insinuările sînt perfide.

EL: Mai întîi că nu sînt insinuări. EA: Ba da, sînt insinuări. EL: Nu. EA: Ba da. EL: Ba nu.
EA: Atunci ce sînt, dacă nu sînt insinuări? EL: Ca să ştii ce va să zică insinuările, trebuie să ştii ce sînt ele. Dă-mi definiţia insinuării. EA: Vezi c-au coborît. I-au luat pe cei de pe etajul nostru. Văd că
nu ţipă; ce le-or fi făcut? EL: Probabil le-au tăiat beregata. EA: Ce idee caraghioasă... ah, nu caraghioasă, dar... De ce să-i fi
înjunghiat?
EL: Nu pot să mă duc să-i întreb. Nu-i momentul. EA: Poate că i-au înjunghiat. Dar poate că le-au făcut altceva.
Strigăte afară, zgomote, pereţii se cutremură.
EL: Auzi?
EA: Vezi?
EL: Vezi?
EA: Auzi?
EL: Folosesc mine subterane.
EA: O să cădem în pivniţă.
EL: Sau direct în stradă. Şi ai să răceşti.
EA: în pivniţă ar fi mai bine. Acolo se poate pune ceva pentru
încălzit.
EL: Şi te poţi ascunde.
EA: N-o să le treacă prin minte să vină să ne caute. EL: De ce?

EA: E prea adîncă pivniţa. Nu-şi vor imagina că nişte oameni ca
noi - sau chiar nu ca noi - ar putea să trăiască-n hrube atît de
adînci, precum animalele. EL: Vor cotrobăi peste tot. EA: N-ai decît să te duci acolo. Eu nu te-mpiedic să ieşi. Du-te la
aer, profită de ocazie ca să-ncepi o viaţă nouă. Du-te şi vezi
dacă aşa ceva există, adică o viaţă nouă. EL: Ocazia nu-i propice. Afară plouă, e-ngheţ. EA: Ziceai că numai mie mi-e frig. EL: Acuma mi-e mie frig. Mi-e rece la spate. Am tot dreptul
să-mi fie rece la spinare. EA: Fireşte că ai toate drepturile. Eu n-am nici un drept! Nici
măcar dreptul de a-mi fi cald. Uită-te tu ce viaţă mi-ai oferit.
Uită-te la mine. Uită-te-mprejur şi spune-mi dacă asta-i viaţă.
Arată spre obloanele trase, spre dulapul proptit în uşă.
EL: Spui tîmpenii, nu poţi pretinde că eu sînt de vină pentru nebunia din lume.
EA: Eu spun că ai fi putut doar să prevezi cîte ceva. în orice caz, ai fi putut face în aşa fel încît toate acestea să nu se întîmple cînd sîntem noi aici. Eşti însăşi încarnarea nenorocului.
EL: Bun, gata, am plecat Unde-i pălăria?
Cînd să-şi ia pălăria, un proiectil trece prin obloane, prin fereastră si cade în mijlocul camerei. Amîndoi privesc proiectilul.
EA: Ia te uită, o carapace de melc-ţestoasă.
EL: Melcul n-are carapace.
EA: Atunci ce e?
EL: Nu ştiu. O cochilie.
EA: E tot aia.
EL: Vai de mine! O grenadă.
EA: O grenadă! O să facă explozie, smulge-i fitilul.
EL: N-are fitil. Poftim, vezi, nu explodează.
EA: Repede. Ascunde-te. *(Se ascunde într-un colţ. El se apropie
de grenadă.)* O să mori. Imprudentule. Imbecilule. EL: Doar n-o pot lăsa chiar aşa, în mijlocul camerei. *(Ia grenada
şi o aruncă pe fereastră; de afară, se aude zgomotul puternic
al exploziei.)*

EA: Vezi c-a explodat? Poate că-n casă n-ar fi explodat, fiindcă în casă nu-i destul aer. Că numai în contact cu aerul face explozie. Dacă ai omorît pe cineva? Asasinule!
EL: în halul în care sînt ei, nici nu şi-au dat seama de explozie. In orice caz, pentru moment sîntem, o dată mai mult. în afara oricărui pericol.
Mare zgomot afară.
EA: Acuma nu mai putem împiedica să se facă curent.
EL: Vezi, nu-i de ajuns să închizi obloanele. Trebuie pusă p saltea
în geam. Hai să punem salteaua. EA: Trebuia să te fi gîndit mai de mult. Chiar cînd se întîmplă
să-ţi vină cîte o idee, îţi vine întotdeauna prea tîrziu. EL: Mai bine mai tîrziu decît niciodată. EA: Filosofule,

imbecilule şi seducătorule. Grăbeşte-te cu
salteaua. Haide, ajută-mă.
Iau salteaua de pe pat şi o pun în dreptul ferestrei.
EL: Diseară n-o să mai avem pe ce dormi.
EA: Asta-i numai din cauza ta. Nu-i admisibil să nu fie două
saltele într-o casă. Fostul meu bărbat, pe care m-ai făcut tu
să-l părăsesc, avea mai multe saltele. Nu saltelele lipseau din
casa aia
EL: Păi dacă era plăpumar. Erau saltelele altora, isteaţă chestie! EA: Ei uite, se vede că era isteaţă după împrejurările de acum. EL: în alte circumstanţe, chestia asta n-ar fi fost mare scofală.
Trebuie că era tare haioasă casa voastră cu saltele peste tot. EA: Nu era un plăpumar de duzină. Era plăpumar amator, adică
făcea meseria asta de amorul artei. Şi din iubire pentru mine.
Tu ce faci din iubire pentru mine? EL: Din iubire pentru tine mă plictisesc, asta fac. EA: Păi nu prea-i mare lucru. EL: Ba da. EA: în orice caz, asta nu te oboseşte deloc. Trîntorule.
Iarăşi zgomot afară. Uşa din dreapta se prăbuşeşte. Intră fum.
115
EL: Asta-i prea de 'ot. Cînd închizi o uşă, trebuie să ai întotdeauna alta care să se deschidă.
EA: Tu ai să mă-mbolnăveşti. Sînt deja bolnavă. Sufăr de inimă.
EL: Sau care să cadă singură.
EA: Şi-acum o să zici că n-a fost vina ta.
EL: Nu eu sînt răspunzător de asta
EA: Tu niciodată nu eşti răspunzător de nimic.
EL: Asta face parte din însăşi logica evenimentelor.
EA: Care logică?
EL: Logica obiectivă a evenimentelor. Asta face parte din logica obiectivă a evenimentelor.
EA: Şi ce-o să facem fără uşă? Pune-o la loc.
El priveşte prin spărtură.

EL: Nu e nimeni la vecini. Trebuie că au plecat în concediu şi au
uitat explozibil în casă. EA: Mi-e sete şi mi-e foame. Du-te să vezi dacă mai e ceva de
mîncare. *
EL: Poate că vom putea ieşi. Uşa vecinilor dă-n strada din spate,
care-i mai liniştită. EA: Numai la plecare te gîndeşti. Aşteaptă-mă şi pe mine. Să-mi
pun pălăria. *(El iese prin dreapta.)* Unde te duci? EL *(din culise):* Nu se poate ieşi. Bineînţeles că zidul s-a prăbuşit
pe palierul vecinilor. E un morman de cărămizi. *(Revine în
cameră.)* Nu se poate trece pe la ei, trebuie să aşteptăm să se
termine tămbălăul pe strada noastră. Dăm dulapul la o parte
şi-o să putem trece.
Ea iese.
EL *(singur):* Dac-aş fi plecat mai demult. Acum trei ani. Ori anul trecut, sau fie şi sîmbăta trecută. Acum aş fi fost departe, împreună cu soţia mea. împăcaţi. Ea s-a recăsătorit. Cu un altul, fireşte. Iar eu sînt prizonierul unei iubiri nefericite. Şi vinovate. S-ar zice că-mi iau pedeapsa meritată.
EA *(revine):* Ce tot bombăni de unul singur? Dai vina pe alţii?
EL: Gîndeam şi eu cu voce tare.
EA: Am găsit nişte cîrnaţi în dulapul vecinilor. Şi bere. A sărit capacul. Unde ne aşezăm să mîncăm?
EL: Unde vrei tu. Punem scaunul drept masă. EA: Ce lume pe dos! *(Se aşazâ amîndoi pe jos, împrejurul scaunului. De afară se aud zgomote. Un strigăt, o împuşcătură.)* Au urcat De data asta au urcat EL: Ziceai că au coborît EA: Dar n-am spus jă n-au să urce. EL: Era de aşteptai. EA: Oricum, ce-ai vrea să fac? EL: Nu ţi-am spus să faci ceva.
EA: Din fericire, îmi laşi această posibilitate. *(în tavan se face o gaură pe unde cade o statuetă ce se sparge direct pe sticla de bere, care se sparge şi ea.)* Ah, rochia mea! Cea mai frumoasă rochie a mea. Singura. Cîndva m-a cerut de nevastă un croitor de lux. EL *(adunînd resturile statuetei):* Era o mică reproducere a lui
Venus din Milo.
EA: Trebuie să măturăm imediat. Să-mi curăţ rochia. Unde găsesc eu acuma o curăţătorie? Toată lumea-i pe picior de război. Asta li se pare odihnitor. *(Priveşte resturile statuetei.)* Nu e Venus din Milo, e Statuia Libertăţii.
EL: Vezi bine că-i lipseşte un braţ. EA: L-a pierdut în cădere. EL: Era rupt de mai înainte. EA: Şi ce-are-a face? Asta nu dovedeşte nimic. EL: îţi spun eu că era Venus din Milo. EA: Nu era. EL: Ba da, uită-te bine.
EA: Tu vezi Venusuri peste tot Asta-i Statuia Libertăţii. EL: E Statuia Frumuseţii. Eu iubesc frumuseţea. M-aş fi

putut
face sculptor.
EA: Frumoasă mai e frumuseţea ta EL: O frumuseţe este întotdeauna frumoasă. Minus unele excepţii,
rare.
EA: Cum aş fi eu. Asta vrei să spui, nu? EL: Nu ştiu ce-am vrut să spun. EA: Vezi că mă insulţi, nu? EL: Am să-ţi dovedesc că... EA *(îl întrerupe):* N-am chef să-mi dovedeşti nimic, lasă-mă în
pace! EL: Lasă-mă şi tu în pace pe mine. Vreau linişte.
116
117
EA: Şi eu vreau linişte. Dar cu tine! *(Un alt proiectil trece prin perete şi aterizează pe podea.)* Vezi că nu-i posibil să aibă omul linişte cu tine.
EL: Da, nu-i posibil să fie omul liniştit, dar asta în ciuda voinţei noastre. Nu putem fi liniştiţi, obiectiv vorbind.
EA: M-am săturat de mania asta a ta cu obiectivitatea. Mai bine vezi ce faci cu proiectilul, o să explodeze... ca şi celălalt...
EL: Ba nu, nu, că nu-i grenadă. *(îl împinge cu vîrful piciorului.)*
EA: Fii atent, o să ne omoare pe amîndoi, o să dărîmăm camera.
EL: E o schijă de obuz.
EA: Tocmai de-aia, schijele sînt făcute să explodeze.
EL: O schijă e ceva care-a explodat deja. Aşa că nu mai explodează.
EA: Habar n-ai ce vorbeşti. *(Un alt proiectil, care sparge oglinda.)* Mi-au spart oglinda, au spart oglinda.
EL: Foarte bine.
EA: Cum o să mă mai pieptăn de-acuma? Iar o să-mi spui că sînt prea cochetă.
EL: Mai bine mănîncă-ţi cîrnatul.
Zgomote de deasupra. Din tavan cad bucăţi de tencuială. El şi Ea se ascund sub pat. Zgomotele de afară se intensifică. Printre multe rafale de mitralieră se aud acum şi urale. Cei doi sînt sub pat, unul lingă celălalt, cu faţa la public.
EA: Cînd eram mică, eram o copilă. Toţi copiii de vîrsta mea erau mici. Băieţei şi fetiţe. Nu aveam toţi aceeaşi înălţime. întotdeauna există copii mai mici şi copii mai mari, copii blonzi, copii bruneţi, copii nici blonzi, nici bruneţi. învăţam să citim, să scriem, să socotim. Scăderi, împărţiri, înmulţiri, adunări. Fiindcă mergeam la şcoală. Erau şi copii care învăţau acasă. Nu departe de casă era un lac. Un lac cu peşti: peştii stau în apă, nu ca noi. Noi nu putem creşte în apă nici măcar cînd sîntem copii. Şi totuşi, ar trebui să putem. De ce nu?
EL: Dacă aş fi învăţat tehnică, m-aş fi făcut tehnician. Aş fi făurit tot felul de obiecte. Obiecte complicate. Obiecte foarte complicate, din ce în ce mai complicate - asta ar simplifica existenţa.
EA: Noaptea dormeam.
EL: *(în tot acest timp, din tavan continuă să cadă tencuială şi bucăţi de zidărie. La finalul piesei, tavanul se va fi prăbuşit cu totul. Ca şi restul pereţilor, de altminteri. în locul lor se pot vedea scări, schele, siluete, eventual steaguri):* Un curcubeu, două curcubeie, trei curcubeie. Le număram. Chiar mai multe. Şi-mi puneam întrebarea. Trebuia să răspund la întrebare. De fapt, despre ce întrebare era vorba? Nu se mai ştie. Dar ca să obţin un răspuns, trebuia în orice caz să pun o întrebare. Cum să obţii un răspuns fără să pui o întrebare? Aşa că, în ciuda a tot, eu puneam întrebarea Nu ştiam ce întrebare este, dar o puneam. Era răul cel mai mic din cîte se puteau face. Cei ce cunosc întrebarea sînt deştepţi... Se pune întrebarea dacă răspunsul depinde de întrebare, sau întrebarea depinde de răspuns. Asta-i o altă întrebare. Ba nu, e aceeaşi. Un curcubeu, două curcubeie, trei curcubeie...
EA: Totu-i pungăşie!
EL *(ascultînd zgomotele şi privind căderea proiectilelor şi a tencuielii din tavan. Proiectilele trebuie să fie de formă caraghioasă sau ciudată: bucăţi de ceşti, fragmente de pipă, capete de păpuşi etc):* în loc să mori de unul singur, există oameni care se lasă ucişi de alţii. N-au răbdare să moară singuri. Sau chestia asta le face plăcere.
EA: Sau poate aşa îşi dovedesc că totul e fals.
EL: Sau poate că aşa-i mai uşor. Şi mai vesel.
EA: Aşa-i comunitatea umană.
EL: Se omoară unii pe alţii.
EA: Fiecare pe rînd. în acelaşi timp, ar fi imposibil.
El îşi reia firul amintirilor.
EL: Eram pe pragul uşii. Şi priveam. EA: Era acolo o pădure cu copaci. EL: Ce copaci?
EA: Copaci care creşteau. Creşteau mai repede ca noi. Aveau şi frunze. Toamna frunzele cad.
Nişte proiectile pe care nu le vedem fac nişte găuri mari în perete. Molozul cade pe pat.
EL: Aoleu!
118
119
EA: De ce te vaiţi, că nu te-a atins!
EL: Nici pe tine.

EA: Atunci, ce ai?
EL: Dar putea să ne atingă.
EA: Aşa eşti tu. întotdeauna bombăni degeaba.
EL: Tu bombăni întotdeauna degeaba.
EA: Tu vorbeşti de alţii! Vai de mine, tu vorbeşti, care ţi-e frică mereu de ce-o să se-ntîmple? Suferi de nelinişte, ca să nu spun că eşti un poltron. Te vaiţi mereu, în loc să ai o meserie, cum îi stă bine unui bărbat adevărat Toată lumea are nevoie de meseriaşi. în caz de război, meseriaşii sînt scutiţi.
Zgomot mare pe scări.

EA: Iar vin. De data asta vor urca la noi.
EL: Vezi că nu m-am speriat eu degeaba.
EA: Cel mai adesea te sperii degeaba.
EL: De data asta nu !
EA: Fiindcă vrei să ai mereu dreptate. *(Nu mai cad proiectile.)*
EL: S-au oprit.
EA: Da, sigur, acuma-i recreaţie. *(Ies amîndoi de sub pat şi se ridică. Privesc la proiectilele răspîndite pe podea si la găurile din perete, care se tot lărgesc.)* Poate că am putea ieşi pe acolo! *(Arată o spărtură în perete.)* Unde dă gaura aia?
EL: Spre scară.
EA: Spre care scară?
EL: Dă în scara care dă în curte.
EA: Dă în scara care dă în care curte?
EL: Dă în scara care dă în curtea care dă în stradă.
EA: Care dă în ce stradă?
EL: Care dă în strada unde-i războiul.
EA: Atunci e o fundătură.
EL: Aşa că mai bine rămînem aici. Nu-ţi mai pune pălăria. N-are rost să-ţi mai pui pălăria
EA: Toate ieşirile pe care le găseşti tu sînt proaste. De ce te mai agiţi tu să ieşim, de vreme ce nu se poate ieşi?
EL: Nu m-am agitat să ieşim decît în cazurile în care ar fi posibil să ieşim.
EA: Atunci nu mai trebuie să te gîndeşti la posibilitatea de-a ieşi.
EL: Dar îţi spun că nu mă gîndesc la posibilitatea de-a ieşi. Nu mă gîndesc la ?sta decît în cazul cînd această posibilitate ar fi posibilă.
EA: N-am nevoie să-mi dai tu lecţii de logică. Am maî multă logică decît tine. Toată viaţa numai asta ţi-am dovedit.
EL: Ai mai puţină.
EA: Ba mai multă.
EL: Mai puţină.
EA: Ba mult mai multă.
EL: Taci.
EA: N-o să mă poţi face să tac.
EL: Taci, ai înţeles? Taci şi ascultă.
Voci pe stradă şi pe scară.
EA: Ce fac?
EL: Urcă, urcă. Sînt mulţi. EA: Or să ne-arunce-n puşcărie. Or să mă ucidă. EL: N-am făcut nimic. EA: N-am făcut nimic. EL: Păi tocmai de-aia. EA: Noi nu ne-am băgat în istoriile lor. EL: Păi tocmai de-asta. ţi-am spus, tocmai de asta. EA: Dar dacă ne-am fi băgat, oricum ne-ar fi ucis. EL: Am fi fost deja morţi. EA: Tot e o consolare.
EL: Oricum, am scăpat de bombardament. S-a terminat bombardamentul. EA: Urcă. EL: Urcă. EA: Urcă cîntînd.
Prin găurile din pereţi se văd siluete ureînd scările şi cîntînd.
EL: Gata cu lupta. EA: Cîntă de victorie. EL: Au cîştigaL EA: Au cîştigat ce? EL: Habar n-am. Bătălia. EA: Cine a cîştigat?
120
121
EL: Cei care n-au pierdut
EA: Şi cine a pierdut?
EL: Cei care n-au cîştigat
EA: Isteaţă chestie. Ştiam eu c-aşa va fi.
EL: Ai şi tu logică, ce-i drept Nu multă, dar puţină.
EA: Şi ce fac cei care n-au cîştigat?.
EL: Ori sînt morţi, ori plîng acuma.

EA: De ce plîng?
EL: Din cauza remuşcărilor. S-au înşelat şi acum recunosc că s-au
înşelat
EA: Ce-au greşit? EL: Au greşit că n-au cîştigat EA: Iar cîştigătorii ce fac? EL: 'Ei au avut dreptate.
EA: Şi dacă nici unii, nici ceilalţi n-au pierdut, nici n-au cîştigat? EL: Atunci e pace albă. EA: Şi ce se întîmplă?
EL: E jale. Toată lumea e roşie de furie. EA: în tot cazul, primejdia a trecut. Deocamdată. EL: N-are de ce să-ţi
mai fie frică. EA: Ba ţie n-o să-ţi mai fie frică. Tu tremurai. EL: Nu aşa de tare ca tine. EA: Mie mi-a fost mai
puţin frică decît ţi-a fost ţie. *(Salteaua se*
prăbuşeşte. Pe fereastră se văd steaguri. Lumini, petarde.)
Fir-ar să fie, iar începe! Şi tocmai acum a căzut şi salteaua Să
ne-ascundem sub pat EL: Ba nu. Nu vezi că-i sărbătoare în cinstea victoriei? Se defilează
pe stradă. Asta sigur le va face plăcere. Nu se ştie niciodată. EA: Doar n-or să ne tragă şi pe noi în defilarea lor?
Cînd or să ne
lase şi pe noi liniştiţi? Nici cînd e pace nu-i lasă pe oameni în
pace. EL: In orice caz, acuma sîntem mai liniştiţi. E mai bine, orice s-ar
zice.
EA: Nu e bine. E rău. EL: Răul e mai bun decît mai-răul. EA *(cu dispreţ):* Filosofic! Filosofie! N-o să te vindeci
niciodată.
Ţie nu-ţi servesc la nimica experienţele de viaţă. Ele te fac şi
mai filosof. Ziceai că vrei să ieşi - poftim, ieşi acuma! EL: Voiam, dar nu în orice condiţii. Dacă ies, or să se ţină
de
capul meu şi-or să mă plictisească. Mai bine aştept să se ducă
fiecare pe la casa lui. Mai bine mă plictisesc la mine acasă. Dar tu, dacă vrei să ieşi, eu nu te ţin.
EA: Vreau ce vrei şi tu.
EL: Şi eu ce vreau?
EA: Vrei să m-arunci în stradă.
EL: Tu vrei să mă azvîrli în stradă.
EA *(privind ruinele şi pereţii găuriţi):* Deja m-ai aruncat în stradă. Sîntem deja în stradă.
EL: Om fi, dacă om fi, dar nu sîntem chiar de tot.
EA: Sînt veseli, mănîncă, beau, dansează, sînt teribili, pot să facă orice, pot să sară chiar pe tine, o biată femeie.
Imaginează-ţi, să-ţi sară unul în spinare, dar nu oricine. Mai bine un idiot, cel puţin idiotul nu are proiecte.
EL: Asta-mi reproşai mie.
EA: Ţi-am reproşat-o întotdeauna.
EL: Ce tot mai scornesc? Văd că au trecut. Asta nu poate să dureze. Aşa cum îi ştiu, cum îi cunosc eu, atîta
vreme cît au ceva în cap - e groaznic, dar cînd n-au nimic în cap, atunci încep să caute, să scornească ei ceva. Şi
pot să găsească absolut orice: tot felul de invenţii, poţi să te aştepţi la orice. Cel puţin, cînd se bat, la început nu
ştiu de ce-o fac, îşi descoperă în timp motivele. Nu-şi depăşesc motivele, sau, dacă şi le depăşesc, atunci totul se
canalizează înspre un sens, iar cînd se termină totul trebuie să reînceapă. Ce-or face acuma"? Ce-or să mai
scornească?
EA: Scorneşte tu în locul lor. Nu poţi. Tu nu vrei să-ţi frămînţi creierul, nu te interesează. De ce nu te
interesează? Dă-le şi tu motive, dacă zici că asta caută.
EL: Nu există motive pentru nimic.
EA: Asta nu-i împiedică pe oameni să se agite. Că nu sînt buni de nimic altceva
EL: Vezi că nu mai cîntă? Ce-or pune la cale?
EA: Ce ne pot face nouă? în afară de pericol, desigur. Dacă tot zici că nu ne pot face nimic, atunci poţi trăi aici,
înăuntru, aici e viaţa ta. *(Arată camera.)* Dacă ai vrea - dar tu nu eşti în stare - ai face ceva cu viaţa ta. Dar n-ai
imaginaţie. Bărbatul meu era un geniu. Dacă mi-a venit proasta inspiraţie să-mi iau un amant, trag acuma
ponoasele.
EL: Bine măcar că ne lasă-n pace.

EA: Aşa e. A izbucnit pacea. Au făcut pace. Şi cu noi ce-o să se-ntîmple? Ce-o să se-ntîmple cu noi?
Zgomote uşoare în stradă.
EL: Oricum, era mai bine înainte. Aveam timp.
EA: înainte de ce?
EL: înainte să înceapă asta... înainte de a nu începe asta
EA: înainte de-a nu începe ce?
EL: înainte, cînd nu era nimic. înainte de a fi fost ceva
EA: Ce facem ca să reparăm casa?

EL: Asta mă-ntreb şi eu.
EA: E treaba ta să te descurci.
EL: Nu pot găsi un meşter acuma, sînt cu toţii la bairam, în stradă, se veselesc. Pînă adineauri erau imobilizaţi cu toţii de război. Acuma sînt imobilizaţi de pace, e acelaşi lucru. în orice caz, nu sînt de găsit niciodată.
EA: Asta fiindcă sînt mereu pretutindeni.
Zgomotele încetează încetul cu încetul.
EL: Nu e uşor să nu fii nicăieri.
EA: Hai că se face linişte. Auzi! Se face linişte.
EL: Evenimentele trec repede cînd nu se mai petrece nimic.
Zgomotele încetează de tot.
EA: Gata.
EL: Aşa e. Dar or să reînceapă, fără îndoială.
EA: N-or să stea niciodată locului cum trebuie. De ce-ar face-o?
EL: Ca să treacă viaţa.
EA: Şi nouă ne trece viaţa
EL: A lor trece mai puţin stupid. Sau, mai degrabă, cred că ei se
plictisesc în alt fel. Există mai multe feluri de a te plictisi. EA: Niciodată nu eşti mulţumit de al tău. întotdeauna îi invidiezi
pe ceilalţi. Dar trebuie, în orice caz, să reparăm casa. Nu
putem să stăm aşa. Ştiu că ţi-ar plăcea să fie acuma aici soţul
meu, plăpumarul.
Printr-o gaură din zid apare chipul Soldatului.
SOLDATUL: Jeannette e-aici?
EL: Care Jeannette?
EA: Nu e nici o Jeannette aici! Nu există nici o Jeannette aici.
Prin uşa din dreapta, cea căzută, îşi fac apariţia cei doi Vecini.
VECINUL: Am sosit. Ce surpriză! Aţi fost aici tot timpul?
VECINA: Cred c-a fost interesant
VECINUL: Noi am fost în concediu, n-am ştiut ce-i pe-aici.
Oricum, ne-am distrat de minune. VECINA: Nici nu-i greu. Atîta vreme cît e vreun conflict,
te-amuzi foarte bine oriunde. EA: Să vă reparaţi uşa.
EL *(Soldatului):* Nu e nici o Jeannette aici. nu e nici o Jeannette. SOLDATUL: Unde-o fi? Trebuia să m-aştepte.
EL *(Soldatului):* Nu-i treaba mea, nu te băga unde nu-ţi fierbe
oala.
SOLDATUL: Dar mă intrigă. EA *(lui):* Trebuie să reparăm stricăciunile. Hai, dă-mi o mînă de
ajutor. Ai să ieşi după aceea. EL: O să ieşi după aceea EA şi EL *(împreună):* O să ieşim pe urmă. EA *(lui):* Pune salteaua-n geam. Aşaz-o bine. EL: De ce? Acum nu mai e nici o primejdie. EA: E curent Vine gripa, sînt microbi. Trebuie să fim pregătiţi
pentru toate, să le preîntîmpinăm. SOLDATUL: Şi nu ştiţi totuşi cine ar fi putut s-o vadă?
Ea pune patul în dreptul găurii din perete prin care se uita Soldatul, după care închide uşa care dădea spre vecini. De deasupra se aude zgomotul unui ferăstrău.
EA: Auzi? Vezi? începe iar. Ţi-am spus eu c-o să-nceapă iarăşi.
M-ai contrazis, dar am avut dreptate. EL: N-ai dreptate.
EA: Vrei să spui că nu mă contrazici? Uite dovada EL: Iar începe.
De sus încep să coboare, încet, trupuri de păpuşi fără cap şi capete de păpuşi fără trup.

EA: Ce mai e asta? *(Se fereşte repede, căci picioarele unui corp îi ating creştetul.)* Aoleu! *(Atinge un cap, se uită la celelalte.)* Dar ştii că sînt drăguţe păpuşelele astea? Spune-mi ce-i cu ele aici! Hai, vorbeşte! Tu, care eşti aşa de vorbăreţ. Ai amuţit? Ce se-ntîmplă?
EL: Păi vezi şi singură, că nu eşti oarbă: corpuri fără capete şi capete fără corpuri.
EA: Oarbă am fost cînd te-am văzut Nu m-am uitat cu atenţie la tine. Cînd te văd, aş vrea să fiu oarbă.
EL: Şi eu aş dori să fiu orb cînd mă uit la tine.
EA: Păi atunci, dacă nu eşti orb şi nici idiot pe de-a-ntregul. explică-mi ce-i aici. Aoleu! Astea coboară ca stalactitele. De ce? Aşa că vezi bine, încă e conflict.
EL: Nu. Acum începe judecata cu seninătate. Au instalat la etaj ghilotina. Vezi bine că-i pace.
EA: Şi ce-o să ne facem! Vai de mine, în ce belea m-ai băgat!
EL: N-are-a face!... Mai bine ne-ascundem.
EA: Hai, ajută-mă. Of, leneşule, seducătorule!
Pun salteaua în geam, astupă uşile, în vreme ce afară, printre zidurile în ruină ale camerei, se văd trecînd siluete şi fanfare.
EL: Ţestoaso! EA: Melcule!

îşi dau reciproc cîte-o palmă, după care se-apucă brusc de treabă.

PIETONUL AERULUI

Pentru Madeleine Renaud
şi Jean-Louis Barrault

CORTINA
Paris, martie 1962

PERSONAJE
Domnul Berenger, pietonul aerului
Doamna Berenger, soţia lui (Josephine)
Domnişoara Berenger, fiica lui (Marthe)
Ziaristul (englez)
Primul Englez, elegantul
Prima Englezoaică, soţia lui
Băieţelul, fiul celor doi de mai sus
Al Doilea Englez, elegant
A Doua Englezoaică, soţia lui
Fetiţa, copilul celui de-al doilea cuplu englez
John Bull, corifeu
Prima Bătrînă Englezoaică
A Doua Bătrînă Englezoaică
Unchiul-Doctor
Cioclul
Trecătorul din Anti-Lume
La Tribunal:
Judecătorul
John Bull, deghizat în călău
Omul în alb
Călăul (execuţie prin spînzurătoare)
Asesorul
(Personajele nu trebuie să vorbească cu accent englezesc)__

Decorul
Imediat in stînga, o căsuţă de ţară în stil englezesc: un cottage *în stil oarecum Rousseau Vameşul, ori Utrillo, sau chiar Chagall, după preferinţele scenografului. Căsuţa, ca şi peisajul descris mai jos, trebuie să ofere o ambianţă de vis. în acelaşi timp, acest onirism trebuie creat în principal prin mijloacele specifice unui pictor „primitiv", un artizan care mimează amatorismul, şi mai puţin prin mijloacele artistului suprarealist, ori inspirat de tehnicile de la Opera din Paris, ori de la Teatrul Châtelet. Totul e scăldat în lumină, fără nici un colţ umbrit, fără voaluri etc.*
Restul scenei reprezintă o cîmpie cu iarbă înaltă, foarte verde şi proaspătă, pe o colină ce domină valea; în fundal se zăreşte vîrful colinei. Platoul pe care se petrece acţiunea trebuie să aibă o formă semicirculară, pentru a permite, pe de o parte, ca prăpastia să fie aproape (să te simţi pe marginea ei, dar să o şi vezi la timp, spre a te feri de ea), iar pe de alta, să se poată vedea, în fund, pe dreapta, primele căsuţe din sat, albe toate şi însorite în lumina unui soare de aprilie. Cerul e foarte albastru şi foarte limpede. Cîţiva copaci pe scenă: cireşi, peri în floare etc.
Din depărtare se aud slab sunetele unor trenuri care trec prin vale, cîteva zgomote specifice navigaţiei pe un fluviu invizibil din poziţia în care ne aflăm şi a cărui prezenţă poate fi sugerată prin cîteva semnale de sirenă. Se mai pot zări cablurile unui teleferic, pe care urcă şi coboară două vagonete roşii.
Mai tîrziu, pe măsură ce avansează acţiunea, se vor vedea alte accesorii şi se vor face schimbări în decor. Astfel, în timpul plimbării lui Berenger cu familia pe marginea prăpastiei, vom vedea: graniţa cu neantul, un pod de argint, un tren cu cremalieră pe colina din faţă etc. IM ridicarea cortinei, două Bătrîne Doamne Englezoaice se plimbă trecînd de la dreapta (dinspre grădină) la stînga (în curte).
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Oh, yes...
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ; Yes, sîntem în Anglia.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: în comitatul Gloucester.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ce duminică frumoasă. *(Se aud bătăi de clopot.)* Sînt clopotele de la biserica catolică. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: în satul meu nu există biserică catolică.

129
în acest moment a Doua Bătrînă Englezoaică e lovită de o minge; doamna se întoarce şi vede un băieţel englez.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Oh!
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(Băieţelului):* Oh! ce băiat
obraznic! *Apare Primul Englez, tatăl băiatului.*
PRIMUL ENGLEZ: Sorry. Vă rog să-l iertaţi. BĂIEŢELUL: N-am făcut-o înadins.
Apare Prima Englezoaică, soţia Primului Englez şi mama băieţelului.
PRIMA ENGLEZOAICĂ *(Băieţelului):* De ce nu eşti atent? Nu-i
frumos ce-ai făcut Cere frumos iertare doamnei. BĂIEŢELUL: Vă rog să mă iertaţi, doamnă. PRIMUL ENGLEZ *(Doamnelor):* Vă rog să ne iertaţi. PRIMA ENGLEZOAICĂ *(Doamnelor):* Vă rog să ne iertaţi.
Cele două bătrîne englezoaice şi părinţii băieţelului se salută elegant spunîndu-şi reciproc: „Sorry, vă rog să ne scuzaţi". Apoi se despart, îşi întorc spatele şi îşi continuă plimbarea, tocmai cînd apare o fetiţă care ia mingea şi i-o dă băieţelului.
PRIMA ENGLEZOAICĂ *(Fetiţei):* Eşti o fetiţă foarte frumos educată.
Fetiţa face o reverenţă chiar în timp ce apar al Doilea Englez şi soţia sa, părinţii fetiţei.
PRIMA ENGLEZOAICĂ *(părinţilor):* Doamnă, fetiţa dumneavoastră este foarte frumos educată.
PRIMUL ENGLEZ *(către al Doilea Englez):* Domnule, fetiţa dumneavoastră este foarte frumos educată.
AL DOILEA ENGLEZ *(Primului):* Fără îndoială, şi fiul dumneavoastră este la fel.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Nu chiar aşa.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Nici fetiţa noastră nu e întotdeauna politicoasă.
130
Cei patru englezi se salută spunîndu-şi:„Sorry, sorry", se despart şi îşi continuă fiecare plimbarea, în timp ce Prima Englezoaică îi spune băieţelului: „Copil rău ce eşti". Băieţelul dă cu tifla pe furiş în direcţia părinţilor.
FETIŢA: Oh! ce copil rău!
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(a văzut scena):* Oh! ce băiat
rău!
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Oh! ce băiat rău! FETIŢA: Dar n-am să-l pîrăsc. Nu-i frumos să pîrăşti.
Intră Ziaristul, din stînga (din curte) prin spatele casei lui Berenger.
ZIARISTUL *(Primului Englez):* Hei! bună dimineaţa! PRIMA ENGLEZOAICĂ: Hei, ce duminică frumoasă, nu-i aşa? PRIMUL ENGLEZ: Ce duminică frumoasă! ZIARISTUL: E o adevărată duminică de mers la ţară.
Englezii ies din curte şi îşi continuă liniştiţi plimbarea. Ziaristul se îndreaptă spre cabana lui Berenger, prin fereastra căreia domnul Berenger tocmai scoate capul, priveşte cerul şi spune:
BERENGER: Ce duminică frumoasă!
ZIARISTUL: Vă rog, domnul Berenger? Dumneavoastră sînteţi? Iertaţi-mă, sînt ziarist.. *(Berenger dă să se retragă.)* Nu, nu plecaţi, vă rog. *(Capul lui Berenger reapare ca la teatrul de păpuşi.)* Voiam numai să vă pun cîteva întrebări. *(Capul lui Berenger dispare.)* Cîteva întrebări foarte simple. Vă rog, domnule Berenger. O singură întrebare.
Berenger scoate din nou capul.
BERENGER: Domnule, m-am hotărît să nu mai răspund la întrebările ziariştilor.
Bagă din nou capul.
ZIARISTUL: Una singură. Şi nu este o întrebare de ziarist, ci de ziar. Nu eu, ci ziarul m-a trimis anume să v-o pun. Nu e grav, zău, nu e nimic grav, nu vă speriaţi.
131
BERENGER *(scoate iarăşi capul):* N-am vreme. Am de lucru. Sau, mai degrabă, n-am, ori aş fi putut să am, cine ştie? Eu am venit din Europa în Anglia ca să mă odihnesc, ca să fug de muncă...
ZIARISTUL *(scoţîndu-şi carnetul):* Ştim asta. Aţi venit în Anglia, în comitatul Gloucester şi locuiţi într-o căsuţă prefabricată, în mijlocul unei pajişti frumoase, aflată pe o colină verde ce domină valea şi prin care *(vorbind, Ziaristul arată cu mîna decorul),* printre două coline împădurite, curge un rîuşor navigabil... Ne-am informat şi noi, vă rog să ne iertaţi respectuoasa indiscreţie.
BERENGER: Dar ăsta nu-i un lucru secret De altfel, toată lumea poate să vadă...
ZIARISTUL: Ziarul meu ar dori să vă pună o întrebare, domnule Berenger.
BERENGER: Nu mai vreau să răspund la întrebări
.
Dă să se retragă. Capul său apare şi dispare de la fereastră.
ZIARISTUL: Nu plecaţi, domnule Berenger. E o întrebare foarte simplă. Puteţi să-mi răspundeţi orice. O să apară pe pagina întîi, însoţită de o fotografie a dumneavoastră, o poză mare.
BERENGER: Spuneţi repede, domnule, că n-am vreme. Eu sînt la odihnă.
ZIARISTUL: Iertaţi-mă, îmi pare rău că vă tulbur liniştea. Vreau să vă pun întrebarea tradiţională: cînd vomjmaijyea-şaftsa-să vedern^pe_jmarile noastr^_^^xielo--aouă.-câpadoper4 de-a

dumneavoaşţrăT
BERENGER: Nu~vfeau să răspund la întrebarea dumneavoastră.
ZIARISTUL: Ba da, zău, vă rog mult, domnule B6renger.
BERENGER: Sînt obligat să vă fac o mărturisire. întotdeauna am fost conştienLde japtul că n-am nict un motiv să scriu.
ZIARISTUL: Dar e absolut de neînţeles. A nu avea nici o raţiune să scrii - asta nu-i raţiune. Nimic n-are vreo raţiune, asta o ştim cu toţii.
BERENGER: Evident Numai că oamenii fac tot felul de lucruri deşi n-au nici o raţiune să le facă. în acelaşi timp, sufletele slabe îşi construiesc tot soiul de motive pentru o acţiune sau alta. Şi se prefac cînd spun că mai cred în ele. Trebuie să facem ceva, spun ei. Dar eu nu fac parte dintre aceştia.
132
Cîndva, exista în mine o forţă inexplicabilă, ce mă împingea să acţionez, sau să scriu, în ciuda nihilismului meu fundamental. Acuma, nu mai pot să continuu.
ZIARISTUL: Am notat. Nu mai puteţi continua.
BERENGER: Nu, nu mai vreau. Ani de-a rîndul m-am consolat spunînd că n-am nimic de spus. Acum sînt mult mai convins' de această convingere. Iar convingerea nu mai este una intelectuală, nici psihologică: a devenit o convingere profundă, fiziologică. Mi-a intrat în carne, în sînge, în oase. Mă paralizează. Activitatea_iiterară nu mai e un joc, nu mai poate să fie un joc pentru mine. Ea ar trebui să fie o trecere către altcevarŞî nu e.
ZIARISTUL: Către ce altceva?
BERENGER: Dacă aş şti, problema ar fi rezolvată.
ZIARISTUL: Daţi-ne un mesaj.
BERENGER: V-au fost date deja. Aveţi o mulţime de mesaje la îndemînă. Cafenelele şi redacţiile sînt pline de literatori iluminaţi, pentru care totul este perfect rezolvat Ei ştiu absolut totul. Nimic nu-i mai uşor ca mesajul automat Asta, din fericire pentru ei. Ei cred că istoria are o raţiune, în vreme ce ea nu face altceva decît să evolueze în derivă, iraţional. Dar pentru ei Istoria e pur şi simplu raţiunea de a fi a celui mai tare, ideologia unui regim care se instalează la putere şi triumfă. Indiferent de regim. TTo*d^{eat}H**-se~găsese~eele $_{ma}$j frumoase raţiuni pentru a justifica o ideologie triumfătoare. Şi totuşi, în chiar clipa instalării ei la putere, chiar în momentul triumfului ei$_{v}$ ea începe să existe în eroare. Ai nevoie de discernămînt şi curaj intelectual, ori de intuiţie lucidă, ca să te poţi opune la ceea ce este şi ca să prevezi ceea ce va fi. Sau pur şi simplu săintuieşti că e nevoie întotdeauna de altceva.
ZIARISTUL: Se zice că aţî abandonat - provizoriu, poate - teatrul de frica rivalilor dumneavoastră.
BERENGER: Cred, mai degrabă, că-i vorba de nevoia unei regenerări lăuntrice. Voi putea oare să mă reînnoiesc? în principiu, da, în principiu, da, fiindcă nu-s de acord cu mersul lucrurilor. NumaLacela care nu e de acord cu mersul lucrurilor poate să fie mereu nou, sau deosebit. Adevărul rezidă într-un fel de nevroză... Nu sănătatea, ci nevroza este adevărul, adevărul de mîine împotriva aparentului adevăr de astăzi. Toţi literatorii, aproape toţi, ca şi toţi autorii de teatru denunţă răul.
133
nedreptăţile, alienarea, răul de ieri. Ei închid ochii în faţa pului de azi. Ce rost are să mai denunţi răul de ieri? E de /prisos a demistifica ceea ce a fost demistificat. Ăsta-i /conformism. Asta nu serveşte decît pentru a masca răul cel nou, noile nedreptăţi, noile minciuni. Majoritatea scriitorilor de astăzi gîndesc trecutul, în vreme ce Istoria i-a depăşit. Sînt proşti şi lipsiţi de curaj.
ZIARISTUL: Un moment... Dumneavoastră scrieţi, deci, un teatru cu mesaj? Vreau să spun: un mesaj specific dumneavoastră, care nu seamănă cu celelalte, însă... un mesaj, totuşi... Propriul dumneavoastră mesaj...
BERENGER: Ei, bine, da! Se întîmplă fără voia mea. Sper, totuşi, că îndărătul mesajului meu aparent să apară altceva. Un altceva pe care nu-l cunosc încă, dar care poate că mi se va dezvălui într-o bună zi... aşa, de la sine... în ficţiune...
ZIARISTUL: Daţi-mi voie să notez: „Jos evenimentele.... nevroză... cafenele... discernământ... răul... scriitorii sînt proşti".
BERENGER: în fine, critica mă oboseşte, fie bună, fie rea. Şi teatrul mă oboseşte, şi doctorii mă obosesc. însăşi viaţa mă oboseşte.
ZIARISTUL: Notez: „oboseală... oboseală... oboseală..."
BERENGER: Şi mă mai întreb dacă literatura şi teatrul pot într-adevăr să dea seamă de enorma complexitate a realului. Şi dacă cineva mai poate să vadă clar astăzi, în ceilalţi şi în el însuşi. Trăim într-un coşmar îngrozitor; literatura nu a avut niciodată forţa, acuitatea şi tensiunea vieţii. Astăzi - cu atît mai puţin. Ca să egaleze viaţa, literatura ar trebui să fie de o mie de ori mai atroce, mai teribilă. Oricît de atroce ar putea fi. ea nu poate să ofere decît o imagine foarte atenuată, parţială şi firavă, a adevăratei atrocităţi. Ca şi a minunăţiei adevărate, de altfel.

Nici cunoaştere nu este, fiindcă nu-i decît un clişeu. Adică devine imediat un clişeu, se fixează automat în banalitate, expresia rămîne întotdeauna în urmă, în loc să devanseze realitatea Cum să faci pentru ca literatura să devină o explorare interesantă? însuşi imaginarul e insuficient Realitatea -cea pe care literaturile conformiste cred că o cunosc şi că o reflectă - şi nu există decît literaturi conformiste! - e o realitate ce depăşeşte ficţiunea. Ea nici măcar nu poate fi sesizată de conştiinţă...
ZIARISTUL: înregistrez: „Nu se mai poate înregistra".
BERENGER: Dacă ajujl nemuritori, am putea suporta totul. Eu sînt paralizăT3e ideea că am să mor. Nu e un adevăr nou. E un adevăr pe care îl uităm, însă... Şi asta ca să mai putem face, totuşi, ceva. Eu nu mai pot să fac acest ceva, nu mai pot să fac nimic. Vreau să mă vindec dejnQarte. La revedere, domnule.
ZIARISTUL: Perfect Vă mulţumesc pentru preţioasele declaraţii, care-i vor interesa negreşit pe cititorii noştri de duminică. Or să aibă şi ei ceva de ce să se amuze. Vă mulţumesc, totodată, şi pentru că, graţie dumneavoastră, voi reuşi să-mi umplu coloanele ce-mi revin ca normă.
BERENGER: Pe pagina întîi. Şi cu fotografie, vă rog. . "
ZIARISTUL: Dar bineînţeles, dragă maestre. Mîine vă vom trimite cecul.
BERENGER: Cu cît? *(Ziaristul îşi face palmele pîlnie şi strigă o cifră pe care Be'renger n-o aude.)* Bine, e-n regulă. La revedere, domnule.
Capul lui Berenger dispare. Ziaristul iese în grădină.
Scena rămîne goală cîteva momente. Din depărtare se aude un zgomot
'de avion, care va creşte de-a lungul scenei următoare. Prin dreapta -grădină - intră Doamna Berenger - Jose'phine - îmbrăcată într-un halat de casă (bleu-fonce) *cu desene albe informă de steluţă. în spatele ei, intră Unchiul-Doctor, urmat la rîndu-i de Cioclu. Acesta din urmă este îmbrăcat în costum negru, cu mănuşi negre, cravată neagră şi pălă-*
Wte-melon, *tot neagră, în mînă. Unchiul-Doctor are părul alb la tîmple, poartă costum gri şi bandă neagră, de doliu, la reverul hainei.*
[UNCHIUL-DOCTOR *(se duce către Jose'phine):* Josephine!
Jos6phine! JOSEPHINE *(se întoarce):* Dumneata, Unchiule-Doctor? Te
credeam în Brazzaville...
UNCHIUL-DOCTOR: N-am fost niciodată în Brazzaville. CIOCLUL: Doamnă Berenger, doamnă Berenger...
JOSEPHINE: Ce doreşte domnul? [CIOCLUL: Scuzaţi-mă, doamnă Berenger, permiteţi-mi să mă
prezint: funcţionar al Pompelor Funebre. Am o veste destul de
neplăcută să vă dau. JOSEPHINE: Doamne!
• 135
UNCHIUL-DOCTOR: Nu-i deloc o veste neplăcută, nicidecum,
linişteşte-te, micuţa mea Josephine. Dimpotrivă, e o veste
îmbucurătoare. CIOCLUL: Depinde din ce punct de vedere. Vestea e, ffoate,
îmbucurătoare. Pentru noi însă e neplăcut. JOSEPHINE: Dar spuneţi odată, ce s-a întîmplat? CIOCLUL: Nu vă speriaţi, doamnă. E groaznic. UNCHIUL-DOCTOR *(către Cioclu):* Domnule, fii bun şi lasă-mă
să-mi anunţ eu nepoata. Trebuie să i-o spun cu menajamente.
Marile bucurii şi marile dureri pot ucide. *(Către Josephine:)*
Fratele meu, tatăl tău... JOSEPHINE: Ştiu, sărmanul, a murit în război. Aţi venit să mă
anunţaţi că i-a sosit trupul? UNCHIUL-DOCTOR: N-a murit, Josephine. JOSEPHINE: A înviat? Unchiule, te rog, nu glumi! UNCHIUL-DOCTOR: Nu ştiu dacă a înviat Dar e viu, pe onoarea
mea de doctor. S-a crezut că-i mort, dar ne-am înşelat în orice
caz, nu-i departe de aici, va sosi dintr-un moment în altul. JOSEPHINE: Nu se poate, nu se poate! UNCHIUL-DOCTOR: îţi jur. JOSEPHINE: Şi cum e? Unde e? A slăbit? E obosit? E bolnav? E
trist? E vesel? CIOCLUL: Dar noi ce vom face, doamnă? Aţi anunţat oficial
decesul scumpului dumneavoasul ftă. Aţi comandat
înmormîntarea. Totul e pregătit, am dat anunţul la ziar, am
făcut cheltuieli. JOSEPHINE: Oh, sărmanul meu tată! De-atîta vreme nu l-am
văzut! Oare-l voi recunoaşte? UNCHIUL-DOCTOR: E mai tînăr decît era înainte de a i se anunţa
moartea. Arată ca-n fotografia de altădată, cea dinainte de a
pleca în război. Da, a slăbit, evident. E palid. Are părul lung.
A fost rănit. JOSEPHINE: Tată, unde eşti? Nu mai pot să aştept! Vreau să-l
văd numaidecît! CIOCLUL: Nu vă agitaţi aşa, doamnă, mai înainte de toate trebuie
să rezolvăm situaţia Ea ne aduce prejudicii considerabile, atît
financiare, cît şi morale. Buna reputaţie a firmei noastre.
întemeiată în 1784, cu cinci ani înainte de Revoluţia dumneavoastră Franceză... UNCHIUL-DOCTOR: Anulăm înmormîntarea. domnule...
136
CIOCLUL: Iată-mă, deci, cu un întreg alai funerar inutil.
UNCHIUL-DOCTOR: Dar nu se va pierde. Veţi avea alte ocazii.
JOSEPHINE: Ah, da, desigur, o anulăm.

UNCHIUL-DOCTOR: O să plătim totul, bineînţeles.
CIOCLUL: Nu-i de ajuns, domnule.
UNCHIUL-DOCTOR: în plus, o să vă prezentăm scuzele noastre.
CIOCLUL: Le accept, domnule, dar asta nu-i totul. Noi am
anunţat public decesul, am făcut publicitate, iar acum
înmormîntarea se decomandează. Cine va mai avea încredere
în noi de acum înainte? JOSEPHINE: Perfect, daţi-ne în judecată şi-o să vă plătim toate
cheltuielile. CIOCLUL: E un caz nemaiîntîlnit. O să mergem la Tribunal. Apoi
la Curtea de Casaţie. Va fi de domeniul jurisprudenţei.
Protestez cu hotărîre, protestez cu hotărîre. Vă voi trimite
avocatul meu, judecătorul şi portăreii. JOSEPHINE: Dar, domnule, nu vă supăraţi aşa. Nu cumva vreţi
să-i faceţi din nou rău... CIOCLUL *(ieşind):* O să mai auziţi de mine. Nu las eu lucrurile
aşa. O să fac un scandal monstru, toate ziarele or să vuiască.
(Iese.) UNCHIUL-DOCTOR: Ne vom consulta şi noi cu avocatul. Nu te
necăji, se va aranja. Chiar dacă ziarele vor face zgomot, le
vom arăta că-i vorba de un miracol. Şi că noi am fost de
bună-credinţă. JOSEPHINE: N-ar fi trebuit să anunţăm aşa de repede Pompele
Funebre... Acuma trebuie să trimitem rapid ferparuri cu
învierea Dar unde-i tata?
UNCHIUL-DOCTOR *(arată cu degetul în gol):* Acolo, uite-l acolo. JOSEPHINE: Tată, vreau să te îmbrăţişez,
arată-mi-te; nu te văd,
nu văd unde eşti. Unde eşti?
UNCHIUL-DOCTOR *(acelaşi gest):* Acolo, uită-te, acolo. JOSEPHINE: Arată-te, tată, unde eşti? Nu-i nimic că
s-au supărat
Pompele Funebre. Nu face nimic, o să se aranjeze totul.
Arată-mi-te odată.
Zgomotul avionului a devenit uriaş. E atît de puternic, încît acoperă replicile probabile ce urmează (şi care nu se aud) ale celor două personaje. Josephine şi Unchiul-Doctor continuă cîteva momente să vorbească, fără a se auzi ce spun. Pe măsură ce zgomotul se
137
accentuează, scena se întunecă pînă la beznă completă. Se aude explozia unei bombe: lumina arată că totul s-a petrecut pe cabana lui Be'renger, iluminată acum de flăcări (dacă e posibil).
Iarăşi întuneric complet, cîteva momente, timp în care zgomotul avionului slăbeşte în intensitate. Nu se va mai auzi deloc abia după două, trei replici din scena care urmează.
Lumină. Cabana lui Be'renger e un morman de ruine fumegînde. Be'renger stă în cadrul uşii - singurul lucru din casă rămas în picioare. In grădină, Jose'phine e îmbrăcată într-un taior bleu-deschis, cu croială destul de clasică, un trandafir prins la rever şi o geantă de piele neagră. Pe cap poartă o pălărioară roz.
Lingă Jose'phine, domnişoara Be'renger (Marthe), care poartă o rochie » roşie, de duminică, pantofi albi, gentuţă albă, guleraş alb brodat. Are părul lung şi castaniu, ochi verzui, profil pur, destul de sever, şi poartă ciorapi albi. Englezii se află în fund, cu spatele la public. Cele două Bătrîne Englezoaice stau, fiecare, la o extremitate şi la alta a scenei. în fund, mai către mijlocul scenei, Primul şi al Doilea Cuplu de englezi, fiecare cu copilul său. Şi Băieţelul, şi Fetiţa au cîte-o crosă de crichet în mînă. Toţi englezii stau nemişcaţi şi privesc spre cer, cu aerul că se uită după un avion.
în fund, în centru, John Bull, în binecunoscuta-i vestimentaţie. Numai el, dintre Englezi, nu se uită după avion. îşi ridică, precum o uriaşă marionetă, pălăria tipică, ştergîndu-i marginile de sudoare, după care îşi şterge fruntea cu o batistă mare. în sfîrşit, pune batista în buzunar, îşi pune pălăria înapoi pe cap, se întoarce încet spre public şi se postează, cu braţele la spate şi picioarele crăcănate, în aşteptare, în colţul lor, doamna şi domnişoara Be'renger nu se mai uită după avion, îşi vorbesc.
MARTHE: Eşti foarte agitată, mamă. Şi eu aş vrea să-l visez pe bunicul, ca să văd cum arăta. Mi-ar fi plăcut să-l cunosc.
JOSEPHINE: Uitasem cît de mult îl iubeam şi ce mult îmi lipseşte! Abia acum înţeleg ce mult rău îmi face absenţa lui.
MARTHE: Acum îl avem pe tata
BERENGER *(se uită la cer, apoi către englezi):* E un avion german de bombardament. A rămas din ultimul război.
Englezii se întorc într-o mişcare de ansamblu.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: *(către ceilalţi englezi, arătînd spre fetiţă):* Cîntăreaţă vrea să se facă!
138
JOSEPHINE: Ei, da, sigur că nimeni nu poate fi înlocuit O fiinţă
pierdută înseamnă un gol pe care nu-l poţi umple niciodată pe
de-a-ntregul. BERENGER *(către Englezi):* Mă găseam, din fericire, chiar pe
pragul uşii. Aveam chef să păşesc prin iarba proaspătă, sub
cerul vostru englezesc de iunie, de un albastru atît de albastru

şi de englezesc.
JOHN BULL *(către Băieţel):* Şi tu ce vrei să te faci? BĂIEŢELUL: Aviator. AL DOILEA ENGLEZ *(către Be'renger):* Oh, da, primăvara-i
frumos pe la noi. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Plouă mai puţin decît de
obicei.
JOHN BULL *(către Băieţel):* De ce neapărat aviator, dragule? MARTHE *(Jose'phinei):* Poate că nu-i bine să-i spui tatei de visul
tău.
BĂIEŢELUL *(lui John Bull):* Ca să dau cu bombe pe case. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(Primei Englezoaice):* Să ne
cînte şi nouă ceva.
. JOHN BULL *(către Fetiţă):* Cîntă-ne ceva frumos, copilă dragă! FETIŢA: Nu.
ENGLEZII *(toţi împreună):* Cîntă-ne ceva! MARTHE *(Jose'phinei):* Oh, uite ce peisaj... uite valea... Uită4e la copilaşii englezi.
ENGLEZII *(către Fetiţă):* Cîntă-ne ceva frumos. MARTHE *(Jose'phinei):* Uite, tata ne-a văzut. *(Be'renger se*
îndreaptă către ele.) Tată, ce frumoasă-i cîmpia asta! A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(arătînd spre John Bull):*
Dacă nu cînţi, domnul acesta mare o să te mănînce. BERENGER *(soţiei):* Ai văzut ce era să mi se întîmple?
PRIMUL CUPLU *(Fetiţei):* Cîntă-ne, fetiţo. JOSEPHINE *(lui Be'renger):* Eu te-am prevenit. Ar fi trebuit să fii mai prudent.
AL DOILEA CUPLU: Cîntă, fetiţa noastră! BERENGER: Dar n-a fost din cauza mea. Nu eu eram în avion. Ce puteam eu să fac?
BĂTRÎNELE ENGLEZOAICE: Hai. domnişoară, cîntă-ne ceva. JOSEPHINE: Trebuia să cumperi şi tu o casă mai solidă, nu
cabana asta de carton presat, pe care-o dărîmă orice bombă
pricăjită. E rău pentru manuscrisele tale.

MARTHE: Lasă-l, mamă! *(Lui Berenger.)* Am călătorit foarte plăcut de la Londra Totul era verde, şi rîurile, şi orăşelele ca nişte jocuri de copii, iar pe stradă tot felul de maşini, roşii şi galbene... Ai avut linişte să lucrezi?
BERENGER: Da Dacă nu era avionul ăsta..
JOSEPHINE: Ţi-ai găsit o scuză perfectă ca să nu mai lucrezi.
Fetiţa începe dintr-o dată să cînte; de fapt, scoate nişte triluri, exact ca o privighetoare mecanică.
MARTHE: Oh! Cîntă fetiţa englezoaică! *(Se aud alte şi alte triluri.)* Cîntă frumos. Şi mie mi-ar plăcea să cînt aşa
JOHN BULL *(Fetiţei):* O, e foarte frumos.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: E un cîntec vechi de pe la noi.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Mi-l cînta şi mie bunicul.
PRIMUL ENGLEZ: Şi mie mi-l cînta bunicul.
JOHN BULL: Se cînta în toată Anglia. Dar la noi era puţin altminteri. Se cînta aşa:
începe să cînte: alte triluri de privighetoare mecanică, aidoma celorlalte.
Toţi Englezii reiau în cor aceleaşi triluri. Numai vocea lui John Bull
(mai groasă) şi a Fetiţei (mai ascuţită) se diferenţiază oarecum.
Această scenă muzicală trebuie să fie foarte scurtă.
Regia nu trebuie nici să insiste, nici să o complice. în timp ce cîntă,
Englezii schimbă reciproc surîsuri.
în realitate nu fac decît să deschidă gurile: de cîntat va cînta pentru toţi
o privighetoare mecanică.
Băieţelul o trage pe Fetiţă de codiţe, iar aceasta rămîne cheală.
SOŢII BERENGER: Oh!
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Păi, da, da, fetiţa noastră-i cîntăreaţa cheală.
Englezii şi familia Berenger nu sînt deloc miraţi, lucrul se petrece cum nu se poate mai natural. Foarte firesc, mama Băieţelului ia peruca Fetiţei şi i-o dă tatălui, care la rîndu-i i-o înmînează mamei. Tatăl Băieţelului îi trage una peste nună fiului şi-i face semn să se ducă la Fetiţă să-şi ceară iertare. Băieţelul o îmbrăţişează pe Fetiţă, cu care va juca, apoi, crichet în colţul grădinii, după care ies din scenă.

John Bull vorbeşte puţin cu fiecare dintre cele două cupluri de Englezi, apoi cu Bătrînele, după care, încetul cu încetul, dispar toţi din scenă, unii după alţii. Reapar imediat, cînd unii, cînd alţii, vor traversa scena, vor dispărea din nou, cînd mai puţini, cînd mai numeroşi, constituind un fel de fundal mişcător, ambulant. Aceste

din urmă indicaţii privesc mişcarea scenică a personajelor de-a lungul acţiunii ce urmează. Englezii nu vor reapărea împreună decît în momentul în care acest lucru va fi indicat anume.
MARTHE *(vorbind, deci, ca si Josephine şi Berenger, pe fondul acestui du-te-vino al englezilor. Mişcările vor fi lente, pentru a sublinia şi astfel dulcea frumuseţe a peisajului):* Vezi ce pălărioară frumoasă are mama?
BERENGER *(Jose'phinei):* îţi vine foarte bine. draga mea, şi se potriveşte cu taiorul albastru.
MARTHE: Mama poartă un taioraş clasic. îi stă bine genul clasic. Nu-i' aşa că-i drăguţă? Papa, ai văzut? Are un trandafir la butonieră, un trandafir roşu, ai văzut?
BERENGER: Nu sînt chiar atît de distrat cum zice lumea
JOSEPHINE: Dacă nu ţi-ar fi atras ea atenţia, n-ai fi observat
MARTHE: Ei, haide, mamă! *(Lui Berenger:)* Armonie de culori: are gust mama!
BERENGER: Aşa e. Totul se potriveşte. în afară de geanta neagră, care nu merge deloc.
JOSEPHINE: Nu pot nici să-mi cumpăr de toate deodată. Sînt prea scumpe.
MARTHE: Am văzut o geantă tare frumoasă pentru mama, la un magazin din Picadilly, o geantă deschisă la culoare, nu pot să-ţi spun exact ce nuanţă, cu flori mişcătoare; se închideau, se deschideau, se închideau ca nişte flori adevărate, jurai că sînt flori adevărate.
BERENGER: Poate chiar erau flori adevărate...
MARTHE: Da, poate că erau flori adevărate, sau poate erau evantaie. Era într-adevăr o geantă frumoasă. Nu ştiu de ce, dar pe mine astfel de lucruri mă fac fericită. Tare aş vrea să-i iau geanta asta mamei. O să i-o faci cadou, nu-i aşa? De ziua ei?
BERENGER: Şi mîine, dacă vrea
JOSEPHINE: Nu-i grabă. Las-o de ziua mea, dacă vrei. Nu trebuie să cheltuim totul o dată. Mă mulţumesc deocamdată cu ce am. Acum trebuie să reconstruim casa. De unde vrei să-ncepi lucrul?
141
BERENGER: Linişteşte-te. Case se găsesc pe toate drumurile, în toate oraşele, în toate satele, pe toate drumurile şi chiar în plin cîmp. Şi chiar pe apă. Case peste tot Şi mai sînt oameni care se plîng că n-au casă unde să stea
JOSEPHINE: Există mai mulţi oameni decît case.
BERENGER: Nu şi la ţară.
JOSEPHINE: Oh, nu ştii tu să numeri!
MARTHE: Oamenii ar putea să le înlocuiască rînd pe rînd.
BERENGER: Nu te speria de visul pe care l-ai avut. N-a fost decît un vis. Atîta tot.
JOSEPHINE: Crezi?
BERENGER: Da, da, sînt sigur de asta.
MARTHE *(Josephinei):* Nu mă pot împiedica să fiu emoţionată. E vorba de tatăl meu.
BERENGER: Te înţeleg, bineînţeles. Dar asta înseamnă pur şi simplu că ţi-ai iubit mult de tot tatăl, că ai vrea să mai fie în viaţă, că-ţi dai seama că aşa ceva nu e cu putinţă şi că e imposibil. Numai cînd îi visăm pe cei duşi ne dăm seama ce mult ne lipsesc, ce mult ne lipsesc.
JOSEPHINE: Exact ce spuneam şi eu adineauri.
BERENGER: în timpul zilei uităm. Nu ne gîndim la cei duşi. Dacă am avea tot timpul acea conştiinţă pătrunzătoare pe care o avem în vis, n-am mai putea supravieţui. Noaptea ne aducem aminte. Ziua e făcută pentru uitare. Nu te mai gîndi la visuri, mai bine uită-te la iarba asta...
MARTHE: Nu plînge, mamă. Tata are dreptate.
BERENGER: Uită-te la iarba asta, uită-te acolo, în faţă, pădurea din partea cealaltă a văii. Bucură-te. întoarce-te...
MARTHE *(Josephinei):* întoarce-te...
JOSEPHINE *(întorcîndu-se):* Lasă-mă, pot să mă întorc şi singură...
BERENGER: Uită-te la albeaţa pereţilor de la căsuţele din zare...
MARTHE: îţi dau impresia că se topesc în lumină.
JOSEPHINE: E drăguţ.
MARTHE: E mai mult decît atîL
BERENGER: Priveşte cerul.
MARTHE: Priveşte.
JOSEPHINE: Dar privesc, nu vezi că asta fac?
142
BERENGER: Priveşte, priveşte. Bucură-te de lumina aceasta Ai
văzut tu vreodată o lumină mai dulce? mai pură? mai
proaspătă?
JOSEPHINE: Da Mă gîndesc mereu la... MARTHE: Nu te mai gîndi, mamă, nu te mai gîndi. Bucură-te.
JOSEPHINE: O să mă bucur, dacă vreţi voi aşa. BERENGER: Deasupra rîpei e o perspectivă foarte frumoasă. Am
să vă iau de mînă şi-o să facem o plimbare minunată. MARTHE *(dîndu-i mîna lui Be'renger, către Josephine):*

Dă-i
mîna. BERENGER *(Josephinei):* Hai, dă-mi mîna şi uită-ţi durerile."
Ezitînd, Josephine îi dă mîna lui Be'renger, sau, mai degrabă, acesta i-o prinde.
JOSEPHINE: Am atîtea alte lucruri de făcut acasă. Clătitele,
salata... MARTHE: E duminică, mama. Zău, duminica e zi de odihnă
Unul cîte unul, doi cîte doi, după cum se va indica în cele ce urmează, Englezii vor intra în scenă dinspre curte în grădină. Vor ieşi prin dreapta. Vor intra din nou, din cealaltă parte, dacă va fi necesar. în tot acest timp, pînza pe care sînt desenate elementele de decor despre care va fi vorba va defila în sensul mersului Englezilor.' Familia Be'renger va merge (sau se va preface că merge) în contrasensul pînzei-fundal.
în avanscenă, cei doi copii vor juca crichet în contrasens cu mersul părinţilor englezi. Şi ei vor înainta jucîndu-se. Vor ieşi din scenă, apoi se vor întoarce. Sau se vor duce pur şi simplu de la un capăt la altul al scenei, pînă în clipa în care dispar definitiv.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(apărînd împreună cu a Doua):* Mă aflam într-o ţară de unde nu puteam pleca. Locuiam de multă vreme acolo. Niciodată n-am avut chef să plec de acolo; mi-a fost aşa de frică. Cînd am aflat că eram închişi acolo, că nu puteam să plecăm, atunci mi-a fost foarte frică. Nu vedeam decît ziduri în jurul meu. Am făcut o depresiune nervoasă: claustrofobie. Nu faptul că nu poţi ieşi e grav, ci faptul de a şti că nu se poate.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Te înţeleg, draga mea

Cele două Bătrîne ies.
Berenger, Josephine şi Marthe se îndreaptă spre grădină şi încep să meargă din fundul grădinii spre curte. în depărtare se aude trecînd un tren, fluieratul locomotivei. Trenul se vede, mic de tot, în depărtare, cu vagoane roşii.
MARTHE: Uite, papa, uită-te, mamă, ce trenuleţ drăguţ. Parcă-i o
jucărie. BERENGER: Uită-te, Josephine, parcă-i de jucărie...
Se pot opri un moment, ca să privească, după care îşi reiau plimbarea.
PRIMUL ENGLEZ *(apare împreună cu al Doilea):* **Mi-am pierdut**
viaţa tot încercînd să o fac să se schimbe. Noaptea, pradă
insomniilor, îmi spuneam: „Mîine am să sparg tot şi schimb
totul".
AL DOILEA ENGLEZ: Să schimbi ce? PRIMUL ENGLEZ: Viaţa. Viaţa mea. Am trăit viaţa altuia AL DOILEA ENGLEZ: V-aţi ţinut promisiunea? BERENGER: Este exact trenul pe care mi-l doream eu în copilărie. Copiii de azi nu mai vor trenuleţe, nu le plac decît
rachetele. Un tren ca ăsta nu mai e decît o jucărie de arhivă.
Pentru bătrînii eruditi. Nu va putea fi înţeles decît în urma
unor lungi şi obositoare reconstituiri istorice. MARTHE: Şi eu doream să am o păpuşă care să meargă singură, să facă pipi şi să vorbească. JOSEPHINE: Acuma eşti prea mare ca să te mai joci cu păpuşile.
Ţi-ai făcut lecţiile pentru mîine? AL DOILEA ENGLEZ: V-aţi ţinut promisiunea? PRIMUL ENGLEZ: Dimineaţa, cînd mă trezeam, eram foarte sigur
că aşa am să fac. Dar după ce mîncam, mă simţeam deja prea
greoi şi amînam pentru a doua zi. Şi tot aşa, ani şi ani şi ani
de zile. AL DOILEA ENGLEZ: N-ar fi trebuit să vă aşezaţi dimineaţa la
masă. PRIMUL ENGLEZ: Acuma e prea tîrziu. Dar încerc încă. De cîtc
ori am luat micul dejun în treizeci de ani? AL DOILEA ENGLEZ: E uşor de calculat.
Ies amîndoi.

BERENGER: La ce bun să mă-nfund în propriile regrete? La ce ■ bun?
JOSEPHINE: Toţi avem regrete. Regretele nu servesc la nimic.
MARTHE: Mama are dreptate, n-are nici un rost să regreţi ceva.
BERENGER: Adevărat Mai ales într-o zi frumoasă ca asta...
PRIMA ENGLEZOAICĂ *(apare împreună cu a Doua):* Cum să vi-l descriu? Oraşul ăsta e trist şi urît. Aţi umblat prin el?
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Nimic deosebit
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Am descoperit cu totul din întîmplare strada asta O stradă frumoasă, dar frumoasă, frumoasă ca-n basme, nu altceva. în tot oraşul ăsta înfiorător, o singură stradă frumoasă, frumoasă şi goală şi de care nu ştie nimeni. Vă daţi seama? în fund e un donjon, Doamne, ce minunăţie! Cum să vă spun, cum să vă spun...
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Lăsaţi, nu mai spuneţi...
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Cînd ceva e prea frumos, te sfîşie frumuseţea

Intră John Bull.
BERENGER: Rîul acesta pleacă din părţile Bath-ului. Vezi? se îndreaptă către ocean. *(Arată cu mîna.)* Acolo este oceanul... portul ... E un port mai mare ca Liverpool, dar deloc sumbru. E singurul oraş englezesc care are culorile Mediteranei. Uită-te jos, vapoarele încărcate cu mărfuri.
Se aud nişte sunete melodioase, nişte voci sau ceva ce seamănă a voce, care cîntă.
JOHN BULL: Ascultă. Mi se pare că trebuie să fim foarte atenţi la ce spun poeţii. Ei au adeseori dreptate. Aşa mi s-a spus. Ei au darul profeţiei. Şi asta se vede. Eu prefer cîrnaţii şi-l prefer pe cîinele meu. *(Iese.)*
JOSEPHINE: N-aud nimic. *(Intră Ziaristul.)*
MARTHE: Ei, haide, ba da, ascultă...
ZIARISTUL: Ar trebui să renunţăm. *(Se opreşte cu faţa la public.)* Trebuie să renunţăm. în orice caz, pînă la ce vîrstă să nu avem decît preocupări artistice? Arta, literatura - asta nu-i ceva serios. Arta şi-a pierdut puterile. Mai are ea vreuna? La urma urmei, arta nifciiLHSS-tiS-SÎSi mare ca atîtea altele. *(Iese.)*
145
JOSEPHINE: Ba da, aud! Ce-i cu muzica asta? Şi vocile acestea armonioase?
<
BERENGER: Sînt sirenele de la vapoare.
JOSEPHINE: Sirenele vapoarelor. Da, dar mateloţii pun în mişcare sirenele.
îşi continuă plimbarea şi văd, de cealaltă parte, un castel cu turnuri hi stil fantezist, situat în mijlocul pădurii, apoi nişte cîmpii cu vaci care stau şi privesc nemişcate. Se vede urcînd un trenuleţ de munte cu vagonete colorate pestriţ. Pînza-fundal se derulează mereu şi pe culmea din faţă se vede un mic Turn Eiffel, un balon roşu ce-şi ia zborul, un lac albastru, o cascadă, punctul terminus de la teleferic, se zăreşte trecînd o rachetă mică şi cu faruri de semnalizare etc. Apoi din nou păduri şi copaci în floare.
în faţa tuturor acestor imagini, cei trei Berenger nu fac decît să exclame: „Oh! Ah! Uită-te ce frumos e!"
între timp, mergînd în sens invers, indiferent de peisaj, Englezii vorbesc între ei.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Era negru, negru, negru. Nu-ţi poţi imagina cît era de negru. Negru aşa cum e zăpada la Londra. Asta nu-i o expresie a autorului.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Şi eu visez cîteodată că mă plimb în oraşe de vis. Singură, absolut singură.
Ies Englezoaicele. Intră Ziaristul şi John Bull.
MARTHE: Oh! Formidabil!
ZIARISTUL: Există omul contemplativ: cel care vrea să fie în acord cu lumea. Există omul de acţiune: cel care vrea să facă lumea după voinţa lui. Care-i soluţia cea mai bună?
JOHN BULL: Trebuie ca şi omul şi lumea să pună fiecare cîtc ceva. Ca fiecare să facă un pas către celălalt. *(Ies amîndoi.)*
JOSEPHINE: E minunat!
PRIMUL ENGLEZ *(reapare cu al Doilea):* Altădată îţi trebuia ceva timp pînă să ajungi la insulele acelea. O călătorie la insule! Săptămîni întregi de drum. Erau zone în care intrai pas cu pas, progresiv. Cu climă specifică. Iar ei vorbeau limbi necunoscute. Şi aveau nişte figuri şocante. Chiar şi cu trenul se făcea mult. înainte era spaţiu mult în lume. Era loc mult.
146

AL DOILEA ENGLEZ: Acuma trebuie să cauţi spaţiu în alte părţi. *Jes amîndoi.*
BERENGER: Oh!
PRIMUL ENGLEZ: Iar feţele sînt acum aceleaşi. Ca la gîşte.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(reapare împreună cu Prima):* Şi se zice că nu te simţi îmbătrînind. Trebuie să-ţi spună ceilalţi că ai îmbătrînit. întotdeauna eşti acolo, la mijloc, priveşti nu ştiu ce. Cînd va fi să fie, vreau să mi se spună. Vreau să ştiu. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Trebuie să te obişnuieşti cu moartea. E mai decent aşa. Trebuie să pleci politicos. Trebuie să ai timpul necesar ca să-ţi iei rămas bun de la toată lumea. Fără prea multe lacrimi. JOSEPHINE *(privind prin lornietă):* Oh! IA DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Scumpa mea, se pare că e foarte uşor. Te obişnuieşti imediat E chiar surprinzător. Foarte repede, dintr-o dată ajungi să renunţi la tot, brusc. BERENGER-II *(împreună):* Oh! Oh! Oh! Priveşte cît e de frumos! PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: De necrezut. Chiar crezi că aşa este?
JOSEPHINE *(privind peisajul):* De necrezut |X DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Poţi să fii sigură de asta: e foarte uşor. N-ai decît să închizi ochii şi totul trece, uşor, încetişor.
BERENGER *(privind peisajul):* Oh! MARTHE *(privind peisajul):* Oh! Ah! PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Nu, nu, eu nu mă pot obişnui.

Poate că ai dreptate. Poate... Dar eu nu mă pot obişnui. Fără
îndoială, asta fiindcă încă nu e momentul. Mă voi obişnui mai
tîrziu. La bătrîneţe. *(Ies amîndouă.)* JOSEPHINE *(se opreşte şi priveşte încă o dată prin lornietă):*
Adevărat, e totuşi drăguţ.
| Revin în scenă toţi Englezii', jumătate dinspre curte, jumătate dinspre grădină. Printre ei, ascuns privirii la început, se află şi Trecătorul din Anti-Lume, îmbrăcat în haine de epocă, cu favoriţi albi.
147
între timp, în grădină ipare o bancă, pe care se aşază familia Berenger, cu Berenger la .mijloc, cu mîinile puse cuminte pe genunchi, ca în provincialele fotografii de familie de la începutul secolului.
Englezii se adună în centrul scenei şi fac schimb de saluturi. Copiii îţi imită părinţii, după care ies cu toţii din scenă. Cei care ies prin partea unde se află familia Berenger îi salută pe membrii acesteia.
Acum, în scenă nu se mai află decît familia Berenger şi Trecătorul din Anti-Lume, a cărui apariţie n-a fost remarcată de nimeni. Trecătorul, cu pipa în gură, dar ţinută cu gura în jos, se îndreaptă încet către banca lui Berenger.
MARTHE: Uitaţi-vă la domnul acesta! Ce înfăţişare ciudată are!
JOSEPHINE: Care domn?
MARTHE: Domnul de acolo, acela singur.
BERENGER: Aşa e. *(în timp ce Trecătorul continuă să se apropie încetişor:)* E îmbrăcat după moda veche.
JOSEPHINE: Despre care domn tot vorbiţi voi?
MARTHE: Domnul acela bătrîn, cu favoriţii albi.
BERENGER: Da, aşa e, are favoriţi albi. *(Trecătorul este acum foarte aproape de cei de pe bancă; se apropie foarte mult de ei, dar tot cu aerul că nu îi observă, este atît de aproape, încît Marthe şi Berenger au un gest de recul şi îşi trag repede vîrful picioarelor sub bancă.)* Vezi că ne calcă!
MARTHE: Hei, hei! dar ştiu că nu-i prea politicos domnul. Ar fi putut să-şi ceară scuze. De obicei, englezii sînt mai politicoşi.
Trecătorul, tot fără să remarce prezenţa lor, face cale întoarsă, către curte, la fel de tacticos.
JOSEPHINE: Despre care domn tot vorbiţi voi? Cred că vi se
năzare. MARTHE: Ba da, haide, zău. Nu l-ai văzut cum îşi ţinea pipa pe
dos? N-ai văzut că fumul se ducea în jos, în loc să se ridice-n
aer? BERENGER: Ah, da! Ştiu acum.
Trecătorul se îndreaptă spre fundalul scenei şi dispare brusc deasupra prăpastiei.
MARTHE: S-a pierdut în aer.
JOSEPHINE: Vezi, acuma, că totul n-a fost decît o halucinaţie.
148
BERENGER: Da şi nu, da şi nu.
MARTHE: Poate că a căzut.
Cei trei se ridică făcînd cîţiva paşi în direcţia în care a dispărut Trecătorul.
BERENGER: Nu s-a pierdut în aer. Dar nici nu a căzut „Căzut" e un fel de-a spune. El merge mai departe. Nu-l putem urmări. Nu e o fiinţă din lumea noastră. Chiar dacă se mişcă în preajma noastră, nu e de pe la noi. Vine din.Anti-T.ume. A trecut de partea cealaltă a zidului.
JOSEPHINE: Ce zid?
BERENGER: De partea cealaltă a zidului invizibil. Invizibil şi transparent deopotrivă.
Trecătorul din Anti-Lume apare o secundă deasupra prăpastiei, îşi duce liniştit mîinile la spate, după care dispare iarăşi.
MARTHE: Uite-l! Uită-te-acolo!
BERENGER: Acum l-ai văzut?
JOSEPHINE: O să mă-nnebuniţi voi pe mine!
MARTHE: Iar a dispărut
BERENGER: A trecut graniţa şi acuma se duce la el acasă.
JOSEPHINE: Dar unde-i casa lui? Şi cine e el, la urma urmei?
BERENGER: Este un domn din Anti-Lume. Ajcum_s~»-îat©ES--îa_ lumea lui. Adică în Anti-I.ume. F,u îl mai văd cîteodată făclEIiPşT plimbarea, la aceeaşi oră; fără îndoială că are vreo gaură pe-aici, pe unde intră şi iese, o fisură, un *no maţi 's land* situat la graniţa dintre lume şi Anti-Lume. *(Marthei:) ~BTn* cauza asta, îţi dai seama, nu ne vede şi nu ne aude, aşa că n-avea cum să-şi ceară scuze adineauri.
JOSEPHINE: în orice caz, nu-i putem lua în consideraţie existenţa. Chiar dacă ar fi vorba de o fiinţă reală. Nu poate fi o relaţie serioasă.
MARTHE: Ce este Anti-Lumea, tăticule?
BERENGER: Anti-Lumea... Anti-Lumea este - cum să-ţi spun eu? Nu există nici o dovadă că există, dar dacă ne gîndim la ea, asta dovedeşte că ea există în chiar gîndirea noastră. E o evidenţă a spiritului. Nu există numai o

Anti-Lume. Există mai multe universuri legate între ele.
MARTHE: Cîte sînt?
149
BERENGER: Cantităţi, multe cantităţi. Un număr nesfîrşit de
cantităţi. Lumile acestea se interpenetrează, se suprapun fără
să se atingă; ele pot coexista în acelaşi spaţiu. JOSEPHINE: Cum e posibil aşa ceva? BERENGER: Da, e greu de imaginat, firește. Şi totuşi, aşa stau
lucrurile.
MARTHE: Dacă aşa spune tăticu, aşa este. JOSEPHINE: Atunci, dacă-i aşa, cum poţi să observi prezenţa unui locuitor din lumile astea? BERENGER: Ai dreptate, e o întîmplare excepţională. Cum s-o fi
putut? Ştiu eu? O fi fost vreo eroare de macaz. MARTHE: Toată lumea poate să facă erori de macaz... Toată lumea tuturor lumilor.
Intră în grădină Prima Englezoaică.
JOSEPHINE: Nu-i de ajuns. Nu-i suficientă explicaţia. Nu mai
există alte dovezi? BERENGER: Păi dacă-ţi spun că toate dovezile există doar în
spiritul nostru! Nu poţi găsi atari dovezi decît gîndind. MARTHE: Zău, mamă, ce naiba, nu se pot găsi decît gîndind.
Gîndeşte universul^ asta spune papa. PRIMXbNGLEZOÂÎCĂ: Căutaţi dovezi? Iertaţi-mă că mă
amestec în conversaţie. Vreau să vă ajut Este vorba de dovezi
vizuale.
JOSEPHINE: Mulţumesc. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Eu am văzut, în Irlanda, în Scoţia, am
văzut în oglindă nişte peisaje care nu erau din lumea noastră. MARTHE: Adevărat? BERENGER: Vezi? Ce ţi-am spus eu! JOSEPHINE: Şi cum erau peisajele acelea? Ni le-aţi putea
descrie?
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Sînt indescriptibile. JOSEPHINE: Ar fi trebuit să ne fi adus una dintre oglinzile acelea. PRIMA ENGLEZOAICĂ: La ce bun? Numai o anumită calitate a
aerului (ca în Irlanda) ori a apei (ca în Scoţia) permite
reflectarea imaginilor. Oriunde în afară de Irlanda şi Scoţia, în
orice oglindă ai grivi, fenomenul dispare. JOSEPHINE: Bizar. înţeleg. Şi totuşi... aceste dispariţii şi aceste apariţii care dispar din nou...
150
, gERENGER: Pentru nişte explicaţii mai precise, ar trebui întrebat un om de ştiinţă. Eu, unul, sînt incapabil să mai spun ceva.
Apare în curte Primul Englez.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: E soţul meu. *(Către soţul ei:)* Arată-ne oglinjoara din Irlanda. *(Primul Englez scoate o oglinjoară din buzunar. Celelalte personaje se uită la ea, de la doi, trei paşi distanţă.)*
JOSEPHINE: Nu văd nimic.
BERENGER: Aşa e, bineînţeles că nu vezi nimic. Asta-i dovada că nicăieri în altă parte decît în Irlanda nu se pot vedea în oglindă acele peisaje indescriptibile. Trebuie să mergi acolo.
MARTHE: Asta-i dovada pe care o cereai.
l Primul Englez, împreună cu soţia sa, ies înspre curte, chemîndu-şi băieţelul.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Tony, fii cuminte. N-o mai trage de cozi
pe micuţa soprană! PRIMUL ENGLEZ: Dacă nu, o să te trag eu de urechi. *(Ies.)*
l Familia Berenger îşi continuă plimbarea; merg foarte încet (adică se mişcă pînza de fundal). Simultan cu ieşirea Englezilor, din partea opusă apar profilul şi pipa Trecătorului din Anti-Lume, care dispare imediat.
JOSEPHINE: Uitaţi-vă! Ce-i asta? L-am văzut şi eu!
MARTHE: Da, el e.
|BERENGER: Ah! l-ai văzut şi tu de data asta?
UOSEPHINE: Foarte limpede! Aş putea să-l şi descriu. Nu înţeleg de ce spunea englezoaica aceea despre ceea ce vedea că e indescriptibil. Ce-am văzut e împotriva spuselor ei. Deci n-a fost o dovadă de Anti-Lume. Eu am văzut un braţ, o pipă, un profil, o caschetă...
′■ MARTHE: Nu, nu o caschetă. O pălărie mare.
jBERENGER: Atenţie: personajul nu este cum îl vedem noi. Nu putem şti cum este el în realitate. *(Intră John Bull dinspre curte, îndreptîndu-se cu trabucul în mină spre grădină, traversînd scena fără să scoată un cuvînt.)* Chiar dacă acceptăm că-i un locuitor din Anti-Lumea cea mai apropiată
151
de lumea noastră, atunci ar trebui să aibă părul negru, şi nu alb. Noi nu putem zări decît imaginea în negativ. Dacă nouă ni se pare bătrîn, atunci el este în realitate tînăr. Şi, de fapt, ce va să zică „în realitate" şi ce înseamnă „într-adevăr?" Mai bine sa rămînem în lumea noastră. *(Spune aceste ultime cuvinte privindu-şi fiica.)*
JOSEPHINE: E preferabil.

BERENGER: Eşti încă prea mică ca să înţelegi toate astea Şi de fapt, duminicile nu sînt făcute pentru filosofic.
MARTHE: Domnul acela era un strigoi?
Dinspre grădină intră cele Două Englezoaice Bătrîne.
BERENGER: Credinţa populară pretinde că oamenii, atunci cînd
mor, se duc în Anti-Lume. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Există fapte care confirmă
această credinţă. Imediat ce moare cineva şi e pus în sicriu.
cadavrul său dispare. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Asta şi explică de ce sînt aşa
de uşoare coşciugele. Ce se-ntîmplă cu trupul?
Dinspre grădină apare al Doilea Cuplu de Englezi.
AL DOILEA ENGLEZ: Ce se întîmplă cu trupurile? Nu există strigoi.
Dinspre curte apare Primul Cuplu de Englezi.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Nu există strigoi.
BERENGER: Cei duşi se încrustează definitiv (ca să spun aşa) în
Anti-Lume, care e o lume de anti-capete... A DOUA ENGLEZOAICĂ: Au anti-capete.
John Bull intră in grădină.
JOHN BULL: Anti-capete, anti-membre, anti-veşminte, anti-senti-
mente, anti-inimi. BERENGER: Dacă ajungi să vezi un om din Anti-Lume, e numai
şi numai din întîmplare, cum era pseudo-domnul de adineauri.
152
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Atunci, dacă strigoi nu există, poate că
există trecători.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Sau strigoitori! PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Care traversează din nebăgare
de seamă universul nostru, preţ de o secundă, fără să-şi dea
seama pe unde trec. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Poate că şi noi, în acest moment, trecem
pe la ei.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Şi nici nu ne dăm seama. . JOHN BULL: Dacă-i aşa, oare noi cum le apărem lor? în nici un
fel, în nici un fel. JOSEPHINE: Trecătorii aceştia nu sînt decît nişte imagini create
de fantezia curenţilor de aer. ENGLEZII *(împreună, între ei):* Se zice că aceşti trecători n-ar fi
decît nişte imagini create de curenţii de aer. *(Englezii se
despart şi ies de-o parte şi de cealaltă a scenei.)* BERENGER: Ah, nu, nu, negativul universului nostru există.
Avem şi dovezi - sau mai precis indicii - dovezi de limbaj. JOSâPHINE:^Ce dovezi de limbaj!, BERENGER:
Păi..7"DÎfe, de exemplu, £ipr£şia „o lume pe dos"...
vine de-acolo... deşi majoritatea oamenilor nu ştiu de unde
vine...
Berenger, Josephine şi Marthe sînt în mijlocul scenei. Din avanscenă -între Berenger şi sală, sau în spatele lui, pe pînza de fundal - încep să apară, deplasate pe şine, obiectele desemnate de Berenger.
BERENGER: ... Am putea, probabil, avea o vagă idee despre
| *r** această lume dacă vom privi cu atenţie contururile unui castel
reflectîndu-se în apă, o muscă stînd cu capul în jos pe tavan, o
scriere de la dreapta la stînga sau de jos în sus, o anagramă
\ *(anagrama poate fi reprezentată printr-un panou cu litere*
\ *majuscule încălecate),* jijLjoilgleujQjyjLacroba^ sau razele de
soare ce se răsfrîng. se sfărîmă, se dezintegrează într-o puz-
/ derie de culori după ce au traversat o prismă de cristal, recon-
/ stituindu-se - iată - pe zidul acesta, pe acest ecran, pe chipul
/ tău, ca o lumină strălucitoare, unică... şi de-a-ndoaselea... Din
; (fericire, centrul universului nostru nu atinge centrul Anti-Lu-
mii ca să-l rănească... , MARTHE: Ce s-ar întîmplă dacă l-ar atinge?
153
BERENGER: în momentul acela cele două lumi s-ar dezintegra, s-ar aneantiza reciproc. Ba încă, zic pesimiştii, toate universurile s-ar distruge între ele. E posibil să se întîmple aşa ceva.
MARTHE: Crezi? E groaznic. Şi ce va fi atunci? Nu va mai fi nimic.
BERENGER: Totul ar trebui luat de la început.
JOSEPHINE: Ascultă, dragul meu, mie mi se pare că tu bei prea mult de la un timp. De-asta nici nu prea mai lucrezi.
BERENGER: Nicidecum. Păi ce fac eu acuma?
JOSEPHINE: Atunci înseamnă că băutura îţi inspiră literatura asta de duzină pe care ne-o serveşti acum ca exemplu!
MARTHE: Lasă-l în pace, e liber să...

JOSEPHINE: în loc să divaghezi atîta, hai, mai bine, să ne plimbăm prin iarbă. Iarba împrospătează ideile.
BERENGER: Da, să ne plimbăm, să ne plimbăm.
Le ia de mină pe Josephine şi pe Marthe şi se îndreaptă toţi trei către fundal, unde se află un copac în floare, sau un tufiş mare înflorit. Jose'phine este în stînga lui Berenger, iar Marthe la dreapta lui. Din stînga Josephinei ţîşneşte dintr-o dată din pămînt o coloană roz, micuţă şi înflorită.
JOSEPHINE *(înfiorată de spaimă):* Ce-i asta?
BERENGER: O coloniţă, vezi bine.
MARTHE: Se clatină.
BERENGER: învaţă şi ea să se ţină pe picioare.
JOSEPHINE: Adineauri nu era aici.
BERENGER: Vezi bine că nu era. A ţîşnit din neant Uită-te, e încă foarte proaspătă.
JOSEPHINE: Ce e neantul?
BERENGER: E o ipoteză cosmică de lucru! *(în timp ce el vorbeşte, Marthe culege floricele dimprejur.)* Nu poţi spune că există, fiindcă dacă ar exista, atunci n-ar mai fi neant. E ca o cutie în care intră şi din care ies toate lumile şi toate lucrurile şi care, totuşi, e foarte, foarte mică, mai mică decît cea mai mică gaură de şoarece, mai mică decît orişice micime - pentru că nu are dimensiune. Vezi tu, toate aceste castele defuncte, ale căror dovezi nu sînt decît aceste ruine, ele sînt, desigur, pe de-a-ntregul prăbuşite, dar cine ştie, poate că... poate că - şi aici, în asta stă toată speranţa noastră - poate că într-o bună
154
zi, după ce vor fi traversat neantul, totul va fi reconstruit, va fi restaurat de partea cealaltă. Poate că totul va fi construit invers. Invers, de vreme ce reconstruirea se face dincolo. Poate că reconstruirea a şi început; pietrele, ruinele ce' pleacă de aici se relipesc dincolo. Ca şi toate lucrurile, de altfel. Iar lucrurile simt asta, de aceea totul aici *(arată împrejur)* are acest aer triumfător, de frumuseţe şi bucurie, ca astăzi.
Copacul din fund, către care se îndreptau Berenger, Marthe şi Jose'phine, dispare brusc.
MARTHE: A dispărut copacul. Ce s-a întîmplat cu el?
BERENGER: Precis că a fost aspirat de pompa neantului.
JOSEPHINE: Ah, nu, asta-i deja prea mult!
BERENGER: Nicidecum, e ceva foarte natural.
JOSEPHINE: Cum îţi explici aşa ceva?
BERENGER: E pentru restabilirea echilibrului.
JOSEPHINE: Care echilibru?
BERENGER: Echilibrul. Vreau să spun: echilibrele mundane şi ultra-mundane. Atunci cînd un lucru dispare *(coloana dispare),* un alt lucru trebuie să apară *(reapare copacul).* Toate obiectele sînt accesorii ale cosmosului, toate sînt numărate. Există, bineînţeles, mai multe infinituri, însă înăuntrul fiecărei infinităţi există finitudini... există nişte limite ale infinitului.
MARTHE: Acum înţeleg şi eu, mamă. Papa vorbeşte de contabili-, tatea pluri-universală.
Copacul dispare din nou. Reapare coloana.
BERENGER: Contabilitatea se joacă: unu *(dispare coloana),* doi
(apare copacul). Un, doi. *(Acelaşi joc.)* MARTHE: Ce caraghios e! JOSEPHINE: Chiar crezi? BERENGER: Unu *(copacul şi tufişul dispar simultan).* Poftim!
Doi *(copacul şi tufişul apar brusc împreună).* O eroare de
calcul, cînd contabilul s-o fi încurcat., sau, mai precis, şeful
depozitului de accesorii.
Apare imaginea Trecătorului din Anti-Lume.
155
MARTHE: Din cauza lui, totul s-a încurcat din cauza lui. JOSEPHINE: Asta n-are nici un sens. *(Trecătorul dispare; dispar*
şi copacul şi coloana.) Ei, haide, zău, nu există nici o regulă.
Nu tu poţi să stabileşti regula BERENGER: Ba da, totuşi. JOSEPHINE: Ei nu, spune şi tu.
Reapare copacul.
BERENGER: Ba da, vezi şi tu, nu ţi-am spus eu? MARTHE: Ţi-a spus papa.
Dispariţii şi apariţii succesive ale copacului, coloanei, în două sau trei reprize.
JOSEPHINE: A cam început să mă agaseze. Ce-i cu toată chestia
asta?
BERENGER: E foarte simplu. Decizia îţi aparţine. Ce preferi. JOSEPHINE: Eu prefer asta. *(Arată spre coloană, care rămîne.)* BERENGER: Atunci păstrează-ţi coloana Ţi-o ofer. Un cadou de
la mine.
JOSEPHINE: Mulţumesc. Cum să fac s-o ţin pe loc? MARTHE: Tocmai dorinţa ta e forţa de a o reţine.
BERENGER: Frontiera realului e imperceptibilă. Poţi foarte lesne
să treci peste ea. Priveşte. *(Apar şi reapar piciorul şi pipa*
Trecătorului din Anti-Lume.) Uite. *(Reapare, şi apoi dispare*

acelaşi personaj, dar fără cap şi fără pipă.) Priveşte. JOSEPHINE: Nu mă mai tot plictisi acuma cu omul ăsta. Ţi-am
spus că nu mai vreau să-l văd. BERENGER *(aparte):* Şi cînd te gîndeşti că mai există oameni
care-şi închipuie neantul ca pe un vid enorm şi negru, o
prăpastie fără fund. Totuşi, neantul nu e nici negru, nici alb,
iar ca să fie fără fund ar avea nevoie de cîmpuri şi cîmpuri şi
cîmpuri de spaţiu. JOSEPHINE: Ţi-am spus că nu mai am nici un chef să-l văd pe
domnul ăsta Fie că e, fie că nu e din lumea noastră, pipa lui
mă enervează. BERENGER *(tot aparte):* Da Neantul nu-i nici alb şi nici negru.
El nu există. E pretutindeni.
156
JOSEPHINE: Hei, unde eşti, dragule? Eşti în neant sau eşti dincolo? Eu îţi vorbesc, iar tu nu spui nimic.
BERENGER: Cum faci de-mi pătrunzi gîndurile?
JOSEPHINE: Fiindcă sînt foarte atentă. Te ascultam, ascultam ce zici. Pentru că eu te ascult, nu ca tine...
BERENGER: Bine, dar nu reflectam cu voce tare. Nici măcar nu mi-am mişcat buzele.
JOSEPHINE: Asta nu te împiedică să auzi ce gîndeşte celălalt; totul e să pui bunăvoinţă în ascultare.
MARTHE *(se apropie de ei cu buchetul de flori culese):* **Pe tine** omul n-are decît să te privească, şi imediat ştie la ce'te gîndeşti. Ai aşa o figură expresivă! Ar fi trebuit să te faci actor de cinema Sau mim. Ori maimuţă. îţi plac florile mele?
BERENGER: Sînt formidabil de vii şi de proaspete.
MARTHE: Vrei una? *(îi prinde o floare la butonieră.)* Ţi-am dat-o pe cea mai frumoasă. *(Se întoarce către Josephine:)* Vrei şi tu una? Vrei două? (//' *pune Josephinei o floare la pălărie.)*
BERENGER: Pe mine mă topesc gesturile tandre. Ah! dacă toată lumea ar fi ca tine! Cu toţii am trăi în cea mai deplină armonie. Viaţa ar fi posibilă şi am putea să murim liniştiţi, fără nici o durere. Cînd ai o viaţă frumoasă, poţi să mori frumos. Ar trebui să ne iubim de-a pururi.
JESEPHINE: Se mai şi întîmplă aşa ceva, din cînd în cînd.
MARTHE: Eu iubesc tot timpul.
BERENGER: Pe cine iubeşti?
MARTHE: Păi, iubesc... Nu ştiu... Dar iubesc. E-atît de frumos tot ceea ce văd!
BERENGER: Ai dreptate. Dar uităm de asta în majoritatea timpului, uităm. Cînd ai să ne mai vezi necăjiţi, pe mama şi pe mine, adu-ne aminte de ziua asta frumoasă.
JOSEPHINE *(Marthei):* Vezi să nu-ţi cadă florile. *(Lui Berenger.)* Cînd ajungem acasă unde-o să punem coloana asta? Pe balcon sau în curte?
BERENGER: Nu m-ara simţit niciodată aşa de bine. Niciodată n-am fost aşa de fericit. Niciodată nu m-am simţit atîta de uşor. Ce se întîmplă cu mine? *(în vreme ce vorbeşte cu Marthe, peisajul se schimbă: coloana dispare încetişor.)* Mulţumită ţie. Ai dreptate.
157
JOSEPHINE: Aerul. Cred că aerul îţi face bine. Oxigenul. Ar trebui să vii mai des la ţară. Aşa ţi-a spus şi doctorul. Şi-apoi e şi mersul: mersul în aer liber face foarte bine, se ştie asta.
BERENGER: Da, desigur, e şi asta, e şi asta. Totuşi mă uit la toate, de parcă le-aş vedea acum pentru prima oară. Mă simt ca nou-născut.
JOSEPHINE: De-acum înainte n-ai decît să ţii ochii deschişi.
BERENGER: Cum să-ţi spun că e? E ca şi cînd ai întîlni o veche fericire uitată, o bucurie uitată şi totuşi bine cunoscută, aşa, ca un lucru care-mi aparţine de cînd lumea şi pe care-l pierd în fiecare zi, dar pe care, totuşi, nu-l pierd definitiv niciodată! Aşa este.
JOSEPHINE: Calmează-te. Nu-i nevoie să ţopăi ca un puştan.
MARTHE: Dar nu face nimic. Nu-l vede nimeni. Englezii au plecat.
JOSEPHINE *(lui Berenger):* E cam vag tot ce zici.
BERENGER: Ba nu, din contră, e cît se poate de concret. E o uşurare fizică. Mă simt mai uşor, la modul concret. Plămînii mi se umplu cu un aer mai uşor ca aerul. Aburii mi se urcă la cap. Ah, ce beţie divină! Divină beţie! Simţiţi şi voi minunăţia asta? O simţiţi şi voi?
JOSEPHINE: Puţin, poate. Puţia
MARTHE: Eu o simt mult
JOSEPHINE: N-ar trebui să fim neliniştiţi din cauza asta? Mi-e teamă că-i mai degrabă ceva anormal.
BERENGER: Nu, în clipa asta eu nu mai simt nici o neliniște. Absolut nici o grijă.
JOSEPHINE: Cu atît mai bine pentru tine. Măcar să dureze.
BERENGER: Sînt beat de certitudini.
JOSEPHINE: Care certitudine?
MARTHE: Mamă, nu-i mai pune întrebări. Ar putea să-i tulbure certitudinea.
BERENGER: Sînt beat de certitudine, de certitudine, nu ştiu precis de care certitudine. Dar e sigur că e o

certitudine.
JOSEPHINE: Atunci nu-i certitudine, de vreme ce-i nesigură şi nedefinită. Ceea ce caracterizează certitudinea este precizia
BERENGER: Pentru mine, pentru mine o certitudine limitată nu mai este o certitudine, tocmai fiindcă are frontiere, tocmai pentru că-i ameninţată de limită, adică de ceea ce îi neagă
158
caracterul de certitudine. De altminteri, nimic nu e mai imprecis decît precizia
JOSEPHINE: Ar fi cazul să-l reciteşti pe Descartes.
BERENGER: Ce va să zică precizia?
JOSEPHINE: Vorbeşti o limbă foarte particulară. Cu tine, cuvintele nu mai valorează nimic. Nu mai ştii ce sens au cuvintele.
MARTHE: Pentru mine au, eu înţeleg...
JOSEPHINE: Tu să taci. Dacă-i taică-tu, nu-i nevoie să fii de acord cu tot ce zice, fără să te gîndeşti şi tu puţin. *(Lui Berenger):* Numai tu înţelegi ce zici. Şi cîteodată nici tu nu înţelegi...
. •
MARTHE: Ba eu îl înţeleg.
JOSEPHINE: Aiurea!
BERENGER: Şi chiar dacă nu înţeleg, ce-are-a face? Dacă aş înţelege, aş fi mai puţin fericit.
JOSEPHINE: Totuşi, o raţiune trebuie să existe şi-n asta!
BERENGER: Poate că. la urma urmei, o fi vreuna. Hai să mergem, să mergem.
JOSEPHINE: Mersul nu ne poate face rău.
MARTHE: Să mergem. Dă-mi mîna, papa, dă-mi mîna, mamă.
Se iau de mînă, se întorc şi fac cîţiva paşi către fundul scenei. Pe pînza de fundal, care s-a derulat din cînd în cînd de-a lungul conversaţiei lor, arătînd diverse peisaje, apare acum un pod de argint, foarte mare.
BERENGER: Iată, iată motivul. Totul e din cauza asta. Priviţi! Priviţi!
Berenger se desprinde de ele şi face cîţiva paşi în fugă spre pod.
JOSEPHINE: Un' te duci?
MARTHE: Aşteaptă-ne şi pe noi. Unde fugi aşa? Nu te duce!
JOSEPHINE: Aşteaptă-ne!
Văzînd şi ele podul de argint, Jose'phine şi Marthe strigă:
JOSEPHINE/MARTHE: Cît e de frumos! JOSEPHINE: Magnific! MARTHE: Vezi că tata a avut dreptate?
JOSEPHINE: Da. Nu te-ai înşelat, Berenger.
159
Podul de argint, scăldat în lumină deasupra abisului, îşi leagă cele două capete precum un arc aerian plutind deasupra rîului, călare pe norii de
lumină.
Marthe şi Jos6phine s-au apropiat şi contemplă imaginea. Din dreapta şi din stingă intră Englezii; privesc şi ei podul. Oricum, ei sînt mai calmi, mult mai calmi, iar comentariile lor sună foarte rezonabil.
BERENGER: Acum înţeleg, acum înţeleg raţiunea acestei imense
bucurii. Iată de ce m-am simţit dintr-o dată atît de uşor. PRIMUL ENGLEZ *(intră prin curte):* Oh! PRIMA ENGLEZOAICĂ: Ah!
AL DOILEA ENGLEZ *(intrînd prin partea opusă Primului):* Ah! A DOUA ENGLEZOAICĂ: Oh! JOHN BULL *(intrînd prin curte):* Oaho! BĂIEŢELUL *(intrînd cu părinţii):* Maamăă, ce chestie! PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Nu-i frumos să spui
„chestie!" Vezi şi tu: este un mare pod de argint ZIARISTUL *(intrînd prin curte):* Ah! Aici eraţi, domnule Berenger. Puteţi să-mi spuneţi ceva despre podul acesta? JOSEPHINE: Domnule, vă rog să-l lăsaţi în pace, el nu e arhitect,
de unde să se priceapă el la construcţii? ZIARISTUL: Iertaţi-mă, doamnă, n-am vrut! *(Iese.)* MARTHE: Nu se vede nimic. S-au băgat englezii-n faţă! JOSEPHINE: Doamnelor şi domnilor, fiţi buni şi daţi-vă la o
parte. Noi am văzut primii podul!
Unul după altul, toţi Englezii spun: „I'm sorry" şi se depărtează. Şi Fetiţa spune „I'm sorry", nu şi Băieţelul.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Spune „I'm sorry", că dacă nu, îţi trag
una la fund!
BĂIEŢELUL: Nu vreau să spun „I'm sorry". PRIMA ENGLEZOAICĂ (Josephinei): I am sorry!
Ascuns un timp vederii de către Englezi, podul de argint reapare acum şi mai luminos. De cealaltă parte a lui, se văd vagoanele unui trenuleţ de munte, cabine de teleferic în mers, de toate culorile. Arcul de lumină trebuie să răsfrîngă înmiit lumina strălucitoare a soarelui.
JOSEPHINE: De ce-or fi atît de şocaţi? Ei au la ei podul ăsta în
fiecare zi, se pot uita mereu la el. PRIMUL ENGLEZ: Nu ne uităm la el decît în zilele de sărbătoare.
E de ajuns. AL DOILEA ENGLEZ: în Franţa, nici măcar atunci nu e privit.
Pe pod încep să treacă maşinuţe în plină viteză. Geamurile lor primesc lumina strălucitoare, pe care o refractă în mii de culori.

MARTHE: Ce-i cu luminiţele alea care se mişcă? Parcă-s faruri
de diamante auto-mobile.
BERENGER: Fără îndoială, sînt acele faimoase particule luminoase pe care savanţii le numesc „fotoni".
ZIARISTUL: Deşi lumea zice de francezi că sînt nişte mari
pierde-vară. MARTHE: E-adevărat? PRIMA ENGLEZOAICĂ: Şi în America sînt poduri aşa de mari,
însă americanii trec peste ele cu ochii închişi. JOSEPHINE: O s-o faci mai proastă decît este. nu vezi că te ia în serios? A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Din cauza asta se întîmplă
atîtea accidente acolo, şi cad atît de mulţi. MARTHE: Ştiu şi eu că glumeşte. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ca şi în Rusia. JOHN BULL: Eu am văzut şi-n Australia. JOSEPHINE: Cînd nu glumeşte el? De fapt, e mai bine să
glumească. Cînd nu spune tîmpenii, înseamnă că e trist. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Numai că acolo nu se uită
lumea la poduri. Ai zice că-nu-i interesează deloc. • JOHN BULL: Lumea nu-i interesată acolo decît de utilizarea podurilor.
MARTHE: Eşti trist adesea? Ah! mă întristează să te ştiu trist. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Asta face ca podul să nu mai existe. A DOUA ENGLEZOAICĂ: Conştiinţa utilităţii este distrugătoare. BERENGER: Sînt trist cînd mă gîndesc că anii se duc de la noi
precum sacii care ni se înapoiază greoi. Sînt trist cînd mă
gîndesc că ne vom despărţi unii de ceilalţi şi că fiecare se va
despărţi în final şi de sine. Dar tristeţea-i ca o nucă seacă.
(Sare vesel.) Astăzi sînt plin de bucurie, mă ia fericirea pe
sus.
160
161
Continuă să ţopăie vorbind aşa, făcînd gesturi mari cu braţele, ca dînd din aripi.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Distrugătoare a ce?
AL DOILEA ENGLEZ: Distrugătoare de tot
JOHN BULL: Este o admirabilă construcţie englezească.
ZIARISTUL: Datează din vremea Măriei Stuart.
JOSEPHINE ***(îţi*** *scoate lornieta ca să-şi ascundă stînjeneala);* Atenţiune! Atenţiune! Se uită lumea la tine! *(Aşa este: Englezii s-au întors cu faţa la public şi îl privesc - vag dezaprobator - pe Be'renger.)* Linişteşte-te. Ai o exuberanţă excesivă, prea meridională pentru latitudinea la care ne aflăm. Nu faci bine: e ridicol ce faci.
ZIARISTUL: Dar a fost nevoie să-l restaureze.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Nu se mai fac poduri de acest fel în zilele noastre.
BERENGER *(ţopăie, sare vesel):* Iartă-mă, Josephine, iartă-mă. iertaţi-mă, doamnelor şt domnilor, nu mai pot de bucurie. îmi vine să zbor de fericire.
JOHN BULL: Nu mai poate de bucurie.
BERENGER: Bucuria mă duce, mă conduce.
ENGLEZII: Bucuria îl duce.
ENGLEZOAICELE: îl conduce.
PRIMA ENGLEZOAICĂ *(Băieţelului):* Uite, vezi? Domnul e francez!
FETIŢA: De ce ţopăie domnul?
BERENGER: Mă duce, mă conduce, mă transportă, mă înalţă de pe pămînt.
într-adevăr, picioarele lui Be'renger s-au înălţat cîţiva centimetri de la sol.
JOSEPHINE: Berenger, nu mai vorbi aşa de tare.
BERENGER: Tălpile mele ating creştetul ierbii!
JOSEPHINE: Da" ce faci tu acolo? Opreşte-te!
BERENGER *(englezilor):* N-aţi remarcat nimic?
PRIMUL ENGLEZ: Pare să fie fericit.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Dar ce face?
ZIARISTUL: Merge foarte repede.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Parcă alunecă. Da, alunecă.
AL DOILEA ENGLEZ: Cred că-i imită pe schiori sau pe patinatori.
162
; PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Se distrează şi el, că e
duminică! fA DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Duminica-i făcută, pentru
distracţie. Dar nici să faci gesturi aşa de nebunești! JOSEPHINE: Berenger, lumea zice că eşti nebun. '
BĂIEŢELUL: Ai zice că a mai crescut puţin. Şi oamenii mari pot
să crească. *(Mamei sale:)* Mai creşti şi cînd eşti mare? : JOHN BULL: Poate. Cred că a crescut cu vreo şase, şapte

centimetri. Aşa ceva, în Anglia, nu-i ceva extraordinar.
(Josephinei): Liniştiţi-vă, doamnă. JOSEPHINE: Bine, dar aşa ceva nu e cu putinţă. E- ceva nemaipomenit. ZIARISTUL: De la înălţimea noastră abia se vede. Noi sîntem înalţi, de obicei. Mult mai înalţi decît..
AL DOILEA ENGLEZ: Niciodată nu va fi la fel de înalt ca noi. PRIMUL ENGLEZ: Ori, dacă se va întîmpla cumva, oricum nu se va menţine multă vreme. *(Berenger a aterizat deja cu picioarele pe pămînt.)* Vedeţi? deja şi-a recăpătat înălţimea medie. *(Berenger se desprinde iarăşi de sol.)* MARTHE: Ce caraghios! Tăticu' merge pe deasupra peluzei. Merge de-adevăratelea pe deasupra peluzei. JOSEPHINE: Taci din gură. Eşti nebună. O să rîdă lumea de noi. *Cei doi copii încep să ţopăie uşor.*
PRIMA ENGLEZOAICĂ *(Fiului):* Fii cuminte. Ce tot face acolo? IA DOUA ENGLEZOAICĂ *(Fetiţei):* Nu mai sări aşa, e semn de proastă educaţie. ; PRIMUL ENGLEZ: Asta-i proasta educaţie care se face în şcolile noastre. Nu mai e ca înainte.
JOSEPHINE: Zău, haide, Berenger, dai un foarte rău exemplu. MARTHE: Ba da, ba da, e adevărat, tăticu' merge pe deasupra peluzei. *(Josephine priveşte prin lornieta către picioarele lui Be'renger.)* Uită-te la picioarele lui! JOSEPHINE: E adevărat, asta-i evident. *(Către Be'renger:)* Ştii că nu e frumos ce faci, nu? înţelegi ce vreau să spun. Ei, gata, Herbert! PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: E felul său particular de a-şi exprima bucuria. *(Josephinei:)* Lăsaţi-l, doamnă, dacă asta-i face plăcere.
163
JOHN BULL: Există mii de feluri de a-ţi exprima bucuria. Pe de altă parte, nu trebuie să ne-o exprimăm. AL DOILEA ENGLEZ: Noi sîntem pentru discreţie. ZIARISTUL: E o trăsătură de caracter a lui. Ia să notez. PRIMA ENGLEZOAICĂ: E un artist PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Mie mi se pare original. Fermecător.
JOHN BULL: Mie nu mi" se pare. PRIMUL ENGLEZ: Doar e musafir aici! JOSEPHINE: Herbert! Herbert! PRIMUL ENGLEZ: Să nu mai insistăm. JOSEPHINE: Treizeci de centimetri de la pămînt! O să rîdă lumea de noi! Ne faci de rîs! JOHN BULL: Mie mi se pare mai degrabă că-i prost-crescuL
Cele două Bătrîne Englezoaice ţopăie ca păsărelele.
PRIMUL ENGLEZ: E lucru ciudat pentru un continental: ar fi trebuit ca, dimpotrivă, să fie cu picioarele bine-nfipte pe pămînt! AL DOILEA ENGLEZ: Dar poate că-i vorba de boala care se numeşte, la ei. maladia Sfîntului Guy! PRIMUL ENGLEZ *(către Ziarist):* Ce părere aveţi? ZIARISTUL: Omul modern este un om dezechilibrat. Asta se vede din chiar manifestările sale. JOHN BULL *(privindu-le pe Bătrînele Englezoaice):* Ia uită-te şi la babele-astea! Găini smintite. Uite că boala se ia. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Nu înţeleg cum se poate da lumea în spectacol îţi halul acesta! *(începe ţi ea să ţopăie, în vreme ce-i atrage atenţia Băieţelului:)* Gata! Astîmpără-te! Ţi-am spus să stai locului! A DOUA ENGLEZOAICĂ: Nici eu nu mai pot *(începe şi ea să ţopăie.)*
PRIMUL ENGLEZ: Cred că soţiile noastre şi-au pierdut minţile. AL DOILEA ENGLEZ: Nu e o vină prea mare. *(Cei doi Englezi încep să ţopăie la rîndul lor.)* A DOUA ENGLEZOAICĂ *(sărind şi spunîndu-i Fetiţei):* Gata! Ţi-am spus să te astîmperi.
ZIARISTUL: Ar trebui ca insularii ăştia să fie puşi în carantină înainte de a li se da voie să vină pe continent! *(începe şi el să ţopăie.)* JOHN BULL: Uite ce va să zică să nu ai trupul bine înfipt pe pămînt Chestia e molipsitoare. *(începe să sară şi el, greoi, alături de ceilalţi. în acest moment, numai Berenger şi ai lui nu ţopăie; ceilalţi, părinţi şi copii, sar mai departe în tăcere.)* JOSEPHINE *(lui Berenger):* Toată lumea-i de acord cu mine: semn de proastă educaţie. *(Către Marthe:)* Te rog foarte mult să nu faci şi tu ca el! MARTHE: Dar toată lumea-l imită. Numai că nimeni nu poate face ca el. Tăticu' e mai graţios. JOSEPHINE: O fac numai din politeţe. *(Către Berenger:)* E semn de proastă creştere. JOHN BULL *(cu voce groasă, oarecum cîntînd):* Nu, **nu, nu-i**

semn de bună purtare.
BERENGER: Imediat mă voi purta mai bine. JOSEPHINE: Te vor ataca în ziare. Nici nu ai viză de Anglia
Ceilalţi Englezi reiau în cor: „Nu, nu, nu-i semn de bună purtare". Se opresc din mişcare.
BERENGER: Mă simt eliberat şi împins în sus de bucurie. JOSEPHINE *(Marthei):* Ce zice?
MARTHE: N-ai auzit! Iradiază; e eliberat şi împins în sus de bucurie.
întregul pasaj care urmează e pronunţat cîntat.
JOHN BULL: Ce spune? BĂTRÎNELE ENGLEZOAICE: Ce zice? CEI DOI ENGLEZI şi ZIARISTUL: Ce spune? FETIŢA *(solo):* Zice că-i eliberat şi împins în sus de bucurie. Nu e de condamnat.
Birenger se deplasează în salturi şi se preface că se aruncă în apă. Pasajul cîntat se încheie.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Păşeşte pe deasupra pă-mîntului...
164
165
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ba ai putea crede că plutește-n apă, dansînd călare pe căluţul său de mare, pe marele său hipocamp.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Pe fundul oceanului.
ZIARISTUL: în dimineaţa asta, aerul are densitate acvatică.
AL DOILEA ENGLEZ: Iar cerul e albastru...
JOHN BULL *(cîntînd):* Iar cerul nostru albastru englezesc zici că are o profunzime marină.
JOSEPHINE: Cel puţin ai putea să ne explici şi nouă.
ZIARISTUL: Această atitudine bizară, mişcările astea atît de excentrice ar trebui să ni le explice şi nouă.
AL DOILEA ENGLEZ *(către Berenger):* Domnule, iertaţi-mă, dar îmi permit să gîndesc, într-adevăr, că atitudinea dumneavoastră necesită nişte explicaţii.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Ne va explica
ENGLEZII *(în cor vorbit):* Străinul musafir la noi o să se explice.
JOSEPHINE: Explică-te, Herbert, haide, explică-te!
BĂTRÎNELE ENGLEZOAICE: Explicaţi-vă, dragă domnule, scumpul nostru musafir!
ENGLEZII: Explicaţi-vă, domnule străin.
ENGLEZOAICELE: Explicaţi-vă.
ZIARISTUL: Aduceţi cumva o nouă epidemie?
Lui Berenger îi vine foarte greu să stea lipit de pămînt. Din cînd în cînd face nişte salturi uşoare, ca şi cînd ar da să-şi ia zborul.
BERENGER: Dar vedeţi bine că-mi vine să zbor.
ZIARISTUL: Zice că-şi ia zborul.
BERENGER: Am regăsit posibilitatea, vechiul mijloc de a...
Face un salt de un metru.
PRIMUL ENGLEZ: Zice c-a regăsit metoda AL DOILEA ENGLEZ: Ce metodă a regăsit? ZIARISTUL: Metoda de a zbura.
Berenger face un salt înalt de doi metri.
JOSEPHINE: Ei, haide, ce naiba, nu eşti fluture. JOHN BULL: Asta nu-i o treabă-n legea firii.
166

MARTHE *(Josephinei):* Nici omidă nu e! PRIMUL ENGLEZ: Nu, nu e-n legile firii. BERENGER: Vă asigur că fac totul în chip spontan. Aşa îmi vine.
Totul îmi vine de la sine. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Dacă-i vine de la sine, poate
că e totuşi ceva firesc. JOSEPHINE: Ţi-ai pierdut minţile. BERENGER *(oprindu-se):* Zborul este pentru om o necesitate
indispensabilă. JOHN BULL: Eu nu te cred. BERENGER: La fel de naturală şi de indispensabilă precum respiraţia
PRIMUL ENGLEZ: Avem mai ales nevoie să mîncăm. fAL DOILEA ENGLEZ: Şi în al doilea rînd să bem.
ZIARISTUL: Apoi să filosofăm.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Şi numai dacă ne mai rămîne ceva timp... A DOUA ENGLEZOAICĂ: Abia atunci am putea zbura, ca să ne
distrăm.
JOSEPHINE: Nu vezi că nimeni nu-i de partea ta? BERENGER: Ba nu, nu e aşa. Toată lumea ar trebui să ştie să zboare. Zborul e un dar înnăscut, toată lumea uită asta. Cum
oare am putut să uit procedeul? Cît e de simplu, totuşi, de
luminos şi copilăresc! A nu zbura e mai rău decît a nu mînca,
şi din cauza asta ne simţim atît de nefericiţi. PRIMUL ENGLEZ: Ba eu nu mă simt deloc nefericit. PRIMA ENGLEZOAICĂ: De fapt, dacă ne gîndim bine, am face
multe economii dacă am şti să zburăm. JOHN BULL: Asta ar fi moartea industriei. BERENGER: Toţi sînteţi

nefericiţi fără s-o ştiţi. Căci de aici
provine mizeria omului, din faptul că nu poate să-şi ia zborul.
Că a uitat să zboare. Ce-aţi zice dacă am uita să înotăm, să
mergem, să stăm în picioare, să ne aşezăm? JOHN BULL: Eu, dacă mă pot aşeza, sînt fericit. Dar îmi place să stau şi-n picioare. Sau să mă culc cu faţa-n jos şi cu curul pe
post de pătură. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Dragă domnule, dacă am
admite că am ştiut să zburăm cîndva, în orice caz acum e prea
tîrziu ca să reînvăţăm acest lucru. JOSEPHINE: E prea tîrziu.
167
BERENGER: Niciodată nu e prea tîrziu. De altfel, e de ajuns să ne aducem aminte.
ZIARISTUL: în zilele noastre, ştiinţa nu ne mai permite să ne bazăm numai pe memorie. Ba, e mai bine să nu ne punem nici o nădejde în memorie. Memoria nu e sigură. E falsă memorie.
PRIMUL ENGLEZ: Dacă presupunem că pot să existe oameni care zboară, atunci aceştia nu pot fi decît nebuni.
ZIARISTUL: Ba mai mult!
AL DOILEA ENGLEZ: în orice caz, nu toţi.
ZIARISTUL: Dar în orice caz cei care şi-au pierdut capul.
JOHN BULL: Incurabilii, irecuperabilii.
JOSEPHINE: Pînă acum nu l-am mai văzut vreodată făcînd aşa ceva Zău, vă rog să mă credeţi! Uite cîte surprize îmi rezervă încă după atîţia ani de căsătorie!
BERENGER: Dacă în cea mai mare parte a timpului nu mai ştiu să zbor, mi-am păstrat, în schimb, conştiinţa necesităţii zborului. Şi ştiu bine cărei absenţe îi datorăm faptul de a nu putea zbura. E-o chestie de sănătate: dacă nu zburăm, e din cauză că sîntem infirmi.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: De fapt, să ne gîndim, doamnelor şi domnilor, şi să conchidem că - dacă omul a inventat atîtea rachete, avioane, motoare interspaţiale - înseamnă că omenirea simte nevoia să zboare.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Fa încearcă să răspundă acestei nevoi.
ZIARISTUL: Din acest punct de vedere, răspunsul tehnicii a fost pe deplin strălucitor.
JOSEPHINE: N-o s-o faci tu mai bine ca tehnica!
BERENGER: E-adevărat că şi paraliticul merge-n scaunul lui cu rotile? ■
MARTHE: îl împinge altcineva.
BERENGER: Dar automobilistul merge?
ZIARISTUL: El conduce, domnule.
BERENGER: E-nchis în cutie. De condus, conduce cutia, nu el.
PRIMUL ENGLEZ: Dar aviatorul, aviatorul... putem oare spune că aviatorul nu zboară?
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Ce spune soţul meu e just Putem spune că aviatorul nu zboară?
BfiRENGER: Nu zboară.
BĂIEŢELUL: Ba zboară, domnule.
168
PRIMUL ENGLEZ: Tu să taci.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Nu e politicos să te bagi în vorbă cînd
discută doi oameni mari. BERENGER: Nu zboară. Motorul zboară.
JOSEPHINE: N-ai să reuşeşti toată viaţa ta să rivalizezi cu aviaţia. JOHN BULL: Ăsta ar vrea să ne dărîmăm avioanele, să ne scufundăm corăbiile. A DOUA ENGLEZOAICĂ *(Ziaristului):* Poate că-i un duşman al Angliei. Un spion.
PRIMUL ENGLEZ: Unde ne vor duce toate astea? AL DOILEA ENGLEZ: La cea mai mare catastrofă.
BERENGER: Am putea zbura tot aşa cum respirăm. ZIARISTUL: Nu, nu putem zbura aşa cum respirăm.
BERENGER: Ba da. Putem. MARTHE: Şi eu cred că putem zbura tot aşa de bine cum
respirăm.
JOSEPHINE: Eşti nebună, nu se poate! JOHN BULL: Chiar dacă am putea, n-ar trebui. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ba da, fiindcă-i ceva natural. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Mă foarte îndoiesc că aşa ceva e natural, draga mea
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Iar tot ce-i natural e bun. JOHN BULL: Trebuie să ne stăpînim instinctele. BERENGER: Le dominăm zburînd deasupra lor. Trebuie să zbori
cu forţele tale, cu forţele proprii. PRIMUL ENGLEZ: Nu.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ba poate că da. AL DOILEA ENGLEZ: Ba nu, doamnă. FETIŢA: Ba da AL DOILEA ENGLEZ: Nu. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ba da JOHN BULL: Ba nu.
BĂTRÎNELE ENGLEZOAICE *(împreună):* Ba da ENGLEZII: Ba nu.
BĂTRÎNELE ENGLEZOAICE: Ba absolut că da. ENGLEZOAICELE: Poate că da. ZIARISTUL: Chiar dacă lucrul ar fi posibil, aşa cum am văzut,
n-ar fi cu putinţă să zburăm decît pe deasupra drumurilor,
grădinilor, străduţelor... PRIMUL ENGLEZ: A tufişurilor, a căsuţelor joase...

169
AL DOILEA ENGLEZ: Ca o amărîtă de minge de crichet.
JOHN BULL: Omul nu-i o minge de crichet.
BERENGER: Omul poate să zboare mult mai sus decît o biată
minge. înainte vreme, asta se întîmpla adesea Vă spun eu,
nu-i vorba decît să reînvăţăm, să redeprindem zborul. MARTHE: Poate că tocmai din cauza lenei ne-am pierdut uşurinţa
de a zbura. BERENGER: Ce progres e mersul în cîrje? Dacă vom sta tot aşa,
o să uităm şi să mergem. Ceea ce am cam început deja. Ne
pierdem toate puterile.
ZIARISTUL: Ba dimpotrivă, tehnica ne multiplică puterile. BERENGER: Deja nu mai vezi pe străzi decît maşini. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Adevărat, pietonii_au_devenit
tot iflfli rari. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Iar cei care încă sînt pietoni
sînt luaţi în rîs.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Or să dispară şi ei în curînd. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: O să dispărem. BERENGER: Eu vreau să rămîn un pieton pe pămînt şiun_p_ieţgn *{Face uJTl*
fără'sarecurg la
_va_aexj
nici o mecanică artificială. *(Alt salt.)* PRIMA ENGLEZOAICĂ: Vai de mine. Iar începe! MARTHE: Dar cum faci? Arată-mi şi mie! ZIARISTUL: Nu poate mai sus. PRIMUL ENGLEZ: Ne-a arătat tot ce poate. Gata AL DOILEA ENGLEZ: Nu e ceva formidabil. JOHN BULL: Ei bine. Dacă zice că poate să zboare mai sus, să ne-o dovedească. JOSEPHINE: Toată lumea zice că nu poţi să zbori mai sus. Nu
încerca Nu merită. Linişteşte-te. BERENGER: Ba da, ba da, merită. Toţi puteţi să faceţi aşa Să vă
spun ce trebuie să faceţi. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ne va spune ce trebuie să
facem?
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ce zice? PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Zice că ne va spune ce trebuie
să facem? JOHN BULL: Pe cît îmi îngăduie politeţea, îmi îngădui să spun că
ne putem îngădui să pufnim în rîs.
170
ÎERENGER: E foarte uşor. Nu-i nevoie decît de voinţă. Trebuie să ai încredere în puterile tale. Remarcaţi că nu cădem înapoi ca nişte bolovani. IA DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Asta aşa-i, mi-aduc aminte.
ZIARISTUL: Vi se pare că vă aduceţi aminte.
BERENGER: E deja o dovadă că zborul e un lucru natural. Atunci cînd eşti în plin zbor, pe deasupra celor mai înalţi copaci, a unui lac, a unei cîmpii. nu ţi-e frică niciodată. Dimpotrivă, cînd eşti în avion ţi-e frică.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Şi chiar în teleferic.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ba mie mi-e frică şi-n balcon. Sufăr de ameţeală.
BERENGER: Ce-i drept, cîteodată ne mirăm cînd zburăm pe deasupra munţilor, a unei catedrale, ori a acoperişurilor.
AL DOILEA ENGLEZ: Şi ce se întîmpla dacă ne mirăm exagerat?
BERENGER: Dacă te gîndeşti că-i anormal faptul că te menţii în aer fără elice şi fără aripi, atunci credinţa se clatină, începi să pierzi înălţime şi să cobori, dar nu mai repede ca liftul. Alteori, printr-un efort de voinţă, poţi să recîştigi înălţimea, ca şi cînd, în balon fiind, ai arunca din lestul din nacelă. Dar nu pentru multă vreme. E de-ajuns o cît de mică slăbire a voinţei şi începi să vii în picaj. De cîte ori, regăsind în mine însumi secretul zborului, nu mi-am spus, avîntîndu-mă spre înălţimi: „De-acuma ştiu pentru totdeauna. N-am să mai uit cum se zboară, aşa cum nu uit să aud şi să văd"! *(De sus, 'cade începetişor un balon roşu.)* De-acuma, n-am să mai uit. Voi fi atent şi-mi voi aduce aminte. îmi voi nota toate mişcările într-un carnet. Şi le voi reproduce ori de cîte ori voi dori. *(Face un salt uşor.)* Abia mai stau pe pămînt. Am poftă de aer. Vreau înălţime. Voi zbura peste prăpastia din faţă. Vreau să aflu ce se află dincolo, în văile celelalte, dincolo de dealul din faţă.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Abia se mai ţine pe pămînt.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Parcă-i un armăsar nerăbdător, care pufăie şi dă din copite.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Uitaţi-vă! Abia dacă-şi mai ţine vîrful picioarelor pe pămînt
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Se ridică!
Be'renger se ridică vreo cincizeci de centimetri, după care coboară. PRIMUL ENGLEZ: Coboară.
171
; -
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Urcă iar.
AL DOILEA ENGLEZ: Coboară din nou.
JOSEPHINE *(Marthei):* Spune-i să-nceteze. Pe mine nu mă ascultă. *(Către Berenger:)* Herbert, hai să ne-ntoarcem acasă. O să pierdem trenul.

MARTHE *(către tatăl ei):* Cum faci?
BERENGER: E foarte uşor, am să-ţi arăt
JOSEPHINE Asta ar mai lipsi.
BERENGER: Ai să vezi. E un joc. Un joc de copii. Are, firește, nişte reguli, dar nişte reguli simple. Există o mulţime de procedee. Ia să vedem, pe care să-l alegem? Se poate înota în aer, dar e obositor. Poţi să faci pluta, dar nu prea urci aşa Poţi să faci bicicleta, că tot ştii tu să mergi pe bicicletă. Mai e motorul; de vreme ce tot ne-am obişnuit cu el, e recomandabil pentru un debutant Motorul îl înlocuieşte pe om şi funcţiile sale. Vom regăsi funcţia autentică a omului făcînd experienţa deformărilor ei.
Din culise este împinsă o bicicletă, pe care Berenger o prinde. Imediat apar nişte gradene ca de circ, -pe. care se instalează Englezii şi Jose'phine, care sînt deja precum spectatorii la circ. Marthe stă în faţa scenei, în partea grădinii, cu spatele la gradene.
Nu e obligatorie „construirea" circului. Acesta poate fi numai sugerat prin cîteva elemente. înspre curte poate fi plasat un practicabil înclinat, împreună cu două inele circulare pe deasupra capetelor spectatorilor, pentru a avea de ce prinde corzile necesare ridicării acrobatului. Berenger explică executînd. Urcă pe bicicletă.
BERENGER: Uite: mişti gleznele ca şi cînd ai pune nişte roţi în
mişcare. Stai dreaptă în şa, cu mîinile înainte, ca pe un ghidon.
După şapte sau opt pedale, demarezi încetişor. *(Be'renger face turul pistei.)* JOSEPHINE: Dă-te un pic mai deoparte: oamenii nu văd din
cauza ta.
JOHN BULL: E uşor. ZIARISTUL: Să vedem urmarea. BERENGER: Şi dintr-o dată te trezeşti la înălţimea unui şifonier...
din lemn de cireş... a unui cireş mai înalt.. BĂIEŢELUL: Ce face domnul? Este un balon? ENGLEZOAICELE: Oh!
172
ENGLEZII: Oh!
Berenger face turul scenei, după ce s-a agăţat, eventual, de practicabilul înclinat, însă pe deasupra capetelor spectatorilor, care-şi ridică-privirile să-l urmărească. Dispare un moment şi reapare, apoi, tot deasupra celorlalte personaje.
Număr acrobatic: bicicleta nu are decît o roată, apoi rămîne fără ghidon. Be'renger continuă să se învîrtească făcînd în aer mişcări de ciclist. Apoi va coborî, moment în care dispar practicabilul şi inelele.
BERENGER: ... un cireş şi mai înalt. Unul ca ăsta, poftim. Ai înţeles? încearcă şi tu.
în timp ce Be'renger se va învîrti în sus în sensul acelor de ceasornic, Marthe se va învîrti jos, pe altă bicicletă, dar în sens invers.
JOSEPHINE: Fii atentă! Fii atentă! Nu-l asculta!
După dispariţia celor două biciclete, Englezii aplaudă terminarea numărului, Be'renger salută publicul făcînd o reverenţă şi ridicînd braţul ca un campion.
BĂIEŢELUL: Biiis!
BERENGER *(Marthei):* Vezi? Să zbori nu-i mai greu decît să
mergi pe bicicletă. PRIMUL ENGLEZ: Totuşi trebuie să ştii să mergi pe bicicletă. Eu,
unul, nu ştiu.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Eu ştiu. FETIŢA: Se poate învăţa la orice vîrstă. BERENGER *(tuturor):* Totul e să-ţi ţii echilibrul. JOHN BULL: Nici eu, nici eu nu ştiu să mă urc pe bicicletă. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Ştiţi însă să urcaţi pe cal. AL DOILEA ENGLEZ: Dar nu toţi caii au aripi. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Mulţi au. Soţul meu avea în
grajd doi cai cu aripi. JOSEPHINE: Şi zbura des cu ei?
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Nu, erau doar de decor. JOHN BULL: N-am văzut niciodată cai cu aripi! Şi doar am avut
şi eu cai! AL DOILEA ENGLEZ: S-ar părea că există aşa ceva.
173
ZIARISTUL: E o rasă aparte şi care a devenit foarte rară.
Marthe încearcă.
Elementele de circ au dispărut. Tot vorbind, Englezii şi-au părăsit locurile de spectatori. Sîntem din nou la (ară; într-o lumină strălucitoare, se vede iar arcul de argint. în fundal nu se mai vede nici un decor, doar un fel de cer, un vid albastru. Englezii fac cerc în jurul lui Berenger, dar la destulă distanţă unii de ceilalţi şi toţi la o anumită distanţă faţă de Berenger.
JOHN BULL: Una peste alta, şi el foloseşte, aşa cum face toată
lumea, mijloace mecanice de zbor. PRIMUL ENGLEZ: O bicicletă! Asta nu-i cine ştie ce! AL DOILEA ENGLEZ: Mii de oameni pot să meargă cu bicicleta
şi să urce cu ea. Nici nu-i invidiez, de altminteri. PRIMA ENGLEZOAICĂ: E o bicicletă falsă. JOHN BULL: Ceea ce face totul şi mai puţin interesant. PRIMUL ENGLEZ: Cu bicicleta te poţi căţăra, poţi rula şi chiar zbura. ZIARISTUL: O bicicletă ireală nu valorează mai mult decît una
adevărată.

BERENGER: Există un mijloc mai natural. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Zice că există procedee mai naturale. BERENGER: Un procedeu gimnastic. *(Marthei):* Fii atentă.
Din tavan coboară două trapeze cu corzi, de preferinţă din nailon (cel puţin Berenger trebuie ridicat pe corzi de nailon). Ca adineauri, Berenger îşi ilustrează propriile explicaţii.
MARTHE: Da, tăticule.
BERENGER: Uite-aşa: sari cît mai sus, ridicînd braţele. în loc să te laşi să cazi la loc, te agăţi de o creangă imaginară şi te mişti exact ca şi cînd te-ai căţăra într-un pom. *(Sare şi rărriine la un metru deasupra solului.)* Pe urmă,- te sprijini în forţa mîinilor. prinzi o altă creangă şi avansezi. *(Arată cum.)* Aşa că urci din creangă invizibilă în creangă invizibilă. *(Se ridică prin smuciri succesive.)* Poţi să urci cît de sus vrei, fiindcă arborele imaginar este înalt atîta cît doreşte fiinţa ta. Dacă vrei, el se^ poate ridica la infinit. Dacă poţi, nu te vei opri niciodată. încearcă.

MARTHE: E greu. Nu pot
JOSEPHINE: E prea greu pentru ea. Nu are antrenament şi nici nu-i bună la gimnastică.
Băieţelul încearcă şi el. Nu reuşeşte.
BERENGER: Uite-aşa. *(Mai face cîteva salturi în sus, după care coboară încetişor.)* Adevărat, la început e obositor, dar o dată ce te-ai agăţat, n-ai decît să te înalţi. Eşti împins în sus de o forţă. Nici nu-ţi mai simţi greutatea E de-ajuns o mînă ca să te urci. Un deget. Apoi e de-ajuns numai să gîndeşti. *(Mai face un salt uşor. Coboară iarăşi.)* A vrea înseamnă a putea. A vrea înseamnă a putea.
JOHN BULL: E uşor.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Fă şi dumneata dacă poţi.
JOHN BULL: Totul e să fii mai uşor decît aerul. Asta-i singura condiţie, dar nu-i de demnitatea mea.
ZIARISTUL: în plus, e riscant. E periculos. înălţării i se opune forţa de rezistenţă a aerului. Pe care nu trebuie s-o distrugi.
PRIMUL ENGLEZ: Forţa descensională trebuie conservată, fiindcă există riscul să fii cuprins de beţia înălţimilor, analoagă beţiei abisurilor.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Şi poţi să dispari.
PREIMUL ENGLEZ: Nu trebuie atacată nici o forţă a naturii.
BERENGER: Dar nu trebuie să rezişti nici unei forţe, nu-i nevoie de nici o înfruntare. *(Tuturor:)* Vreţi să încercaţi? Vreţi să încercaţi? Vreţi să zburaţi cu mine? *(Englezii se îndepărtează protestînd, cu excepţia Băieţelului şi a Fetiţei, pe care părinţii îi trag cu forţa.)* Hai, nu vă fie frică! *(Către Josephine şi Marthe:)* Pot să vă iau pe fiecare de cîte-o mînă, dacă nu vreţi să zburaţi voi înşivă.
JOSEPHINE: Doar n-o să ne iei cu forţa
PRIMUL ENGLEZ: Doar n-o s-o luaţi pe această femeie cu forţa!
MARTHE: Eu... ce să spun?... Eu aş vrea.
JOSEPHINE: îţi interzic.
JOHN BULL: Noi sîntem împotrivă şi ne vom opune.
ZIARISTUL: Cu toată greutatea noastră.
ENGLEZII *(în cor):* Ne vom opune cu toată greutatea noastră.

Brusc, punînd piciorul pe pămînt prea puternic, Berenger îşi ia rapid zborul şi dispare în înaltul invizibil al scenei.
JOSEPHINE: N-a făcut-o înadins. Sînt sigură că de data asta n-a
făcut-o înadins.
MARTHE: Ba da, a făcut-o înadins. ENGLEZII *(împreună, privind în sus):* Oh! Ah! Oh!
Fetiţa începe să cînte un soi de cîntec vechi englezesc.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: A atins şi a respins pămîntul
mult mai puternic decît ar fi vrut PRIMA ENGLEZOAICĂ: Priviţi ce repede se înalţă. AL DOILEA ENGLEZ: Fără îndoială că e aspirat de vreun curent
atmosferic ascendent. JOSEPHINE: E nebun! E nebun! MARTHE *(Josephinei):* Calmează-ţe. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: E sorbit într-un vîrtej. PRIMUL ENGLEZ: A încetinit AL DOILEA ENGLEZ: Coteşte.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: A atins apele calme ale văzduhului. A DOUA ENGLEZOAICĂ: Zboară paralel cu arcul. BĂIEŢELUL: E un balon, e un balon. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Dar zboară mai sus ca un balon.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Mult mai sus. ZIARISTUL: Nu mai are nevoie să facă mişcări complicate. PRIMUL ENGLEZ: Ba nu mai face nici o mişcare. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Stă drept Stă neclintit în aer. JOHN BULL: Ce face? Ce face? JOSEPHINE: Poate el să facă bine ceva? PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Se-ndreapta-ncetişor către
dealul de dincolo.

PRIMUL ENGLEZ: Cum o face să nu-şi piardă direcţia? A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Se uită. Privirea îl conduce
în direcţia dorită.
MARTHE: Bravo, tăticule, foarte bine, papa! ZIARISTUL: Se urcă şi mai sus! PRIMUL ENGLEZ: Face pluta. AL DOILEA ENGLEZ: Pe orizontală zboară foarte repede. PRIMA ENGLEZOAICĂ: O ia la dreapta.
176
A DOUA ENGLEZOAICĂ: A dispărut la dreapta. ' PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Reapare la stînga. | A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Uite-l la mijloc.
Englezii întorc capetele, ori se întorc cu totul, foarte repede şi comic totodată, urmărind traiectoria lui Berenger.
ZIARISTUL: Iar a dispărut.
PRIMUL ENGLEZ: Iar a apărut
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Uite-l iar.
ZIARISTUL *(Josephinei):* Doamnă, ce părere-aveţi de evoluţia"
soţului dumneavoastră?
JOSEPHINE: Sînt emoţionată. Dar încrezătoare. ENGLEZII şi ENGLEZOAICELE: A dispărut. A reapărut. A dispărut încă un tur.
i *în zare se vede un fel de bulgăre luminos, sau o rachetă - un foc de artificii - care apare şi dispare din ce în ce mai repede, de la dreapta la stînga şi invers.*
JOHN BULL: Asta face treizeci şi şase de tururi, treizeci şi şase.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Nouăzeci şi şapte de tururi.
PRIMUL ENGLEZ: Ba nu. Nouăzeci şi cinci.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Nouăzeci şi şapte.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Nu se mai poate număra. A făcut de
peste două sute de ori turul complet MARTHE: Zboară aşa de repede că ţi se pare că stă pe loc.
Bulgărele de foc se opreşte în mijlocul „cerului".
JOHN BULL: Aşa e, nu se mai învîrte. Urcă drept E la jumătatea drumului dintre cele două dealuri.
Bulgărele face ceea ce se spune.
PRIMUL ENGLEZ: Se opreşte. Ai zice că se opreşte.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Da, se opreşte.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ Se opreşte ca să contemple.
177
Nu se mai zăreşte bulgărele; cel mult, un micuţ Berenger ca o păpuşă minusculă.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Priveşte către cele patru zări
ale orizontului.
ZIARISTUL: Domină cu privirea zările. JOSEPHINE *(pe jumătate neliniştită, pe jumătate admirativă):* Nu l-aş fi crezut în stare de aşa ceva. Oricum, e cineva. Dar e
primejdios.
AL DOILEA ENGLEZ: Merge şi mai sus. A DOUA ENGLEZOAICĂ: Şi mai sus. PRIMUL ENGLEZ: Şi mai sus. A DOUA ENGLEZOAICĂ: Şi mai sus! BĂIEŢELUL: E un balon! E un balon! PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Face gesturi disperate. JOSEPHINE: Doamne! O să cadă? MARTHE: Stai liniştită! Ştii bine că ne-a spus că nu poate să
cadă.
ZIARISTUL: Se menţine. Nu cade. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Nu e mulţumit *(Berenger - păpuşa — se măreşte.)*
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ce-o fi văzut? JOHN BULL: Probabil că s-a întîmplat ceva. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Ce-o fi văzut? JOSEPHINE: Ce-o fi văzut acolo? PRIMUL ENGLEZ: C-o fi putut să vadă? A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Nu se mai vede. JOSEPHINE: Nu se mai vede. A dispărut.
Scena se întunecă încetul cu încetul. Luciri roşii, sîngerii; bubuituri de tunet sau de bombardament. în tăcere, în penumbră, un reflector o luminează vag, decupîndu-i silueta, pe Jose'phine.
JOSEPHINE: Mania asta a lui de a mă lăsa singură! Profită de fiecare ocazie ca să mă lase singură. Şi ştie bine că mi-e frică... O ştie foarte bine. N-am pe nimeni pe lume, pe nimeni, pe nimeni.
MARTHE *(puţin mai departe şi mai în întuneric ca Jose'phine):* II ai pe papa.
JOSEPHINE: Sînt singură. Sînt singură de tot. abandonată în întuneric, abandonată.
178
MARTHE: Dar uită-te mai bine: eu sînt aici, sînt aici. JOSEPHINE: Sînt singură de tot în pădurea adîncă, departe de lume. Mi-e frică.
Apar Ziaristul şi al Doilea Englez, destul de transformaţi ca să ne şocheze noua lor înfăţişare, dar, în orice caz, recognoscibili: sînt desfiguraţi, ca într-un coşmar, dar nu foarte tare. Lucrul se poate realiza prin ecleraj. Poate vor purta nişte măşti cu propriul lor chip, soluţie care pare a fi cea mai bună. în tot cazul, jocul de lumini le poate colora în degrade veşmintele. Cei doi traversează scena rostind:

ZIARISTUL: Vedeţi dumneavoastră, domnule, prietenia... priete-nia-i o înşelăciune. Ba mai mult: ea ucide lent. Ura - iată favorabila ambianţă vitală. Numai ura ne dă putere. Ea e energia însăşi. Ura este energia în sine.
AL DOILEA ENGLEZ: Aşadar, trebuie să ne detestăm? Aş putea să vă detest politicos?
ZIARISTUL: E mai confortabil. Numai că noi ne-am detestat dintotodeauna. prietenia n-a fost decît masca slăbiciunii noastre şi a detestării refulate, a detestării timide. Astăzi, trăim într-o epocă cerebrală şi ştiinţifică. Trebuie să ne privim în faţă, să ne privim feţele, să privim adevărul în faţă. Ca să ne vedem mai bine, e nevoie să luăm o oarecare distanţă, să stăm unii vizavi de alţii... *(îl loveşte uşor cu cotul, în mers, pe al Doilea Englez.)* Vai, iertaţi-mă! V-am lovit. Vă rog să mă scuzaţi.
AL DOILEA ENGLEZ: Nu face nimic. Vă rog, nu face nimic.
ZIARISTUL: înţelegeţi?... Sentimentalismul ăsta... în vremea noastră... Nu mai poţi crede în ea. Nu mai sîntem copii. Fie şters pe veci din vocabularul nostru acest cuvînt ridicol: prietenia!
AL DOILEA ENGLEZ: Dragă prietene, cred că ai dreptate. *(Ies amîndoi.)*
MARTHE: Eu sînt aici, uite-mă. Nu mă auzi?
JOSEPHINE: Pe nimeni.
MARTHE: Nu vrei deloc să mă auzi? Mămico, sînt aici! Sînt oameni împrejur!
JOSEPHINE: Vezi bine că aud, nu mai ţipa aşa!
MARTHE: Sînt oameni prin preajmă.
JOSEPHINE: Ce oameni?
179
MARTHE: Prieteni, ^oi avem mulţi prieteni.
JOSEPHINE: Cum poţi să-i numeşti prieteni? Ce sînt eu pentru ei? Ce înseamnă ei pentru mine? Nu, nu, nu sînt prieteni. Obiecte vide în deşert, monstruos de impenetrabile, de indiferente, egoiste şi crude. Fiecare închis în carapacea lui.
MARTHE: Oh!
JOSEPHINE: Nu, tu nu, Marthe, desigur. Dar ce poţi face tu? Tu nu eşti decît o fetiţă... Eu sînt o fărîmă în această lume enormă. Sînt o furnică rătăcită, înnebunită, care-şi caută tovărăşie. Tata e mort, mama a murit, toţi cei din familia mea au murit. Vecinii noştri de-acasă au plecat definitiv din oraş şi s-au răspîndit prin toată lumea. Nu ne-au trimis niciodată vreo veste despre ei. Nu mai am pe nimeni, nu mai există nimeni pentru mine.
MARTHE: Dar există ceilalţi, toţi ceilalţi. Foarte mulţi oameni.
JOSEPHINE: Nu-i cunosc. Nu-i ştiu, nu mă ştiu. Nişte străini... Părinţii mei erau mari şi puternici. Ei mă ţineau de mînă ca să mă ajute să traversez viaţa. Lor nu le era frică de nimic. Mergeau drept înainte. Lîngă ei, n-aveam de ce să-mi fie teamă... Altădată nu mi-era frică de nimic, n-aveam de ce să-mi fie teamă... Nu-mi era frică decît să nu-i pierd pe ei. Tot timpul mă gîndeam că am să-i pierd. Nu putea să fie altfel. Ştiam că aşa se va întîmpla, ştiam. Iar ziua aceea a venit, prea repede, mult prea repde, din nefericire. De foarte multă vreme sînt singură, absolut singură. De foarte multă vreme... Nu m-am obişnuit cu absenţa lor. Şi nu mă voi obişnui, de fapt. niciodată. Niciodată, niciodată... Sînt singură, abandonată, şi mi-e frică, atît de frică. M-am rătăcit Rătăcitoare... Nimeni nu mă cunoaşte, nimeni nu mă iubeşte, nu sînt nimic pentru ceilalţi. Nici nu contez în faţa lor. Nu contez deloc pentru nimeni.
MARTHE: Am să mă fac mare. Am să devin la fel de puternică precum era mama ta O să te apăr.
JOSEPHINE: în angoasa mea, mă apăr şi eu cum pot Frica m-a învăţat să mă apăr. Mă apăr cu dinţii... mi-au crescut gheare.
MARTHE: Iubeşte oamenii. Dacă-i vei iubi, nu ţi se vor mai părea nişte străini. Dacă nu-ţi va mai fi teamă de oameni, nici oamenii n-or să ţi se mai pară nişte monştri. Şi lor le e frică, acolo, în carapacea lor. Iubeşte-i şi nu va mai exista infern.
180
Marthe nu se mai vede. în penumbră, apare un zid înspre care aleargă, înnebunit, un copil ce seamănă cu Băieţelul Englezilor. încearcă să sară peste zid. Nu reuşeşte. Apare un personaj urît şi mare, care seamănă cu John Bull şi care pare că-l urmăreşte pe Băieţel. Ca şi cei doi Englezi, Băieţelul şi John Bull sînt transformaţi în fiinţe de coşmar.
PERSONAJUL URÎT ŞI RĂU: Golanule!
COPILUL: Lăsaţi-mă în pace, domnule... Iertaţi-mă, domnule.
PERSONAJUL URÎT ŞI RĂU: Căcărează mică. Zi aşa, pungaşule, încerci să ne părăseşti? încerci să scapi? De ce? Spune, pentru ce? ■ "
COPILUL: Iertaţi-mă, domnule. Voiam să mă plimb la lumină. Voiam mai mult cer. PERSONAJUL URÎT ŞI RĂU: Pofticiosule. Golanule. *(îi trage o palmă, îl trage de urechi, copilul plînge.)* Credeai că nu te prind, ai? COPILUL: Nu în pivniţă, domnule, vă rog, nu mă băgaţi în pivniţă. PERSONAJUL URÎT ŞI RĂU: Tîmpitule, ai să înveţi cu ocazia asta că lumina-i mult mai frumoasă cînd o priveşti din fundul unei găuri negre, iar cerul e mult mai pur cînd îl priveşti printre gratii. COPILUL: Nu în carceră, vă rog, nu la carceră, domnule, nu

vreau să mă întorc acolo. PERSONAJUL URÎT ŞI RĂU *(ducîndu-l pe copil):* Ai să te înveţi minte. O să-ţi facem noi educaţie. Vei sfîrşi prin a înţelege.
Cei doi ies.
Alte apariţii în cercul reflectorului; nu distingem cine sînt, apoi se văd: Primul Englez şi Prima Englezoaică, al Doilea Englez şi Ziaristul, oarecum transformaţi, adică uşor caricaturizaţi, făcînd gesturi excesive. Se apropie de Josephine.
ZIARISTUL: Vai, doamnă, sîntem cu tot sufletul lîngă dumneavoastră.
CEI TREI ENGLEZI *(împreună):* Cu tot sufletul alături de dumneavoastră. Cu tot sufletul alături de dumneavoastră.
PRIMUL ENGLEZ: Dacă aveţi cumva nevoie de ceva...
AL DOILEA ENGLEZ: Nu ezitaţi să ne contactaţi.
181
JOSEPHINE: Sînteţi atît de amabili, doamnelor şi domnilor.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Ştiu ce va să zică să fii singur într-o ţară străină. Toţi am trecut prin asta. Soţul meu o să vă ajute şi toţi amanţii noştri sînt la dispoziţia dumneavoastră.
JOSEPHINE: Vai, sînteţi foarte bună, sînteţi prea bună.
ZIARISTUL: Sîntem pe de-a-ntregul la dispoziţia dumneavoastră.
JOSEPHINE: Vă mulţumesc... nici nu ştiu ce să mai spun...
PRIMUL ENGLEZ: Ce zice?
AL DOILEA ENGLEZ: Zice că nu mai ştie ce să zică. Poţi să-ţi imaginezi aşa ceva? Zice că nu mai ştie ce să zică.
Cei trei englezi ies din scenă spunînd:
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Aşa v-a spus, că nu ştie ce să mai spună? ZIARISTUL: A spus aşa: „Vă mulţumesc... nici nu ştiu ce să mai spun..." PRIMUL ENGLEZ *(imitînd-o pe Josephine):* Mulţumesc, nu ştiu ce să mai spun. AL DOILEA ENGLEZ: Naivitatea acestei doamne se confundă cu prostia.
ZIARISTUL: De-aia nu ştie ce să mai spună. Hi! hi! CEI DOI ENGLEZI: Hi! hi!
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Ai putea profita de situaţie. ZIARISTUL: Nu-i de tras nici un profit.
înainte de a ieşi, se mai întorc o dată spre Josephine, o salută ironic, fac gesturi şi grimase groteşti, rîzînd. Stînd cu spatele la ei, Josephine nu vede nimic. Josephine rămîne singură; stă în dreapta scenei.
JOSEPHINE *(ton cîntat):* Şi el? El unde se tot duce? Ce face? Ar fi putut să mă ajute. Ar trebui să mă ajute... M-a abandonat şi el, ca şi ceilalţi. Nici el nu se mai gîndeşte la mine... Nu se gîndeşte la mine...
într-un con de lumină purpurie apare un personaj enorm, îmbrăcat într-o robă lungă şi roşie, şi cu o bonetă roşie. înalt de doi, trei metri, personajul poate fi urcat pe nişte catalige, sau pe o trambulină ascunsă M$ub roba enormă. Este un judecător... Poate să aibă capul de păpuşă, dar să fie grotesc şi enorm. Arată cumplit, fireşte.
Judecătorul uriaş avansează pe rotile înspre Josephine pînă ce ajunge foarte aproape de ea. O priveşte. Ea ridică privirea spre el. în dreapta şi stînga judecătorului sînt doi asesori, şi ei îmbrăcaţi în roşu, mult mai puţin înalţi. De altfel, ei stau pe scaune; numai judecătorul stă în picioare.
Este un tribunal ce avansează pe şine. După ce au ajuns, rulînd încet, lingă Josephine, se vor retrage la fel de încet, cu spatele. Cînd au ajuns Ungă Josephine, unul dintre asesori, gras şi congestionat la faţă, sună din clopoţel. Celălalt are faţa acoperită cu o cagulă. Pauză. ; -
JOSEPHINE: Nu am făcut nimic rău, domnule preşedinte al tribunalului... De ce trebuie să compar în faţa dumneavoastră? Pentru ce sînt acuzată? N-am făcut nimic.
MARTHE *(sau vocea ei):* Mămico, să nu-ţi fie frică. E o viziune, un coşmar. Nu-i nimic adevărat Nu e adevărat dacă şi tu crezi că nu-i adevărat. Mai bine să nu crezi că-i adevărat
JOSEPHINE: Ba da. E judecătorul. îl recunosc.
MARTHE: Nu l-ai văzut niciodată. Nici nu există.
JOSEPHINE: Ei bine, l-am văzut. E judecătorul.
MARTHE: E o halucinaţie, o nălucă, te asigur că... Trezeşte-te, trezeşte-te, o să dispară.
JOSEPHINE: Nu, nu... E adevărat..
■ MARTHE: Nu-i adevărat, mămicuţo. nu-i adevărat. Visezi, îţi spun eu, eu,.. *(Marthe dispare din nou.)*
JOSEPHINE: Domnule preşedinte, n-am făcut rău nimănui... De ce aţi venit? Ce vreţi de la mipe?
PRIMUL ASESOR *(agitînd clopoţelul):* Linişte! Răspunde. Noi sîntem cei care punem întrebările.
JOSEPHINE: Nu e nimic de declarat. Mi-am verificat cu atenţie conştiinţa. Caut şi caut în ea şi nu găsesc nimic să vă spun. Nu vă ascund nimic. Vă jur că nu înţeleg, nu înţeleg... *(Tribunalul tace.)* Dacă toată lumea trebuie judecată, de ce să fiu eu prima? De ce m-aţi ales întîi pe mine din toţi ceilalţi?... De ce să fiu eu ţapul ispăşitor? De bună seamă fiindcă sînt mai lipsită de apărare- decît toţi ceilalţi. Eu nu am-avocaţi. *(Tribunalul tace.)* Eu sînt cea mai pură. Din cauza asta sînt cea mai vulnerabilă? Nu sînt vinovată de nimic. Nu e vina
182
183

mea. Eu n-am făcut nimic rău. Spuneţi-i călăului să nu mă omoare, domnule preşedinte. *(Tăcere a tribunalului.)* Ce rău să fi făcut eu? Ce mi s-ar putea reproşa? Nu mi se poate reproşa nimic. Am fost întotdeauna fidelă... Am fost virtuoasă... mi-am făcut întotdeauna datoria. Am fost mereu la post, acolo, cuminte, tristă, resemnată şi nefericită... *(Plînge.)* Şi nefericită... Vreţi să mă pedepsiţi fiindcă am fost nefericită? Doriţi să condamnaţi virtutea?... Nu asta vreţi, nu-i aşa? Nu asta, desigur... Nu vă înţeleg. Nu vă înţeleg, domnule preşedinte. Loviţi în lupi, nu în mine: eu sînt mielul. *(Judecătorul îşi îndreaptă ameninţător indexul către Jose'phine. Asesorii dau aprobator din cap. Mişcările celui cu cagula pe faţă sînt mai puternice şi mai groteşti.)* Vor să mă condamne... Nu mă cred. Nu, nu, nu.
MARTHE: Nu-i adevărat, să nu-ţi fie frică, nu sînt decît viziunile fricii din tine. Nu-i adevărat. îţi jur. Spune-ţi singură că nu-i adevărat, că-i doar o închipuire a ta, că tu ai inventat totul.
JOSEPHINE: Nu vreau... Nu vreau... Ce-am făcut? N-am făcut nici un rău. *(Plînge.)*
MARTHE *(o îmbrăţişează pe Jose'phine):* Biata mămicuţă, vino în braţele mele şi n-o să-i mai vezi.
JOSEPHINE: Nu. nu, nu, asta nu-i cu putinţă. *(Tribunalului:)* Nu vreau.
MARTHE: Dar bineînţeles că nu e cu putinţă... Sigur că nu-i adevărat.
Al doilea asesor îşi scoate cagula; rolul e jucat de actorul care-l întruchipează pe John Bull. Şi care vorbeşte:
AL DOILEA ASESOR: Raţiunile justiţiei adevărate nu sînt raţiunile inimii, nici cele ale logicii. Dacă justiţia ţi se pare nedreaptă, e din pricină că este echitabilă.
Tribunalul se retrage, cu faţa la Jose'phine, încet şi în tăcere, înspre culise (pe partea curţii).
MARTHE: Ţi-am spus eu. N-a fost decît o vedenie. Una inofensivă. Gata, au plecat judecătorii cei răi... Haide, linişteşte-te, mamă, copilul meu...
Dinspre grădină apare John Bull, cu o mitralieră care, atunci cînd va trage, nu va face nici un zgomot. E însoţit de cei doi Englezi şi de Ziarist.
Prin curte apar cei doi Copii Englezi, cu mamele lor, împreună cu Cioclul de la început şi cu Doctorul.
JOHN BULL: Mai bine cîţiva ani mai devreme decît două minute prea tîrziu... Nu-i aşa, doamnele mele? PRIMA ENGLEZOAICĂ: Aveţi dreptate. A DOUA ENGLEZOAICĂ: Sînt absolut de acord, dragă domnule.
Aveţi întru totul dreptate, dragă domnule. . •
Din stînga apare a Doua Bătrînă Englezoaică -foarte speriată.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Să nu cumva să credeţi că mi-e frică. Nicidecum. Sînt pur şi simplu indignată. Indignată la culme.
JOHN BULL *(celor doi Englezi şi Ziaristului):* Aşa că, dat fiind că soţiile dumneavoastră sînt de acord cu dumneavoastră... *(Ziaristului):* Şi dat fiind că totul merge bine... haideţi!
ZIARISTUL: Haide.
CIOCLUL: Să mergem.
PRIMUL ENGLEZ: Dacă trebuie, haide.
AL DOILEA ENGLEZ: Da, haide.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Protestez energic...
CIOCLUL: Mai bine la vîrsta lor decît mai tîrziu... Acuma, nici nu-şi dau seama. Mai tîrziu or să sufere, se vor opune.
ZIARISTUL: E spre binele lor.
JOHN BULL *(îşi pune mitraliera în poziţie de tragere):* Doamnelor, închideţi ochii.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Să-nchidem ochii.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Protestez.
JOHN BULL *(către a Doua Bătrînă Englezoaică):* Daţi-vă deoparte. Pentru dumneavoastră nu mai e nevoie. *(Ocheşte şi trage: cei doi copii cad.)*
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(care s-a tras deoparte):* Protestez energic.
JOHN BULL: Doamnelor, deschideţi ochii.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: E gata deja?

A DOUA ENGLEZOAICĂ: Ce repede!
CIOCLUL: E ca la euthanasie. Nu chiar euthanasie, am putea spune mai degrabă: euthanasie preventivă.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICA: Protestez foarte, foarte energic.
ZIARISTUL *(celor două Englezoaice):* Vă puteţi culege copiii. CIOCLUL: Nu vă osteniţi, doamnelor. Lăsaţi-mă pe mine. Asta-i meseria mea. Mă ocup eu.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Noi ne-am făcut datoria. JOHN BULL: Şi noi ne-am făcut-o pe-a noastră.

(Doctorului:)
Doctore, fii amabil şi vezi dacă aceşti doi copii au decedat
onorabil. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Protestez. E inadmisibil. Aşa
ceva nu se face. *(Către Unchiul-Doctor):* Dumneata, care eşti
doctor, cum poţi să permiţi aşa ceva? UNCHIUL-DOCTOR: Nu accept. M-am resemnat. JOSEPHINE: Cum? Dumneata, Unchiule-Doctor? Eşti şi
dumneata băgat în afacere? UNCHIUL-DOCTOR *(Josephinei):* Aşa stînd lucrurile, vezi tu, nu
voi mai fi judecat... JOHN BULL *(Englezoaicelor, cu o anume galanterie):* De vreme
ce nu mai aveţi copii de crescut, binevoiţi, doamnele mele... E
rîndul dumneavoastră... Avansaţi, vă rog, avansaţi. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Da, vrem. JOSEPHINE
(Doctorului): Niciodată nu te-aş fi crezut în stare
de-o complicitate atît de odioasă. UNCHIUL-DOCTOR: Ce să-i faci, biata mea Josephine, cu vîrsta
te cuminţeşti. De altminteri, e mai bine aşa Oricum s-ar fi
întîmplat într-o bună zi. Aşa, cel puţin se face mai repede. Mai
bine înainte decît după, mai bine treizeci de ani mai devreme.
decît două secunde prea tîrziu. JOSEPHINE: Cum poţi dumneata... dumneata, care ai salvat atîtea
vieţi, atîtea mii de copii... UNCHIUL-DOCTOR: Voi ispăşi. JOHN BULL *(Englezoaicelor):* Dar desigur, împreună cu soţii
voştri. N-aveţi grijă, soţii voştri vă vor urma îndeaproape.
(Englezilor:) Domnilor, vă rog, după dumneavoastră.
Englezii au o uşoară şi discretă ezitare.
Englezoaicele şi Englezii avansează; John Bull vine în spatele lor, cu
mitraliera.
1ARTHE *(Josephinei):* Nimic din toate astea nu-i adevărat, nu te îngrozi... nimic nu e adevărat
[*Cioclul îi ia pe cei doi copii, fiecare sub un braţ. A Doua Bătrînă [Englezoaică, Unchiul-Doctor, Cioclul, Englezii, Englezoaicele, John Bull şi Ziaristul dispar prin cele două ieşiri ale scenei.*
I *Apare Marele Om Alb. Aceeaşi instalaţie, acelaşi apărata] ca în cazul [Tribunalului. în dreapta Omului în alb, un călău îmbrăcat în alb şi cu o ţcagulă pe faţă. în dreapta călăului, o spînzurătoare. în fund, decorul {reprezintă un cer în amurg, foarte roşu. O dată ajuns lîngă Jose'phine, \ grupul se opreşte. Cîteva secunde de tăcere.*
JOSEPHINE: Nu.
MARTHE *(Josephinei):* Nu te lăsa impresionată. E de ajuns să nu
crezi în ce ţi se pare că vezi. i OMUL ÎN ALB *(arătîndu-i Josephinei spînzurătoarea):* Doamnă,
nu doriţi? Hotărîţi-vă.
îngrozită, Josephine păstrează încă o politeţe mondenă, ca şi Omul în alb: coşmar şi salon deopotrivă.
JOSEPHINE: Nu. Lasă-mă. Iertaţi-mă, domnule. Nu vreau, zău că
nu vreau.
OMUL ÎN ALB: V-aş sfătui să acceptaţi. MARTHE: Dar nu vrea, vă spun eu că nu vrea Dacă nu vrea, nu
vrea OMUL ÎN ALB *(către Josephine):* Gîndiţi-vă bine. Chiar nu? Un
pic de curaj!
JOSEPHINE: Nu, oh, nu. Nu acum. OMUL ÎN ALB: în orice caz, nu puteţi evita la nesfîrşit JOSEPHINE: Nu, nu. O să vedem mîine. Nu, vă rog, poimîine. Nu
astăzi. în acest moment asta nu-mi spune nimic. MARTHE: Dacă nu-i spune nimic. Haide, lăsaţi-o, zău.
CĂLĂUL *(Josephinei):* Doamnă, de ce să lăsaţi pe mîine ce puteţi
face astăzi? Veţi scăpa de-o grijă. MARTHE *(Călăului):* Asta nu te priveşte pe dumneata; nu te mai
băga în vorbă. Las-o în pace. JOSEPHINE: Nu.
186
187
OMUL ÎN ALB: Dar ştiţi bine că nu veţi putea scăpa Ştiţi bine că toată lumea trece prin asta. Ce veţi cîştiga? Nimic, numai puţină vreme.
JOSEPHINE: Mîine, mîine, mîine. Numai un moment, domnule în alb... încă un moment, domnule călău.
OMUL ÎN ALB: Dacă ţineţi atîta. Dar e o greşeală. Dar fiindcă nu doriţi, noi nu sîntem încă presaţi de timp.
CĂLĂUL: Toţi sînt la fel. Stupizi. încearcă să-i faci să înţeleagă... *(Jose'phinei:)* I-aţi văzut pe englezi - aii acceptat Chiar şi copiii.
MARTHE: Nu li s-a cerut consimţămîntul. Nu li s-a cerut consim-ţămîntul. *(Omul în alb face un semn: spînzurătoarea, călăul, apoi şi Omul în alb dispar încet, prin stînga.)* Ai văzut, mămico, n-a fost adevărat. Dacă vrei să nu fie - nu este. Numai de tine depinde. Nu mai avea coşmaruri. Promite-mi că nu mai ai coşmaruri. Gata, au plecat cu toţii, s-a terminat!
JOSEPHINE: Nu ştiu, crede-mă, nu mai ştiu nimic.
Schimbare de lumină. Englezii, englezoaicele, John Bull, Ziaristul reapar ca la început.
MARTHE: Vezi? Copilaşii englezilor sînt tot acolo.
Scena se întunecă puţin cîte puţin. Luciri roşii, însîngerate; bubuituri de tunet sau bombardament. Se face iarăşi

lumină, dar o altă lumină, care dă peisajului o tentă cenuşie, tristă, crepusculară; eventual, în fundal, cîteva ruine fumegînde, o catedrală şi un vulcan fumegînd. Se aude:
VOCEA LUI BERENGER *(speriată):* Ei bine, da, văd totul acuma.
Nici o speranţă. E cu neputinţă. Nu e cu putinţă. Şi totuşi.
Dacă n-ar fi decît un vis. Nu, nu, nu e un vis. Dumnezeule! PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Se-ntoarce-ncetişor spre sine. JOHN BULL: Ca un titirez cu-ncetinitorul. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Pare că va coborî. A DOUA ENGLEZOAICĂ: Coboară. MARTHE *(Jose'phinei):* Uite. vezi? Coboară. Vine înapoi. JOSEPHINE: Ce bine. Aşa mă simt şi eu mai puţin neliniştită. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Ar fi putut să rămînă acolo sus cît ar fi
dorit
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Eu, în locul lui, n-aş mai fi
coborît
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Păi dacă are familie... PRIMUL ENGLEZ: Se apropie. Deja se vede mai bine. AL DOILEA ENGLEZ: Dă din mîini. Ai zice că vorbeşte. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Dar nu se aude nimic. ZIARISTUL: Coboară încetişor. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(Jose'phinei):* Puteţi fi mîndră de soţul dumneavoastră. MARTHE: Coboară trist. Pare copleşit PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(dîndu-i Fetiţei un buchet, de*
flori): Vei oferi acest buchet domnului! JOSEPHINE *(Marthei):* De ce vrei tu să fie trist? Doar a reuşit! A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(îi înmînează Băieţelului un*
drapel ponosit): Te vei duce în întîmpinarea lui cu acest
drapel.
JOHN BULL: După părerea mea, nu-i cine ştie ce mare reuşită. MARTHE: Ba da, e trist, se vede după gesturile pe care le face,
din toată atitudinea lui. PRIMUL ENGLEZ: Se apropie tot mai mult.
Zgomotele de adineauri s-au atenuat progresiv. Nu mai sînt decît zgomote de petarde în lumina sîngerie a amurgului. Cîteva petarde explodează, proiectînd străfulgerări roşiatice. Printre zgomote, din depărtare se aude muzica balurilor de 14 Iulie, ca într-un triumf iluzoriu.
PRIMUL ENGLEZ: Coboară pas cu pas.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Coboară ca pe nişte trepte
nevăzute. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Iată-l. *(Jose'phinei:)* Iată-l pe
soţul dumneavoastră.
A DOUA ENGLEZOAICĂ: Unde-l vedeţi? PRIMUL ENGLEZ *(arată cu degetul):* Acolo. La capătul degetului meu. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Deasupra vîrfului acestui copac ce
freamătă.
AL DOILEA ENGLEZ: Nu se grăbeşte. A rupt o frunză. ZIARISTUL: Gest automat.
188
189
Se vede frunza ce cade rotindu-se.
JOHN BULL: Iată-l.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Doamnă Berenger, vă felicit!
Berenger aterizează încet pe scenă. Toată lumea se îndreaptă spre el. FETIŢA: Bravo, domnule Berenger.
Băieţelul are un soi de trompetă de bîlci în care suflă cu putere. Steagul pe care i l-a oferit lui Berenger a fost lăsat de acesta pe jos. Berenger nu a luat nici buchetul de flori oferit de Fetiţă; florile zac şi ele pe podea.
BĂIEŢELUL: Bravo.
JOSEPHINE: Pare cam dezumflat. *(Lui Berenger:)* Ce-ai văzut pe-acolo? Eşti obosit?
Englezii flutură batiste colorate, aplaudă şi strigă: „Trăiască Berenger", după care tac. Să nu uităm să spunem că, la aterizare, Berenger a atins cînteva capete de englezi, care s-au îndepărtat în grabă.
ZIARISTUL: Care sînt impresiile dumneavoastră, domnule Berenger?
JOSEPHINE: Mă bucur că te-ai întors. Să-ţi spun drept, mi-a fost cam frică. Ar fi trebuit să mă previi şi pe mine. Hai, spune-i domnului ziarist cu ce impresii vii!
BERENGER: Eu... Eu... *(Tace.)*
JOHN BULL: Daţi-mi voie să vă întreb şi eu ceva, domnule: cum aţi reuşit aşa ceva?
PRIMUL ENGLEZ: Şi ce aţi reuşit de fapt?
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Aţi văzut cu toţii ce-a făcut:
a zburat.
BERENGER: Da, aşa e, am zburat.. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Doar am văzut cu toţii. ZIARISTUL: De^e_aţi_zbuial2 BERENGER: Nu ştiu... N-am putut altfel.
JOHN BULL: Am vrut să spunem: „De ce aţi zburat"? Ce-aţi vrut
să demonstraţi cu isprava asta? PRIMUL ENGLEZ: Nu e adevărat. Nu aţi zburat V-am privit cu
atenţie: mergeaţi pe un pod invizibil. Pe ceva solid. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Ah, nu. Nu există nici un pod.

PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Nu există poduri invizibile. ZIARISTUL: E foarte posibil. Podul invizibil e produs de o solidificare a aerului.
AL DOILEA ENGLEZ: Oricine poate să facă aşa ceva A DOUA ENGLEZOAICĂ *(soţului ei):* Exagerezi. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: De ce nu încerci şi dumneata"? A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Chiar aşa: aţi putea încerca. ' AL DOILEA ENGLEZ: Oricine poate să facă aşa ceva. Toată lumea
I PRIMUL ENGLEZ: E de ajuns să ne indicaţi amplasamentul precis al podului invizibil. BERENGER: Nu există nici un pod. Zburam, pur şi simplu, vă asigur că zburam. g JOHN BULL *(celorlalţi englezi):* în orice caz, ce-a făcut el nu-i deloc ceva extraordinar. I AL DOILEA ENGLEZ: Aşa este. Şi copiii cînd înalţă zmeul fac la fel. A DOUA ENGLEZOAICĂ: Un bărbat care devine zmeu înseamnă, oricum, ceva deosebit JOHN BULL: Dar de ce atîta osteneală, cînd se putea ajunge pe dealul celălalt cu maşina, peste pod, în cîteva secunde? PRIMUL ENGLEZ: Sau cu avionul. AL DOILEA ENGLEZ: Ori cu rachetele noastre. ZIARISTUL: Iar lui i-au trebuit mai bine de cinci minute numai pentru jumătate din traseu. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(Josephinei):* Nu luaţi în seamă criticile lor, doamnă.
A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Oamenii sînt invidioşi. ZIARISTUL: Cinci minute, daca nu chiar şase! E mult! Asta înseamnă pierdere de timp. PRIMUL ENGLEZ: Iar noi nu avem timp. JOHN BULL *(lui Berenger):* N-o să vă brevetăm sistemul. ZIARISTUL: Numai ca să mă achit de o sarcină profesională vă întreb cu ce impresii v-aţi întors.
190
191
BERENGER: Ce să vă spun? Ce pot să vă spun?
A DOUA ENGLEZOAICĂ *(lui John Bull):* Ba eu cred că ar trebui să-l brevetăm. PRIMUL ENGLEZ: Tehnica face totul mai bine, doamnă. Tehnica face totul mai bine. A ne întoarce la procedeele naturale ar fi ceva în contradicţie cu progresul şi cu evoluţia spiritului. MARTHE: Bravo, tăticule, bravo, bravo. Vai... dar eşti într-adevăr amărît de tot. JOSEPHINE: Ce ai? AL DOILEA ENGLEZ *(Primei Englezoaice):* Doamnă, vă asigur eu că nu-i nimic formidabil. Oricare englez ar fi fost în stare, cu ceva antrenament, cu ceva antrenament să... JOSEPHINE: Ce ai? Ar trebui să fii mîndru! Ce caracter! Pari nemulţumit întotdeauna ai avut aerul ăsta nemulţumit A DOUA ENGLEZOAICĂ: Apăraţi-vă şi dumneavoastră, domnule, explicaţi-vă. PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Explicaţi-le importanţa acţiunii dumneavoastră.
PRIMA ENGLEZOAICĂ: Aveţi toată admiraţia noastră. JOSEPHINE *(lui Berenger):* Vezi? JOHN BULL *(englezilor):* Ei, haide, că nu-i cine ştie ce chestie interesantă!
ZIARISTUL: E pueril, e culmea ridicolului. JOSEPHINE: E o reuşită, crede-mă. Critici vor fi întotdeauna A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Tocmai dumneata, care ai urcat atît de sus, n-o să te laşi impresionat de nişte... PRIMA ENGLEZOAICĂ: Vorbiţi, domnule, vorbiţi! MARTHE: E speriat E obosit. Are privirile rătăcite. JOSEPHINE: Doamne! Ce priviri ai! Ce ai văzut dincolo? PRIMUL ENGLEZ: Nu putea să vadă nimic la viteza aia, fără un aparat de precizie. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Domnule, ce aţi văzut de cealaltă parte? Spuneţi-ne. Ce aţi văzut? ENGLEZII *(împreună):* Ce aţi văzut acolo? BERENGER: Am văzut., am văzut., gîşte. JOHN BULL: A văzut gîşte! Hai că-i bună... BERENGER: Oamcnt-et^^ap-de-gjscă. ZIARISTUL: Asta-i tot? Nu-i mareîucru.
BI^ENGER: Oameni care lingeau curul maimuţelor şi beau /pisatul scroafelor.
ZIARISTUL: Domnule, domnule, sînteţi indecent. JOHN BULL: Mai sînt şi urechi de copii pe-aici, urechi delicate. PRIMUL ENGLEZ: Turpitudini. JOSEPHINE: Vezi cum vorbeşti, Herbert
Auzind ce-a spus Berenger, Băieţelul exclamă: „Ai auzit ce-a spus?", la care Fetiţa răspunde: „A zis de curul maimuţelor şi pisatul de scroafă".
BERENGER: Am văzut şiruri de ghilotinaţi mergînd fără capete, cohorte de ghilotinaţi... pe nişte cîmpii imense. Şi apoi, după aceea, nu mai ştiu. nişte lăcuste gigantice, nişte îngeri căzuţi, nişte arhangheli înfrînţi. JOHN BULL: Un farsor! SERENGER: Am văzut mii de oameni care erau biciuiţi şi care exclamau: „Bine ne face, bine ne face..." IARISTUL: N-a văzut nimic cu ochii lui. Toate astea le-a citit în

Apocalipsă. 'RIMUL ENGLEZ *(Băieţelului):* Nu, pe-asta nu ţi-o dau s-o
citeşti. Nu-i carte pentru copii. iERENGER: Am văzut continente de vis, paradiziace, care
ardeau. Preafericiţii ardeau în flăcări acolo. ZIARISTUL: Dacă nu aveţi altceva să ne spuneţi, permiteţi-mi să
nu mai notez nimic. A DOUA ENGLEZOAICĂ: Faceţi un efort, domnule Berenger, un
efort pentru noi, cei care vă admirăm. Povestiţi-ne călătoria
dumneavoastră. BERENGER: încerc. PRIMA ENGLEZOAICĂ: Spuneţi şi dumneavoastră lucruri ceva
mai interesante, ceva mai moderne. BERENGER: Am văzut cuţitele, am văzut mormintele... PRIMUL
ENGLEZ: Vrea să ne şocheze. Păi noi avem peste tot
magazine de cuţite şi cimitire. roSEPHINE: Dar mai departe, mai departe... IERENGER: Mai departe pămîntul
crăpa... Munţii se prăbuşeau,
oceane de sînge... noroi, sînge, noroi... iHN BULL: Nu prea are imaginaţie. Iar dacă-i literatură, atunci e
literatură proastă.
192
193
ZIARISTUL: Dacă vom compara chestia asta cu poeţii noştri... PRIMUL ENGLEZ: Ba şi cu alţi poeţi. Nu prea
s-a mai mers
înainte de la Dante.
AL DOILEA ENGLEZ: E prea puţin interesant, prea puţin interesant. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ:
Dar, în orice caz, pe mine
una mă emoţionează, mă atinge.
MARTHE: Dar cînd ai ajuns mai sus? Ce ai văzut şi mai sus? JOSEPHINE: Ce-ai mai văzut? BERENGER: Am
ajuns foarte sus. Puteam să văd ce se întîmplă
în celelalte puncte cardinale. ZIARISTUL: O dată ajuns acolo, ce-aţi mai văzut? JOHN BULL: Ce era mai
pasionant acolo? PRIMUL ENGLEZ: Dacă nu pasionant, măcar ceva mai puţin
vulgar.
AL DOILEA ENGLEZ: Sau mai vesel. BERENGER: Am ajuns la capătul acoperişului invizibil, pe care-l
atingeam cu fruntea. Acolo se înţîlnesc__şrjaliul şi timpul.
M-am uitat la dreapta,Tâ"sîmgaTînăpoi şi înainte."""
In timp ce Be'renger spune ultima frază, Primul Englez îi şopteşte soţiei: „S-a cam făcut tîrziu pentru ăsta mic".
PRIMA ENGLEZOAICĂ *(luînd copilul de mînă):* Gata, să mergem.
Primul Englez şi Băieţelul se-ndreaptă încet spre stînga (spre curte), de unde se văd şi se aud mici focuri de artificii, semne ale unei sărbători cam triste.
BERENGER: Abisuri fără sfîrşit, bombardamente, prăpăstii ameţitoare care despicau nişte cîmpii şi
aşa sălbăticite şi pustii.
AL DOILEA ENGLEZ *(luîndu-şi de mînă fetiţa şi soţia):* Prostiile astea pot s-o sperie pe-asta mică.
Pleacă încet, în pas de plimbare, în cealaltă parte, spre grădină, privind focurile de artificii.
BERENGER: Şi după aceea, după aceea..
194
JOHN BULL: Mai bine ne-ar fi adus vreun vulpoi, sau mai bine
vreo scroafă din alea ca să-l credem. ZIARISTUL *(lui John Bull):* Hai, vii? Cîrciuma-i deschisă. •
Pleacă şi ei încet spre fundul scenei.
PRIMA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ *(Celei de-a Doua):* S-a făcut
tîrziu. BERENGER: ... milioane de universuri se spulberau, miliarde de
stele explodau. A DOUA BĂTRÎNĂ ENGLEZOAICĂ: Mi-e frig. Să mergem să
luăm un ceai.
Cele două Bătrîne pleacă la fel de încet; la sfîrsitul discursului lui Be'renger, toată lumea s-a risipit.
BERENGER: Şi apoi, şi apoi: gheaţa urmînd focului infinit, şi
focul urmînd îngheţului. Deserturi de gheaţă şi deserturi de
foc înlănţuindu-se unele cu altele, unele împotriva celorlalte şi
venind spre noi... venind către noi... JOSEPHINE: Spune-le oamenilor, spune-le tuturor ce-ai mai
văzut. Ascultaţi-l! MARTHE: Nu-l ascultă. BERENGER: Nimeni nu poate să mă creadă. Ştiam că nimeni n-o
să mă creadă... Noroi, sînge şi foc... cortine uriaşe de flăcări... MARTHE: Eu te cred. Noi te credem.
BERENGER: Şi chiar dacă m-ar crede, chiar dacă m-ar crede... JOSEPHINE: Ce mai aştepţi? Ia-ne pe fiecare
sub braţ, fiindcă ai
dovedit că poţi - şi zboară cu noi. Du-ne! MARTHE: Du-ne repede! BERENGER: Unde să mergem?
JOSEPHINE: Du-ne departe, du-ne dincolo, mai departe de
infernuri. BERENGER: Asta nu pot, dragele melc. Dincolo de infern nu mai
este nimic.
JOSEPHINE: Cum nimic? BERENGER: Nimic. După aceea nu mai e nimic, nimic altceva
decît abisurile fără sfîrşit... abisuri nesflrşite.
195

Seara cade roşie-sîngerie, se aud explozii de petarde, urmate de licăriri roşii. O muzică de bîlci, întristător de „veselă".
MARTHE: Auzi? Vezi? Ţi-e frică?
BERENGER: Şi asta încă nu-i nimic, dragele mele. Nu-i decît o sărbătoare. Ştiţi? Un fel de 14 Iulie englezesc.
Cu capetele plecate, Be'renger, Josephine şi Marthe se îndreaptă spre luminile roşii ce se văd peste oraş şi ies din scenă.
Nu e nimic pentru moment; nu e nimic deocamdată.
MARTHE: Şi poate că nu va fi nimic, decît petardele astea... poate că totul se va aranja., poate că flăcările vor putea fi stinse... poate că gheaţa se va sparge şi se va topi... poate că abisurile se vor umple... poate că... grădinile... grădinile... *(Ies.)*

REGELE MOARE

Lui Jacques Mauclair,
Genevieve şi Maurice de Gandillac
CORTINA

1

PERSONAJELE
BeYenger I, regele
Regina Marguerite, prima soţie a regelui Berenger I
Regina Mărie, a doua soţie a regelui Berenger I
Doctorul, care este şi chirurg, călău, bacteriolog şi astrolog
Juliette, fată în casă, infirmieră
Guardul
Decorul
Sala tronului, oarecum ruinată, oarecum gotică. în mijlocul scenei, la peretele din fund, cîteva trepte duc la tronul regelui. De o parte şi de alta a scenei, în faţă, două tronuri mai mici - tronurile reginelor, soţiilor regelui.
în dreapta scenei, înspre grădină, în fund, o uşiţă duce către apartamentele regelui.
în stînga scenei, în fund, altă uşiţă. Tot în stînga, în faţă, uşa cea mare. I *între aceasta şi cea mică - o fereastră ogivală. încă o fereastră în dreapta scenei şi o uşiţă în faţa scenei, de aceeaşi parte. Ungă uşa cea mare, bătrînul guard ţine în mînă o halebardă.*
înainte de ridicarea cortinei, în timp ce ea se ridică şi cîteva secunde după aceea, se aude o muzică regală derizorie, imitaţie după „Levers du roi" din veacul al XVH-lea.
GUARDUL *(anunţă):* Maiestatea sa, regele Berenger întîiul. Trăiască regele!
în pas vioi, înveşmîntat în manta purpurie, cu coroana pe cap şi sceptrul în mînă, regele traversează scena, intrînd pe uşiţa din stînga şi ieşind pe uşa din fund, dreapta.
GUARDUL *(anunţă):* Maiestatea sa regina Marguerite, prima soţie a regelui, urmată de Juliette, fata în casă şi infirmiera Maiestăţilor lor. Trăiască regina!
Marguerite, urmată de Juliette, intră pe uşa din prim-plan, dreapta şi iese pe uşa cea mare.
GUARDUL *(anunţă):* Maiestatea sa regina Mărie, cea de-a doua soţie a regelui şi prima în inima lui, urmată de Juliette, fata în casă şi infirmiera Maiestăţilor lor. Trăiască regina!
I *Regina Mărie, urmată de Juliette, intră pe uşa mare şi iese cu Juliette pe uşa din dreapta, prim-plan. Mărie e mai atrăgătoare şi mai cocheţă_decît Marguerite. Poartă coroană şi haină de purpură, in plus, are bijuterii. Prin uşa din fund, stînga, intră Doctorul.*

i

GUARDUL *(anunţă):* Somitatea sa domnul Doctor al regelui, chirurg, bacteriolog, călău şi astrolog al curţii.
(Doctorul se îndreaptă către mijlocul scenei, preocupat de parcă ar fi uitat ceva, după care face cale întoarsă şi iese pe aceeaşi uşă. Guardul rămîne tăcut cîteva clipe. Pare obosit. Pune halebarda lîngă perete şi suflă în pumni ca să se încălzească.) Şi totuşi e ora la care ar trebui să se dea căldură. Hai. radia-torule, încălzeşte-te! N-ai ce-i face: nu merge. Radiatorule. aprinde-te! Nimic. Radiatorul e rece. Şi nu din cauza mea. Nu mi s-a spus că sînt scutit de aprinsul focului! Cel puţin, nu oficial. Cu ei, nu se ştie niciodată. *(Brusc, îşi reia halebarda. Regina*

Marguerite apare din nou, prin uşa din fund, stînga. Poartă coroană şi haină de purpură, cam ponosită. Are un aer mai degrabă sever. Se opreşte în faţă, în mijlocul scenei. Juliette vine în urma ei.) Trăiască regina!
MARGUERITE *(către Juliette, privind împrejur):* Ce praf e-aici. Şi mucuri de ţigări pe jos.
JULIETTE: Vin de la grajd, Maiestate. Am fost să mulg vaca şi n-am avut timp să curăţ în sufragerie.
MARGUERITE: Asta nu-i o sufragerie. Este sala tronului. De cîte ori trebuie să-ţi spun?
JULIETTE: Bine, e sala tronului, dacă aşa vrea Maiestatea voastră. N-am avut vreme să fac curăţenie în sufragerie.
MARGUERITE: E frig aici.
GUARDUL: Am încercat să fac focul, ivicu^. tate. Dar nu merge. Radiatoarele nu vor să asculte de nimic. Cerul e acoperit, norii | nu au deloc aerul că s-ar putea risipi. Soarele. Jflţîgie, deşi Naffl au/lt-pe regg dînHiţ-i nrdin sn apară.
MARGUERITE: Ia te uită! Deja soarele nu mai ascultă! GUARDUL: în noaptea asta am auzit un trosnet uşor: s-a făcut o
fisură în zid. MARGUERITE: Deja? Merge repede. Nu mă aşteptam să-nceapă
chiar de acum.
GUARDUL: Am încercat s-o umplu cu Juliette. JULIETTE: M-a trezit la miezul nopţii. Dormeam aşa de bine!
GUARDUL: Iar a crăpat. Să mai încerc s-o umplu? MARGUERITE: Nu merită osteneala. Crăpătura e ireversibilă.
(Juliettei:) Unde este regina Mărie? JULIETTE: Cred că încă îşi face toaleta. MARGUERITE : Bineînţeles.
JULIETTE: S-a trezit încă înainte de a se face ziuă.
200
MARGUERITE: Ah! Orişicît!
JULIETTE: O auzeam plîngînd în camera ei.
MARGUERITE: Să rîdă sau să plîngă : numai asta ştie să facă.
(Juliettei:) Spune-i să vină numaidecît Du-te şi caut-o!
Chiar în acest moment apare regina Mărie, îmbrăcată cum am spus mai înainte.
GUARDUL *(cu o clipă înaintea apariţiei reginei Mărie):* Trăiască
regina! MARGUERITE *(Măriei):* Ai ochii roşii, draga mea. Asta-ţi
cauzează la frumuseţe. MĂRIE: Ştiu.
MARGUERITE: Să nu cumva să-ncepi să plîngi iarăşi. MĂRIE: Ei bine, abia mă abţin. MARGUERITE: Şi nu te mai agita atîta. Nu serveşte la nimic. E-n
firea lucrurilor, nu-i aşa/ Te aşteptai la asta. Sau nu te mai
aşteptai
MĂRIE: Dumneata nu aştepţi decît asta. MARGUERITE: Din fericire. Aşa, totul e bine pus la punct.
(Juliettei:) Mai dă-i o batistă. MĂRIE: Eu speram totuşi... MARGUERITE: Timp irosit. Speranţa, speranţa! *(Ridică din
umeri:)* Atîta ştiu şi ei: cu speranţa pe buze şi lacrimile-n ochi.
Ce moravuri!
MĂRIE: L-aţi mai văzut pe Doctor? Ce spune? MARGUERITE: Ceea ce ştii deja. MĂRIE: Poate că se înşală.
MARGUERITE: Nu mă lua iarăşi cu speranţele. Semnele nu se
înşală.
MĂRIE: Poate le-a interpretat el pro&fe MARGUERITE: Semnele obiective nu înşală, ştii bine asta. MĂRIE *(privind către perete) :* Ah! crăpătura asta... MARGUERITE: O vezi! Şi nu e doar atît. E vina ta că nu e pregătit. E vina ta dacă asta-l va surprinde. I-ai îngăduit orice,
ba l-ai ajutat să se rătăcească. Ah! dulceaţa vieţii! Balurile
voastre, petrecerile, cortegiile. dineurile voastre, artificiile şi
focurile de artificii, nunţile şi călătoriile de nuntă! Cîte
călătorii de nuntă aţi făcut? MĂRIE: Era la aniversările nunţii!
201
MARGUERITE: Le aniversaţi de patru ori pe an. „Trebuie s"
şi noi", spuneaţi mereu... trăim
MĂRIE: Atît de mult îi plac serbările! MARGUERITE: Bărbaţii ştiu. Dar se prefac că nu ştiu! Ei t' uită. Dar el e rege. El nu trebuie să uite. El trebuia să IUk?-privirea aţintită înainte, să cunoască etapele, să ştie cu ex ^ tate distanţa, lungimea drumului şi chiar sosirea. MĂRIE: Scumpul meu, regişorul meu!
MARGUERITE *(Juliettei):* Mai dă-i o batistă. *(Măriei:)* Ei, haid un pic de veselie! O să-l molipseşti cu plînsul, că se'ia Of' această detestabilă influenţă pe care o ai asupra lui! Mă roe Te-a preferat în locul meu, asta e. N-am fost geloasă, nicide cum. Mi-am dat pur şi simplu seama că n-ar fi înţelept. Iar acuma, uite că nu poţi face nimic pentru el. Iată-te scăldată-n lacrimi, incapabilă să mă înfrunţi. Privirea ta nu mă poate sfida. Unde-i insolenţa de altădată? Unde ţi-e surîsul ironic unde-ţi sînt aluziile piperate? Ei, gata, trezeşte-te. Ia-ţi locul de regină şi încearcă să te ţii dreaptă. Uite, ai încă la °*ît* colierul dumitale cel frumos. Vino, vino pe locul dumitale. MĂRIE

(se aşază pe tron): Nu-i voi putea spune. MARGUERITE: O s-o fac eu. Sînt obişnuită cu corvezile. MĂRIE: Nu-i spune. Nu, nu, te rog. Nu-i spune nimic, te implor. MARGUERITE: Te rog mult, lasă-mă s-o fac. De dumneata avem
totuşi nevoie pentru etapele ceremoniei. îţi plac ceremoniile. MĂRIE: Nu şi ceremonia asta.
MARGUERITE *(Juliettei):* Aranjează-ne trena pe tron cum se cuvine!
JULIETTE: Da, Maiestate. *(Juliette se execută.)*
MARGUERITE: Sigur, e o ceremonie mai puţin amuzantă decît balurile voastre pentru copii, decît balurile voastre pentru bătrîni, decît balurile voastre pentru tinerii căsătoriţi, decît balurile voastre pentru cei salvaţi de la înec, decît balurile voastre pentru cei decoraţi, pentru femeile scriitoare, decît balurile voastre în cinstea organizatorilor de baluri... şi cîte alte baluri. Balul ăsta se va petrece în familie, fără dansatori şi fără dans.
MĂRIE: Nu, nu-i mai spune nimic. Mai bine să nu-şi dea seama. MARGUERITE: ...Şi să se sfîrşească totul printr-un cîntec? Aşa
ceva e cu neputinţă.
MĂRIE: N-ai pic de inimă. MARGUERITE: Ba da. Bate.

202

UARIE: Eşti inumană. ARGUERITE: Ce înseamnă inumană? MRIE: E gr°azmc- Nu e pregătit pentru asta
\RGUERITE: Asta-i greşeala dumitale. Semăna cu acei călători ie care-i uită Dumnezeu prin hanuri şi cîrciumi, uitînd că scopul călătoriei nu e, totuşi, circiuma. Cînd îţi aduceam aminte că trebuie să trăieşti avînd conştiinţa propriului destin, mă făceai snoabă şi pedantă.
ILJLIETTE *(aparte):* Oricum, sună cam pedant
MĂRIE: Cel puţin, dacă e inevitabil, spune-i-o măcar cît mai tandru cu putinţă. Cu menajamente, cu cît mai multe menajamente.
MARGUERITE: Ar fi trebuit să fie pregătit de mult. Dintotdeauna. Ar fi trebuit să şi-o spună în fiecare zi. Cîtă vreme irosită! *(Juliettei:)* Ce tot stai şi ne priveşti aşa tîmpă? N-o să mi te prăbuşeşti şi tu acuma! Poţi să pleci. Nu te duce prea departe, o să fie nevoie de tine.
JULIETTE: înseamnă că n-o să mai curăţ în sufragerie.
MARGUERITE: E prea tîrziu pentru asta. Cu atît mai rău. Pleacă. *(Juliette iese prin dreapta.)*
MĂRIE: Te rog, spune-i-o cu blîndeţe. Ai tot timpul la dispoziţie. Ar putea să facă un infarct
MARGUERITE: N-avem timp să avem timp. Gata cu nebuniile, gata cu timpul pierdut şi cu zilele frumoase. Gata cu chiolhanurile şi strip-tease-urile. S~a sfîrşit. Ai lăsat lucrurile să treneze pînă-n ultima clipă, aşa că nu mai avem nici o clipă de pierdut, de vreme ce clipa asta-i cea din urmă. N-avem decît cîteva minute ca să facem ceea ce trebuia să facem de ani şi ani de zile. O să-ţi spun eu cînd trebuie să mă laşi singură cu el. Dumneata mai ai încă un rol de jucat, fii liniştită. După aceea, am să-l ajut eu.
MĂRIE: O să fie greu. Cît e de greu!
MARGUERITE: E la fel de greu pentru mine ca şi pentru dumneata, ca şi pentru el. Nu te mai smiorcăi: îţi repet, te sfătuiesc, îţi ordon - nu te mai smiorcăi!
MĂRIE: N-o să fie de acord.
MARGUERITE: La început
MĂRIE: Am să-l opresc.
MARGUERITE: E vai de capul dumitale dacă dă înapoi. Totul trebuie să se petreacă rezonahiL_Să fie o reuşită, un triumf, ^-a mai avut de multă vreme o reuşită. Palatul e-n ruină.

203

LI

Pămînturile-s arse. Munţii lui se surpă. Marea a spart digurile şi-a inundat ţara. Nu mai vede de ea L-ai făcut să-şi uite de tot, în braţele dumitale parfumate. Şi al £ăror parfum îl detest
» Ce prost-gust! Mă rog, e gustul lui. în loc să consolideze solul, a lăsat hectare după hectare să se surpe-n abisuri.
MĂRIE: Ce zgîrcită eşti.! Mai întîi, că nu se poate lupta împotriva cutremurelor,..
MARGUERÎTE: Mă agasezi!... Ar fi putut să consolideze solul, să planteze conifere în pămînturile nisipoase, să cimenteze terenurile ameninţate. Dar cum?! Acum. regatul e plin de găuri ca un şvaiţer uriaş. "--------•
MĂRIE: Nu-i nimic de făcut în faţa fatalităţii, a eroziunilor naturale.
MARGUERITE: Ca să nu mai punem la socoteală războaiele dezastruoase. în vreme ce soldaţii noştri dormeau beţi după chiolhanurile din cazarme, vecinii ne încălcau fruntariile. Teritoriul naţional s-a micşorat. Soldaţii nu mai voiau să lupte.
MARIE:Cică nu-i lasă conştiinţa*

MARGUERITE: Noi spuneam aşa în armatele învingătorilor li se spunea laşi, dezertori. Şi erau împuşcaţi. Acum, vezi rezultatul: surpări vertiginoase ale solului, oraşe rase de pe faţa pământului, piscine incendiate, cîrciumi dezafectate. Tinerii se expatriază în masă. La începutul domniei lui aveam nouă miliarde de locuitori.
MĂRIE: Erau prea mulţi. Nu mai aveau loc.
MARGUERITE: Acuma nu mai avem decît o mie de bătrîni. Ba nici atîL Chiar cînd îţi vorbesc eu crapă alţii şi alţii.
MĂRIE: Avem patruzeci şi cinci de tineri.
MARGUERITE: Cei de care n-a avut nevoie nimeni prin alte părţi. Nu i-a vrut nimeni şi ni i-au trimis cu forţa înapoi. De altminteri, îmbătrînesc foarte repede. Repatriaţi la douăzeci şi cinci de ani, în numai două zile au ajuns la optzeci de ani. N-o să-mi spui că ăsta-i un ritm normal de îmbătrînire.
MĂRIE: Dar el e încă tînăr.
MARGUERITE: Era ieri. Era astă-noapte. Dar o să-l vezi acum.
GUARDUL *(anunţă):* Somitatea sa, Doctorul, revine. Somitatea sa, Somitatea sa
Doctorul intră pe uşa cea mare din stînga, care se deschide şi se închide singură. Pare deopotrivă astrolog şi călău. Pe creştet poartă un coif înstelat. E îmbrăcat în roşu, cu o cagulă atîrmndu-i la brîu. în mînă ţine o lunetă.
în orig.: *Objecteurs de conscience.*
DOCTORUL *(Margueritei):* Bună ziua, Maiestate! *(Măriei:)* Bună ziua, Maiestate. Să binevoiasca Maiestăţile voastre să mă scuze, am întîrziat puţin, dar vin direct de la spital, unde a trebuit să efectuez cîteva intervenţii chirurgicale de cel mai înalt interes pentru ştiinţă. ~ ———
MĂRIE: Regele nu e operabil.
MARGUERITE: Asta aşa e. Nu e.
DOCTORUL *(privind la Marguerite, apoi către Mărie):* Ştiu. Nu şi Maiestatea sa
MĂRIE: Doctore, ce mai e nou? Ceva-ceva tot trebuie să meargă mai bine, nu-i aşa? Nu-i aşa? Nu e imposibilă o ameliorare, nu?
DOCTORUL: Este o situaţie tipică şi care nu suferă schimbare.
MĂRIE: E-adevărat, nici o speranţă, nici o speranţă *(Priveşte spre Marguerite:)* Iar ea nu vrea ca eu să sper. Mi-a interzis.
MARGUERITE: Multă lume suferă de delir de grandomanie. Dumneata suferi de delirul micimii. Nu s-a mai văzut aşa o regină! Mi-e şi ruşine cu dumneata Of! iar o să plîngă!
DOCTORUL: De fapt, o noutate tot ar fi.
MĂRIE: Ce noutate?
DOCTORUL: Una care nu face decît să confirme indicaţiile precedente. Marte şi Saturn au intrat în coliziune.
MARGUERITE: Mă aşteptam la asta.
DOCTORUL: Ambele planete au explodat.
MARGUERITE: Logic.
DOCTORUL: Soarele şi-a pierdut între cincizeci şi şaptezeci şi cinci la sută din forţă.
MARGUERITE: Asta era de la sine înţeles.
DOCTORUL: Ninge la Polul Nord al soarelui. Calea Lactee pare că se aglutinează. Cometa e moartă de oboseală, a îmbătrînit şi s-a-nfăşurat în propria-i coadă. S-a-ncovrigat ca un cîine muribund.
MĂRIE: Nu-i adevărat, exagerezi. Da, da, exagerezi!
DOCTORUL: Doriţi să vă uitaţi prin lunetă?
MARGUERITE *(doctorului):* Nu-i nevoie. Te credem. Ce mai e?
DOCTORUL: Primăvara - care aseară încă era aici - ne-a părăsit astăzi, exact acum două ore şi jumătate. Sîntem deja în noiembrie. Dincolo de graniţe, iarba a-nceptit să crească. Acolo, copacii înfloresc, fiecare vacă naşte cîte doi viţei pe zi: unul dimineaţa, altul după-amiaza. pe la orele cinci, cinci şi un sfert. La noi, frunzele n-au pic de sevă, se usucă şi cad.

Copacii oftează şi mor. Iar pămîntul se surpă mai abitir ca înainte.
GUARDUL *(anunţă):* Institutul Meteorologic al regelui ne anunţă
că-i vreme urîtă.
MĂRIE: Aud pămîntul surpîndu-se, îl aud, da, îl aud. MARGUERITE: E crăpătura care se cască şi se-ntinde tot mai
mult
DOCTORUL: Trăsnetul a-ncremenit pe cer, din nori plouă cu broaşte, tunetul grohăie. Nu-l auzim, fiindcă-i mut Douăzeci şi cinci de locuitori s-au lichefiat. Doisprezece şi-au pierdut capetele. Decapitaţi, de data asta fără intervenţia mea.
MARGUERITE: Astea sînt semne.
DOCTORUL: Pe de altă parte...
MARGUERITE *(îl întrerupe):* Gata, e de ajuns. Se-ntîmplă exact ce se întîmplă întotdeauna în astfel de cazuri. Cunoaştem.
GUARDUL *(anunţă):* Maiestatea sa, regele! *(Muzică.)* Atenţiune! Maiestatea sa! Trăiască regele!
Regele intră prin uşa din fund, dreapta. E cu picioarele goale. Juliette intră în urma lui.

MARGUERITE: Pe unde şi-o mai fi lăsat papucii? JULIETTE: Sire, iată papucii.
MARGUERITE: Ce obicei prost să mergi cu picioarele goale. MĂRIE *(Juliettei):* Pune-i papucii mai repede. O să răcească. MARGUERITE: N-are nici o importanţă dacă răceşte sau nu. Pur şi simplu e un prost obicei.
în timp ce Juliette îi pune regelui papucii, iar Mărie se duce să-l întîmpine, se aude încontinuu muzica regală.
DOCTORUL *(îndinîndu-se umil şi mieros):* îmi îngădui să-i urez Maiestăţii voastre o zi cît se poate de bună. O dată cu cele mai bune urări.
MARGUERITE: Formulă goală.
REGELE *(Măriei, apoi Margueritei):* Bună ziua, Mărie. Bună ziua, Marguerite. Tot aici, tot aici? Vreau să spun: eşti deja aici! Ce mai faci ? Eu n-o duc prea bine. Nu prea ştiu ce am, am picioarele grele, mi-c greu să mă ţin pe picioare, mă dor picioarele! O să-mi schimb pantofii. Poate mi-or fi crescut tălpile! Am dormit prost, cu pămîntul ăsta care tot crapă şi
206
scîrţîie, cu frontierele care tot dau înapoi şi vin peste noi, cu toate turmele astea ce behăie şi sirenele care urlă... cam mult zgomot, nu-i aşa? Va trebui să facem ceva ordine. Q să aranjăm chestiile astea. Au, coastele mele! *(Doctorului:)* Bună ziua, doctore. Să fie lumbago? *(Celorlalţi:)* Aştept un inginer... străin. Ai noştri nu-s buni de nimic. Lor le e totuna. De altfel, nu mai avem nici un inginer. De ce s-a închis Şcoala Politehnică? Ah, da A căzut în prăpastie. La ce bun să mai construieşti altele, dacă oricum toate cad în gropile fără fund. Colac peste pupăză, mă doare capul. Şi norii ăştia... Parcă interzisesem norii. Norii! Gata cu ploaia, ajunge! Am spus: gata! Ah! Totuşi. Iar începe. Ce nor idiot. Nu miai termină odată cu picăturile - bătrîn pîşăcios! *(JuUetlei:)* Ce tot te uiţi aşa la mine? Eşti cam roşie astăzi. E plin de plase de păianjen la mine-n dormitor. Du-te şi le curăţă.
JULIETTE: Le-am dat jos în timp ce Maiestatea voastră dormea. Nu ştiu de unde vin şi cum se fac. Cresc încontinuu.
DOCTORUL *(Margueritei):* Vedeţi, Maiestate? Teoria se confirmă tot mai mulL
REGELE *(Măriei):* Ce ai, scumpa mea?
MĂRIE *(bîlbîindu-se):* Eu... nimic... ce să am? N-am nimic.
REGELE: Ai cearcăne mari. Ai plîns? De ce ai plîns?
MĂRIE: Doamne-Dumnezeule!
REGELE *(Margueritei):* îţi interzic să-i faci cel mai mic rău! De ce-a zis „Doamne - Dumnezeule"?
MARGUERITE: Aşa vine vorba. *(Juliettei:)* Du-te şi curăţă iar plasele de păianjen.
REGELE: Ah, da. Pînzele alea de păianjen! Sînt dezgustătoare, îmi dau coşmaruri.
MARGUERITE *(Juliettei):* Grăbeşte-te, hai, nu mai sta pe-aici. Ce, nu mai ştii să dai cu mătura?
JULIETTE: Mătura mi s-a rupL Mi-ar trebui una nouă, ba chiar mi-ar trebui douăsprezece. *(Iese.)*
REGELE: Ce-aveţi cu toţii de vă uitaţi aşa la mine? Vedeţi ceva anormal? Nu mai e nimic anormal, de vreme ce totul e anor-maj şi,iLd£ygnit [ceva] banaJg Aşa ca totu-i normal:—————————
MARÎE *(aleargă lîngă rege):* Măria voastră şchiopătează.
REGELE *(face doi sau trei paşi, şchiopătînd uşor):* Eu şchiopătez? Şchiopătez eu? Poate... puţin.
MĂRIE: Ţi-e rău. Să te sprijin.

0

207
REGELE: Nu mi-e rău. De ce să-mi fie rău? Ba, da, mi-e puţin rău. Dar nu-i nimic. N-am nevoie de sprijin. Şi totuşi, îmi place să mă sprijini!
MARGUERITE *(se îndreaptă spre el):* Sire, trebuie să vă înştiinţez.
MĂRIE: Nu! Taci!
MARGUERITE *(Măriei):* Taci tu.
MĂRIE *(regelui):* Nu-i adevărat, minte.
REGELE: Ce să mă înştiinţezi? Şi ce nu-i adevărat? Mărie, ce-i cu aerul ăsta nefericit? Ce se întîmplă?
MARGUERITE: Sire, trebuie să vă anunţăm că veţi muri. [4] DOCTORUL: Da, aşa e.TvMcstater----------
REGELE: Păi ştiu asta, desigur. Toţi ştim că vom muri. O să-mi aduceţi aminte de asta cînd va fi timpul. Ai şi tu o manie să-mi aduci aminte de lucruri urîte tocmai dimineaţa!
MARGUERITE: Sîntem deja la amiază.,,
REGELE: Nu e amiază. Ah, ba da, aşa e. Dar nu face nimic. Pentru mine-f dimineaţă. încă n-am mîncat nimic. Să mi se aducă micul dejun. La drept vorbind, nici nu mi-e foame. Doctore, ar trebui să-mi dai nişte pilule să-mi crească pofta de mîncare şi să-mi degajeze ficatul. Cred că am o limbă saburală, nu-i aşa? *(Scoate limba la doctor.)*
DOCTORUL: Aşa e, Maiestate.
REGELE: Şi mi s-a lenevit ficatul. Deşi aseară n-am băut nimica, mi-e gura amară.
DOCTORUL: Maiestate, regina Marguerite spune adevărul: o să muriţi.
REGELE: Iarăşi chestia asta? Mă plictisiţi. O să mor, da, o să mor. Peste patruzeci de ani, peste cincizeci de ani, peste trei sute de ani. Mai tîrziu. O s&jQorrînd o să vreau eu. cînda_§ă arn_ timp, [c^] vgţjjotărî

eu7?ma~gTTnTCi7 să ne ocupăm de treburile împărăţiei. (*Urca treptele spre tron.)* Au! Picioarele mele! Au! Rinichii mei! Am răcit în palatul ăsta prost încălzit, cu geamurile sparte, pe unde intră frigul şi curentul. Aţi înlocuit ţiglele de pe acoperiş pe care le-a luat vîntul? Nu munceşte nimeni. Trebuie să mă ocup eu de toate. Dar eu am alte lucruri de făcut. Nu mă pot bizui pe nimeni. *(Către Mărie, care încearcă să-l susţină:)* Nu, o să pot singur. *(Se sprijină în sceptru ca într-un baston.)* încă mai e bun la ceva sceptrul ■ ăsta. *(Cu greutate, reuşeşte să se aşeze pe tron, ajutat totuşi de regina Mărie:)* Nu, nu, lasă-mă, pot singur. Aaaşa! Of! S-a
208
făcut cam tare tronul ăsta, ar trebui să-l retapiţăm. Cum e
ţara-n dimineaţa asta?
MARGUERITE: Vrei să spui: ce-a mai rămas din ea. REGELE: A rămas destul. în orice caz, sînt rămăşiţe de soi şi ar
trebui să ne ocupăm de ele: asta o să vă mai schimbe
gîndurile. Să vină miniştrii. *(Apare Juliette.)* Du-te şi-i caută
pe miniştri, precis că sînt pe punctul să aţipească. îşi imaginează că nu-i nimic de lucru. JULIETTE: Au plecat în concediu. Nu prea departe, fiindcă
pămînturile s-au restrins şi s-au chircit. Sînt în capătul celălalt
al regatului, adică la trei paşi, la marginea pădurii, pe makil
rîului. Pescuiesc. Speră să prindă un peşte ca să poată hrăni
populaţia regatului.
REGELE: Du-te şi caută-i la marginea pădurii. JULIETTE: N-or să vină: sînt în concediu. Dar mă duc să văd, oricum. *(Se uită pe fereastră.)* REGELE: Cîtă indisciplină! JULIETTE: Au căzut în rîu.
MĂRIE: încearcă să-i scoţi de acolo. *(Juliette iese.)* REGELE: Dacă mai aveam doi specialişti în guvernare, i-aş fi
înlocuit.
MĂRIE: N-ai să mai găseşti alţii. DOCTORUL: Nu veţi mai găsi, Maiestate. MARGUERITE: N-ai să mai găseşti, Berenger. MĂRIE: Ba da. Printre copiii de şcoală, cînd se vor face mari.
Trebuie un pic de răbdare. O dată scoşi aceştia din apă, vor fi
în stare să administreze treburile curente. DOCTORUL: La şcoală nu mai sînt decît cîţiva copii guşaţi, debili mintal congenitali, hidrocefali şi mongoloizi. REGELE: Rasa, ce-i drept, nu prea se simte bine. Doctore, încearcă să-i îngrijeşti cît de cît, sau să-i ameliorăm puţin.
Măcar să-nveţe primele patru, cinci litere ale alfabetului.
Altădată, ăştia ar fi fost uciși.^ DOCTORUL: Maiestatea voastră nu-şi mai poate permite aşa
ceva! N-ar mai avea atunci nici un supus. REGELE: Dar să facem ceva! MARGUERITE: Nu se mai poate îmbunătăţi nimic, nu se mai
poate vindeca nimeni. Nici tu nu te mai po(i vindeca. REGELE: Eu nu sînt bolnav. MĂRIE: Se simte bine. *(Regelui:)* Nu-i aşa?
209
REGELE: Doar nişte dureri de şale. Asta nu înseamnă nimic. De
altfel, mă simt deja mult "mai bine. MĂRIE: Vedeţi? Se simte mai bine. v' REGELE: Ba chiar foarte bine.
MARGUERITE: O să mori într-o oră şi jumătate. J_,a sfjrşjjjyyjIjyjgSi,

e4,

REGELE: Ce spui tu, draga mea?!? Nu-i prea drăguţ ce spui.
MARGUERITE: Vei muri la sfîrşitul spectacolului.
MĂRIE: Dumnezeule!
DOCTORUL: Da, Sire, veţi muri. Nu v-aţi luat micul dejun în dimineaţa asta. Nici masa de seară n-o veţi mai lua. Bucătarul a oprit gazele şi a strîns masa. A strîns pe vecie faţa de masă şi a pus pentru totdeauna tacîmurile-n dulap.
MĂRIE: Nu-i spuneţi aşa de iute. Nu-i spuneţi atît de brutal.
REGELE: Cine a dat astfel de ordine fără consimţămîntul meu? Mă simt foarte bine. Vă bateţi joc de mine. Minciuni. *(Margueritei:)* întotdeauna ai vrut să mor. *(Măriei:)* întotdeauna m-ai visat mort. *(Margueritei:)* AM SĂ MOR CÎND O SĂ VREAU! EU SÎNT REGELE! Eu hotărăsc.
DOCTORUL: Aţi pierdut puterea de a decide singur. Maiestate.
MARGUERITE: Nici măcar să nuju_bolnav nu mai poţi să decizi.
REGELE: Nu sînt bolnav. *(Măriei:)* N-ai spus tu că nu sînt bolnav? Şi sînt frumos.
MARGUERÎTE: Şi durerile tale?
REGELE: Nu mă mai doare nimic.
MARGUERITE: Ia mişcă-te un pic şi-ai să vezi!
REGELE *(care tocmai se reaşezase, se îndreaptă dintr-o dată):* Au! ... Asta-i fiindcă nu mi-am pus în cap să-mi spun că nu sînt bolnav. N-am avut vreme să mă gîndesc la asta. Dacă mă gîndesc că-s bine, mă însănătoşesc imediat ,RegeJ&^£^yindecă ^ria-eLjnju^i, aum^jc^_^ain_jirea_.preocupat de treburile regatului. ^

■"—'
MARGUERITE? în halul în care ţi-e regatul!... Nu mai eşti în stare să guvernezi, ţi-ai dat, desigur, seama, dar nu vrei să mărturiseşti. Nici măcar asupra ta nu mai ai putere. Nu mâîai putere asupra stihiilor. Nu mai poţi împiedica degradarea solului, a zidurilor, nu mai ainici o putere asupra noastră.
MĂRIE: Vei avea întotdeauna deplină putere asupra mea.
MARGUERITE: Nici măcar.
Intră Juliette.
210
JULIETTE: Miniştrii nu mai pot fi scoşi din apă. Rîul în care au j
căzut s-a prăbuşit în abis cu tot cu malurile, cu sălciile, cu tot REGELE: Da. înţeleg. E un complot Vreţi să abdic. MARGUERITE: Aşa ar fi cel mai bine. Să abdici de bună voie. DOCTORUL: Abdicaţi, sire. aşa e cel mai bine. REGELE: Să-abdkî-
MARGUERITE: Da. Abdică moral, administrativ. DOCTORUL: Şi fizic.
MĂRIE: Nu-ţi da consimţămîntul. Nu-i asculta. REGELE: Sînt nebuni. Ori sînt trădători.
JULETTA: Bietul Sire, sărmanul Sire!
MĂRIE *(regelui):* Trebuie arestaţi. REGELE *(Guardului):* Guard! Arestează-i! . MĂRIE: Arestează-i! *(Regelui:)* Asta este. Ordonă! REGELE *(Guardului):* Arestează-i pe toţi. închide-i în turn. Nu, că turnul s-a dărîmat. închide-i... închide-i în temniţă, în pivniţă, în subterane, în coteţul pentru iepuri. Arestează-i pe toţi. îţi ordon.
MĂRIE *(Guardului):* Arestează-i! GUARDUL *(fără să se mişte):* în numele Maiestăţii sale... vă... vă arestez.
MĂRIE: Dar mişcă-te odată! JULIETTE: S-a arestat pe el. REGELE *(Guardului):* Dar fă-o odată!
MARGUERITE: Nu vezi că nici nu se poate mişca? Suferă de gută. Reumatismul... DOCTORUL *(arătînd către Guard):* Sire^armata^ paralizată. Un virus necunoscut a pătruns în creierul armatei şi sabotează toate posturile de comandă. MARGUERITE *(regelui):* Propriile tale ordine, Maiestate, au paralizat armata, precum vezi. MĂRIE *(regelui):* N-o crede. Vrea să te hipnotizeze. Totul e o problemă de voinţă. Ia totul sub voinţa ta! GUARDUL: în numele... vă... în numele... regelui... vă... *(Tace şi rămîne cu gura întredeschisă.)* REGELE *(Guardului):* Ce te-a apucat? Vorbeşte odată, spune mai departe! Te crezi statuie? MĂRIE *(regelui):* Nu mai pune întrebări. Nu mai sta la discuţii. Ordonă. Ia-i pe toţi şi soarbe-i în voinţa ta.
211
DOCTORUL: Nu ve< eţi că nu se mai poate mişca? Nu mai poate vorbi. E pietrifica . Nu vă mai ascultă. Este un simptom caracteristic. Din punct de vedere medical, e foarte clar.
REGELE: O să vedem noi dacă nu mai am putere.
MĂRIE *(regelui):* Dovedeşte-le că ai putere. Dacă vrei, poţi s-o faci.
REGELE: Voi dovedi că vreau, voi dovedi că pot.
MĂRIE: Mai întîi, ridică-te.
REGELE: Mă ridic. *(Face un efort cumplit ţi se strîmbă de durere.)*
MĂRIE: Vezi ce uşor e!
REGELE: Vedeţi ce simplu este. Sînteţi nişte farsori. Nişte complotişti, bolşevicilor. *(Merge. Către Mărie, care dă să-l ajute:)* Nu, nu, absolut singur... fiindcă pot şi singur. *(Cade. Juliette se precipită să-l ridice.)* Mă ridic singur. *(Se ridică singur, dar foarte greu.)*
GUARDUL: Trăiască regele! *(Regele cade iar.)* Regele moare.
MĂRIE: Trăiască regele. *(Regele se ridică, sprijinindihselh sceptru.)*
GUARDUL: Trăiască regele. *(Regele cade iar.)* Regele moare.
MĂRIE: Trăiască regele! Trăiască regele!
MARGUERITE: Ce comedie!
Regele se ridică greu. Juliette, care dispăruse, apare din nou.
•
JULIETTE: Trăiască regele! *(Dispare iarăşi. Regele cade din nou.)*
GUARDUL: Regele moare!
MĂRIE: Nu. Trăiască regele! Ridică-te. Trăiască regele!
JULIETTE *(apare şi dispare din nou, în vreme ce regele se ridică):* Trăiască regele!
GUARDUL: Trăiască regele! *(Scena trebuie jucată ca un teatru de păpuşi tragic.)*
MĂRIE: Vedeţi, e mai bine.
MARGUERITE: E mai-binele sfîrşitului, nu.i aşa. doctore?
DOCTORUL *(Margueritei):* Cu siguranţă, e mai-biriele de pe urmă.
REGELE: Am alunecat, atîta tot Asta i se poate întîmpla oricui. Se mai întîmpla. Unde mi-e coroana? *(în cădere,*

coroana i-a alunecat de pe cap. Mărie i-o pune la loc.) Ăsta-i semn rău.
MĂRIE: Nu crede în semne. *(Regelui îi scapă sceptrul.)*
REGELE: Semn rău.
212
MĂRIE: Nu mai crede-n semne. *(îi dă sceptrul.)* Ţine-l bine în mînă. Strînge pumnul.
GUARDUL: Trăiască, trăiască... *(Se opreşte.)*
DOCTORUL *(regelui):* Maiestate...
MARGUERITE *(Doctorului, arătînd spre Mărie):* Trebuie s-o calmăm; vorbeşte anapoda Nu trebuie să mai vorbească fără permisiunea noastră. *(Mărie rămîne nemişcată.)*
MARGUERITE *(arătînd spre rege):* Acuma, încearcă să-l faci să înţeleagă.
DOCTORUL *(regelui):* Maiestate, în urmă cu zeci de ani - sau acum trei zile - imperiul vostru era înfloritor. în trei zile aţi pierdut toate războaiele pe care le cîştigaserăţi. Cele pe care le-aţi pierdut, le-aţi pierdut din nou. De cînd recoltele noastre au putrezit, iar deşertul ne-a invadat continentul, vegetaţia s-a dus să înverzească în ţările vecine, care pînă joia trecută erau nişte deserturi. Rachetele pe care aţi vrut să Ie lansaţi nu mai pornesc, sau, mai corect: se desprind de pămînt, dar cad imediat, cu un plescăit..
REGELE: Accident tehnic.
DOCTORUL: Astfel de accidente nu se întîmplau altădată.
MARGUERITE: Gata cu reuşitele. Trebuie să-ţi dai seama de asta
DOCTORUL: Durerile voastre, junghiurile...
REGELE: Nu le-am avut niciodată. Azi e pentru prima oară
DOCTORUL: Exact. Tocmai acesta e semnul. Au venit dintr-o dată, nu-i aşa?
MARGUERITE: Trebuia să te aştepţi la asta.
DOCTORUL: Totul a venit dintr-o dată, nu mai sînteţi stăpîn pe persoana voastră. Aţi constatat asta, Sire, daţi dovadă de luciditate. Ei, haide, curaj!
REGELE: Dar m-am sculat de jos, m-am ridicat Aşa că minţi. M-am ridicat singur.
DOCTORUL: Vă simţiţi foarte rău şi nu mai puteţi face alt efort.
MARGUERITE: Bineînţeles, n-o să ţină mult *(Regelui:)* Mai poţi oare să faci ceva? Mai poţi da un ordin care să fie ascultat? Mai poţi schimba ceva? N-ai decît să încerci.
REGELE: Totul s-a hodorogit fiindcă nu mi-am pus întreaga voinţă în joc. O simplă neglijenţă. Dar totul se va aranja. Totul va fi reparat şi făcut ca nou. O să vedeţi de ce sînt în stare. Guard, apropie-te, haide, mişcă.
213
MARGUERITE: Nu poate. Nu mai poate asculta decît de ordinele
altora. Guard, fă doi paşi. *(Guardul avansează doi paşi.)*
Guard, treci înapoi. *(Guardul face doi paşi înapoi.)* REGELE: Să i se taie capul, să i se taie capul Guardului! *(Capul*
Guardului se apleacă puţin la dreapta, puţin la stînga.) O să-i
cadă capul, o să-i cadă capul.
MARGUERITE: Nu. Se clatină, numai. Nu mai mult ca înainte. REGELE: Să cadă capul Doctorului! Să cadă numaidecîL Haide,
haide! MARGUERITE: Niciodată nu s-a ţinut mai drept capul Doctorului
pe umerii săi. Şi niciodată n-a fost mai solid. DOCTORUL: Iertaţi-mă, Sire, sînt foarte încurcat REGELE: Să cadă la pămînt coroana Margueritei, să cadă la
pămînt coroana Margueritei.
Regelui îi cade din nou coroana. Marguerite o ridică de jos.
MARGUERITE: Ţi-o pun eu la loc.
REGELE: Mulţumesc. Ce-i cu toată vrăjitoria asta? Cum aţi ajuns
. să scăpaţi puterii mele? Să nu credeţi că lucrurile vor continua
\ aşa. O să aflu eu pricina acestei dezordini. Probabil că a * ruginit ceva în mecanism şl în înlănţuirile subtile.
MARGUERITE *(Măriei):* Acum poţi vorbi. îţi dăm voie.
MĂRIE *(regelui):* Spune-mi ce să fac şi voi face. Dă-mi un ordin. Ordonă, Sire, ordonă. Te voi asculta"
MARGUERITE *(Doctorului):* Ea crede că ceea ce se numeşte iubire poate să facă imposibilul. Superstiţie sentimentală! Lucrurile s-au schimbat Nu mai poate fi vorba de aşa ceva. Sîntem deja dincolo de asta. Deja dincolo.
MĂRIE *(care s-a tras înapoi şi este acum lîngă fereastră):* Ordonă, regele meu. Ordonă, iubirea mea. Uite cît sînt de frumoasă. Miros frumos. Dă un ordin să vin spre tine, să te cuprind în braţe.
REGELE *(Măriei):* Vino şi ia-mă în braţe. *(Mărie rămîne nemişcată.)* Ai auzit?
MĂRIE: Da, da, am auzit Aşa am să fac.
REGELE: Vino la mine.
MĂRIE: Aşa aş vrea. O să vin. O să vin. N-am putere-n braţe.
REGELE: Atunci dansează. *(Mărie rămîne neclintită.)* Dansează. Cel puţin învîrte-te, du-te la fereastră şi

deschide-o.
MĂRIE: Nu pot
214
REGELE: Ai, fără îndoială, un torticolis, precis ai un torticolis. Vino la mine.
MĂRIE: Da, Sire.
REGELE: Vino spre mine surîzînd.
MĂRIE: Da, Sire.
REGELE: Păi, haide.
MĂRIE: Nu ştiu cum să fac ca să merg. Am uitat dintr-o dată să merg.
MARGUERITE *(Măriei):* Fă cîţiva paşi înspre el. *(Mărie avansează puţin către rege.)*
REGELE: Ai văzut? Merge.
MARGUERITE: De mine ascultă, însă. *(Măriei:)* Stai. Opreşte-te.
MĂRIE: Iartă-mă, Maiestate, nu e vina mea
MARGUERITE *(regelui):* Mai ai nevoie de alte dovezi?
REGELE: Ordon să crească arbori din podea. *(Pauză.)* Să dispară acoperişul! *(Pauză.)* Ce? Nimic? Ordon să plouă. *(Pauză. Nu se întîmplă nimic.)* Ordon să fulgere, iar fulgerul să stea la mine în mînă. *(Pauză.)* Să crească frunzele la loc în copaci. *(Se duce la fereastră.)* Ce? Nimic? Să intre Juliette prin uşa cea mare. *(Juliette intră prin uşa cea mică din fund, dreapta).* Nu prin aia, ci prin asta. Ieşi pe-aici. *(Arată spre uşa cea mare. Juliette iese prin uşa cea mică, dreapta, în faţă. Juliettei:)* îţi poruncesc să rămîi. *(Juliette iese.)* Poruncesc să se tragă clopotele. Ordon să sune trîmbiţele. Ordon să sejtragă de o sută douăzeci şi unu de ori cu tunurile în onoarea mea *(Duce palma la ureche.)* Nu aud nimic!... Ah, ba da Am auzit ceva
DOCTORUL: Vă ţiuie urechile. Maiestate.
MARGUERITE *(regelui):* Nu mai încerca E-n zadar. Devii ridicol.
MĂRIE *(regelui):* Ai să te oboseşti, iubitule. Nu dispera. Ai asudat tot Odihneşte-te puţin. O să luăm imediat totul de la început. Peste o oră vom reuşi.
MARGUERITE *(regelui):* Vei muri peste o oră şi douăzeci şi cinci de minute.
DOCTORUL: Da, Sire. într-o oră, douăzeci şi patru de minute şi cincizeci de secunde.
REGELE *(Măriei):* Mărie!
MARGUERITE: Peste o oră, douăzeci şi patru de minute şi-o secundă. *(Regelui:)* Fii gata.
MĂRIE: Nu ceda.
215
MARGUERITE *(Măriei):* Nu mai încerca să-l distragi. Nu-ijnai întinde braţele, e deja pe panta de coborîre, nu-l mai poţi sprijini. Programul va fi executat punct cu punct
GUARDUL *(anunţă):* Ceremonia începe!
Mişcare generală. Fiecare îşi ia locul. Regele e pe tron. Mărie e alături de el.
REGELE: Să se întoarcă vremurile de altădată.
MĂRIE: Să revenim în urmă cu douăzeci de ani-
REGELE: Să fim iarăşi săptămîna trecută.
MĂRIE: Să fim din nou aseară. întoarce-te vreme, întoarce-te timp! Opreşte-te, clipă!
MARGUERITE; -ţfe-marexistă timp. Totul s-a topit în mîna lui.
DOCTORUL *(MargueTiM7ThqtâTe~~'a~pnvit în înalt cu luneta):* Privind prin lunetă, dincolo de ziduri şi acoperiş,^ se vede un gol, un vid ceresc pe locul constelaţiei regale. în registrele universului, locul Maiestăţii voastre e trecut la defuncţi.
GUARDUL: Regele a murit, trăiască regele!
MARGUERITE *(Guardului):* Idiotule, ai face mai bine să taci.
DOCTORUL: într-adevăr, e mai mult mort decît viu.
REGELE: Nu. Nu vreau să mor. Vă rog, nu mă lăsaţi să mor. Fiţi drăguţi şi nu mă lăsaţi să mor. Nu vreau.
MĂRIE: Ce e de făcut pentru a-i da forţă să reziste? Eu însămi sînt pradă slăbiciunii. Şi nu mă crede, nu-i crede decît pe ei. *(Regelui:)* Speră, totuşi, mai speră!
MARGUERITE *(Măriei):* Nu-l mai încurca. Nu faci decît să-l ameţeşti.
REGELE: Nu vreau, nu vreau.
DOCTORUL: Prevăzusem criza E absolut normală. Deja a intrat în stadiul primei apărări.
MĂRIE *(Margueritei):* Criza va trece.
GUARDUL *(anunţă):* Trece regele!
DOCTORUL: O să vă regretăm din suflet, Maiestate. O să vă pomenim, vă promitem.
REGELE: Nu vreau să mor.
MĂRIE: Ia te uită! Părul i-a albit dintr-o dată. *(într-adevăr, Regele a albit.)* Ridurile i se adună pe frunte şi pe faţă, A îmbătrînit dintr-o dată cu paisprezece veacuri.
DOCTORUL: Aşa de repede s-a demodat.
REGELE: Regii ar trebui să fie nemuritori.

MARGUERITE: Au şi ei o imortalitate provizorie.
216
REGELE: Mi s-a promis că n-am să mor decît atuncjjcmd am
vreau eu. MARGUERITE: Asta fiindcă se credea că vei decide mai devreme
să mori. Dacă ai prins gustul autorităţii, atunci trebuie sa fii
decis cu forţa. Te-ai rătăcit singur în noroiul călduţ al celor
vii: acum o să îngheţi. REGELE: Am fost înşelat Trebuia să fiu prevenit. M-au tras pe
sfoară.
MARGUERITE: Ai fost prevenit. REGELE: Tu m-ai prevenit prea devreme. Tu m-ai avertizat prea
tîrziu. Nu vreau să mor.... Nu voiam să mor. Doresc să fiu -
salvat, fiindcă de unul singur nu pot. MARGUERITE: E vina ta că eşti prins pe picior greşit. Ar fi
trebuit să fii deja pregătit. Niciodată nu ai avut timp. Erai
condamnat. Trebuia să te gîndeşti la asta încă din prima zi,
după care să te gîndeşti zilnic, cîte cinci minute pe zi. Atîta ar
fi fost de ajuns. Apoi cîte zece minute, un sfert de oră, o
jumătate de oră. Aşa se face antrenament REGELE: Dar m-am gîndit şi eu. MARGUERITE: Niciodată nu ai
făcut-o serios, profund, niciodată
nu ai făcut-o din toată fiinţa ta MĂRIE: Dar el trăia. MARGUERITE: Prea din plin. *(Regelui:)* Ar fi trebuit să
păstrezi
gîndul morţii ca un gînd permanent, ascuns în cele mai
ascunse tainiţe ale gîndurilor tale. DOCTORUL: Nu a fost niciodată prevăzător, a trăit mereu de pe o
zi pe alta, aşa, ca fitecine. MARGUERITE: Mereu amînai. La douăzeci de ani spuneai că
lasă, să împlineşti patruzeci ca să începi antrenamentul. La
patruzeci de ani...
REGELE: Dar eram atît de sănătos, atît de tînăr... MARGUERITE: La patruzeci de ani ai zis că o să aştepţi pînă
la
cincizeci. La cincizeci de ani... REGELE: Ce plin de viaţă eram! Eram plin de viaţă! MARGUERITE: La
cincizeci de ani ziceai să aştepţi şaizeci de ani.
Ai avut şaizeci de ani$_v$ nouăzeci de ani, o sută douăzeci şi
cinci de ani, două sute. patru sute de ani. Nu mai amînai
pregătirile de moarte cu zece ani, ci cu cincizeci. După care
le-ai amînat din secol în secol.
217

r

REGELE: Tocmai aveam intenţia să-ncep. Ah! Dacă aş mai avea
un secol înaintea mea poate că aş fi reuşit să am timpul necesar! DOCTORUL: Nu v-a rămas decît mai puţin de
o oră, Sire. Trebuie
făcut totul într-un ceas.
MĂRIE: Nu va avea timp, nu e posibil. Trebuie să i se dea timp. MARGUERITE: Tocmai asta-i imposibil. Dar o
oră e prea de ţv ajuns.
DOCTORUL: O oră bine umplută face mai mult decît cîteva
secole de ""uitare şfiieglijenţă. Cinci minute ajung, zece sc-^**CuntUJ c6n$tlente. Or, ei are** o oră: şaizeci de
minute, trei mii
şase sute de secunde. Are mare noroc. MARGUERITE: Şi-a pierdut vremea hoinărind pe străzi. MĂRIE: Dar am
împărăţii El a muncit GUARDUL: A făcut muncile lui Hercule. MARGUERITE: Fuşereală. *(Intră Juliette.)*
JULIETTE: Săraca Maiestate, bietul Sire, a făcut şcoala vieţii. REGELE: Sînt ca un şcolar care se prezintă la
examen cu temele
nefăcute. Fără să-şi fi pregătit lecţia... MARGUERITE *(regelui):* Nu te nelinişti. REGELE: ...ca un actor care nu
ştie rolul în seara premierei şi care
are memoria plină de goluri, de goluri. Ca un orator împins la ' tribună şi care nu ştie cum să-şi înceapă discursul,
care nici
măcar nu ştie cui se adresează. Nici măcar nu ştiu ce public
e-n sală. Nu vreau să-l cunosc, n-am ce să-i spun. Doamne, în
ce stare sînt!
GUARDUL *(anunţă):* Regele face aluzie la starea sa! MARGUERITE: în ce ignoranţă eşti.
JULIETTE: Ar mai vrea să facă şcoala vieţii alte cîteva secole. REGELE: Tare-aş vrea să fiu repetent
MARGUERITE: Vei trece examenul. Aici nu există repetenţi. DOCTORUL: Nu puteţi face nimic, Maiestate. Şi
nici noi. Noi nu

sîntem decît reprezentanţii medicinei, care nu face miracole. REGELE: Dar poporul ştie de asta? L-aţi prevenit? Vreau ca toată
lumea să ştie că regele o să moară. *(Fuge spre fereastră, o*
deschide cu mare efort, fiindcă şchioapătă tot mai accentuat.)
Ascultaţi: regele vostru va muri. MARGUERITE *(Doctorului):* Nu trebuie să fie auzit Nu-l lăsa să
strige. REGELE: Nu vă atingeţi de rege. Vreau ca toată lumea să ştie că
am să mor. *(Strigă.)*
218
DOCTORUL: E scandalos.
REGELE: Popor! Eu trebuie să mor. '
MARGUERITE: Ăsta nu mai e un rege. E un porc prins penjtru
tăiere.
MĂRIE: Nu e un rege. Este un om. DOCTORUL: Maiestate, gîndiţi-vă la moartea lui Ludovic al
XlV-lea, la moartea lui Filip al Il-lea, la moartea lui Carol
Quintul, care a dormit douăzeci de ani în sicriu. Datoria
Maiestăţii voastre e să moară demn. REGELE: Să mor demn? *(La fereastră:)* Ajutor! Regele vostru o
să moară. . -
MĂRIE: Regişorul meu, scumpul meu rege. JULIETTE: N-are nici un rost să strige.
în depărtare se aude un ecou slab: „Regele o să moară".
REGELE: M-aţi auzit?
MĂRIE: Eu am auzit, am auzit
REGELE: Mi se răspunde, am să fiu salvat
JULIETTE: Nu e nimeni. *(Se aude ecoul: „ajutor".)*
DOCTORUL: Nu e nimic altceva decît ecoul, care răspunde cu întîrziere.
MARGUERITE: O întîrziere foarte obişnuită în regatul acesta unde totul funcţionează prost
REGELE *(plecînd de la fereastră):* Nu e posibil. *(Revine la fereastră.)* Mi-e frică. Nu e posibil.
MARGUERITE: îşi închipuie că el e primul care moare.
MĂRIE: Fiecare e pentru sine primul care moare.
MARGUERITE: Penibil.
MĂRIE: Plînge ca fitecine.
MARGUERITE: Spaima nu-i inspiră decît stări banale. Speram să exprime cîteva fraze exemplare. *(Doctorului:)*
Ai sarcina de a scrie cronica ultimelor minute. O să punem în gura lui ziceri / memorabile de-ale altora. La
nevoie, o să şi inventăm.
DOCTORUL: îi vom împrumuta aforisme edificatoare. *(Margueritei:)* Vom avea grijă de legenda lui. *(Regelui:)*
O să vă îngrijim cu atenţie legenda, Maiestate.
REGELE *(la fereastră):* Popor, ajutor... Popor, ajutor...!
MARGUERITE: Eşti bun să termini, Maiestate? Te oboseşti în zadar.
219
REGELE *(la fereastră):* Cine vrea să-mi dea viaţa lui? Cine vrea să-şi dea viaţa regelui, preabunului său rege,
sărmanului său rege?
MARGUERITE: E indecent
MĂRIE: Lăsaţi-l să-şi încerce toate şansele, chiar şi pe cele mai puţin probabile.
JULIETTE: Păi dacă nu-i nimeni în regat! *(Iese.)*
MARGUERITE: Există spionii.
DOCTORUL: Urechile duşmane ce pîndesc la frontiere.
MARGUERITE: Frica lui ne va acoperi de ruşine.
DOCTORUL: Nici ecoul nu-i mai răspunde. Vocea lui nu se mai transmite. A strigat destul. A strigat prea mult
şi i s-a oprit vocea. Sunetul nu mai merge nici pînă la capătul grădinii.
MARGUERITE *(în timp ce regele geme):* Rage.
DOCTORUL: Numai noi îl mai auzim. Nici măcar el pe el nu se mai aude.
Regele se întoarce şi face cîţiva paşi către mijlocul scenei.
REGELE: Mi-e frig, mi-e frică şi plîng. MĂRIE: I se îngreunează mîinile şi picioarele. DOCTORUL: E ciuruit
de reumatism. *(Margueritei:)* Să-i facem o injecţie să-l calmăm?
Juliette apare cu un fotoliu de infirm, pe rotile şi cu spătarul însemnat cu o coroană şi alte însemne regale.
REGELE: Nu vreau injecţie.
MĂRIE: Fără injecţie.
REGELE: Ştiu ce-i aia o injecţie. Am pus şi eu să li se facă altora
injecţii. *(Juliettei:)* Nu ţi-am spus sa aduci fotoliul ăsta. Eu
vreau să mă plimb, să iau aer.
Juliette lasă fotoliul într-un colţ al scenei, la dreapta, şi iese.
MARGUERITE: Stai în scaun. O să cazi. *(într-adevăr, regele se*

clatină.) REGELE: Nu accept Vreau să rămîn în picioare. *(Juliette revine cu o pătură.)* JULIETTE: O să vă simţiţi mai bine, mai confortabil stînd în scaun cu o pătură pe genunchi şi cu o buiotă. *(Iese.)*
220
REGELE: Nu. Vreau să rămîn în picioare. Vreau să urlu. Vreau să **urlu.** *(Strigă.)*
GUARDUL *(anunţă):* Maiestatea sa urlă! DOCTORUL *(Margueritei):* N-o să urle mult Cunosc procesul. O să obosească. Se va opri. Şi va asculta.
Juliette apare cu nişte haine călduroase şi o buiotă.
REGELE *(Juliettei):* îţi interzic.
MARGUERITE: Hai aşază-te, repede, aşază-te.
REGELE: N-am să fac ce spui tu. *(Dă să urce treptele tronului, dar nu reuşeşte. Se va aşeza, totuşi, dar pe tronul mai mic, al reginei, din stînga.)* Mă prăbuşesc în ciuda voinţei mele.
După ce a umblat după rege cu obiectele de care am vorbit, Juliette le pune de-a valma în fotoliul pe rotile.
MARGUERITE *(Juliettei):* Ia-i şi sceptrul. E prea greu.
REGELE *(Juliettei, care vine spre el cu o bonetă):* Nu vreau boneta asta *(Nu i se pune.)* JULIETTE: Dar e o coroană mai puţin grea. REGELE: Lasă-mi sceptrul.
MARGUERITE: Nu mai ai putere să-l ţii. DOCTORUL: Şi nici nu mai aveţi de ce să vă sprijiniţi în el, fiindcă veţi fi purtat de alţii, veţi fi dus cu fotoliul. REGELE: Vreau să mi-l păstrez. MĂRIE *(Juliettei):* Lasă-i sceptrul, dacă aşa doreşte el.
Juliette se uită la regina Marguerite cu un aer întrebător. MARGUERITE: La urma urmei, nu văd nici un inconvenient *Juliette îi înapoiază regelui sceptrul.*
REGELE: Poate că totuşi nu-i adevărat. Spuneţi-mi că nu-i adevărat. Că e un coşmar. *(Ceilalţi tac.)* Poate că mai există o şansă din zece. O şansă din o mie. *(Ceilalţi tac. Regele plînge.)* înainle_jcîşiigam. adesea la loterie.
DOCTORUL: Maiestate!
REGELE: Nu mai pot să vă ascult, mi-e frică. *(Plînge, geme.)*
MARGUERITE: Trebuie să asculţi. Sire.
221
REGELE: Nu vreau să aud nici un cuvînt de la voi. Fiecare vorbă mă înfricoşează. Nu mai vreau să vă aud vorbind. *(Măriei care voia să se apropie de el:)* Nici tu nu te apropia. Stai acolo. Mila ta mă înspăimîntă. *(Geme din nou.)*
MĂRIE: E ca un copilaş. A redevenit copilaş.
MARGUERITE: Un copilaş cu barbă, plin de riduri şi urît. Indulgentă mai eşti!
JULIETTE *(Margueritei):* Nu v-aţi pus în locul ei!
REGELE: Nu, dimpotrivă, vorbiţi. Vorbiţi. înconjuraţi-mă, reţine-ţi-mă. Vreau să fiu sprijinit. Ba nu, vreau să fug. *(Se ridică foarte greu şi se prăbuşeşte în celălalt tron de regină, din dreapta.)*
JULIETTE: Nu-l mai ţin picioarele.
REGELE: Mi-e greu să mişc şi braţele. Oare aşa începe? Nu. Djş_ ce oai£_m-am mai născut dacă nu paL-să-trăiese-veşnic? Părinţi blestemaţi. Ce idee caraghioasă, ce glumă bună. M-am născut acum cinci minute, m-am însurat acum trei minute.
MARGUERITE: Asta face $ouă sute optzeci şi trei de ani.
REGELE: M-am urcat pe tron acum două minute şi jumătate.
MARGUERITE: Adică acum două sute şaptezeci şi şapte de ani şi trei luni.
REGELE: Nici măcar „of n-am avut vreme să spun. N-am avut timp să cunosc viaţa.
MARGUERITE *(Doctorului):* Dar nici n-a făcut vreun efort pentru asta.
MĂRIE: Totul a fost cît o plimbare pe-o alee înflorită, cît o promisiune neonorată, cît un surîs repede stins.
MARGUERITE *(Doctorului, continuînd):* Şi a avut totuşi în preajma lui cei mai mari savanţi ca să-i explice viaţa Şi teologi, şi persoane cu experienţă, şi cărţi pe care nu le-a citit niciodată.
REGELE: N-am avut vreme.
MARGUERITE: Ziceai că ai toată vremea în faţa ta.
REGELE: N-am avut vreme, n-am avut vreme, n-am avut timp.
JULIETTE: Amînă tot timpul.
MARGUERITE *(doctorului):* Tot timpul acelaşi lucru.
DOCTORUL: Poate că-i mai bine aşa Geme, plînge, dar începe, oricum, să raţioneze. Se plînge, se exprimă, protestează, asta înseamnă că începe să se resemneze.
REGELE: Nu mă voi resemna niciodată.
222

DOCTORUL: Dacă zice că n-o să se resemneze, ăsta-i un semn că se va resemna. Pune resemnarea sub semnul întrebării. îşi

pune problema MARGUERITE: în sfîrşit. DOCTORUL: Maiestate, aţi făcut război de o sută optzeci de ori. Aţi participat în fruntea armatei voastre la două mii de bătălii.
Mai întîi pe un cal alb cu panaş roşu şi alb, foarte vizibil, şi
nu v-a fost frică. Apoi, după ce aţi modernizat armata, aţi stat
în picioare pe tanc, ori pe aripa unui avion de vînătoare, chiar
în fruntea formaţiunii.
MĂRIE: A fost un erou. . *
DOCTORUL: De o mie de ori aţi fost la un pas de moarte. REGELE: Numai la un pas. Dar moartea nu exista pentru mine,
simţeam asta.
MĂRIE: Erai un erou, ai auzit? Adu-ţi aminte. MARGUERITE: Prin intermediul acestui doctor şi al acestui călău,
aici prezenţi, ai pus să fie asasinaţi... REGELE: Executaţi, nu asasinaţi. DOCTORUL *(Margueritei):* Executaţi, Maiestate, nu asasinaţi. Mă
supuneam ordinelor. Eu eram un simplu instrument, mai
degrabă un executant decît un executor, şi o făceam euthana-
sic. De altminteri, o regret Iertare. MARGUERITE *(regelui):* Am spus: „Ai pus să fie masacraţi
părinţii mei, fraţii tăi rivali, verii noştri şi verişorii pînă la a
şaptea spiţă, cu familiile lor, cu prietenii lor, cu cirezi cu toL
Ai pus să li se ardă pămînturile". DOCTORUL: Maiestatea sa spunea că, în orice caz, toţi vor muri
într-o bună zi.
REGELE: Din raţiuni de stat am făcut toate acestea MARGUERITE: Tot dintr-o raţiune de stat mori şi tu acuma
REGELE: Dar statul sînt eu. JULIETTE: Nenorocitul. în starea-n care e vorbeşte de starea
statului.
MĂRIE: El era legea mai presus de legi. REGELE: Nu mai sînt legea. DOCTORUL: Uite că admite. Din ce în ce mai bine. MARGUERITE: Asta uşurează treaba. REGELE *(gemînd):* Nu mai sînt deasupra legilor, nu mai sînt mai
presus de legi. GUARDUL *(anunţă):* Regele nu mai e mai presus de lege.

JULIETTE: Nu mai e deasupra legilor, bietul bătrîn. E şi el ca noi. Parcă-i bunicul.
MĂRIE: Micuţul meu copilaş!
REGELE: Un copil! Un copil! Care va să zică o iau de la capăt! Vreau s-o iau de la capăt *(Măriei:)* Vreau să fiu un bebeluş şi tu vei i'i mama mea. Aşa, n-o să mai vină să mă caute. Nu ştiu să citesc, nu ştiu să scriu, nu ştiu să socotesc. Vreau să fiu dus la şcoală împreună cu colegii mei. Cît fac doi şi cu doi?
JULIETTE: Doi şi cu doi fac patru.
MARGARETA *(regelui):* Ştiai asta.
REGELE: Ea a suflat.. Ei bine, da, nu se poate trişa. Ei bine, da, da, atîţia oameni se nasc în clipa asta, nenumărate naşteri în lumea întreagă.
MARGUERITE: Nu şi în ţară la noi.
DOCTORUL: Natalitatea e zero.
JULIETTE: Nu creşte nici măcar o salată, nici măcar un fir de iarbă.
MARGUERITE *(regelui):* Sterilitate absolută. Şi asta din cauzaja.
MĂRIE: Nu-l mai covîrşiţi aşa.
JULIETTE: Poate că totul va înflori din nou.
MARGUERITE: Cînd va accepta el. Şi va înflori fără el.
REGELE: Fără mine, fără mine. O să rîdă toţi, or să halească, or să danseze pe mormîntul meu, ca şi cînd îi-aş fi existat niciodată. Ah, să vă aduceţi aminte de mine. Să fiu plîns, lumea sa dispere din cauza pierderii mele. Să mi se perpetueze memoria în toate manualele de istorie. Toată lumea să-mi cunoască viaţa pe de rost Toţi s-o retrăiască. Şcolarii şi savanţii să nu aibă alt obiect de studiu decît viaţa mea. regatul meu şi înfăptuirile mele. Să fie arse toate cărţile, să fie distruse toate statuile şi să se pună pe soclu în toate pieţele publice numai statuia mea. Chipul meu să fie în toate ministerele, în toate birourile de subprefectură. la toţi controlorii fiscali şi-n toate spitalele. Să se dea numele meu tuturor avioanelor, tuturor vapoarelor, tuturor maşinilor acţionate manual sau motorizat. Toţi ceilalţi regi şi războinici, poeţi şi tenori, ca şi toţi filosofii să fie daţi uitării şi să nu mai exist decît eu în toate conştiinţele. Un singur nume de botez, un

familie pentru toată lumea. Fiecare să înveţe să citească silabisind numele meu: B - e. Be, Be - ren - ger. Chipul meu să fie desenat pe toate icoanele, pe milioane de criici, în toate bisericile. Să se facă slujbe pentru mine şi eu să fiu
împărtăşania. Toate ferestrele existente să aibă forma şi culoarea ochilor mei. Toate fluviile să deseneze-n cursul lor de-a lungul cîmpiilor numai liniile chipului meu! Să fiu invocat pe vecie, să fiu implorat veşnic, rugaţi-vă numaî la mine!
MĂRIE: Cine ştie, poate că vei reveni!
REGELE: Poate că voi reveni. Trupul să-mi fie păstrat, intact într-un palat, să fie aşezat pe tron. să mi se aducă de inîncare. Muzicienii să cînte pentru mine, iar fecioarele să se tăvălească la tălpile mele cele reci.
Pentru această tiradă, regele s-a ridicat în picioarele.
JULIETTE *(Margueritei):* Ăsta-i delir, doamnă.
GUARDUL *(anunţă):* Maiestatea sa, regele, deliregză.
MARGUERITE: Nu încă. încă are bun-simţ. Are prea mult şi prea puţin simţ deopotrivă.
DOCTORUL *(regelui):* Dacă asta este voinţa voastră, vă vom îmbălsăma şi yă vom conserva.
JULIETTE: Cît se va putea.
REGELE: Oroare! Nu vreau să fiu îmbălsămat Nu vreau să fiu cadavru. Nu vreau să mă ardă! Nu vreau să fiu înmormîntat, nu vreau să fiu dat la vulturi sau la fiare. Vreau să fiu păstrat între braţe calde, proaspete, iubitoare şi puternice.
JULIETTE: Nici nu prea ştie ce vrea.
MARGUERITE: Vom decide noi pentru el. *(Măriei:)* Să nu leşini. *(Juliette plînge.)* Aşa e întotdeauna.
REGELE: Dacă-şi vor aduce aminte de mine, pentru cîtă vreme or s-o facă? Să-şi aducă aminte pînă la capătul timpului. Şi după capătul timpului, în vecii vecilor, peste douăzeci de mii de ani, peste două sute cincizeci şi cinci de miliarde de ani... Dar nu-şi va mai aduce aminte nimeni, nimeni, or să uite înainte de data asta! Egoişti! Toţi sînt nişte egoişti, toţi, toţi. Nu se gîndesc decît la viaţa lor, la pielea lor. Nu la viaţa şi la pielea mea. Dacă tot pămîntul se învecheşte şi se mistuie, va veni şi ziua aceea, dacă tot universul explodează*, şi va exploda, fie mîine, fie peste secole şi secole, totuna este. Ce trebuie să sfîrşească e deja sfîrşit
MARGUERITE: Totul e ieri.
JULIETTE: Chiar şi astăzi era ieri.
DOCTORUL: Totul e trecut.

MĂRIE: Dragule, nu există trecut, nu există viitor. Spune şi tu: există doar prezent pînă la capăt, nu există viitor, totul e prezent Fii prezent. Fii prezent.
REGELE: Ei bine, da! Eu nu sînt prezent decît la trecut
MĂRIE: Ba nu!
MARGUERITE *(regelui):* Aşa, Berenger, fii lucid.
MĂRIE: Da, fii lucid, regele meu, iubitul meu. Nu te mai necăji. A *exista* e doar un cuvînt. Şi a *muri* e doar un cuvînt. Nişte formule, nişte idei pe care ni le facem. Dacă înţelegi asta, nimic nu te va mai putea atinge. Simte-ţi făptura, ţine-te bine, nu te pierde din vedere, aruncă-te în ignorarea a tot Tu eşti acum, acum nu eşti decît tu. Să nu mai fii decît o nesfîrşită întrebare: „Ce este ceea ce este. Ce este..." Neputinţa de a răspunde constituie însuşi răspunsul, e însăşi fiinţa ta care luminează şi se răspîndeşte. Aruncă-te-n mirare, în perplexitatea fără de limite. Numai aşa poţi să devii nelimitat, numai aşa poţi deveni infinit. Fii mirat, fii şocat, totul e straniu şi de neexplicat. Smulge gratiile celulei, dărîmă-i zidurile şi evadează dintre definiţii. Aşa vei respira.
DOCTORUL: Se sufocă.
MARGUERITE: Frica fi închide orizontul.
MĂRIE: Lasă-te inundat de bucurie şi lumină, fii mirat, lasă-te ameţit. Ameţeala mirării pătrunde-n oase şi în carne ca un val, ca un rîu de lumină strălucitoare. Numai să vrei.
JULIETTE: Ar vrea el.
MĂRIE *(împreunîndu-şi mîinile ca la rugăciune):* Te implor, adu-ţi aminte de dimineaţa aceea la ţărmul mării, cînd eram împreună şi bucuria te invadase. Ai simţit acea bucurie, mi-ai spus că ai simţit-o revărsîndu-se asupra ta, pură, deplină, fecundă. Dacă ai spus-o atunci, poţi s-o spui şi acuma. Strălucitoarea auroră de atunci era în tine. Dacă a fost atunci, a rămas de-a pururi. Regăseşte-o. în tine însuţi caut-o.
REGELE: Nu înţeleg.
MĂRIE: Nu te mai înţelegi.
MARGUERITE: Nu s-a înţeles niciodată.

MĂRIE: Vino-ţi în fire.
REGELE: Cum? Nimeni nu poate, sau nu vrea, să mă ajute. Nici eu însumi nu mă pot ajuta. O. soare, ajută-mă, soare, luminează toate mormintele, pătrunde-n toate cotloanele întunecoase, pătrunde-n fiinţa mea. Ah! Picioarele încep să mi se răcească, vino, soare, şi încălzeşte-mă, pătrunde-n trupul
226
meu, pe sub pielea mea, intră-n ochii mei. Reaprinde lumina ochilor mei, fă să văd, fă să văd, să văd. O, soare, tu mă vei regreta? Soare mic, soare bun, apără-mă. Seacă şi ucide lumea întreagă, dacă e nevoie de un mic sacrificiu. Fă să moară toţi şi eu să trăiesc veşnic, fie şi singur în deşertul infinit Mă voi acomoda eu cu singurătatea. Voi păstra amintirea celorlalţi, îi voi regreta sincer. Pot să trăiască în imensitatea transparentă a vidului. Mai bine să-i regret eu pe ceilalţi, decît să mă regrete ei pe mine. De altfel, nu te regretă nimeni. Lumină a zilelor, ajută-mă!
DOCTORUL *(Măriei):* Nu de lumina aceasta vorbeaţi dumneavoastră. Nu deşertul duratei i-l recomandaţi. Nu v-a înţeles. Nici nu mai poate înţelege ceva, bietul creier.
MARGUERITE: Totul e-n zadar. Nu asta-i calea cea bună.
REGELE: Fă să trăiesc veacuri de-a rîndul, chiar dacă m-ar durea dinţii. Asta e: ce trebuie sfîrşit e deja sfîrşit
DOCTORUL: Deci, Sire, ce mai aşteptaţi?
MARGUERITE: Numai tirada lui e nesfîrşită. *(Arătînd spre Mărie şi Juliette:)* Şi aceste două femei care plîng. Şi care-l cufundă şi mai rău, îl ţin lipit, îl opresc, îl înlănţuiesc.
REGELE: Ba nu, nu se plînge îndeajuns în jurul meu, nu sînt destul de plîns. Nu e destulă nelinişte. *(Marguerilei:)* Să nu fie nimeni împiedicat să plîngă, să urle, să-l compătimească pe bunul rege, sărmanul rege, bătrînul rege, tînărul-rege. Mie mi-e milă cînd mă gîndesc la ele, cît de mult mă vor regreta, cînd n-or să mă mai vadă, cînd vor fi abandonate şi vor rămîne singure. Tot eu să mă gîndesc la voi, la ceilalţi, la toţi. Intraţi în mine, voi. ceilalţi, fiţi eu însumi, intraţi în pielea mea. Mor. înţelegeţi? Vreau să spun că mor şi n-apuc s-o spun, fac numai literatură.
MARGUERITE: Şi încă ce literatură!
DOCTORUL: Cuvintele nu merită să-i fie consemnate. Nimic nou.
REGELE: Toţi îmi sînt străini. Credeam că ei sînt familia mea. Mi-e frică, mă prăbuşesc, mă sufoc, nu mai ştiu nimic, nici n-am existat vreodată. Mor.
MARGUERITE: Asta-i literatură.
DOCTORUL: Se face literalurăj)înă-n ultima clipă a vieţii. Atîta vreme cît eşti viu, eşti pretext-îtterar.
MĂRIE: Măcar dacă asta l-ar mai uşura.
GUARDUL *(anunţă):* Literatura îl alinăpuţin pe rege!
227
REGELE: Nu, nu. Ştiu bine: nu mă alină nimic. Literatura mă umple şi mă goleşte. Of, Doamne, Doamne, au, au, au. *(Lamentaţii. Apoi, fără să declame, gemînd uşor:)* Voi, toţi, nenumăraţilor, cei care-aţi murit înaintea mea, ajutaţi-mă. Spuneţi-mi cum aţi făcut să muriţi, să acceptaţi moartea, învăţaţi-mă voi. Fie ca pilda voastră să mă aline, să mă pot sprijini în voi ca în nişte cîrje, ca pe nişte braţe fraterne. Ajutaţi-mă să trec pragul pe care voi l-aţi trecut. întoarceţi-vă puţin din tenebre, ca să mă puteţi ajuta Ajutaţi-mă voi, voi care v-aţi temut şi care n-aţi vrut să muriţi. Cum a fost? Cine v-a susţinut? Cine v-a antrenat? Cine v-a împins? V-a fost frică pînă la sfîrşit? Voi, cei care aţi fost puternici şi curajoşi, care aţi consimţit cu indiferenţă şi seninătate să muriţi, învăţaţi-mă indiferenţa, învăţaţi-mă seninătatea, învăţaţi-mă resemnarea.
Replicile următoare trebuie rostite şi jucate ca un ritual, solemn şi aproape cîntat, cu mişcări diverse - îngenuncheri, braţe ridicate etc.
JULIETTE: Voi, statuilor, voi, luminoşilor sau tenebroşilor, voi,
strămoşilor, umbrelor, voi, amintirilor... MĂRIE: învăţaţi-l seninătatea GUARDUL: învăţaţi-l indiferenţa.
DOCTORUL: învăţaţi-l resemnarea. MARGUERITE: învăţaţi-l să asculte glasul raţiunii şi să se
liniştească. REGELE: Voi, sinucigaşilor, învăţaţi-mă ce să fac ca să deprind
dezgustul de a fi. Invăţaţi-mă sila, oboseala de toate. Ce drog
să iau pentru asta?
DOCTORUL: Eu pot prescrie euforizante, tranchilizante. MARGUERITE: O să le vomite. JULIETTE: Voi, amintirilor... GUARDUL: Voi, vechilor imagini... JULIETTE: ... care nu existaţi decît în memorii...
GUARDUL: Amintiri şi amintiri ale amintirilor... MARGUERITE: Ce trebuie el să înveţe e să cedeze puţin, apoi să
se abandoneze deplin. GUARDUL: ... Pe voi vă invocăm. MĂRIE: Voi, ceţuri, tu, rouă... JULIETTE: Voi neguri, voi norilor...
228
MĂRIE: Voi sfintelor, voi înţelepţilor, voi nebunelor, ajutaţi-l,
căci eu nu pot să-l ajut JULIETTE: Ajutaţi-l. REGELE: Voi, care aţi murit cu bucurie, care aţi privit'moartea în faţă, care aţi asistat la propriul vostru sfîrşit... JULIETTE: Ajutaţi-l pe rege. MĂRIE: Ajutaţi-l cu toţii, ajutaţi-l, vă implor. REGELE: Voi, morţi fericiţi, ce chip aţi văzut lîngă al vostru? Ce

surîs v-a adus liniştea, făcîndu-vă să surîdeţi? Ce ultimă
lumină a vieţii v-a străluminat? JULIETTE: Ajutaţi-l, voi. miliarde de morţi. GUARDUL: Oh, Mare Nimic, ajută-l pe rege. REGELE: Miliarde de morţi. Ei sporesc neliniştea din vinele mele.
Eu sînt la un loc agoniile lor. Moartea mea e fără de număr.
Toate lumile se sting o dată cu mine. MARGUERITE: Viaţa-i un exil. REGELE: Ştiu asta, o ştiu. DOCTORUL: Pe scurt, Maiestate, vă veţi întoarce în patria
voastră. MĂRIE: Vei merge acolo unde erai înainte de a te naşte. Nu-ţi fie
frică. Sigur vei recunoaşte locul, într-un mod neclar, desigur. REGELE: îmi place exilul. Eu m-am expatriat. Nu mă mai pot
întoarce acolo. Cum era lumea asta? MARGUERITE: Adu-ţi aminte, fă un efort. REGELE: Nu văd nimic, nu văd nimic.
MARGUERITE: Ei, haide, adu-ţi aminte, gîndeşte, zău, reflectează. Hai gîndeşte, gîndeşte, nu ai gîndit niciodată. DOCTORUL: Nu s-a gîndit niciodată la asta. MĂRIE: Lumea cealaltă, lume pierdută, lume uitată, lume-nghiţită
- ieşi la iveală!
JULIETTE: Cîmpie pierdută, munte de dincolo, cealaltă vale... MĂRIE: Amintiţi-i numele vostru ! REGELE: Nici o amintire din ţara aceasta. JULIETTE: Nu-şi aduce aminte nimic din ţara lui. DOCTORUL: E prea slăbit, nu e-n stare.
REGELE: Nici o nostalgie, oricît de firavă, oricît de fugitivă ar fi ea MARGUERITE: Adînceşte-te în amintiri, aruncă-te în absenţa
amintirilor, du-te dincolo de amintiri. *(Doctorului:)* Nu regretă
decît lumea de aici. MĂRIE: Amintiri de dincolo de amintire - apăreţi înainte-i şi
ajutaţi-l!
229
DOCTORUL: Vedeţi! Ca să-l facem să coboare-n amintire e ceva foarte greu.
MARGUERITE: Dar va trebui să.
GUARDUL: Maiestatea sa nu a fost niciodată batiscaf.
JULIETTE: Ce păcat! Nu are antrenament.
MARGUERITE: Va trebui să-nveţe meserie.
REGELE: Cînd este în pericol de moarte, pînă şi cea mai umilă furnică se zbate, este părăsită şi brusc despărţită de colectivitatea ei. Şi în ea, ca şi în mine, întreg universul se stinge. Dacă
. nu vrei să mori, nu e firesc să mori. Eu vreau să fiu.
JULIETTETEHrea tot ffrn^utTririîe. Numai asta **ştie.** ~~
MĂRIE: Tot timpul asta a şi făcut: a fost
MARGUERITE: Va trebui să nu mai privească împrejur, să nu se mai agate de imagini. Va trebui să coboare în sine, să se închidă în el însuşi. *(Regelui:)* Nu mai vorbi, taci şi rămîi închis în tine. Nu mai privi nimic - asta o să-ţi facă bine.
REGELE: N-am nevoie de binele ăsta.
DOCTORUL *(Marguerilei):* Pentru moment încă n-a ajuns acolo. Nu poate acum. Bineînţeles, Maiestatea voastră trebuie să-l împingă, dar nu prea tare, încă.
MARGUERITE: Nu va fi uşor, dar noi avem răbdare.
DOCTORUL: Sîntem siguri de rezultat
REGELE: Doctore, agonia a început, doctore! Ba nu, vă înşelaţi... nu încă... n-a început încă. *(Suspin de uşurare.)* N-a început încă. Sînt aici, aicea sînL Şi văd - uite pereţii, mobilele, uite aerul, mă uit la privirile voastre, vă aud vocile, trăiesc, îmi dau seama de ce se întîmplă, văd, aud. văd. aud. Fanfarele!
Sunete, foarte slabe, de fanfară. Regele face cîţiva paşi.
GUARDUL: Regele merge, trăiască regele! *(Regele cade.)*
JULIETTE: Cade.
GUARDUL: Regele-a căzut, regele moare. *(Regele se ridică.)*
MĂRIE: Se ridică.
GUARDUL: Regele se ridică, trăiască regele!
MĂRIE: Se ridică. ,
GUARDUL: Trăiască regele! *(Regele cade.)* Regele e mort.
MĂRIE: Se ridică. *(Regele se ridică într-adevăr.)* Este viu.
GUARDUL: Trăiască regele. *(Regele se îndreaptă spre tron.)*
JULIETTE: Vrea să se aşeze pe tron.
MĂRIE: Domneşte! Domneşte!
230
DOCTORUL: Acuma începe delirul.
MĂRIE *(regelui, care încearcă să urce, clătinîndu-se, treptele*

către tron): Nu te lăsa, agaţă-te! *(Juliettei, care vrea să-l ajute:)* Lasă-l singur, poate şi singur. *(Regele nu r-euşeşte să urce treptele.)*
REGELE: Şi totuşi, am picioare. MĂRIE: Mai sus! MARGUERITE: Au mai rămas treizeci şi două de minute şi treizeci de secunde. REGELE: Mă ridic. DOCTORUL: E penultimul zvîcnet
I-a vorbit Margueritei.
Regele se prăbuşeşte în fotoliul cu rotile, pe care Juliette i-l strecoară în ultima secundă sub el. I se pune pătura, i se pune o buiotă, dar el spune mereu:
REGELE: O să mă ridic.
Buiota, pătura etc. intră încetul cu încetul în scenă, în cele ce urmează, aduse fiind de Juliette.
MĂRIE: Abia mai respiri, eşti obosit, hai, linişteşte-te, o să te ridici după aceea.
MARGUERITE *(Măriei}:* Nu mai spune minciuni. Nu-l .ajută. REGELE *(din fotoliu):* îmi plăcea muzica lui Mozart. MARGUERITE: O vei uita. REGELE *(Juliettei):* Mi-ai cîrpit pantalonii, sau crezi că nu mai e nevoie? Aveam o gaură în haina de purpură - ai cusut-o?
Mi-ai pus la loc nasturii care-mi lipseau de la pijama? Mi-ai făcut pantofii cu cremă? JULIETTE: Nici nu m-am gîndit la asta. REGELE: Nici nu te-ai gîndit?!? Dar la ce te-ai gîndit? Ia spune-mi, ce mai face bărbatul tău?
Juliette şi-a pus (sau îşi pune) boneta de infirmieră şi un şorţuleţ alb.
JULIETTE: Sînt văduvă.
REGELE: La ce te gîndeşti cînd mături?
JULIETTE: La nimic. Maiestate.
231
Tot ce va spune regele in scena următoare trebuie rostit în prostraţie, năuc, mai mult cu stupefacţie decît cu patetism.
REGELE: Tu de unde eşti? Ce familie aveai?
MARGUERITE *(regelui):* Asta nu te-a interesat niciodată.
MĂRIE: Niciodată n-a avut vreme s-o întrebe.
MARGUERITE *(regelui):* Asta nu te interesează de fapt
DOCTORUL: Caută să cîştige timp.
REGELE *(Juliettei):* Povesteşte-mi viaţa ta Cum trăieşti?
JULIETTE: Trăiesc rău, stăpîne.
REGELE: Nu se poate trăi rău. Asta-i o contradicţie în termeni.
JULIETTE: Viaţa nu e frumoasă.
REGELE: Dar e viaţă.
Nu e un dialog veritabil: regele vorbeşte mai mult pentru sine.
JULIETTE: Iarna, cînd mă trezesc, afară-i noapte. Şi sînt îngheţată. REGELE: Şi eu la fel. Dar nu e acelaşi frig. Ţie nu-ţi place să-ţi fie frig? JULIETTE: Vara, cînd mă trezesc, afară abia mijesc zorile. Lumina e palidă. REGELE *(cu încîntare):* Lumina e palidă! Cîte lumini există: cea albăstruie, lumina albă, verde, lumina palidă! JULIETTE: Spăl toate rufele casei. Mă dor mîinile, mi-a crăpat pielea. REGELE *(încîntat):* Spălatul face rău. Aşa îţi simţi pielea Nu ţi-ai cumpărat încă o maşină de spălat? Marguerite, nu există o maşină de spălat în ditamai palatul? MARGUERITE: A fost nevoie s-o lăsăm în gaj în schimbul unui împrumut de stat!
JULIETTE: Golesc oalele de noapte. Fac paturile. REGELE: Face paturile! Ne culcăm în pat. acolo dormim, în paturi ne trezim. Ţi-ai dat seama că te trezeşti în fiecare zi? Oh. să te poţi trezi în fiecare zi... Să vii pe lume în fiecare dimineaţă.
JULIETTE: Frec parchetul, mătur, mătur şi mătur. La nesfîrşit REGELE *(încîntat):* Să nu mai termini niciodată! JULIETTE: Mă doare spatele. REGELE: Asta aşa-i. Are spate. Toţi avem spate. JULIETTE: Mă dor şalele.
232
REGELE: Şi toţi avem şale.
JULIETTE: De cînd nu mai avem grădinar, tot eu sap şi prăşesc. Şi semăn.
REGELE: Şi totul creşte. JULIETTE: Nu mai pot de oboseală. REGELE: Ar fi trebuit să ne spui. JULIETTE: Dar v-am zis. REGELE: Adevărat. Atîtea lucruri mi-au scăpat. Nu puteam să ştiu totul. Nu puteam să fiu pretutindeni. Viaţa mea ar fi putut să fie plină.
JULIETTE: Camera mea nu are fereastră. REGELE *(cu aceeaşi încîntare):* Să n-ai ferestre! Să ieşi. Să cauţi

lumina. Şi s-o găseşti. Să-i zîmbeşti. Ca să ieşi, întorci cheia în
broască, deschizi uşa, o închizi şi răsuceşti cheia încă o dată.
Unde locuieşti? JULIETTE: în pod. REGELE: Ca să cobori iei scara, cobori o treaptă, încă una, încă
una, încă una, încă una, încă una, încă o treaptă. Ca să te
îmbraci, îţi pui ciorapi, pantofi. JULIETTE: Pantofi scîlcîiaţi! REGELE: Şi o rochie. Extraordinar! JULIETTE:
O rochie urîtă, de doi bani.
REGELE: Dar nu ştii ce vorbeşti. Ce frumoasă-i o rochie urîtă! JULIETTE: Am avut un abces la o măsea. Mi-au
scos iin dinte. REGELE: Suferim mult. Dar durerea slăbeşte şi dispare. Ce
uşurare! Ce fericit eşti după ce-ţi trece! JULIETTE: Sînt obosită, obosită, obosită! REGELE: Dar după aceea te
odihneşti. Ce bine e! JULIETTE: N-am o clipă liberă. REGELE: Dar poţi spera să ai... Mergi, iei un coş, te duci
după
cumpărături. îi spui bună ziua băcanului... JULIETTE: Un obez cumplit. E aşa de urît băcanul, că pînă şi
pisicile şi păsările fug de el. REGELE: Ce minunat! Scoţi portofelul, plăteşti, îţi dă restul. Iar
la piaţă ai de-ale gurii de toate culorile - salate verzi, cireşe
roşii, struguri aurii, vinete violete... ai tot curcubeul!...
Extraordinar, de necrezut. O adevărată poveste cu zîne. JULIETTE: După care mă întorc acasă... pe acelaşi
drum. REGELE: De două ori pe zi acelaşi drum! Şi cu cerul deasupra!
Poţi să-l priveşti de două ori pe zi. Respiri. Niciodată nu te-ai

gîndit că respiri. Ia gîndeşte-te. Ia adu-ţi aminte că respiri. Sînt sigur că nu te-ai gîndit niciodată. Şi ce miracol!
JULIETTE: Iar după aceea, după aceea spăl vasele rămase de cu seară. Farfurii pline de grăsime scîrboasă. Şi
după aceea trebuie să fac mîncare. REGELE: Ce bucurie!
JULIETTE: Ba dimpotrivă. Ce plictiseală. Mi-ajunge! REGELE: O plictiseală! Există oameni care nu înţeleg. Ce
bine-i sa te plictiseşti. Dar şi să nu te plictiseşti e la fel de bine, să te înfurii şi să nu te înfurii, să fii mulţumit şi
nemulţumit, să te resemnezi, ca şi să revendici. Te agiţi, vorbeşti şi ţi se vorbeşte, atingi şi eşti atins de alţii.
Totul e o feerie, o sărbătoare continuă. JULIETTE: Aşa e, de fapt nimic nu se opreşte. După toate cele,
trebuie să servesc la masă. REGELE *(aceeaşi încîntare):* Serveşti la masă, serveşti la masă!
Ce serveşti?
JULIETTE: Hrana pe care am pregătit-o. REGELE: De exemplu, ce? JULIETTE: Nu ştiu. Meniul zile, rasolul.
REGELE: Ra-sol!... Ra-sol! *(Visător.)* JULIETTE: Meniu complet.
REGELE: Ce mult îmi plăcea mie rasolul; cu legume, cartofi, cu varză şi morcovi, totul dat prin unt şi fărîmat cu
furculiţa, piure.
JULIETTE: Am putea să-i aducem un rasol cu legume. REGELE: Da, să mi se aducă. MARGUERITE: Nu.
JULIETTE: Dacă-i face plăcere.
DOCTORUL: Nu-i bun pentru sănătatea lui. E la regim. REGELE: Vreau rasol.
DOCTORUL: Nu e recomandabil pentru sănătatea muribunzilor. MĂRIE: Poate că-i ultima lui dorinţă.
MARGUERITE: Trebuie să se dispenseze de ea. REGELE *(visător:)* Supă... cartofi calzi... morcovi bine fierţi.
JULIETTE: încă face jocuri de cuvinte.
REGELE *(obosit):* Niciodată n-am băgat de seamă ce frumoşi sînt morcovii. *(Juliettei:)* Du-te repede şi omoară
cei doi păienjeni din dormitor. Nu vreau să-mi supravieţuiască. Ba nu, nu-i omorî. Poate că au în ei ceva din
mine... Rasolul a murit... a dispărut din univers. Nu mai există rasol.

GUARDUL: Rasolul e interzis pe tot cuprinsul ţării. MARGUERITE: în sfîrşiL S-a făcut! A renunţat. De aici
trebuie început, de la dorinţele cele mai importante. Trebuie să fim foarte direcţi. Da, de acum se poate începe.
încet, ca pentru un pansament ce înfăşoară carnea vie, un pansament pe care-l desprinzi uşor, mai întîi de la
marginile rănii. *(Apropiindu-se de rege):* Şterge-i transpiraţia, Juliette. e plin de sudoare. *(Măriei)* : Nu, nu tu!
DOCTORUL *(Margueritei):* îi iese frica încetul cu încetul prin toţi porii. *(Examinează bolnavul, în vreme ce
Mărie îngenunchează, acoperindu-şi faţa cu mîinile:)* Vedeţi? i-a"scăzut temperatura şi aproape că nu
mai are piele de găină. Părul, care i se zbîrlise, s-a culcat la loc. încă nu s-a deprins cu groaza, nu, nu, însă poate
privi înăuntru acum şi de aceea a închis ochii. O să-i deschidă. Trăsăturile chipului îi sînt încă răvăşite, dar priviţi
cum ridurile şi bătrîneţea i se instalează pe faţă. Deja le lasă să progreseze. O să mai aibă puseuri violente, nu se
rezolvă totul aşa de repede. însă nu va mai avea colicile terorii. Ar fi dezonorant. Va suferi încă de teroare, de
teroarea pură, fără complicaţii abdominale. Nu putem spera o moarte exemplară. In orice caz, va fi una
convenabilă. O să moară de moartea sa, şi nu de frică. Va trebui totuşi, să-l ajutăm, Maiestate, va trebui să-l
ajutăm pînă în ultima clipă, pînă la cea din urmă suflare.
MARGUERITE: îl voi ajuta. Am să-l ajut să iasă. îi voi da dezlegarea. Am să-i desfac toate nodurile, voi
descurca.-sulul încîlcit, voi separa sămînţa bună de neghina îndărătnică şi copleşitoare.
DOCTORUL: N-o să fie uşor.
MARGUERITE: De unde-o fi adunat atîtea bălării, toate ierburile astea în devălmăşie?

DOCTORUL: Puţin cîte puţin. Au crescut în ani.
MARGUERITE: Te-ai cuminţit, Maiestate. Nu te simţi mai liniştit?
MĂRIE *(Regelui, ridicîndu-se):* Cîtă vreme ea nu-i aici, tu eşti aici. Cînd ea va veni, tu nu vei mai fi. N-o s-o întîlneşti, n-ai s-o vezi.
MARGUERITE: Minciunile vieţii, bătrînele sofisme! Cunoaştem, întotdeauna a fost aici, prezentă încă din prima zi, încă din germene. Ea umflă germenul, ea face să crească sămînţa, să dea-n floare, să se răspîndească. Ea e rodul.

MĂRIE *(Marguerilei):* Şi ăsta-i un adevăr primordial. Cunoaştem
şi noi. MARGUERITE: Este adevărul dintîi. Şi cel din urmă. Nu-i aşa.
doctore? DOCTORUL: Ambele lucruri sînt adevărate. Totul depinde de
punctul de vedere.
MĂRIE *(regelui):* Altădată mă credeai. REGELE: Mor.
DOCTORUL: Şi-a schimbat punctul de vedere. S-a deplasat. MĂRIE: Dacă trebuie să priveşti totul din două puncte de vedere,
atunci priveşte şi dintr-al meu. REGELE: Mor. Nu mai pot Mor.
MĂRIE: Ah! îmi pierd puterea pe care-o aveam asupra lui. MARGUERITE *(Măriei):* Farmecul şi farmecele tale nu mai au
nici o putere. GUARDUL *(anunţă):* Farmecul reginei Mărie nu mai are nici o
putere asupra regelui. MĂRIE *(regelui):* M-ai iubit, mă iubeşti încă, iar eu te voi iubi
totdeauna
MARGUERITE: Numai la ea se gîndeşte. JULIETTE: Natural. MĂRIE: Te voi iubi veşnic, te iubesc. REGELE: Nu ştiu, asta nu mă ajută. DOCTORUL: Dragostea-i nebună. MĂRIE *(regelui):* Dragostea-i nebună. Dacă dragostea ta e
nebună, dacă iubeşti fără de margini, dacă iubeşti absolut,
atunci moartea se îndepărtează de tine. Dacă tu mă iubeşti,
dacă iubeşti totul, atunci frica dispare. Iubirea te transportă. Te
laşi cuprins de iubire, ea te duce şi frica dispare. Universul e
deplin, totul învie, golul se umple. REGELE: Şi eu sînt plin. dar de găuri. Sînt ros pe dinăuntru, iar
găurile se tot lărgesc, la nesfîrşit. Ameţesc cînd mă aplec peste
hăurile din mine. Mă duc. MĂRIE: Nu te duci: ceilalţi vor iubi pentru tine şi vor privi cerul
pentru tine.
REGELE: Mă duc de tot MĂRIE: Intră în ceilalţi. Fii ceilalţi. întotdeauna va exista...
aceasta, aceasta. REGELE: Ce?
MĂRIE: Ceea ce este. Ceea ce nu piere. REGELE: Mai este... mai e... mai este aşa de puţin.
MĂRIE: Noile generaţii lărgesc universul.
REGELE: Eu mor.
MĂRIE: Se cuceresc constelaţii.
REGELE: Eu mor.
MĂRIE: Cuceritorii sparg porţile cerului.
REGELE: Să le spargă.
DOCTORUL: Sînt, totodată, pe cale să descopere elixirul
nemuririi. REGELE *(Doctorului):* Incapabilule! De ce nu l-ai inventat tu
pînă acuma?
MĂRIE: Noi astre sînt pe punctul să se ivească. REGELE: Turbez.
MĂRIE: Stele cu totul şi cu totul noi. Stele fecioare. REGELE: Se vor ofili. De altfel, mie mi-e totuna.
GUARDUL *(anunţă):* Nici vechile, nici noile constelaţii nu-l mai
interesează pe Maiestatea sa, regele Berenger! MĂRIE: Se naşte o nouă ştiinţă. REGELE: Eu mor. MĂRIE: O nouă înţelepciune vine în locul celei vechi, o şi mai
mare nebunie, o şi mai adîncă ignoranţă, absolut diferită,
absolut aceeaşi. Fie ca asta să te consoleze, fie ca asta să-ţi
aducă bucurie. REGELE: Mi-e frică, mor. MĂRIE: Tu ai pregătit toate acestea. REGELE: Dar nu înadins.
MĂRIE: Tu ai fost o etapă, un element, un precursor. Eşti parte
din toate înfăptuirile. Contezi în toate. Se va ţine veşnic seama
de tine.
REGELE: N-o să mai contez deloc. Eu mor. MĂRIE: Tot ce a fost va fi, tot ce va fi este, tot ce va fi a fost

Eşti înscris pe vecie în condicile universului. REGELE: Cine va mai consulta arhivele? Mor... să moară totul..., ba nu, să rămînă totul, ba nu, să moară toate de vreme ce
moartea mea nu poate să umple lumile! Să moară totul! Ba
nu, să rămînă toate!
GUARDUL: Maiestatea sa regele vrea ca totul să rămînă. REGELE: Ba nu, să moară.
GUARDUL: Maiestatea sa regele vrea ca totul să moară. REGELE: Ca totul să moară o dată cu mine. Ba nu, ca totul să
rămînă în urma mea. Ba nu, să moară totul. Ba nu, să rămînă.
Ba nu, să moară, să rămînă, să moară.
236
237
MARGUERITE: Nu mai ştie ce vrea.
JULIETTE: Cred că nu mai ştie ce vrea.
DOCTORUL: Nu mai ştie ce vrea. Creierul lui degenerează, asta-i
senilitate, ramolisment.
GUARDUL *(anunţă):* Maiestatea sa s-a ramo... MARGUERITE *(Guardului, întrerupîndu-l):* Taci, imbecilule! Nu
mai furniza presei buletine de sănătate. Asta o să-i facă să rîdă
pe cei care încă mai pot rîde şi înţelege. O să-i bucure pe
ceilalţi, care-ţi prind cuvintele la telegraf. GUARDUL *(anunţă):* Buletinele privind starea sănătăţii au fost suspendate din ordinul Maiestăţii sale, regina Marguerite. MĂRIE *(regelui):* Regele meu, micuţul meu rege...
REGELE: Tu mă trezeai cînd aveam coşmaruri şi plîngeam. Tu
mă îmbrăţişai şi-mi aduceai liniştea. MARGUERITE: Acum nu mai poate s-o facă. REGELE *(Măriei):* Cînd aveam insomnii şi părăseam camera, te
trezeai şi tu, veneai să mă cauţi în sala tronului, în cămaşa ta
de noapte roz cu flori. Mă luai de mînă şi mă aduceai în
dormitor.
JULIETTE: Şi eu făceam la fel cu soţul meu. REGELE: Cu tine-mi împărţeam răcelile, gripa. MARGUERITE: De-acum n-o să mai facă gripă. REGELE: Dimineaţa, deschideam ochii în acelaşi timp. Acum eu
îi voi închide singur, sau fiecare-i va închide pentru el. Ne
gîndeam amîndoi la acelaşi lucru în acelaşi timp. Tu terminai
fraza pe care eu o începusem în minte. Cînd făceam baie, te
chemam să mă speli pe spate. Tu îmi alegeai cravatele. Nu-mi
plăceau întotdeauna. Ne-am şi certat din cauza asta. Nimeni
n-a ştiut, nimeni nu va şti. DOCTORUL: Nu era ceva prea important. MARGUERITE: Ce mic-burghez! Chiar că aşa ceva nu trebuie să
se ştie. REGELE *(Măriei):* Nu-ţi plăcea să fiu nepieptănat. Tu mă
pieptănai.
JULIETTE: E înduioşător.
MARGUERITE *(regelui):* N-ai să mai fii nepieptănat de-acuma. JULIETTE: Oricum, e trist REGELE: Tu-mi ştergeai de praf coroana şi frecai perlele ca să
strălucească mai tare. MĂRIE *(regelui):* Mă iubeşti? Mă iubeşti? Eu te iubesc, am să te
iubesc întotdeauna. Mă mai iubeşti? Mă mai iubeşte. Mă
238
iubeşti în clipa asta?... Sînt aici... aici... sînt aici... priveşte-mă, priveşte-mă... Ai ochi şi pentru mine, haide!
REGELE: Mă iubesc, mă voi iubi în ciuda a orice. Mă simt încă, am ochi pentru mine. Mă văd. mă privesc.
MARGUERITE *(Măriei):* Destul! *(Regelui:)* Nu te mai uita înapoi. Asta ţi se recomandă. Sau, dacă te mai uiţi, atunci grabeşte-te. Peste puţin timp recomandarea va deveni ordin. *(Măriei:)* Ţi-am spus, din acest moment nu-i mai poţi face decît rău.
DOCTORUL *(se uită la ceas):* întîrzie... Se întoarce...
MARGUERITE: Nu-i nimic. Nu te nelinişti, domnule doctor, domnule călău. Toate aceste întoarceri, ocoluri şi amîhări erau prevăzute în program.
DOCTORUL: Cu o sfîntă criză cardiacă n-am mai fi avut atîtea necazuri.
MARGUERITE: Crizele cardiace sînt pentru oamenii de afaceri.
DOCTORUL:... Ori măcar o dublă pneumonie!
MARGUERITE: Asta-i pentru săraci, nu pentru regi.
REGELE: M-aş putea hotărî să nu mor.
JULIETTE: Vedeţi? Nu s-a vindecat.
REGELE: Dacă m-aş hotărî să nu vreau, dacă m-aş hotărî să nu vreau, dacă m-aş decide să nu mă decid!
MARGUERITE: Putem să te decidem noi!

GUARDUL *(anunţă):* Regina şi doctorul îl pot obliga pe rege să se decidă.
DOCTORUL: E de datoria noastră.
REGELE: Cine - în afara regelui - vă poate îngădui să vă atingeţi de rege?
MARGUERITE: Forţa. Forţa lucrurilor, decretul suprem, consemnele.
DOCTORUL *(Margueritei):* Noi reprezentăm comandamentele şi consemnele.
GUARDUL *(în timp ce Juliette îl înfundă pe rege în scaunul cu rotile şi îl plimbă împrejurul scenei):* Maiestatea sa, domnul comandant este cel care a inventat praful de puşcă. El a furat focul de la zei şi l-a pus în praful de puşcă. Totul era să sară în aer. El, cu mîinile lui, a ţinut totul în loc şi a reînnodat totul. Eu l-am ajutat, ceea ce n-a fost uşor. Nu era deloc uşor. El a instalat primele forje pe pămînt. El a inventat oţelul. Lucra optsprezece ore din douăzeci şi patru. Iar pe noi, ceilalţi, ne făcea să lucrăm şi mai mult de-atîta. Era inginerul şef. Domnul inginer şef a făcut cel dintîi balon, apoi balonul
239
dirijabil. în fine, cu mîinile lui a construit primul aeroplan. Nu dintr-o dată. Cei dintîi piloţi de încercare, Icar şi ceilalţi, s-au tot prăbuşit în mare pînă în clipa în care s-a hotărît să piloteze el însuşi. Eu îi eram mecanic. încă de mai înainte, cînd regele nu era decît delfinul, prinţ moştenitor, inventase roaba. Eu mă jucam cu el. Apoi a inventat şinele de tren, locomotiva, automobilul. El a întocmit planurile Turnului Eiffel, ca să nu mai punem la socoteală secera, plugul, secerătoarea, tractorul. *(Regelui:)* Nu-i aşa, domnule mecanic, vă mai aduceţi aminte?
REGELE: Ei, uite că uitasem de tractor.
GUARDUL: El a stins vulcanii şi a dat naştere altor vulcani. El a construit Roma. New-York-ul, Moscova, Geneva. El a întemeiat Parisul. El a făcut revoluţiile, contrarevoluţiile, religia, reforma şi contrareforma.
JULIETTE: Cînd te uiţi la el, n-ai zice.
GUARDUL: El a scris *Iliada* şi *Odiseea.*
REGELE: Ce-i aia automobil?
JULIETTE *(împingîndu-l în fotoliu):* Ceva care merge singur.
GUARDUL: Şi în acelaşi timp domnul istoric a redactat cele mai bune comentarii la Homer şi epoca homerică.
DOCTORUL: în chestia asta, într-adevăr, era cel mai calificat.
REGELE: Eu am făcut toate astea! E oare adevărat?
GUARDUL: El a scris tragedii şi comedii sub pseudonimul Shakespeare.
JULIETTE: Care va să zică el a fost Shakespeare?
DOCTORUL *(Guardului):* Ar fi trebuit să ne-o fi spus mai demult, ca să nu ne mai batem capul cu cine-i Shakespeare.
GUARDUL: Era secret El mi-a interzis. Tot el a inventat telefonul, telegraful. Şi le-a instalat el însuşi. Făcea totul numai cu propriile-i mîini.
JULIETTE: Nu ştia să facă nimic cu mîinile lui. Pentru cea mai mică reparaţie chema instalatorul.
GUARDUL: Domnule comandant, eraţi aşa de îndemînatic!
MARGUERITE: Acum nu mai ştie nici să se-ncalţe, nici să se descalţe.
GUARDUL: Nu cu multă vreme în urmă, a inventat atomul.
JULIETTE: Nu ştie nici să aprindă focul, nici să stingă o lampă.
GUARDUL: Maiestate, domnule comandant, Maestre, domnule director...
MARGUERITE *(Guardului):* Cunoaştem toate meritele trecute, nu le mai face inventarul.
240
Guardul se întoarce la locul său.
REGELE *(în timp ce e plimbat cu scaunul):* Ce-i aia up cal?... Uite ferestre, uite nişte pereţi, iată duşumeaua.
JULIETTE: Recunoaşte pereţii.
REGELE: Am făcut şi eu nişte lucruri. Ce zicea că am făcut? Nu mai ştiu ce am făcut Uit, uit *(în timp ce e împins cu scaunul:)* Uite un tron.
MĂRIE: De mine îţi aduci aminte? Sînt aici. sînt aici.
REGELE: Sînt aici. Exist.
JULIETTE: Nu-şi mai aduce-aminte nici măcar ce-i aia un cal.
REGELE^ Mi-aduc aminte de-o pisicuţă roşcată.
MĂRIE: îşi aminteşte de-o pisicuţă. $
REGELE: Aveam o pisicuţă roşcată. îi ziceam Evreica. O găsisem pe-un maidan, am furat-o de la mama ei. Se sălbăticise de-a binelea. Avea cincisprezece zile, poate mai mult Ştia deja să zgîrie şi să muşte. Era feroce. I-am dat să mănînce, am mîngîiat-o şi am luat-o cu mine. A devenit cea mai dulce pisicuţă din lume. O dată, s-a ascuns în mîneca de la mantoul unei doamne care venise în vizită. Era făptura cea mai politicoasă, de o politeţe naturală - o prinţesă. Cînd ne întorceam acasă, noaptea, venea cu ochii cîrpiţi de somn în întîmpinarea noastră şi se ducea apoi să se culce, buimacă. Dimineaţa ne trezea ca să se strecoare lîngă noi în pat într-o zi_v i-am închis uşa. A încercat s-o deschidă, se tot împingea în ea, s-a supărat, a făcut mare tămbălău şi a rămas supărată o săptămînă. Ii era foarte frică de aspirator. Hoaţă pisică, fricoasă, ce mai, o pisică-poet. I-am cumpărat un şoricel mecanic. A început să-l miroasă cu un aer neliniştit. Cînd l-am întors cu cheiţa şi a început să meargă, s-a speriat,

a scuipat de furie şi-a fugit de s-a ascuns sub şifonier. Cînd s-a făcut mare, alte pisici dădeau tîrcoale casei, se tot foiau pe acolo, o chemau. Asta o înnebunea, nu se putea mişca din loc. Am vrut s-o ducem să vadă lumea. Am pus-o pe trotuar, în faţa casei, lîngă fereastră Era necăjită. Porumbeii forfoteau în preajma ei, iar ei îi era frică de ei. M-a chemat disperată, gemea speriată şi lipită de zid. Celelalte animale şi pisici erau nişte creaturi ciudate în ochii ei, de care se speria, ori în care n-avea nici un pic de încredere. Numai cu noi se simţea bine. Noi eram familia ei. Nu-i era frică de oameni, le sărea pe umăr una-două, îi lingea pe cap. Credea că noi sîntem pisicile şi că pisicile adevărate
241
erau cu totul altceva. Oricum, într-o zi şi-o fi zis că a venit timpul să iasă şi ea în lume. A omorît-o dulăul vecinului. Era ca o pisică de jucărie, palpitînd, cu un ochi scos şi cu o lăbuţă ruptă, da, ca o păpuşă zdrobită de un copil sadic.
MĂRIE *(Marguerilei):* Nu trebuia să-i laşi uşa deschisă, te avertizasem !
MARGUERITE: Mi-era silă de animalul ăla sentimental şi laş.
REGELE: Ce rău mi-a părut de ea! Era bună, era frumoasă şi cuminte, avea toate calităţile. Şi mă iubea, mă iubea. Biata mea pisicuţă, singura mea pisicuţă.
Tirada despre pisică trebuie pronunţată cu cît mai puţină emoţie posibil. Regele o declamă cu un aer buimac, un soi de stupoare visătoare, în afară, poate, de ultima replică, într-adevăr tristă.
DOCTORUL: Ce v-am spus eu că întîrzie!
MARGUERITE: Am eu grijă. Deocamdată se înscrie în termenele regulamentare. Ţi-am spus că totu-i prevăzut.
REGELE: Am visat-o... Visam că stă culcată în şemineu, pe jăratic, şi Mărie se mira că nu se frige. Iar eu i-am spus: „N-avea grijă, pisicile nu ard, sînt ignifuge". A ieşit din şemineu miorlăind, degajînd un fum gros, parcă nu mai era ea, se metamorfozase! Era cu totul altă pisică, urîtă, mare, uriaşă ca maică-sa, pisica sălbăticită. Semăna cu Marguerite.
Juliette lasă cîteva clipe scaunul cu rotile în centrul scenei; regele e cu faţa la public.
JULIETTE: In orice caz. ce păcat! Era un rege bun. *(împinge din nou scaunul.)* DOCTORUL: Nu prea uşor de suportat. Destul de răutăcios. Ranchiunos. Şi crud. MARGUERITE: Vanitos. JULIETTE: Sînt alţii şi mai răi. MĂRIE: Era blînd, era tandru. GUARDUL: L-am iubit mult. DOCTORUL *(Guardului şi Juliettei):* Totuşi, adeseori vă plîngeaţi de el.
JULIETTE: Astea se uită. DOCTORUL: Nu o dată a trebuit să intervin pe lîngă el, în favoarea voastră.
242
MARGUERITE: Nu asculta decît de regina Mărie.
DOCTORUL: Era dur, sever şi injust
JULIETTE: îl vedeam atît de puţin. Totuşi, îl vedeam, îl vedeam des.
GUARDUL: Era puternic. Adevărat, ordona tăieri de capete. JULIETTE: Nu prea multe, GUARDUL: O făcea pentru salvarea statului. DOCTORUL: Iată rezultatul: sîntem înconjuraţi de duşmani. MARGUERITE: Uitaţi-vă cum se duce totul de rîpă. Nu mai avem graniţe: ce ne separă de vecinii noştri e o prăpastie imensă. JULIETTE: Cu-atît mai bine. Aşa n-or să mai poată să ne invadeze.
MARGUERITE: Iar golul creşte. Deasupra gol, dedesubt hăul. GUARDUL: Dar noi ne menţinem la suprafaţă.
MARGUERITE: Pentru foarte puţină vreme. MĂRIE: Mai bine pierim împreună cu el. MARGUERITE: Nu mai sîntem decît o suprafaţă. Nu vom mai fi decît o prăpastie. DOCTORUL: Şi toate din cauza lui. N-a vrut să lase nimic în urma lui. Nu s-a gîndit la succesori. După el, potopul. Mai rău decît potopul: după el, nimic. Un ingrat, un egoist. JULIETTE: *De mortui nihil nisi bene.* A fost regele unui mare regat. ,
MĂRIE: Al cărui centru era. El a fost inima regatului., JULIETTE: Şi locaşul. GUARDUL: Regatul se întindea de jur-împrejur, foarte departe, foarte departe. Nu-i puteai zări marginile. JULIETTE: Era nelimitat în spaţiu. MARGUERITE: însă limitat ca durată. Deopotrivă infinit şi efemer. JULIETTE: El a fost prinţul regatului, primul supus, tatăl şi fiul. A fost încoronat rege în chiar momentul naşterii sale. MĂRIE: Regatul şi cu el au crescut împreună.
MARGUERITE: Şij/oT7tîsp3rea împreună. JULIETTE: El a fosrrep^î*sTSpîmtl tuturor-universurilor.
DOCTORUL: Un stăpîn contestabil. Nici nu-şi cunoştea regatul. MARGUERITE: îl cunoştea prost MĂRIE: Era un regat prea mare. JULIETTE: Pămîntul se năruie o dată cu el. Şi stelele se sting.
Apa dispare. Or să dispară focul, aerul, lumea, universul. In
243

care cămară, în ca e pivniţă, în care cotlon, în care pod vom
îngrămădi toate ace ;tea? E nevoie de mult spaţiu. DOCTORUL: Atunci cînd mor, regii se agaţă de pereţi, de copaci,
de fîntîni şi de lună; se agaţă... MARGUERITE: Şi cad o dată cu ele. DOCTORUL: Totul se prăbuşeşte, se evaporă, nu mai rămîne nici
o picătură, nici un fir de praf, nici o umbră. JULIETTE: Duce totul cu el în groapă. MĂRIE: îşi organizase bine universul. Nu era cu totul stăpîn pe el.
Dar putea să ajungă. Moare prea devreme. El împărţise anul în
patru anotimpuri. Oricum, se aranjase bine. El inventase
arborii, florile, mirosurile, culorile. GUARDUL: O lume pe potriva regelui. MĂRIE: El inventase oceanele şi munţii: Mont Blanc, aproape
cinci mii de metri.
GUARDUL: Iar Himalaia, peste opt mii. MĂRIE: Frunzele cădeau din pomi şi creşteau iarăşi. JULIETTE: Era dibaci.
MĂRIE: încă în ziua naşterii sale crease soarele. JULIETTE: N-a fost de ajuns. Ne mai punea să facem şi focul.
MARGUERITE: Au mai fost întinderile nemărginite, stelele, cerul,
apoi oceanele şi munţii, cîmpiile, oraşele, oamenii, chipurile
lor, şi clădirile, şi camerele, apoi paturile, lumina, noaptea,
războaiele şi pacea. GUARDUL: Mai era şi tronul. MĂRIE: Şi muia lui.
MARGUERITE: Şi privirea. Şi respiraţia.. JULIETTE: încă respiră. MĂRIE: Respiră fiindcă sînt eu aici.
MARGUERITE *(Doctorului):* Mai respiră? JULIETTE: Da, Maiestate, respiră fiindcă sîntem noi aici.
DOCTORUL *(examinîndu-l pe bolnav):* Da, da, evident, încă
respiră. Rinichii nu mai funcţionează, dar sîngele circulă.
Circulă pur şi simplu. Are o inimă puternică. MARGUERITE: Va trebui să se termine. La ce bun o inimă care bate fără rost?
DOCTORUL: Aşa e. Inimă nebună! Auziţi? *(Se aud bătăile teribile de inimă ale regelui.)* Porneşte, merge foarte repede,
încetineşte şi iar porneşte cu toată viteza.
244
Bătăile inimii zguduie clădirea. Fisura din perete se lărgeşte şi apar altele. Cade tencuiala din tavan.
JULIETTE: Doamne! O să se prăbuşească totul!
MARGUERITE: Inimă nebună, inimă de om nebun!
DOCTORUL: O inimă cuprinsă de panică. Transmite panica întregii lumi. ----------
MARGUERITE *(Juliettei):* Se va linişti curînd.
DOCTORUL: Cunoaştem toate fazele^Aşa se întîmpj.ă_rnereu cînd se aneanţizează_un..uaiv«fs: —~~
MARGUERITE *(Măriei):* Aceasta-i dovada că universul lui nu e singurul.
JULIETTE: El nu bănuia aşa ceva.
MĂRIE: Mă dă uitării. în clipa asta e pe punctul să mă uite. O simt, xnă abandonează. O dată ce dispar din inima lui înnebunită, n-am să mai pot trăi. Rezistă, rezistă! Strînge pumnii din răsputeri! Nu mă părăsi!
JULIETTE: Nu mai are putere.
MĂRIE: Agaţă-te de ultimul fir şi nu mă părăsi! Numai eu te ţin în viaţă. Eu te fac să trăieşti, tu mă ţii în viaţă. înţelegi? Dacă mă uiţi. dacă mă părăseşti, n-am să mai pot trăi, nu voi mai fi nimic.
DOCTORUL: Va fi o .pagină dintr-o carte de zece mii de pagini, pe care o vom pune într-o bibliotecă de un milion de volume, o bibliotecă într-un milion de biblioteci.
JULIETTE: Nu va fi prea uşor să găseşti pagina cu pricina
DOCTORUL: Ba da. Se va găsi, în catalog. în ordine alfabetică sau în ordinea materiei... pînă în ziua cînd hîrtia se va spulbera.. Şi, pe deasupra, va fi ars, fără îndoială, cu mult înainte, întotdeauna au loc incendii în biblioteci.
JULIETTE: Strînge pumnii. Uite că se agaţă din nou. îşi revine-n simţiri.
MĂRIE: Se întoarce la mine.
JULIETTE *(Măriei):* Vocea dumneavoastră l-a trezit, a deschis ochii. Vă priveşte.
DOCTORUL: Da, inima lui se agaţă încă de viaţă.
MARGUERITE: Şi-n ce stare se află! Agonizează. într-un tufiş de spini. Stă într-un tufiş de spini. Cum să-l tragi de-acolo? *(Regelui:)* Te-ai afundat în noroi, eşti prins în mărăcini.
JULIETTE: Cînd se va desprinde de mlaştină, or să-i rămînă pantofii acolo.
245

i

MĂRIE: Ţine-te bine de mine, ţine-te bine. Uită-te-n ochii mei, uită-te la mine.
Regele o priveşte.
MARGUERITE: Ea te tot încurcă. Nu te mai gîndi la ea, numai
aşa te vei elibera.
DOCTORUL: Maiestate, renunţaţi. Abdicaţi, Maiestate. JULIETTE: Abdicaţi, dacă aşa trebuie.
Juliette îl împinge din nou în fotoliul pe care-l opreşte în faţa Măriei.
REGELE: Aud voci. Cine eşti tu? Eşti mama mea, sora mea, soţia, fdca mea, nepoata sau verişoara mea? ...Te cunosc... Te ştiu, totuşi. *(Este întors către Marguerite.)* Ce femeie necruţătoare! De ce-ai rămas lîngă mine? De ce te apleci asupra mea? Pleacă, pleacă!
MĂRIE: Nu te uita la ea întoarce-ţi privirile spre mine. Ţine ochii bine deschişi. Şi speră. Eu sînt aici. Adu-ţi aminte: eu sînt Mărie.
REGELE *(Măriei):* Mărie?!?
MĂRIE: Dacă nu-ţi mai aduci aminte, priveşte-mă, învaţă din nou că eu sînt Mărie, reînvaţă-mi chipul, reînvaţă-mi părul şi braţele.
MARGUERITE: îl chinui, nu mai poate învăţa nimic.
MĂRIE *(regelui):* Dacă eu nu te mai pot reţine, întoarce-te oricum către mine. Sînt aici. Păstrează chipul meu cu tine. Ia-l cu tine.
MARGUERITE: N-o să-l poată duce, nu mai are putere, e prea greu pentru o umbră. Şi nu trebuie ca umbra lui să fie zdrenţuită de alte umbre. Se va prăvăli sub greutate. îi va sîngera umbra şi nu va reuşi să înainteze. Trebuie lăsat să fie uşor. *(Regelui:)* Alungă-ţi toate greutăţile, subţiază-te.
DOCTORUL: Trebuie să-nceapă să abandoneze din lest. Debarasaţi-vă, Maiestate.
Regele se ridică, dar are alt mers, cu gesturi sacadate, o alură de somnambul, care se va accentua pe parcurs tot mai mult.
REGELE: Mărie?
MARGUERITE *(Măriei):* Vezi? nu-ţi mai înţelege numele.
246
JU1
JULIETTE *(Măriei):* Nu vă mai ştie numele.
GUARDUL *(anunţă):* Regelui nu-i mai spune nimic numele de Mărie!
REGELE: Mărie! *(Pronunţînd numele, poate întinde braţele, după care le lasă să cadă.)*
MĂRIE: Dar l-a pronunţat.
DOCTORUL: îl repetă fără să-l înţeleagă.
JULIETTE: Ca un papagal. Sînt nişte silabe moarte.
REGELE *(Margueritei, întors către ea):* Nu te cunosc, nu-mi place de tine.
JULIETTE: Ştie ce va să zică a nu cunoaşte.
MARGUERITE *(Măriei):* Cu chipul meu în minte va pleca dintre cei vii. Chipul meu nu-l va îngreuna. Iar cînd va fi nevoie, se va lepăda de el. Există un dispozitiv care-i va permite chipului să se desprindă singur. O apăsare pe buton, asta se face prin comandă de la distanţă. *(Regelui:)* încearcă să vezi mai bine.
Regele se întoarce cu faţa la public.
MĂRIE: Nu te vede. MARGUERITE: Nici pe tine.
Mărie dispare brusc, printr-un artificiu scenic.
REGELE: Şi mai este... mai este...
MARGUERITE: Caută să nu mai vezi ce este.
JULIETTE: Nu mai vede.
DOCTORUL *(examinîndu-l pe rege):* Adevărat, nu mai vede.
Şi-a fluturat degetul pe dinaintea feţei regelui, ori trece o luminare prin faţa ochilor acestuia, o brichetă sau un chibrit. Privirea regelui nu mai reacţionează.
JULIETTE: Nu mai vede. Doctorul a constatat oficial acest lucru.
GUARDUL: Maiestatea sa jg oficial orb.
MARGUERITE: De-acum va privi înăuntrul său. O să vadă mai
bine. REGELE: Văd lucruri, văd chipuri şi oraşe şi păduri. Văd spaţiul,
văd timpul.
MARGUERITE: Vezi mai departe. REGELE: Nu pot mai departe.
247
JULIETTE: Orizontul îl înconjoară şi-l închide.
MARGUERITE: Trimite-ţi privirea dincolo de ceea ce vezi.
Dincolo de drum, în spatele muntelui, dincolo de pădurea pe
care n-ai defrişat-o niciodată.
REGELE: E oceanul. Nu pot merge mai departe. Nu ştiu să înot. DOCTORUL: Lipsă de exerciţiu!
MARGUERITE: Asta nu-i decît faţadă. Mergi către străfundul
lucrurilor. REGELE: Am o oglindă-n măruntaie. Totul se răsfrînge în ea şi
văd din ce în ce mai bine, văd lumea, văd viaţa ce se duce. MARGUERITE: Mergi mai departe de reflexele

oglinzii. REGELE: Mă văd. îndărătul fiecărui lucru sînt eu. Numai eu
pretutindeni. Eu sînt pămîntul şi cerul, eu sînt vîntul şi focul.
Mă aflu răsfrînt în oglindă, ori eu sînt oglinda tuturor *li* lucrurilor?
JULIETTE: Sejjubeşte £rea mult_pe sine... DOCTORUL: O maladie~psîhlcă bine cunoscută: narcisism.
MARGUERITE: Vino, apropîe-tc. REGELE: Nu există drum. JULIETTE: Aude. întoarce capul cînd îi vorbeşti, îşi apleacă
urechea, întinde un braţ, apoi altul. GUARDUL: Ce vrea să prindă? JULIETTE: Caută un punct de sprijin.
De cîteva clipe, regele umblă ca un orb, nesigur pe picioare.
REGELE: Unde sînt zidurile? Unde-mi sînt braţele? Unde sînt
uşile? Unde sînt ferestrele? JULIETTE: Zidurile sînt acolo, Maiestate, sîntem pu toţii aici. Iată
un braţ. (7/ *conduce pe rege spre dreapta şi-l pune să atingă*
peretele.)
REGELE: Zidul e-aici. Sceptrul! *(Juliette i-l dă.)* JULIETTE: Iată-l.
REGELE: Unde eşti, Guard? Răspunde! GUARDUL: Mereu la ordinele voastre. Maiestate! Veşnic la
ordin. *(Regele face cîţiva paşi către Guard. îl atinge.)* Ei bine.
da. sînt aici, iată-mă, aici sînt.
JULIETTE: Camera voastră. Maiestate, e-n partea aceasta. GUARDUL: N-am să vă părăsesc, Maiestate, vă jur!
(Guardul
dispare brusc.)
248
TULIETTE: Sîntem aici, aproape de Maiestatea voastră, şi vom
rămîne aici. *(Juliette dispare dintr-o dată.)* REGELE: Guard! Juliette! Răspundeţi! Nu vă mai aud. Doctore,
doctore, am surzit oare? DOCTORUL: Nu. Maiestate. Nu încă. REGELE: Doctore!
, '
DOCTORUL: Iertaţi-mă. Maiestate, trebuie să plec. Sînt obligat sa
plec. îmi pare foarte rău, îmi cer scuze.
Doctorul se retrage; iese, tnclinîndu-se ca o marionetă, prin uşa din spate, stînga. Se retrage cu spatele spre ieşire şi cu multe plecăciuni, scuzîndu-se.
REGELE: Vocea i se-ndepărtează, zgomotul paşilor săi slăbeşte.
Nu mai e aici!
MARGUERITE: E doctor, are obligaţii profesionale. REGELE *(întinde braţele; înainte de a ieşi, Juliette trebuie să ia*
din drum scaunul cu rotile, ca să nu deranjeze jocui): Unde
sînt ceilalţi? *(Regele ajunge la uşa din stînga, prim-plan, apoi*
se îndreaptă spre cea din dreapta, prim-plan.) Au plecat cu
toţii şi m-au închis aici. MARGUERITE: Te încurcau toţi oamenii aceia. Te împiedicau să
pleci, să vii. Se agăţau de tine, ţi se băgau în suflet. Fii de
acord că te încurcau. De-acuma va fi mai bine. *(Regele merge*
mai uşor.) Nu ţi-a rămas decît un sfert de oră. REGELE: Aveam nevoie de serviciile lor. MARGUERITE: Am să-i înlocuiesc eu. Eu sînt regina bună la
toate.
REGELE: N-am dat liber nimănui. Fă-i să revină, cheamă-i înapoi. MARGUERITE: S-au desprins complet. Tu ai vrut-o. REGELE: Nu eu am vrut-o. MARGUERITE: N-ar fi plecat nici unul dacă n-ai fi dorit-o tu.
Acum, nu mai poţi să revii asupra voinţei tale. Tu i-ai lăsat
baltă.
REGELE: Să vină înapoi. MARGUERITE: Nici nu mai ştii cum îi cheamă. Cum se numeau?
(Regele tace.) Cîţi erau?
REGELE: Cine... Dar nu-mi place să fiu închis. Deschide uşile. MARGUERITE: Ai puţină răbdare, uşile se vor deschide larg nu
peste multă vreme. REGELE *(după o tăcere):* Uşile... uşile... Care uşi?
249
MARGUERITE: Au fost nişte uşi, a existat o lume. Ai trăit?
REGELE: Sînt.
MARGUERITE: Nu te mai mişca Te oboseşte. *(Regele se supune.)*
REGELE: Exist... zgomote, ecouri ţîşnesc din afunduri, totul se-ndepărtează, totul se linişteşte. Sînd surd.
MARGUERITE: Pe mine ai să m-auzi, mă vei auzi mai bine. *(Regele stă nemişcat, în picioare, şi tace.)* Se-ntîmplă să visezi. Te prinzi de vis, îl iubeşti, crezi în el. Dimineaţa, cînd deschizi ochii, cele două lumi sînt încă legate între ele. Nălucile nopţii se dizolvă-n lumina zorilor. Ai vrea să-ţi aduci aminte, ai vrea să le mai ţii puţin în tine, dar ele îţi alunecă printre degete, realitatea brutală a zilei le respinge. Ce vis am avut? te întrebi. Ce se petrecea în vis? Pe cine îmbrăţişam? Pe cine iubeam? Ce ziceam şi ce mi se spunea în vis? Te trezeşti singur cu

regretul nedesluşit al tuturor acelor lucruri, care au fost, ori care ţi s-au părut a fi. Nu mai ştii ce-a fost împrejurul tău. Nu mai ştii.
REGELE: Nu mai ştiu ce-a fost împrejurul meu. Ştiu că mă scufundasem într-o lume şi că acea lume mă înconjura Ştiu că eram eu acolo. Şi ce altceva era? Ce era?
MARGUERITE: încă eşti legat prin multe fire de lume, încă nu te-ai deznodat. Fire pe care nu le-am tăiat încă. încă eşti ţinut în loc de mîinile ce te doresc aici.
întorcîndu-se de jur-împrejur, Marguerite taie legături în aer, ca şi cînd ar avea în mîini nişte foarfece invizibile.
REGELE: Eu. Eu. Eu.
MARGUERITE: fljf&fj*" flUreşti tn Sînt obiecte străine, aderenţe, paraziţi monstruoşi.' Vîscul ce creşte pe ram nu e ramul. Iedera ce se caţără pe zid nu e zidul. Te apleci sub povară, umerii ţi se îndoaie, asta te îmbătrîneşte. Ghiulelele astea pe care le tîrăşti după tine îţi împiedică mersul. *(Marguerite se apleacă şi ridică din greu ghiulelele invizibile de la gleznele regelui, după care se ridică avînd aerul că a făcut un efort considerabil.)* Tone şi tone, cîntăreau tone. *(Se preface că aruncă ghiulelele în direcţia sălii, după care se îndreaptă de şale.)* Uf! Ce-ai tîrît **după tJBfiJioată viata!** *(Regele încearcă să-şi îndrepte spinarea.)* Mă tot întrebam de ce mergi tu aşa de cocoşat. Era din cauza sacului ăstuia *(Marguerite se face că ia un sac foarte greu de pe umerii regelui şi~l aruncă deoparte.)*
250
Si a traistei ăsteia, *(Face acelaşi gest pentru desagă.)* Şi a bocancilor de schimb.
REGELE *(scoţînd un soi de mormăit):* Nu.
MARGUERITE: Stai liniştit, nu mai ai nevoie de încălţări de schimb. Nici de puşca asta şi nici de mitralieră. *(Aceleaşi gesturi ca pentru'traistă.)* Şi nici de sabia asta. Pare că te ţine. O sabie veche şi ruginită. *(Dă să i-o ia, deşi regele se opune neîndemînatic:)* Ba da, lasă-mă pe mine. Fii cuminte, *(li dă peste mînă:)* N-ai de ce să te aperi. Nu-ţi vrem decît binele. Ai mărăcini şi spini prinşi în haină, eşti plin de liane, de alge şi frunze umede, putrezite. S-au lipit de tine, s-au lipit Eu le dezlipesc, le iau de pe tine, că te pătează, sînt murdare. *(Face gesturile cu pricina.)* Visătorul se retrage din visul său. Gata, te-am uşurat de toate aceste mici mizerii, haina ţi-e curată acum. Totul e bine. Acuma, mergi! Dă-mi mîna, hai, dă-mi mîna, nu-ţi fie frică, lasă-te să aluneci, eu te voi susţine. Văd că nu îndrăzneşti!
REGELE *(se bîlbîie):* PăL.eu...
MARGUERITE: Ei asta-i! îj^nchipuiecăel_e totul. Crede că fiinţa lui e însăşi fiinţa. TfeBuie să-'i scot asta din cap.' *(Apoi, ca pentru a-l încuraja:)* Totul va fi păstrat într-o memorie fără aduceri aminte. Grăuntele de sare ce se topeşte în apă nu dispare, de vreme ce face apa sărată. Ah, uite, te-ai îndreptat, nu mai eşti cocoşat, nu te mai dor şalele şi rinichii. Nu-i aşa că era greu? Acum eşti vindecat, te-ai făcut bine. Poţi să mergi, hai, înaintează, haide, dă-mi mîna *(Umerii regelui se cocoşează iarăşi, uşor.)* Nu mai încovoia umerii, acum nu mai cari nici o greutate... Of, încăpăţînate mai sînt şi reflexele astea condiţionate... Nu mai cari nimic în spate, ţi-am zis. îndreaptă-te. *(îl ajută să se îndrepte.)* Dă-mi mîna!... *(Regele e nehotărît.)* Neascultător mai eşti! Nu mai ţine pumnii strînşi, desfă degetele! Ce-ai în mînă? *(îi desface pumnul.)* Regatul. Ţii în pumn tot regatul. în miniatură... microfilme... grăunţe. *(Regelui:)* Grăunţele astea n-or să mai crească, sămînţa-i stricată, e sămînţă proastă. Las-o jos. Desfă-ţi degetele. îţi ordon să desfaci palma, lasă jos cîmpiile, lasă jos munţii. Aşa. Nu era decît praf şi pulbere. *(îi ia mîna şi-l trage după ea, în ciuda unei firave rezistenţe a regelui:)* Vino. Iar te opui? Unde-o mai găsi în el forţa să se opună? Nu, nu încerca să te culci pe
■ jos, n-ai nici un motiv să te datini pe picioare. Te conduc eu, nu-ţi fie frică. *(îl conduce de-a lungul scenei, ţinîndu-l de*
251
mină:) Nu-i aşa că poţi? Nu-i aşa că-i uşor? Ţi-am făcut o pantă lină. Mai încolo va fi ceva mai greu, dar nu face nimic, vei avea destulă forţă. Nu mai întoarce capul să priveşti ce laşi în urmă şi n-ai să mai vezi vreodată. Concgntr£ază£».„aplea-că-te pe inima.ta, intrJLqBlra^jţrebuie.
Rw3&3T{maintînd ţinut de mînă~ş~î~c~u~ochii închişi): Imperiul... S-a mai văzut oare vreodată un asemenea imperiu? Cu doi sori, două luni pe cer, două bolţi cereşti, încă un soare răsare, şi încă unul. O a treia boltă cerească răsare, se întinde, se desfăşoară! în timp ce un soare se duce la culcare, ceilalţi răsar... E simultan amurg şi zori... E un tărîm ce se întinde dincolo de adîncurile oceanelor, dincolo de oceanele în care se varsă toate oceanele.
MARGUERITE: Treci dincolo de ele.
REGELE: Să trec dincolo de cei şapte sute şaptezeci şi şapte de poli.
MARGUERITE: Mai departe, mai departe. Păşeşte, haide, păşeşte.
REGELE: Albastru, albastru.
MARGUERITE: încă percepe culorile. Amintiri colorate. Nu e o ^jţură audi.tJLYă._Jma£inaţia lui_.este_una pur vizuală... e un pictor... prea ţine partealoTcSociomiei. fKegeM:7"R~enunţă şi la imperiul acesta. Renunţă şi la culori, asta te face să rătăceşti şi să întîrzii. N-ai voie să-ntîrzii, nu te poţi opri, nu trebuie. *(Se îndepărtează de rege:)* Mergi singur de-acuma, nu-ţi fie frică. Hai, du-te. *(Dintr-un colţ al scenei, Marguerite îl ghidează pe rege.)* Nu mai e zi, nu mai e noapte, nu mai e zi, nu mai e noapte. Lasă-te condus de roata ce se-nvîrteşte-n faţa

ta. N-o pierde din vedere, urmăreşte-o, nu prea îndeaproape, e o roată de foc şi s-ar putea să te arzi. Mergi înainte, uite, dau la o parte mărăcinii, fii atent, nu lovi umbra aceea din dreapta ta... Mîini lipicioase, mîini rugătoare, braţe şi mîini jalnice, nu vă mai arătaţi, daţi-vă înapoi. Nu-l atingeţi, că, altfel, vă lovesc! *(Regelui:)* Nu întoarce capul. Fereşte-te de prăpastia din stînga ta, nu-ţi fie frică de bătrînul lup care urlă... are colţii de carton, e o nălucă. *(Lupului:)* Piei, lupule! *(Regelui:)* Nu te teme nici de şobolani. N-au să te muşte de picior. *(Şobolanilor:)* Şobolani şi vipere, pieriţi! *(Regelui:)* Nu te lăsa înduioşat de cerşetorul ce te prinde de mînă... Fii atent la bătrîna care vine spre tine... Să nu cumva să ici paharul pe care ţi-l oferă. Nu ţi-e sete. *(Către bătrîna imaginară:)* N-are voie să-şi potolească setea, femeie, nu-i e sete. Nu-i mai sta în
252
drum. Dispari! *(Regelui:)* Treci de barieră... Camionul n-o să e calce, e o nălucă... Poţi să treci. Treci!... Ei, nu, floricelele nu cîntă, chiar dacă-s nebune. Le-am supt vocile, iar acuma le şterg din faţa ta!... Nu mai pleca urechea la murmurul pîrîului. Din°punct de vedere obiectiv, şopotul lui nu se-aude. Pîrîul e fals, e-o falsă voce... False voci, tăcere! *(Regelui:)* Nu te mai cheamă nimeni. Pentru ultima oară miroase acea floare şi arunc-o. Uită-i mirosul. Nu mai ai grai. Cui să-i mai vorbeşti? Da, aşa. fă un pas, încă unul. Iată puntea, să nu-ţi fie frică, nu vei ameţi. *(Regele înaintează în direcţia treptelor tronului.)* Mergi drept înainte, nu mai ai nevoie de baston, de altminteri nici n-ai. Nu te apleca şi, mai ales, să nu cumva să cazi. Urcă, urcă. *(Regele începe să urce cele trei, patru trepte către tron.)* Mai sus, şi mai sus, urcă, şi mai sus, haide. *(Regele este lîngă tron.)* întoarce-te cu faţa spre mine. Priveşte-mă. Priveşte prin mine. Uită-te-n această oglindă fără imagine. Stai drept... Dă-mi piciorul drept, acuma pe stîngul. *(Pe măsură ce ea ordonă, membrele regelui înţepenesc.)* Dă-mi un deget, dă-mi două degete...trei...patru...cinci...cele zece degete. Lasă-mi mie braţul tău drept, braţul stîng, pieptul, umerii şi pîntecele. *(Regele a încremenit ca o statuie.)* Gata. Nu mai vezi, nu mai ai grai, inima ta nu mai are nevoie să bată, nici să respire. Era, de altfel, o agitaţie inutilă, nu-i aşa? Acum poţi să te aşezi.

Regina Marguerite dispare brusc prin dreapta. Regele s-a aşezat pe tron. în timpul ultimei scene au dispărut progresiv uşile, ferestrele, pereţii sălii tronului. Acest joc al decorului e foarte important. Acum nu mai e nimic pe scenă, în afară de regele aşezat pe tron într-o lumină cenuşie. Apoi dispare şi tronul. N-a mai rămas decît lumina cenuşie. Dispariţia ferestrelor, a uşilor şi a pereţilor, a regelui şi a tronului trebuie să se facă progresiv, încet şi foarte vizibil. înainte de a se cufunda într-un soi de negură, tronul trebuie să rămînă vizibil cîteva momente.

CORTINA

Paris, 15 octombrie - 15 noiembrie 1962

„OCTA.

Cuprins

Notă.....
Rinocerii.....
Delir în doi..... 1
Pietonul aerului.....
Regele moare.....

ÎN ATENŢIA librarilor şi vînzătorilor cu amănuntul
Contravaloarea timbrului literar
imprimată pe cărţile Editurii UNIVERS
se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România
nr. 45101032, deschis la BCR, Filiala Sector 1, Bucureşti.
Tehnoredactor: ELENA DINULESCU
Bun de tipar: 15 iunie 1996 Coli de tipar: 16
Tehnoredactare computerizată
„UNIVERS INFORMATIC"
Tipărit la
Atelierele Tipografice METROPOL

02 APR. 2001 **04 OCT. 2001**
1 j kUV. 2001
04 a AUG. 2902 ia S£P 2082
03.0C1 *W*. -4. NOV. 2002 JC-G3
08 NOV 2003
03 DK 200]
0 8. *Mi*